

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

St 6, 236

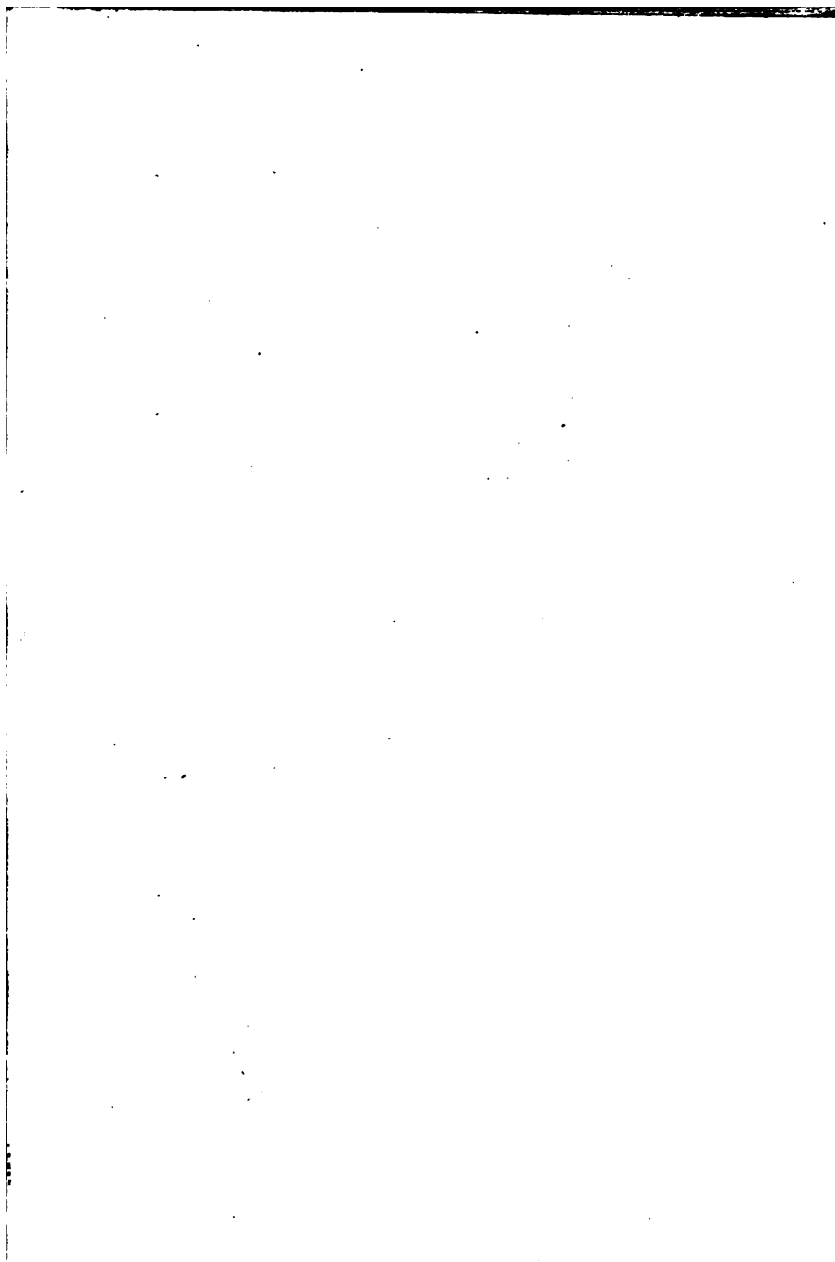

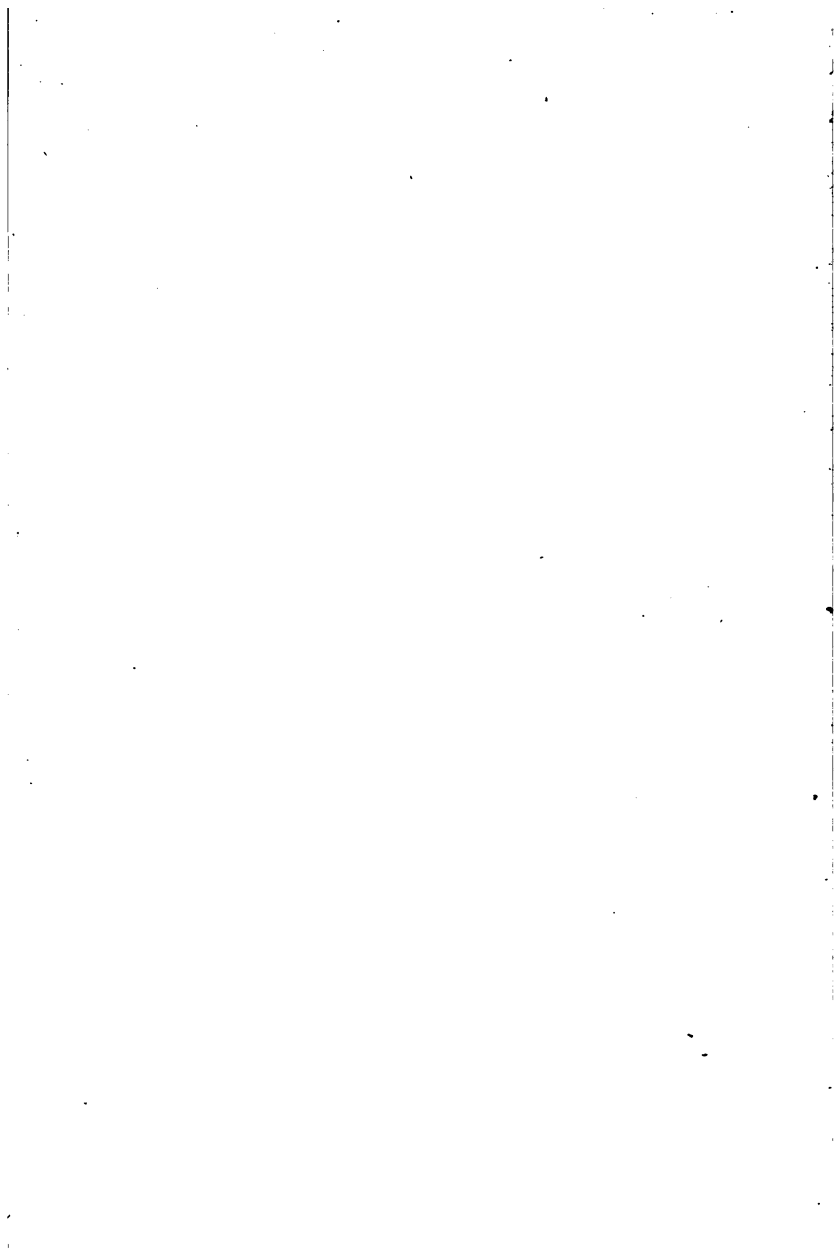
Harvard College Library

**FROM THE
CONSTANTIUS FUND.**

Established by Professor E. A. SOPHOCLES of Harvard University for "the purchase of Greek and Latin books, (the ancient classics) or of arabic books, or of books illustrating or explaining such Greek, Latin, or Arabic books." Will, dated 1880.)

Received 12 Sept. 1898.

10500

P. TERENTI AFRI
C O M O E D I A E.

ITERVM RECENSVIT

Karl Friedrich Müllers.

ALFREDVS FLECKEISEN.

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.

MDCCCXCVIII.

St 6. 2. 36

12

Constantius fund.

FRANCISCO BVECHELERO

OTTONI RIBBECKIO

HERMANNO VSENERO

AMICIS CARISSVMIS

S.

PRAEFATIO.

Quadraginta anni interiecti sunt inter priorem meam recensionem comoediarum P. Terenti Afri et hanc alteram. quae per hoc quod dixi temporis spatium ad emendandum earum textum aut a me ipso inventae aut ab aliis in lucem emissae sunt coniecturae, quatenus hae ad notitiam meam pervenerunt, quot veras agnovi, tot in textum recepi nominibus auctorum omissis, sed ita ut lectiones codicum manuscriptorum infra textum subicerem, exceptis eis locis, ubi textus lectio ab uno ex veteribus scriptoribus aut grammaticis confirmata erat, id quod ex Francisci Vmpfenbachii editione (Berolini 1870) facile perspicitur. ubi vocabula in libris omissa supplevi, haec litteris *cursivis* quae vocantur insignivi.

In digerendis canticis summatim, qua de re iam a. 1876 in annalibus philologicis eius anni p. 538 sententiam meam aperui, secutus sum eam rationem, quam Carolus Conrattius proposuit in eo libro quem inscripsit 'die metrische composition der comödien des Terenz' (Berolini 1876), praeterquam quod singulis locis ab eo discessi, de quibus rationem reddunt indices metrorum, quos singulis fabulis subieci.

Suetonianam Terenti vitam dedi ex recensione Friderici Ritschelii: vide eius opuscula philologica vol. III (Lipsiae 1877) p. 204—214.

Dabam Dresdae idibus Septembribus
anni MDCCCXCVII.

C. SVETONI TRANQVILLI
VITA P. TERENTI AFRI.

P. TERENTIUS AFER, Karthagine natus, seruiit Romae Terentio Lucano senatori, a quo ob ingenium et formam non institutus modo liberaliter, sed et mature manu missus est. quidam captum esse existimant: quod fieri nullo modo potuisse Fenestella docet, cum inter finem secundi Punici belli et initium tertii et natus sit et mortuus. nec si a Numidis aut Gaetulis captus sit, ad dominum Romanum peruenire potuisse, nullo commercio inter Italicos et Afros nisi post deletam Karthaginem coepto. hic cum multis nobilibus familiariter uixit, sed maxime cum Scipione Africano et C. Laelio, quibus etiam corporis gratia conciliatus existimatur. quod et ipsum Fenestella arguit, contendens utroque maiorem natu fuisse. quamuis et Nepos aequales omnes fuisse tradat et Porcius suspensionem de consuetudine per haec faciat:

Dum lasciuiam nobilium et laudes fucosas petit,
dum Africani uocem diuinam inhiat audis auribus,
dum ad Philum se cenitare et Laelium pulchrum putat,
dum in Albanum crebro rapitur ob florem aetatis suae:
suis postlatis rebus ad summam inopiam redactus est.
itaque ex conspectu omnium abit in Graeciam terram
ultumam.

mortuos Stymphalist Arcadiae oppido. nil Publico
Scipio profuit, nil illi Laelius, nil Furius,
tres per id tempus qui agitabant nobiles facillime.
eorum ille opera ne domum quidem habuit conducticiam,
saltem ut esset, quo referret obitum domini seruolus.

C. SVETONI TRANQVILLI VITA P. TERENTI AFRI VII

scripsit comoedias sex. ex quibus primam Andriam cum aedilibus daret, iussus ante Caecilio recitare ad cenantem cum uenisset, dicitur initium quidem fabulae, quod erat contemptiore uestitu, subsellio iuxta lectulum residens legisse, post paucos uero uersus inuitatus ut accumberet cenasse una, dein cetera percucurrisse non sine magna Caecilii admiratione. et hanc autem et quinque reliquas aequaliter populo probauit: quamuis Volcatius in dinumeratione omnium ita scribat:

Simitur Hecura sexta exclusast fabula.

Eunuchus quidem bis dei<niceps> acta est meruitque pretium quantum nulla antea cuiusquam comoedia, octo milia nummum. propterea summa quoque titulo ascribitur. * * * * * nam Adelphorum principium Varro etiam praefert principio Menandri. non obscura fama est adiutum Terentium in scriptis a Laelio et Scipione: eamque ipse auxit, numquam nisi leuiter se tutari conatus, ut in prologo Adelphorum:

Nam quod isti dicunt maleuoli, homines nobiles
hunc adiutare assidueque una scribere,
quod illi maledictum uehemens esse existumant:
eam laudem hic ducit maxumam, quom illis placet
qui uobis uniuorsis et populo placent,
quorum opera in bello, in otio, in negotio
suo quisque tempore usust sine superbia.

uidetur autem leuius se defendisse, quia sciebat Laelio et Scipioni non ingrati esse hanc opinionem. quae tum magis et usque ad posteriora tempora ualuit. C. Memmius in oratione pro se 'P. Africanus' inquit 'a Terentio personam mutuatus, quae domi luserat ipse, nomine illius in scaenam detulit'. Nepos auctore certo comperisse se ait C. Laelium quondam in Puteolano kalendis martiis admonitum ab uxore, temperius ut discumberet, petisse ab ea ne se interpellaret, seroque tandem ingressum

VIII C. SVETONI TRANQVILLI VITA P. TERENCE AFRI

triclinium dixisse non saepe in scribendo magis sibi successisse: deinde rogatum ut scripta illa proferret, pronuntiasset uersus qui sunt in Heauton timorumenō:

Satis pol proterue me Syri promissa huc induxerunt.

Santra Terentium existimat, si modo in scribendo adiutoribus indigerit, non tam Scipione et Laelio uti potuisse, qui tunc adulescentuli fuerint, quam C. Sulpicio Gallo, homine docto, quo consule <Megalens>ibus ludis initium fabularum dandarum fecerit, uel Q. Fabio Labeone et M. Popillio, consulari utroque ac poeta. ideo ipsum non iuuenes designare qui se adiunare dicantur, sed uiros quorum operam et in bello et in otio et in negotio populus sit expertus. post editas comoedias, nondum quantum atque uicesimum ingressus annum, causa uitandae opinionis qua uidebatur aliena pro suis edere, seu percipiendi Graecorum instituta moresque quos non perinde exprimeret in scriptis, egressus urbe est neque amplius rediit. de morte eius Volcatius sic tradit:

Sed ut Afer populo sex dedit comoedias,
iter hinc in Asiam fecit. ut nauem semel
conscendit, uisus numquam est: sic uita uacat.

Q. Cosconius redeuntem e Graecia perisse in mari dicit cum fabulis conuersis a Menandro: ceteri mortuum esse in Arcadia siue Leucadiae tradunt, Cn. Cornelio Dola-bella M. Fulvio Nobiliore consulibus, morbo implicitum ex dolore ac taedio amissarum sarcinarum quas in naue praemiserat, ac simul fabularum quas nouas fecerat. fuisse dicitur mediocri statura, gracili corpore, colore fusco. reliquit filiam, quae post equiti Romano nupsit: item hortulos xx iugerum uia Appia ad Martis. quo magis miror Porcium scribere: 'Scipio nihil ei profuit, nihil Laelius, nihil Furius: eorum ille opera ne domum quidem habuit conducticiam'. hunc Afranius quidem omnibus comicis praefert, scribens in Compitalibus:

Terenti non consimilem dicas quempiam.

C. SVETONI TRANQVILLI VITA P. TERENTI AFRI. IX

Volcatius autem non solum Naeuio et Plauto et Caecilio, sed Licinio quoque et Atilio postponit. Cicero in Limone hactenus laudat:

Tu quoque, qui solus lecto sermone, Terenti,
conuersum expressumque latina uoce Menandrum
in medium nobis sedatis motibus effers,
quiddam come loquens atque omnia dulcia miscens.

item C. Caesar:

Tu quoque, tu in summis, o dimidiate Menander,
poneris, et merito, puri sermonis amator.
lenibus atque utinam scriptis adiuncta foret uis,
comica ut aequato uirtus polleret honore
cum Graecis, neue hac despectus parte iaceres.
unum hoc maceror aureolo tibi desse, Terenti.

AVCTARIVM AELII DONATI.

Haec Suetonius Tranquillus. nam duos Terentios
poetas fuisse scribit Maecius, quorum alter Fregellanus
fuerit Terentius Libo, alter libertinus Terentius Afer
patria, de quo nunc loquimur. Scipionis fabulas edidisse
Terentium Vagellius in actione ait:

Tuae, Terenti, quae uocantur fabulae
cuius sunt? non has, iura qui populis dabat,
summo ille honore affectus, fecit fabulas?

duae ab Apollodoro translatae esse dicuntur comico,
Phormio et Hecyra: quatuor reliquae a Menandro. ex
quibus magno successu et pretio stetit Eunuchus fabula:
Hecyra saepe exclusa, uix acta est.

A N D R I A
P · T E R E N T I · A F R I

GRAECA · MENANDRV · ACTA · LVDIS · MEGALENSIBVS
MARCO · FVLVIO · MANIO · GLABRIONE · AED · CVR
EGERE · L · AMBIVIVS · TVRPPIO · L · ATILIVS · PRAEN
MODOS · FECT · FLACCVS · CLAVDI · TIBIIS · PARIB · TOTA
FACTA · PRIMA · M · MARCELLO · C · SVLPICIO · COS

1663

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA

Sorórem falso créditosam meretrículae
 genere Ándriae, Glycérium, uitiat Pámphilus
 grauidáque facta dát fidem, uxorém sibi
 fore hánc: *namque* aliam páter eĩ despónderat, 5
 gnatám Chremetis, átque ut amorem cómperit,
 simulát futuras núptias, cupiéns suos
 quid habéret animi filius cognóscere.
 Daui *persuasu* nón repugnat Pámphilus.
 sed éx Glycerio nátum ut uidit púerulum
 Chremés, recusat núptias, generum ábdicat. 10
 mox fíliam Glycérium insperato ágnitam
 hanc Pámphilo, aliam dát Charino cóniugem.

PERSONAE

SIMO SENEX
 SOSIA LIBERTVS COCVS
 DAVOS SERVOS
 MYSIS ANCILLA
 PAMPHILVS ADVLESCENS
 CHARINVS ADVLESCENS
 BYRRIA SERVOS
 LESBIA OBSTETRIX
 GLYCERIVM MVLIER
 CHREMES SENEX
 CRITO SENEX
 DROMO LORARIVS

PROLOGVS

Poëta quom primum ánimum ad scribendum ádpulit,
 id sibi negoti crédidit solúm dari,
 populo út placerent quas fecisset fábulas.
 uerum áliter eueníre multo intéllegit:
 nam in prólogis scribúndis operam abútitur, 5
 non qui árgumentum nárret, sed qui máliuoli
 ueteris poëtae máledictis respóndeat.
 nunc, quám rem uitio dént, quaeso animum atténdite.
 Menánder fecit Ándriam et Perínthiam.
 qui utrámuis recte nórit, ambas nóuerit: 10
 ita nón dissímili súnť argumento, ét tamen
 dissímili oratióne sunt factae ác stilo.
 quae cónuenere, in Ándriam ex Perínthia
 fatétur transtulísse atque usum pró suis.
 id istí uituperant fáctum atque in eo dísputant 15
 contáminari nón decere fábulas.
 faciúntne intellegéndo, ut nihil intéllegant?
 qui quom húnć accusant, Naéuium Plautum Énnium
 accúsant, quos hic nóster auctorés habet,
 quorum aémulari exóptat neclegéntiam 20
 potiús quam istorum obscúram diligéntiam.
 dehinc út quiescant pórró moneo et désinant
 maledícere, *ut* malefácta ne noscánt sua.
 fauéte, adeste aequo ánimo et rem cognóscite,
 ut pérnoscatís, écquid spei sit rélicuom, 25
 posthác quas faciet de íntegro comoédías,
 spectándaē an exigéndaē sint uobís prius.

11 non ita || et] sed || 25 ecquid] et quid ||

/

SIMO SOSIA
SENEX LIBERTVS COCVS

- 11 SI. Vos istaec intro auferte: abite. Sósia,
adésdum: paucis té uolo. SO. Dictúm puta: *amē hū!*
nempe út curentur récte haec? SI. Immo aliúd. SO.
Quid est, 30
quod tibi mea ars efficere hoc possit ámplius?
- 5 SI. Nihil ístac opus est árte ad hanc rem quám paro,
sed eís quas semper ín te intellexí sitas,
fide ét taciturnitáte. SO. Exspecto quíd uelis.
SI. Ego pósquam te emi, a páruolo ut sempér tibi 35
apúd me iusta et clémens fuerit séruitus,
10 scis. féci ex seruo ut ésses libertús mihi,
proptérea quod seruíbas liberáliter:
quod hábui summum prétium persoluí tibi.
SO. In mémoria habeo. SI. Haud mító factum. SO.
Gaúdeo, 40
si tibi quid feci aut fácio quod placeát, Simo,
15 et id grátum fuisse aduórsum te habeo grátiam.
sed hoc mihi molestumst: nam ístaec commemorátio
quasi éxprobratio ínmemorist *tui* bénefici.
quin tu únó uerbo díc: quid est quod mé uelis? 45
SI. Ita fáciam. hoc primum in hác re praedicó tibi:
20 quas crédis esse has, nón sunt uerae núptiae.
SO. Quor símulas igitur? SI. Rem ómnem a principio
aúdiés:
eo pácto et gnati uítam et consiliúm meum
cognósces et quid fácere te in hac ré uelim. 50
nam is pósquam excessit éx ephebis, Sósia,
25 libérius uiuendi *ubi* potestas (nam ántea

- qui scire posses aut ingenium noscere,
dum aetas metus magister prohibebant? SO. Itast),
SI. quod plerique omnes faciunt adulescentuli, 55
ut animum ad aliquod studium adiungant, aut equos
30 alere aut canes ad uenandum, aut ad philosophos:
horum nihil ille egregie praeter cetera
studebat, et tamen omnia haec mediocriter.
gaudebam. SO. Non iniuria: nam id arbitror 60
adprime in uita esse utile, ut nequid nimis.
35 SI. Sic uita erat: facile omnes perferre ac pati,
cum quibus erat quomque una, eis sese dedere
aduorsus nemini, eorum studiis obsequi
numquam praeponens se illis, ita ut fastillume 65
sine inuidia laudem inuenias et amicos pares.
40 SO. Sapienter uitam instituit: namque hoc tempore
obsequium amicos, ueritas odium parit.
SI. Interea mulier quaedam abhinc triennium
ex Andro commigravit huc uiciniam, 70
inopia et cognatorum nelegentia
45 coacta, egregia forma atque aetate integra.
SO. Ei, uereor nequid Andria adportet mali.
SI. Primo haec pudice uitam parce ac duriter
agebat, lana ac tela uictum quaeritans; 75
sed postquam amans accessit pretium pollicens
50 unus et item alter: ita ut ingeniumst omnium
hominum ab labore proclive ad lubidinem,
accepit condicionem, dein quaestum occipit.
qui tum illam amabant, forte, ita ut fit, filium 80
perduxere illuc, secum ut una esset, meum.
55 egomet continuo mecum 'certe captus est:
habet.' obseruabam mane illorum seruolos
uenientis aut abeuntis: rogitabam 'heus puer,
dic sodes, quis heri Chrysidem habuit?' nam Andriae 85
illi id erat nomen. SO. Teneo. SI. Phaedrum aut Cliniam

58 ille nihil || 64 eorum obsequi studiis aduersus nemini ||
70 uiciniae ||

- 60 dicébant aut Nicératum (ei tres túm simul
eam amábant). ‘eho, quid Pámphilus?’ “quid? sýmbolam
dedít, cenauit.” gaúdebam. item alió die
quaerébam: comperíbam nihil ad Pámphilum 90
quicquam áttinere. enim uéro spectatúm satis
- 65 putábam et magnum exéplum continéntiae:
nam quí cum ingeniis cónfectatur eíus modi
neque cómmouetur ánimus in ea ré tamen,
scias pósse habere iam ípsum suae uitaé modum. 95
quom id míhi placebat, tum úno ore omnes ómnia
- 70 bona dícere et laudáre fortunás meas,
qui gnátum haberem táli ingenio praédítum.
quid uérbis opus est? hác fama ímpulsús Chremes
ultro ad me uenit, únicam gnatám suam 100
cum dóte summa fílio uxorem út daret.
- 75 placuít: despondi: hic núptiis dictúst dies.
SO. Quid ígitur obstat, quór non fiant? SI. Aúdiés.
ferme ín diebus paúcis, quibus haec ácta sunt,
Chrysis uicina haec móritur. SO. Oh, factúm bene! 105
beásti: metui a Chrýside. SI. Ibi tum fílius
- 80 cum illís, qui amarant Chrýsidem, una aderát frequens.
curábat una fúnus: tristis ínterim,
non núnquam conlacrumábat. placuit tum íd mihi.
sic cógitabam ‘hic páruae consuetúdinis 110
causa húius mortem tám fert familiáriter:
- 85 quid si ípse amasset? quíd hic mihi faciét patri?’
haec égo putabam esse ómnia humani íngeni
mansuétique animi officia. quid multís moror?
egomét quoque eius caúsa in funus pródeo, 115
nil étiam suspicáns mali. SO. Hem, quid id ést? SI.
Scies.
- 90 ecfértur intus. ínterea inter múlieres,
quae ibi áderant, forte unam áspicio adulescéntulam,

87. 88 nam hi tres tum simul | amabant || 90 comperiebam || 103 non uerae (uere) fiant || 107 amabant || 116 suspicans etiam || 117 intus] imus ||

- formá SO. Bona fortásse? SI. et uoltu, Sósia,
adeó modesto, adeó uenusto, ut níl supra. 120
quae túm mihi lamentári praeter céteras
95 uisást, et quia erat fórma praeter céteras
honésta ac liberáli, accedo ad pédissequas,
quae sít rogo. sorórem esse aĩunt Chrýsidis.
percússit ilico ánimu. attat hoc illud est, 125
hinc illae lacrumae, haec illast misericórdia.
- 100 SO. Quam tímeo, quorsu euádas! SI. Funus ínterim
procédit. sequimur; ád sepulcrum uénimus;
in ígnem inpositast; flétur. ínterea haéc soror,
quam díxi, ad flammam accéssit ímprudentius, 130
satis cúm periclo. ibi tum éxanimatus Pámphilus
105 bene díssimulatam amórem et celatum índicat:
adcurrít, mediam mülíerem compléctitur.
'mea Glycérium' ínquit 'quíd agís? quor te is pérditum?'
tum illa, út consuetum fácale amorem cérneres, 135
reiécit se in eum fléns quam familiáriter!
- 110 SO. Quid aĩs? SI. Redeo inde irátus atque aegré ferens;
nec sátis ad obiurgándum causae. díceret
'quíd féci? quíd comméruí aut peccaui, pater?
quae sése in ígnem incérec uoluit, próhibui: 140
seruáui.' honesta orátio. SO. Recté putas:
115 nam si illum obiurges, uítae qui auxiliúm tulit,
quid fácias ei, qui dámmum dederit aut malum?
SI. Venít Chremes postrídíe ad me clámitans
índígnum facinus cómpérísse, Pámphilum 145
pro uxóre habere hanc péregrinam. ego illud sédulo
120 negáre factum. ille ínstat factum. dénique
ita túm discedo ab illo, ut qui se fíliam
negét daturum. SO. Nón tu ibi gnatum..? SI. Ne
haéc quidem
satis uéhemens causa ad óbiurgandum. SO. Quí?
cedo. 150
- SI. 'Tute ípse his rebus fínem praescriptí, pater:

- 125 prope adést, quom alieno móre uiuendúmst mihi:
sine núnc meo me úuere intereá modo.
SO. Qui igitúr relictust óbiurgandi *tibi* locus?
SI. Si própter amorem uxórem nolit dúcere. 155
ea prímum ab illo animum áduortenda iniúriast.
130 et núnc id operam do, út per falsas núptias
uera óbiurgandi caúsa sit, si déneget;
simúl sceleratus Dáuos siquid cónsili
habet, út consumat núnc, quom nihil obsínt doli: 160
quem ego crédo manibus pédibusque obnixé ómnia
135 factúrum: magis id ádeo, mihi ut incómmodet
quam ut óbsequatur gnáto. SO. Quaproptér? SI.
Rogas?
mala méns, malus animus. quém quidem ego si sén-
sero ..!
sed quíd opust uerbis? sín eueniat, quód uolo, 165
in Pámphilo ut nil sit morae, restát Chremes,
140 qui mi éxorandust: *átque* id spero cónfore.
nunc tuómst officium, has béne ut adsimules núptias,
pertérefacias Dáuom, obserues filium,
quid agát, quid cum illo cónsili captét. SO. Sat est: 170
curábo. SI. Eamus núnciam intro. i praé, sequar.

SIMO DAVOS
SENEX SERVOS

- 12 SI. Non dúbiumst, quin uxórem nolit filius:
ita Dáuom modo timére sensi, ubi núptias
futúras esse audíuit. sed ipse exít foras.
DA. Mirábar hoc si síc abiret, ét eri semper lénitas 175
5 uerébar quorsum euáderet:
qui póstquam audierat nón datum iri filio uxorem suo,

153 me meo || 154 relictus est || 165 sine || 167 *atque*] et ||
171 curabo. eamus nunciam intro. SI. i prae]

númquam quouiquam nóstrum uerbum fécit neque id
aegré tulit.

SI. At fáciat nunc, neque *íá*, ut opinor, síne tuo
magnó malo.

DA. Id uóluit, nos sic nécopinantis dúci falso gaúdio, 180
10 sperántis, iam amotó metu interóscitantis ópprimi,
né esset spatium cógitandi ad dísturbandas nýptias:
astúte! SI. Carnuféx quae loquitur? DA. Érus est,
neque prouideram.

SI. Daue. DA. Ém, quid est? SI. Éhodum ád me! DA.

Quid hic uolt? SI. Quid aís? DA. Qua de ré? SI. Rogas?
meum gnátum rumor ést amare. DA. Id pópulus curat
scilicet. 185

15 SI. Hocíne agis an non? DA. Égo uero istuc. SI. Séd
nunc ea me exquítere
iníqui patris est: nám quod antehac fécit, nihil ad me
áttinet.

dum témpus ad eam rém tulit, siui, ánimum ut ex-
plerét suom:

nunc híc dies aliam uítam *ei* adfert, álios mores póstulat.
dehinc póstulo siue aéquomst te oro, Dáue, ut redeat
iam ín uiam. 190

20 hoc quíd sit? omnes, quí amant, grauiter síbi dari
uxorém ferunt.

DA. Ita áiunt. SI. Tum siquís magistrum cépit ad
eam rem ínprobum,
ípsum ánimum aegrotum ad déteriore[m] párt[e]m plerum-
que ádplicat.

DA. Non hércle intellegó. SI. Non? hem. DA. Non:
Dáuos sum, non Oédipus.

SI. Nempe érgo aperte uís quae restant mé loqui?
DÁ. Sané quidem. 195

25 SI. Si sénsero hodie quícquam in his te nýptiis
falláciae conári, quo fiánt minus,
aut uéll[e] in ea re osténdi, quam sis cállidus:

uerbéribus caesum te ín pistrinum, Dáue, dedam usque
 ad necem,

ea lége atque omine, út, si te inde exémerim, ego pro
 té molam. 200

30 quid? hoc íntellextin án nondum etiam ne hóc quidem?

DA. Immo cállide:

ita apérte rem ipsam módo locutus, níl circum itione
 úsus es.

SI. Vbiuís facilius pássus sim quam in hác re me
 delúdiar.

DA. Bona uérba, quaeso. SI. Inrídes? nil me fállas.
 edicó tibi,

ne témere facias: néque tu hau dices tibi non praedictúm. caue! 205

DAVOS

SERVOS

13 Enim uéro, Daue, níl locist segnítiae neque socórdiae,

quantum íntellexi módo senis senténtiam de núptiis:
 quae sí non astu próudentur, me aut erum pessúm
 dabunt.

nec quíd agam certumst: Pámphilumne adiútem an
 auscultém seni.

5 si illúm relinquo, eius uítæ timeo; sín opitulor, hufus
 minas, 210

quoi uérba dare difficilest. primum íám de amore hoc
 cómperit;

me infénsus seruat, néquam faciam in núptiis falláciam.
 si sénserit, (perii!) út ei lubitum fúerit, causam céperit,
 qua iúre, qua me iniúria praecipitem in pistrinúm dabit.

10 ad haéc mala hoc mi accédit etiam: haec Ándria, 215

202 ipsam rem || circuitione || 204 fallis || 213 ut ei] aut si ||
 214 quo iure quaque iniuria praecipitem me ||

si ista úxor siue amícast, grauida e Pámphilost.
 audíreque eorumst óperae pretium audáciam:
 nam incéptiost améntium, haud amántium.
 quidquid peperisset, décreuerunt tóllere,
 15 et fíngunt quandam intér se nunc falláciam, 220
 ciuem Átticam esse hanc. 'fúit olim *hinc* quidám senex
 mercátor: nauem is frégit apud Andrum ínsulam;
 is óbiit mortem. ibi tum hánc eiectam Chrýsidis
 patrém recepisse órbam, paruam.' fábulae!
 20 miquidem hércle non fit uéri simile: atqui ípsis com-
 mentúm placet. 225
 sed *eccam eius ancilla* Mýsis ab ea egréditur: at ego
 hinc me ad forum,
 conuéniam Pamphilúm, ne de hac re páter imprudentem
 ópprimat.

MYSIS

ANCILLA

Aúdiui, Archylís, iam dudum: Lésbiam adducí iubes. I 4
 sáne pol illa témulentast múlter et temerária
 nec satis digna, quóí committas prímo partu mú-
 lierem. 230
 támen eam adducam? ínportunitátem spectate ániculae:
 5 quía compotrix éius est. di, dáte facilitatem, óbsecro,
 huíc pariundi atque illi in aliis pótius peccandí locum!
 sed quídnam Pamphilum éxanimatum uídeo? ueeor
 quíd siet.
 oppériar, ut sciám numquidnam túrbæ haec tristitia
 ádferat. 235

216 sine ista || 225 mihi quidem || atque || 226 forum ut ||
 235 haec turba tristitiae |

PAMPHILVS MYSIS
ADVLESCENS ANCILLA

15 PA. Hócinest humánum factu aut ínceptu? hocínest
 patris?

MY. Quid illud est? PA. quid est, si haec non
 contuméliast?

uxórem dare sese hódie mihi decrérat: nonne opórtuit
 praescísse me ante? nónne prius commúnicatum opórtuit?

5 MY. Miserám me, quod uerbum aúdio! 240

PA. quíd? Chremes, qui dénegarat sé commissurúm mihi
 gnátam suam uxorem, íd mutauit, quóm me inmutatúm
 uidet?

itane óbstatinate dát operam, ut me a Glýcerio miserum
 ábstrahat!

quod sí fit, pereó fúnditus.

10 ádeon hominem esse ínuenustum aut ínfelicem quém-
 quam, ut ego sum! 245

pró deum atque hominúm fidem!

núllon ego Chremétis pacto adfínitatem ecfúgere potero?
 quót modis contéptus, spretus! fácta, transacta ómnia.

hem,

répudiatus répetor: quam ob rem? nísi si id est, quod
 súspicor:

15 áliquíd monstri alúnt: ea quoniam némini optrudí
 potest, 250

ítur ad me. MY. Orátio haec me míseram exanimaúit
 metu.

PA. nam quíd ego dicam dé patre? ah,
 tantámne rem tam néclegenter ágere! praeteriéns modo
 mihi ápud forum 'uxor tibi ducendast, Pámphile, hodie'
 inquit, 'para:

236 hocinest officium patris || 237 PA. pro deum fidem
 (pro deum atque hominum fidem, pro deum fidem atque homi-
 num) quid est || 238 decrerat dare sese mihi hodie || 242 quom
 quoniam (quia) || 243 operam dat ||

- 20 *abi hinc domum.* id mihi uisust dicere 'abi cito ac sus-
pénde te.' 255
 obstípuí: me censétin uerbum pótuisse ullum próloqui
 aut causam ineptam sáltem, falsam? obmútui.
 quódsi ego rescuíssem id prius, quid fácerem, siquis
 mé roget:
 áliquíd facerem, ut hóc ne facerem. séd nunc quid
 primum éxsequar?
- 25 *tót me inpediunt cúrae,* quae meum ánimum diuorsae
 trahunt: 260
 amor, mísericordia húius, nuptiárum sollicitátio,
 tum pátris pudor, qui mé tam leni pássus est animo
 úsque adhuc
 quae meó quomque animo lúbitumst facere. eíne égo
 ut aduorsor? eí mihi!
 incértumst quid agam. MY. Mísera timeo 'incértumst'
 hoc quorsum áccidat.
- 30 *sed péropust nunc aut hunc cum ipsa aut de illa áliquíd*
me aduorsum hunc loqui. 265
 dum in dúbiost animus, paúlo momento húc uel illuc
 impéllitur.
- PA. Quis hic lóquitur? Mysis, salue. MY. Oh, salue,
 Pámphile. PA. Quid agít? MY. Rogas?
 labórat e dolore, atque ex hoc mísera sollicitást, diem
 quia ólim in hunc sunt cóstitutae nuptiae. tum autem
 hóc timet,
- 35 *ne déseras se.* PA. Egone ístuc conarí queam? 270
 egon própter me illam décipi miserám sinam,
 quae míhi suom animum atque ómnem uitam crédidit?
 quam ego ánimo egregie cáram pro uxore hábuerim,
 bene ét pudice eius dóctum atque eductúm sinam
- 40 *coáctum egestate íngenium inmutárier?* 275
 non fáciam. MY. Haud uerear, si ín te sit soló situm;

256 censeten (censen) me || 257 aut ullam causam || 258 si-
 quis nunc me || 264 timeo incertum hoc || 265 nunc peropus
 est || aliquid de illa || 270 PA. hem egone ||

sed ut uim queas ferre. PA. Ádeon me ignauóm putas, adeón porro ingratum aút inhumanum aút ferum, ut néque me consuetúdo neque amor néque pudor
 45 commóueat neque commóneat, ut seruém fidem? 280
 MY. Vnum hóc scio, esse hanc méritam, ut memor
 essés sui.

PA. Memor éssem? o Mysis Mýsis, etiam núnc mihi scripta illa sunt in ánimo dicta Chrýsidis de Glýcerio. iam férme moriens mé uocat;
 50 accéssi; uos semótae, nos soli. incipit 285
 'mi Pámphile, huius fórmam atque aetatém uides, nec clám te est, quam illi núnc utraeque inútiles et ad pudicitiam ét ad rem tutandám sient. quod pér ego te dextram hánc oro et geniúm tuom,
 55 per tuám fidem perque húius solitúdinem 290
 te optéstor, ne abs te hanc ségrege neu déseras. si te ín germani frátris dilexí loco siue haéc te solum sémpér fecit máxumi seu tibi morigera fúit in rebus ómnibus,
 60 te istí uirum do, amicúm tutorém patrem: 295
 bona nóstra haec tibi permítto et tuae mandó fidei.' hanc mi ín manum dat: mórs continuo ipsam óccupat. accépi: acceptam séruabo. MY. Ita speró quidem.
 PA. Sed quór tu abis ab illa? MY. Óbstetricem arcéssó.
 PA. Propera. atque aúdin?
 65 uerbum únúm caue de núptiis, ne ad mórbum hoc etiam .. MY. Téneo. 300

CHARINVS PAMPHILVS BYRRIA

ADVLESCENTES DVO SERVOS

II 1 CH. Quid ais, Byrriá? daturne illa Pámphilo hodie núptum? BY. Sic est.

277 uim ut || 281 hanc meritam esse || 283 dicta sunt in animo || 289 ego te per hanc dexteram ||

CH. Quí scis? BY. Apud forúm modo e Dauo audíui.

CH. Vae miseró mihi!

ut ánimus in spe atque ín timore usque ántehac atten-
tús fuit,
ita, póstquam adempta spés est, lassus cúra confectús
stupet.

5 BY. Quaéso edepol, Charíne, quoniam nón potest id
fieri quod uis, 305

íd uelis quod póssit. CH. Nil uolo áliud nisi Philú-

menam. BY. Ah,
quanto íd te satiust dáre operam, istam qui áb animo
amoueás tuo,

quam id éloqui, quo mágis lubido frústra incendatúr tua!

CH. Facile ómnes, quom ualémus, recta cónsilia aegro-
tís damus:

10 tu si híc sis, aliter séntias. BY. Age age, út lubet.

CH. Sed Pámphilum 310

uideo. ómnia experíri certumst prius quam pereo:

BY. Quíd hic agit?

CH. hunc ípsum orabo, huic súpplicabo, amórem huic
narrabó meum:

credo ínpetrabo, ut áliquot saltem núptiis prodát dies:
intérea fiet áliiquid, spero. BY. Id 'áliquíd' nihil est.

CH. Býrria,

15 quid tibi uidetur? ádeon ad eum? BY. Quídni? si
nihil ínpetres, 315

ut te árbitreteur sibi paratum moéchum, si illam dúxerit.

CH. Ábin hinc in malám rem cum suspítione istác, scelus?

PA. Charínium uideo. sálue. CH. Oh, salue, Pámphile:

ád te aduenio spém salutem auxiliúm consiliúm expetens.

20 PA. Néque pol consilí locum habeo néque ad auxi-
liúm cópiam. 320

séd istuc quidnam est? CH. Hódie uxorem dúcis?

PA. Aíunt. CH. Pámphile,

307 satiust te id || istam qui] qui istum amorem || 308 loqui
|| 312 ipsum hunc ||

si id facis, hodié postremum mé uides. PA. Quid ita?

CH. Eí mihi,
uéreor dicere: huíc dic quaeso, Býrria. BY. Ego dicám.

PA. Quid est?

BY. Spónsam hic tuam amat. PA. Né iste haud mecum
séntit. ehodum díe mihi:

35 núnquidnam ampliús tibi cum illa fúit, Charine?

CH. Aha, Pámphile, 325

níl. PA. Quam uellem! CH. Núnce te per amorem
ét per amicitiam óbsecro,
príncipio ut ne dúcas. PA. Dabo equidem óperam.

CH. Sed si id nón potest

aut tibi nuptiae haéc sunt cordi, PA. Córdi? CH.

saltem aliquót dies

prófer, dum proficísca aliquo, né uideam. PA. Audi
núnciam.

30 égo, Charine, ne útiqum officium líberi esse homínis
puto, 330

quóm is nil mereat, póstulare id grátiae adponí sibi.
núptias ecfúgere ego istas málo quam tu apíscler.

CH. Réddidisti animúm. PA. Nunc siquid pótes aut
tu aut hic Býrria,

fácite fingite ínuenite effícite qui detúr tibi:

35 égo id agam, mihi quí ne detur. CH. Sát habeo.

PA. Dauom óptume 335

uideo, quoius consílio fretus sum. CH. Át tu hercle
haud quicquám mihi

nísi ea quae nihil ópus sunt sciri. fúgin hinc? BY.

Ego uero ác lubens.

326 per amicitiam et per amorem || 332 adipiscier ||
337 scire ||

DAVOS CHARINVS PAMPHILVS
SERVOS ADVLESCENTES DVO

- DA. Dí boni, boní quid porto! séd ubi inueniam II 2
Pámphilum,
út metum in quo núnc est adimam atque éxpleam
animum gaúdio?
- CH. Laétus est nesció quid. PA. Nihil est: nóndum
haec rescuít mala. 340
- DA. quem égo nunc credo, sí iam audierit síbi paratas
núptias,
- 5 CH. Aúdin tu illum? DA. tóto me oppido éxani-
matum quaérene.
séd ubi quaeram aut quó nunc primum inténdam?
CH. Cessas ádloqui?
- DA. Hábeo. PA. Daue, adés, resiste. DA. Quís homost,
qui me . . ? o Pámphile,
te ípsum quaero. euge ó Charine: ambo ópportune:
uós uolo. 345
- PA. Dáue, perii. DA. Quín tu hoc audi. PA. Intérii.
DA. Quid timeás scio.
- 10 CH. Méa quidem hercle céрте in dubio uítast. DA. Et
quid tú, scio.
PA. Núptiae mi DA. Etsí scio? PA. hodie . . DA.
Optúndis, tam etsi intéllego?
tú id paues, ne dúcas illam: tu autem, ut ducas. CH.
Rém tenes.
- PA. Ístuc ipsum. DA. Atque ístuc ipsum níl peri-
clit: mé uide. 350
- PA. Óbsecro te, quám primum hoc me líbera miserúm
metu. DA. Em,
- 15 líbero: uxorém tibi non dat iám Chremes. PA. Qui
scís? DA. Scio.
túos pater modo méprehendit: aút tibi se uxorém dare
hódie, item alia múlta, quae nunc nónc est narrandí locus.

349 id paues ne ducas tu || 353. 354 tibi uxorem dare | hodie
(sese hodie) ||

continuo ad te properans percurro ad forum, ut dicam
haec tibi. 365

ubi te non inuenio, ibi ascendo in quandam excelsum
locum;

20 circumspicio: nusquam. forte ibi huius uideo Byrriam;
rogo: negat uidisse. mihi molestum. quid agam cogito.
redeunti interea ex re eapse mi incidit suspitio 'hem,
paullulum opsoni; ipsus tristis; de improuiso nuptiae: 360
non cohaerent.' PA. Quorsumnam istuc? DA. Ego
me continuo ad Chremem.

25 quom illo aduenio, solitudo ante ostium: iam id gaudeo.
CH. Recte dicis. PA. Perge. DA. Maneo: interea
intro ire neminem

uideo, exire neminem; matronam nullam in aedibus,
nil ornati, nil tumulti; accessi, intro aspexi. PA. Scio: 365
magnum signum. DA. Num uidentur conuenire haec
nuptiis?

30 PA. Non opinor, Daue. DA. 'Opinor' narras? non
recte accipis.

certa res est. etiam puerum inde abiens conueni Chremi:
holera et pisciculos minutos ferre obolo in cenam seni.

CH. Liberatus sum, Daue, hodie tua opera. DA. Ac
nullus quidem. 370

CH. Quid ita? nempe huic prorsus illam non dat.
DA. Ridiculum caput!

35 quasi necessus sit, si huic non dat, te illam uxorem
ducere,

nisi uides, nisi senis amicos oras, ambis. CH. Bene
mones:

ibo, etsi hercle saepe iam me spes haec frustratist.
uale.

PAMPHILVS DAVOS
ADVLESCENS SERVOS

- PA. Quid igitur sibi uólt pater? quor símulat? DA. II 3
Ego dicám tibi. 375
si íd suscenseát nunc, quia non dét tibi uxorem Chremes,
4 prius quam tuom animum út sese hábet ad núptias
perspéxerit:
5 ípsus sibi esse iniúrius uideátur, neque id iniúria.
5 séd si tu negáris ducere, íbi culpam in te transféreret:
túm illae turbæ fient. PA. Quiduis pátiar. DA. Pater
est, Pámphile: 380
difficilest. tum haec sólast mulier: dictum factum in-
uénierit
áliquam causam, quam ób rem eíciat óppido. PA.
Eíciát? DA. Cito.
PA. Cédo igitur, quid fáciam, Daue? DA. Díc te duc-
turum. PA. Hém! DA. Quid est?
10 PA. Egon dicám? DA. Quor non? PA. Númquam
faciam. DA. Né nega.
PA. Nolí suadere. DA. Ex eá re quid fiát, uide. 385
PA. Vt ab ílla excludar, hóc concludar. DA. Nón itast.
nempe hóc sic esse opínor: dicturúm patrem
'ducás uolo hodie uxórem': tu 'ducam' ínquies:
15 cedo quíd iurgabit técum hic? reddes ómnia
quae núnc sunt certa ei cónsilia incerta út sient, 390
sine omní periclo: nam hóc hau dubiumst, quín Chremes
tibi nón det gnatam. néc tu ea causa mínueris
haec quae facis, ne is mútet suam senténtiam.
20 patrí dic uelle, ut, quóm uelit, tibi iúre irasci nón queat.
nam quód tu speres 'própulsabo fáciie uxorem his
móribus, 395
dabit némo': inueniet ínopem potius, quám te corrupí
sinat.

- sed sí te aequo animo férre accipiet, néclegentem féceris:
 alia ótiosus quaéret, aliquid intérea acciderít boni.
- 25 PA. Itan crédís? DA. Hau dubium íd quidemst. PA. Vide
 quó me inducas. DA. Quín taces?
- PA. Dicám. puerum autem né resciscat míhi esse ex
 illa caútiost: 400
- nam póllicitus sum súsepturum. DA. O fácinus audax!
 PA. Hánc fidem
- sibi me óbsecrauit, quí se sciret nón desertum *iri*, út
 darem.
- DA. Curábitur. sed páter adest. caue té esse tristem
 séntiat.

SIMO DAVOS PAMPHILVS

SENEX SERVOS ADVLESCENS

- II 4 SI. Reuíso quid agant aut quid captent cónsili.
 DA. Hic núnc non dubitat, quín te ducturúm neges. 405
 uenít medítatus álicunde ex soló loco:
 orátionem spérat inuenísse se,
 5 qui dífferat te: próin tu fac apud té sies.
- PA. Modo ut póssim, Daue! DA. Créde inquam hoc
 míhi, Pámphile,
 numquam hódie tecum cómmutaturúm patrem 410
 unum ésse uerbum, sí te dices dúcere.

BYRRIA SIMO DAVOS PAMPHILVS

SERVOS SENEX SERVOS ADVLESCENS

- II 5 BY. Erus mé relictis rébus iussit Pámphilum
 hodie óbseruare, ut quíd ageret de núptiis
 scirem: íd propterea núnc huc uenientém sequor.
 ipsum ádeo praesto uídeo cum Dauo: hóc agam. 415

- 5 SI. Vtrúmque adesse uideo. DA. Em, serua. SI. Pámphile!
 DA. Quasi de ínprouiso réspice ad eum. PA. Ehém pater!
 DA. Probe. SI. Hódie uxorem dúcas, ut dixí, uolo.
 BY. Nunc nóstrae timeo párti, quid hic respóndeat.
 PA. Neque istúe neque alibi tibi erit usquam in mé
 mora. BY. Hem, 420
- 10 DA. Obmútuit. BY. quid díxit? SI. Facis ut té decet,
 quom istúe quod postulo ínpetro cum grátia.
 DA. Sum uérus? BY. Erus, quantum aúdio, uxore
 éxcidit.
 SI. I núnciam intro, ne ín mora, quom opus sít, sies.
 PA. Eó. — BY. Nullane in ré esse quoiquam homíní
 fidem! 425
- 15 uerum íllud uerbumst, uólgo quod dicí solet,
 omnis sibi malle mélius esse quam álteri.
 ego íllam uidi: uírginem formá bona
 meminí uidere. quo aéquior sum Pámphilo,
 si sé íllam in somnis quam íllum amplecti máluit. 430
- 20 renúntiabo, ut pro hóc malo mihi dét malum.

DAVOS SIMO
 SERVOS SENEX

- DA. Hic núnc me credit áliquam sibi falláciam II 6
 portáre et ea me hic réstitisse grátia.
 SI. Quid Dáuos narrat? DA. Néqueo quicquam núnc
 quidem.
 SI. Nilne? hém. DA. Nil prorsus. SI. Átqui expectabám
 quidem. 435
- 5 DA. Praetér spem euenit, séntio: hoc male habét uirum.
 SI. Potin és mihi uerum dícere? DA. Nil fácius.
 SI. Num illí molestae quídpíam haec sunt núptiae?

- DA. *Num* própter consuetúdinem huiusce hóspitae?
 nihil hércle: aut, si adeo, bíduist aut trídui 440
 10 haec sóllicitudo, nóstin? deinde désinet.
 etenim ípsus secum *id* récta reputauít uia.
 SI. Laudó. DA. Dum licitumst éi dumque aetás tulit,
 amáuit; tum id clam: cáuit ne umquam infámiae
 ea rés sibi esset, út uirum fortém decet. 445
 15 nunc úxore opus est: ánimum ad uxorem ádpulit.
 SI. Subtrístis uisust ésse aliquantillúm mihi.
 DA. Nil própter hanc rem, séd est quod suscensét tibi.
 SI. Quid *id* ést? DA. Puerilest. SI. Quidnamst? DA.
 Nil. SI. Quin díc quid est?
 DA. Ait nímium parce fácere sumptum. SI. Méne?
 DA. Te. 450
 20 'uix' ínquit 'drachumis ést opsonatús decem:
 non fílio uidétur uxorém dare.
 quem' ínquit 'uocabo ad cénam meorum aequálium?
 potis súm nunc *unum*?' et quód *tibi* dicendum híc siet,
 tu quóque per parce, nímium: non laudó. SI. Tace: 455
 25 DA. Commóui. SI. ego istaec récte ut fiant údero.
 quidnam hóc est reí: quíd hic uolt ueteratór sibi?
 nam si híc malist quicquam, ém illic est huic reí caput.

MYSIS LESBIA SIMO DAVOS GLYCERIVM
ANCILLA OBSTETRIX SENEX SERVOS MVLIER

- III 1 MY. Ita pól quidem res est, út *tu* dixti, Lésbia:
 fidélem hau ferme múlieri inueniás uirum. 460
 SI. Ab Ándriast ancílla haec? DA. Quid narrás?
 SI. Itast.
 MY. sed hic Pámphilus SI. Quid dícit? MY. firmauít
 fidem: SI. Hem!

439. 440 propter huiusce hospitae consuetudinem? | DA.
 Nihil || 442 *id*] eam rem || 447 aliquantulum (aliquantum) ||
 449 quid *id* est] quidnamst || quidnamst] quid est || 451 drachmis ||
 454 potissimum nunc et ||

- 5 DA. Vtinam aut̄ hic surdus aut̄ haec muta facta sit!
 MY. nam quod peperisset, iussit tolli. SI. O Iuppiter,
 quid ego audio? actumst, siquidem haec vera praed-
 dicat. 465
 LE. Bonum ingenium narras adulescentis. MY. Opti-
 mum.
- sed sequere me intro, ne in mora illi sis. LE. Sequor. —
- 10 DA. Quod remedium nunc huic malo inueniam? SI.
 Quid hoc?
 adeon est demens? ex peregrina? iam scio: ah,
 uix tandem sensi stolidus. DA. Quid hic sensisse ait? 470
 SI. Haec prima adfertur iam mi ab hoc fallacia:
 hanc simulant parere, quo Chremetem abstérreant.
- 15 GL. (intus) Iunó Lucina, fér opem, serua me, óbsecro.
 SI. Hui, tam cito? ridiculum: postquam ante ostium
 me audiuit stare, adpróperat. non sat cómmodè 475
 diuísia sunt temporibus tibi, Daue, haec. DA. Mihin?
 SI. Num inmémores discipuli? DA. Ego quid narres
 nescio.
- 20 SI. Hic mé si in ueris inparatum nuptiis
 adórtus esset, quos mihi ludos rédderet!
 nunc huús periclo fít, ego in portu náuigo. 480

LESBIA SIMO DAVOS
OBSTETRIX SENEX SERVOS

- LE. Adhuc, Archylis, quae adsolent quaeque oportet III 2
 signa esse ad salutem, omnia huic esse uideo.
 nunc primum fac istam ut lauet; poste deinde,
 quod iussi ei dari bibere et quantum imperaui,
 5 date: mox ego huc reuortor. 485
 per ecástor scitus puer est natus Pámphilo.
 deos quaeso ut sit superstes, quandoquidem ipsest
 ingenio bono,

470 sensisse se ait || 478 hicine me si inparatum in ueris ||
 483 istam] illam (ista, istaec) || post ||

quomque huic est ueritus óptumae facere ádulescenti iniúriam. —

SI. Vel hoc quis non credat, qui te norit, ábs te esse ortum? DA. Quidnam id est?

10 SI. Non imperabat córam, quid facto ésset opus puér-
perae, 490

sed pósquam egressast, illis quae sunt íntus clamat dé uia.
o Dáue, itan contémnor abs te? aut itane tandem idóneus
tibi uideor esse, quem tam aperte fállere incipiás dolis?
saltem áccurate, ut métui uidear certe, si rescíuerim.

15 DA. Certe hércle nunc hic se ípsus fallit, haúd ego.
SI. Edixín tibi, 495

intérminatus súm, ne faceres? uéritu's? numquid ré tulit?
credón tibi hoc nunc, péperisse hanc e Pámphilo?

DA. Teneó quid erret, ét quid agam habeo. SI. Quid
taces?

DA. Quid crédas? quasi non sánt tibi renúntiata haec
síc fore.

20 SI. Mihin quisquam? DA. Eho an tute íntellexti hoc
ádsimulari? SI. Inrídeor. 500

DA. Renúntiatumst: nám qui tibi istaec íncidit suspítio?

SI. Qui? quía te noram. DA. Quási tu dicas fáctum
id consilió meo.

SI. Certe énim scio. DA. Non sátis me pernosti étiam,
qualis sím, Simo.

SI. Egon té? DA. Sed siquid tibi narrare occépi,
continuó dari

25 tibi uérba censes: SI. Fálso? DA. itaque hércle níl
iam muttire aúdeo. 505

SI. Hoc égo scio unum, néminem peperisse hic. DA.
Intelléxti.

níhilo setiús mox puerum huc déferent ante óstium.

488 ueritus est || adulescenti facere || 490 opus facto esset ||
496 num ueritus quid || 499 tibi renuntiata sint (tibi sint
renuntiata) || 500 adsimularier || 507 sed nihilo setius puerum
deferent huc ante ostium (sed nihilo minus referetur mox huc
puer ante ostium) ||

íd ego iam nunc tibi renuntio, ére, futurum, ut síis sciens,
ne hóc posterius dicas Dauí factum consilio aut dolis:
30 prorsus a me opínionem hanc túam esse ego amo-
tám uolo. 510

SI. Vnde id scis? DA. Audíui et credo: múlta con-
currunt simul,
quí coniecturam hánc nunc faciam. iam prius haec se
e Pámphilo
gráuidam dixit ésse: inuentumst fálsum. nunc, post-
quám uidet
núptias domi ádparari, míssast ancilla ílico
35 óbstetricem arcéssitum ad eam et púerum ut adferrét
simul. 515

hóc nisi fit, puerum ut tu uideas, níl remouentur
núptiae.

SI. Quid ais? quom intelléxeras
íd consilium cápere, quor non díxisti extemplo Pámphilo?

DA. Quis igitur eum ab illa abstraxit nisi ego? nam
omnes nós quidem
40 scímus, quam misere hánc amarit. núnc sibi uxorem
éxpetit. 520

póstremo id mihi dá negoti; tú tamen idem has núptias
pérge facere ita ut facis, et id spéro adiuturos deos.

SI. Immo abi intro: ibi me ópperire et quód parato
opus ést para. —

non ípulsit me, haec núnc omnino ut créderem.
45 atqui háuscio an quae díxisti sint uera ómnia. 525

sed páruí pendo: illúd mihi multo máximumst,
quod míhi pollicitust ípsus gnatus. núnc Chremem
conuéniam: orabo gnáto uxorem: id si ínpetro,
quid álias malim quam hódie has fieri núptias? 529
53 atque ádeo in ipso témpore eccum ipsum óbuíam. 532

50 nam gnatus quod pollicitust, haud dubiumst mihi, 530
51 si nolit, quin eum merito possim cogere. 531

508 ne tu hoc mihi (mihi hoc) posterius || 512 facio || 516 mo-
uentur || 525 atque ||

SIMO CHREMES

SENES DVO

III 3 SI. Iubeó Chremetem. . CH. Oh, te ípsum quaerebam.

SI. Ét ego te: optato áduenis.

CH. Aliquót me adierunt, éx te auditum qui ásbant
hodie núbere

meam filiam tuo gnáto: id uiso tún an illi insániant. 535

SI. Auscúlta paucis: quíd ego te uelim ét tu quod
quaerís scies.

5 CH. Auscúlto: loquere quíd uelis.

SI. Per té deos oro et nóstram amicitíam, Chremes,
quae incépta a paruis cum aétate adcreuít simul,
perque únicam gnatám tuam et gnatúni meum, 540
quouis tibi potestas súmma seruandí datur,

10 ut me ádiuues in hác re, atque ita uti núptiae
fueránt futurae, fiant. CH. Ah, ne me óbscra:

quasi hóc te orando a me ímpetrare opórteat.
aliu esse censes núnc me atque olim quóm dabam? 545
si in rémst utrique ut fiant, arcessí iube;

15 sed si éx ea re plús malist quam cómmodi
utrique, id te *obsecro* ín commune ut cónsulas,
quasi si illa tua sit Pámphilique ego sím pater. /

SI. Immo ita uolo itaque póstulo ut fiát, Chremes, 550
neque póstulem abs te, ni ípsa res moneát. CH.

Quid est?

20 SI. Iraé sunt inter Glýcerium et gnatum. CH. Aúdio.

SI. Ita mágnae, ut sperem pósse auelli. CH. Fábulae!

SI. Profécto sic est. CH. Síc hercle ut dicám tibi:
amántium irae amóris integrátio. 555

SI. Em, id te óro ut ante eámus, dum tempús datur
25 dumque éfus lubido oclúsast contuméliis.

533. 534 ego te. CH. optato aduenis. | aliquot || 534. 535
aiebant hodie filiam | meam nubere || 536 paucis et quid ||
548 *obsecro*] oro || 550 Chreme ||

- prius quam hárum scelera et lácrumae confictaé dolis
 reddúcant animum aegrótum ad misericórdiam,
 uxórem demus. spéro consuetúde 560
 coniúgi *eum* liberális deuinctúm, Chremes,
 30 dein fácte ex illis sése emersurúm malis.
 CH. Tibi ita hóc uidetur; át ego non posse árbitror,
 neque illum hanc perpetuo habére neque me pérpeti.
 SI. Qui scís ergo istuc, nísi periculum féceris? 565
 CH. At istúc periculum in filia fieri grauest.
 35 SI. Nempe íncommoditas dénique huc omnis redit,
 si euéniat, quod di próhibeant, discéssio.
 at sí corrigitur, quót commoditatés uide:
 princípío amico filium restítueris, 570
 tibi génerum firmum et filiae inueniés uirum.
 40 CH. Quid istúc? si ita istuc ánimum inducti esse útile,
 noló tibi ullum cómmodum in me cláudier.
 SI. Meritó te semper máximi fecí, Chremes.
 CH. Sed quíd ais? SI. Quid? CH. Qui scís eos nunc
 díscordare intér se? 575
 SI. Ipsús mihi Dauos, qui íntumust eorúm consiliis,
 díxit;
 45 et ís mihi suadet núptias quantúm queam ut matúrem.
 num cénset faceret, filium nisi scíret eadem haec uéllé?
 tute ádeo iam eius uerba audies. heus, éuocate huc
 Dáuom.
 atque éccum uideo ipsúm foras exíre.

DAVOS SIMO CHREMES
 SERVOS SENES DVO

DA. Ad te ibam. SI. Quídnam est? 580 III 4
 DA. Quor úxor non arcéssitur? iam aduésperascit. SI.
 Aúdin?

560. 561 consuetudine et | coniugio liberali || 574 Chreme ||
 579 audies uerba || 581 audin tu illum? ||

- ego dúdum non nil uéritus sum, Daue, ábs te, ne
 facerés idem,
 quod uólgus seruorúm solet, dolís ut me delúderes
 5 proptérea quod amat fílius. DA. Egon ístuc facerem?
 SI. Crédidi,
 idque ádeo metuens uós celauí, quód nunc dicam. DA.
 Quíd? SI. Scies: 585
 nam própemodum habeo iám fidem. DA. Tandém
 cognosti quí siem?
 SI. Non fúerant nuptiaé futurae. DA. Quíd? non?
 SI. Sed ea grátia
 simuláui, uos ut pértemptarem. DA. Quíd aís? SI.
 Sic res ést. DA. Vide:
 10 numquam ístuc quiui ego íntelligere. uáh, consilium
 cállidum!
 SI. Hoc aúdi: ut hinc te intro íre iussi, oppórtune hic
 fit mi óbuiam, DA. Hem, 590
 numnám perimus? SI. nárró huic quae tu dúdum
 narrastí mihi,
 DA. Quidnam aúdiam? SI. gnátam út det oro, uíxque
 id exoro. DA. Óccidi. SI. Hem,
 quid díxisti? DA. Optume ínquam factum. SI. Nún-
 per hunc nullást mora.
 15 CH. Domúm modo ibo, ut ádparetur dícam, atque huc
 renúntio. —
 SI. Nunc te óro, Daue, quóniam solus mi éffecisti has
 núptias, 595
 DA. Ego uéro solus. SI. córrigi mihi gnátum porro enítère.
 DA. Faciam hércle seduló. SI. Potes nunc, dum áni-
 mus irritátus est.
 DA. Quiéscas. SI. Age igitúr, ubi nunc est ípsus?
 DA. Mirum ní domist.
 20 SI. Ibo ad eum atque eadem haec, tíbi quae dixi, dícam
 itidem illi. — DA. Nállus sum.

quid caúsaest, quin hinc ín pistrinum récta proficiscár
uia? 600

nihil ést preci locí relictum. iám perturbavi ómnia:
erúm fefelli; in núptias coniéci erilem fílium;
feci hódie ut fierent ínspérante hoc átque inuito Pám-
philo.

25 em astútias! quodsí quiessem, níhil euenissét mali.
sed eccum ípsum: utinam esset mi áliquid hic, quo núnc
me praecipitém darem. 605. 606

PAMPHILVS DAVOS
ADVLESCENS SERVOS

PA. Vbi illést scelus, qui me pérdidit? DA. Perii. III 5

PA. átque hoc confiteór mihi
iure óptigisse, cuándoquidem *ego* tam inérs, tam nulli
cónsili.

oh, séruon fortunás meas me cómmisisse fúttili!
ego prétium ob stultitiám fero, sed númquam inultum
id aúferet. 610

5 DA. Posthác me incolumem sát scio fore, núnc si de-
uito hóc malum.

PA. nam quíd ego nunc dicám patri? negábon uelle
mé, modo

quí súm pollicitus dúcere? qua audácia id facere aúdeam?
nec quíd nunc me faciám scio. DA. Nec méquidem,
átque id ago sédulo.

dicam áliquid me inuentúrum, ut huic malo áliquam
producám moram. PA. Oh! 615

10 DA. Sum uísus. PA. Ehodum, bóne uir, quid aís?
uíden me consiliís tuis

605. 606 ipsum uideo: occidi. | utinam mihi esset || 607 illic
est || confiteor iure | (608) mihi obtigisse || consili sum || 610 in-
ultum id numquam || 611 incolumem sat scio fore me || 613 qua
fiducia || 615 Oh] Ohe || 616 uisus sum || tuis consiliis ||

miserum ínpeditum esse? DA. Át iam expediam. PA.
Expédies? DA. Certe, Pámphile.
PA. Nempe út modo. DA. Immo mélius spero. PA. Oh,
tíbi ego ut credam, fúrcifer?
tu rem ínpeditam et pérditam restítuas? em quo fré-
tus sim,
qui me hódie ex tranquillíssuma re cóniecisti in núp-
tias! 620
15 an nón ego dixi esse hóc futurum? DA. Díxti. PA.
Quid meritú's? DA. Crucem.
séd sine paululum ád me redeam: iam áliquíd dispi-
ciam. PA. Eí mihi,
quóm non habeo spátium, ut de te súmam supplicium,
út uolo!
námque hoc tempus praécáuere míhi me, hau te
ulciscí sinit.

CHARINVS PAMPHILVS DAVOS
ADVLESCENTES DVO SERVOS

IV 1 CH. Hócinest crédibile aut *hércle* memorábile, 625
tánta uecórdia innáta quoiquam út siet,
út malis gaúdeant átque ex incómodis
áalteriús sua ut cómparent cómmoda! ah
5 ídnest uerum? ímmo id est péssumum hominúm genus,
ín negandó modo quis pudor paúlum adest; 630
9 ét timent dénégare, ét tamen rés premit.
7 póst ubist témpus promíssa iam pérfici,
8 tím coactí necessário se áperíunt:
10 íbi tum eorum ínpudentíssuma orátio
'quis tú's? quis mihi's? quor meám tibi? 635

619 fretus siem || 629. 630 genus hominum pessimum in
denegando || 631 et timent et tamen res premit denegare ||
632 ubi tempus est (ubi tempus) ||

heus, próxumus sum egomét mihi.

at tamen 'ubi fides?' si roges,

nil púdet hic ubi opust: illi ubi

nil ópus est, ibi ueréntur.

638^b

15 séd quid agam? adeamne ad eum et cum eo iniúriam
hanc expóstulem? .

íngeram mala múlta? atqui aliquis dicat 'nil promó-
ueris':

640

multúm: molestus cérte ei fuero atque ánimo morem
géssero.

PA. Charíne, et me et te inprúdens, nisi quid dí re-
spiciunt, pérdidi.

CH. Ítane 'inprudens'? tándem inuentast cáusa, soluísti
fidem!

20 PA. Quid 'tandem'? CH. Etiam núnc me ducere ístis
dictis póstulas?

PA. Quid istuc est? CH. Postquám me amare díxi,
complacitást tibi.

645

heú me miserum, quí tuom animum ex ánimo spec-
tauí meo!

PA. Fálsus es. CH. Non sátis tibi esse hoc sólídum
uisumst gáudium,

ní me lactassés amantem et fálsa spe prodúceres?

25 hábeas. PA. Habeam? ah, néscis quantis ín malis
uorsér miser,

quantásque hic consiliís suis confláuit sollicitúdi-
nes, 650
meus cárnufex. CH. Quid istúc tam mirumst, dé te

si exemplúm capit?

PA. Haud ístuc dicas, sí cognoris uél me uel amorém
meum.

CH. Scio: cúm patre altercásti dudum, et ís nunc
propterea tibi

30 suscénset nec te quíuit hodie cógere illam ut dúceres.

640 atque || 647 nonne tibi satis esse (esse satis) hoc uisum
solidum (solidum uisum) est || 648 ni] nisi || 650 hic suis con-
siliis mihi ||

PA. Immo étiam, quo tu mínus scis aerumnás meas, 655
haec nuptiae non ádparabantúr mihi,
nec póstulabat núnc quisquam uxorém dare.

CA. Scio: tú coactus tuá uoluntate és. PA. Mane:
35 nondúm scis.. CH. Scio equidem illam ducturum
ésse te.

PÁ. Quor me énicas? hoc aúdi. numquam déstitit 660
instáre, ut me esse dúcturum patri dícerem:
suadére, orare usque ádeo donec pérpulit.

CH. Quis homo ístuc? PA. Dauos. CH. Dáuos?
quam ob rem? PA. Néschio,
40 nisi deós mihi fuisse irátos, qui auscultáuerim.
CH. Factum hóc est, Daue? DA. Fáctum. CH. Hem,
quid aís? ó scelus! 665

at tibi di dignum fáctis exitiúm duint!
eho, díe mihi, si omnes hunc coniectum in nuptias
inimíci uellent, quód nisi consilium hóc darent?

45 DA. Decéptus sum, at non défetigátus. CH. Scio.
DA. Hac nón successit, ália adgrediemúr uia: 670
nisi si íd putas, quia prímo processít parum,
non pósse iam ad salútem hoc conuortí malum.

PA. Immo étiam: nam satis crédo, si aduigiláueris,
50 ex únis geminas míhi conficies nuptias.
DA. Ego, Pámphile, hoc tibi pró seruitio débeo, 675
conári manibus pédibus noctisque ét dies,
capitís periculum adíre, dum prosím tibi;
tuomst, síquid praeter spem éuenit, mi ignóscere.

55 parúm succedit quód ago? at facio sédulo.
uel mélius tute réperi, me missúm face. 680

PA. Cupió: restitue me ín quem accepistí locum.
DA. Faciam. PA. Át iam hoc opus est. DA. Hém,
mane: crepuít a Glycerio óstium.

661 dicerem me esse ducturum patri || 663 CH. dauos?
PA. inturbat. CH. quamobrem? || 664 mihi deos satis scio
fuisse iratos (fuisse iratos satis scio) || 668 hoc consilium ||
681 me in quem] in quem me (quem a me) || 682 hem sed
mane concrepuit ||

PA. Nihil ád te. DA. Quaero. PA. Hem, núncin demum?
DA. At iam hóc tibi inuentúm dabo.

MYSIS PAMPHILVS CHARINVS DAVOS
ANCILLA ADVLESCENTES DVO SERVOS

MY. Iam ubi úbi erit, inuentúm tibi curábo et mecum IV 2
addúctum

tuom Pámphilum: modo tu, ánime mi, nolí te ma-
ceráre. 685

PA. Mýsis! MY. Quis est? ehem Pámphile, optumé
mihi te offers. PA. Quidnam est?

MY. Oráre iussit, sí se ames, era, iám ut ad sese uénias:
5 uidére te aít cúpere. PA. Vah, perii: hóc malum
integráscit.

sicín me atque illam operá tua nunc míseros sollicitáril
nam idcirco arcessor, núptias quod mi ádparari sénsit. 690
CH. Quibus quidem quam facile pótuerat quiesci, si
hic quiesset!

DA. Age, si híc non insanít satis sua spónte, instiga.

MY. Atque édepol

10 ea rés est: proptereaúque nunc mísera ín maerorest.

PA. Mýsis,

per omnis tibi adiuró deos, numquam eám me desertúrum,
non, sí capiundos mihi sciam esse inimícos omnis
hómínes. 695

hanc mi éxpetiui, cóntigit. conuéniant mores. uáleant
qui intérr nos discidiúm uolunt: hanc nísi mors mi
adimet némo.

15 CH. Resipísco. PA. Non Apóllinis magis uérum atque
hoc respónsumst.

si póterit fieri, ut né pater per mé stetisse crédat,
quó mínus haec fierent núptiae, uoló. sed si id non
póterit, 700

- id fáciam, in procliuí quod est, per mé stetisse ut crédat. quis uídeor? CH. Miser, aeque átque ego. DA. Consílium quaero. PA. Fórti's,
 20 scio, quód conere. DA. Hoc égo tibi profécto effectum réddam.
 PA. Iam hoc ópus est. DA. Quin iam habeó. CH. Quid est? DA. Huic, nón tibi habeo, ne érres.
 CH. Sat hábeo. PA. Quid faciés? cedo. DA. Dies híc mi ut satis sit uéreor 705
 ad agéndum, ne nunc mé uociuom esse ád narrandum crédas.
 proinde hínc uos amolímini: nam mi ímpedimento éstis.
 25 PA. Ego hanc uísam. — DA. Quid tu? quo hínc te agis? CH. Verúm uis dicam? DA. Immo étiam: narrátionis íncipit mi ínitium. CH. Quid me fiet? DA. Eho tu ínpudens, non sátis habes quod tíbi dieculam áddo, 710
 quantum huíc promoueo nuptias? CH. Daue, át tamen DA. Quid érgo?
 CH. ut dúcam. DA. Ridiculum. CH. Húc face ad me ut uénias, síquid póteris.
 30 DA. Quid uéniam? nil habeo. CH. Át tamen síquíd. DA. Age, ueniam, síquíd.
 CH. Domi eró. — DA. Tu, Mysis, dum éxeo, parúmper opperíre híc.
 MY. Quaprópter? DA. Ita factóst opus. MY. Matúra. DA. Iam, inquam, híc ádero. 715

MYSIS DAVOS

ANCILLA SERVOS

- IV 3 MY. Nilne ésse proprium quoíquam! di uostrám fidem! summúm bonum esse erae hínc putabam Pámphilum,

702 PA.] CH. || 703 PA. scio quid || 706 uacuum esse me nunc (nunc me) || 714 opperire me hic (me operire hic) || 715 factó opus est || 717 putabam (putaui) hunc ||

amícum, amatorem *et* uirum in quouís loco
 parátum; uerum ex eó nunc misera quém capit
 5 dolórem! facile hic plús malist quam illíc boni. 720
 sed Dáuos exit. mí homo, quid istuc óbsecro est?
 quo pórtas puerum? DA. Mýsis, nunc opus ést tua
 mihi ad hánc rem exprompta málitia atque astútia.
 MY. Quidnam íncepturu's? DA. Áccipe a me hunc ócius
 10 atque ánte nostram iánuam adpone. MY. Óbsecro, 725
 humíne? DA. Ex ara hinc súme uerbenás tibi
 atque eás substerne. MY. Quam ób rem tute id nón
 facis?

DA. Quia, sí forte opus sit ád erum iurató mihi
 non ádposisse, ut líquido possim. MY. Intéllego:
 15 noua núnc religio in te ístaec incessít. cedo! 730
 DA. Moue ócius te, ut quíd agam porro intéllegas.
 pro Iúppiter! MY. Quid ést? DA. Spónsae pater
 intéruenit.

repúdio quod consílium primum inténderam.
 MY. Quid nárres nescio. DA. Égo quoque hinc ab
 20 ueníre me adsimulábo: tu ut subséruias 735
 orátioni, utquómque opus sit, uerbís uide.
 MY. Ego quíd agas nihil intéllego; sed síquid ést,
 quod méa opera opus sit uóbis, ut tu plús uides,
 manébo, nequod uóstrum remorer cómodum.

CHREMES MYSIS DAVOS

SENEX ANCILLA SERVOS

CH. Reuórtor, postquam quae ópus fuere ad núprias 740 IV 4
 gnataé parauí, ut iúbeam arcessi. séd quid hoc?
 puer hérclest. mulier, tu ádposisti hunc? MY. Vbi
 illic ést?

728 iurato] iusiurandum || 729 apposuisse || 734 nescio quid
 narres || 738 aut tu || 742 tu appouisti (posuisti) ||

- CH. Non mihi respondes? MY. Nūquam est. uae
miserae mihi!
- 5 relīquit me homo atque abiit. DA. Di uostrām fidem,
apud fórum quid turbaest! quíd illic hominum líti-
gant! 745
- tum annóna carast. quíd dicam aliud, nescio.
- MY. Quor tu óbsecro hic me sólam..? DA. Hem,
quae haec est fábulā?
- eho Mýsis, puer hic úndest? quisue huc áttulit?
- 10 MY. Satin sanu's, qui me id rógites? DA. Quem ego
igitúr rogem,
qui hic néminem alium uideam? CH. Miror únde sit. 750
- DA. Dictúra's quod rogo? MY. Aú. DA. Concede
ad dexteram.
- MY. Delíras: non tute ípse..? DA. Verbum sí mihi
unúm praeterquam quód te rogo faxis, caue.
- 15 male dicis. undest? dic clare. MY. A nobís. DA. Hahaec:
mirúm uero, inpuđerter mulier sí facit? 755
- CH. Ab Ándriast ancilla haec, quantum intéllego.
- DA. Adeón uidemur uóbis esse idónei,
in quíbus sic inludátis? CH. Veni in témpore.
- 20 DA. Propra ádeo puerum tóllere hinc ab iánua.
mané: caue quoquam ex ístoc excessís loco. 760
- MY. Di te éradicent: íta me miseram térritas.
- DA. Tibi díco ego an non? MY. Quíd uis? DA. At
etiám rogas?
- cedo, quóium puerum hic ádposisti? dic mihi.
- 25 MY. Tu nescis? DA. Mitte id quód scio: dic quód rogo.
- MY. Vostri. DA. Quoius nostri? MY. Pámphili. CH.
Hem! DA. Quid? Pámphili? 765
- MY. Eho, an nón est? CH. Recte ego sémper fugi
has núptias.
- DA. O fácinus animum aduórtendum! MY. Au, quid
clámitas?

745 quid turbaest apud forum || 751 dicturan es || 753 praeterquam || 754 MY. maledicis. DA. unde es || 756 meretrix? CH. || 763 apposuisti ||

55 DA. Paulum ínteresse cénses, ex animo ómnia,
ut fért natura, fácias an de indústria? 795

CRITO MYSIS DAVOS
SENEX ANCILLA SERVOS

IV 5 CR. In hác habitasse plátea dictumst Chrýsidem,
quae sése inhoneste optáuit parere hic dítias
potiús quam in patria honéste pauper úueret.
eius mórte ea ad me lége redierúnt bona.
5 sed quós perconter uideo. saluete. MY. Óbsecro, 800
estne híc, quem uideo, Crito sobrinus Chrýsidis?
is ést. CR. O Mysis, sálue. MY. Saluos sís, Crito.
CR. Itan Chrýsis? hem. MY. Nos quídem pol miserás
pérdidit.
CR. Quid uós? quo pacto hic? sátine recte? MY.
Nósne? sic;
10 'ut químus' aúnt, quándo 'ut uolumus' nóñ licet. 805
CR. Quid Glýcerium? iam hic suós parentis répperit?
MY. Vtinam! CR. Án nondum etiam? haud aúspicato
huc me áttuli:
nam póñ, si id scissem, númquam huc tetulissém
pedem.
sempér eí dictast ésse haec atque habitást soror:
15 quae illí fuerunt, póssidet. nunc me hóspitem 810
lítés sequi, quam id míhi sit facile atque útile,
aliórum exempla cómmonent. simul árbitror
iam aliquem ésse amicum et défensorem ei: nám fere
grandícula iam proféctast illim. clámitent
20 me sýcphantam, heréditatem pérsequi, 815
mendícum; tum ipsam déspoliare nóñ lubet.
DA. O óptume hospes! MY. Pól, Crito, antiquom
óptines.

797 diuitias || 801 quem uideo? estne hic || 809 ei] enim !!
810 illius || 814 grandiuscula || illinc (illi) || 817 MY. o optume
hospes pol ||

CR. Duc me ad eam, quando huc ueni, ut uideam.

MY. Maxime.

DA. Sequar hos: me nolo in tempore hoc uideat senex.

CHREMES SIMO

SENES DVO

CH. Satis, iam satis, Simo, spectata erga te amicitiam V 1
mea: 820

satis periculi incipi adire: orandi iam finem face.

dum studeo obsequi tibi, paene inlusi uitam filiae.

SI. Immo enim nunc quom maxime abs te postulo
atque oro, Chremes,

5 ut beneficium uerbis inquit dudum nunc re comprobet.

CH. Vide quam iniquos sis prae studio: dum id effi-
cias quod cupis, 825

neque modum benignitatis neque quid me ores cogitas:
nam si cogites, remittas iam me onerare iniuriis.

SI. Quibus? CH. At rogitas? perpulisti me, ut homini
adulescentulo

10 in alio occupato amore, abhorrenti ab re uxoria,
filiam ut darem in seditionem atque incertas nuptias, 830
eius labore atque eius dolore gnato ut medicarer tuo.
inpetrasti: incipi, dum res tetulit. nunc non fert: feras.
illam hinc ciuem esse aiunt: puer est natus: nos
missos face.

15 SI. Per ego te deos oro, ut ne illis animum inducas
credere,

quibus id maxime utilest, illum esse quam deterrumum. 835
nuptiarum gratia haec sunt ficta atque incepta omnia.
ubi ea causa, quam ob rem haec faciunt, erit adempta
eis, desinent.

CH. Erras: cum Dauo egomet uidi iurgantem ancillam.

SI. Scio.

20 CH. Véro uoltu, quom tibi me adesse néuter tum praesenserat.

SI. Crédo, et id factúras Dauos dúdum praedixít mihi: 840

ét nescio qui id tibi sum oblitus hódie ac uolui dícere.

DAVOS CHREMES SIMO DROMO
SERVOS SENES DVO LORARIUS

V 2 DA. Ánimo nunciam ótioso esse ímpero CH. Em Dauóm tibi.

SI. Vnde egreditur? DA. meó praesidio atque hóspitis.

SI. Quid illúd malist?

DA. Égo commodiorem hóminem aduentum témpus non uidí. SI. Scelus,

quémnam hic laudat? DA. Ómnis res est iam ín uado.

SI. Cesso ádloqui? 845

5 DA. Érus est: quid agam? SI. Oh, sálue, bone uir. DA.

Éhem Simo, o nostér Chremes,

ómnia adparáta iam sunt íntus. SI. Curastí probe.

DA. Vbi uoles, arcésse. SI. Bene sane: íd enim uero hinc núnc abest.

ét iam tu hoc respónde: quid istic tibi negotist? DA.

Míhine? SI. Ita.

DA. Míhin? SI. Tibi ergo. DA. Módo *huc* ii intro. SI.

Quási ego quam dudúm rogem.

10 DA. Cúm tuo gnato una. SI. Ánne est íntus Pámphilus? cruciór miser. 851

ého, non tu dixti ésse inter eos ínimicitias, cárnufex?

DA. Súnť. SI. Quor igitur híc est? CH. Quid illum censes? cum illa lítigat.

DA. Ímmo uero indígnum, Chremes, iam fácinus faxo ex me audies.

néscio quis senéx modo uenit: éllum! confidéns catus: 855

- 15 quóm faciem uideás, uidetur ésse quanti uís preti:
trístis est seuéritas in uóltu atque in uerbís fides.
SI. Quídnam adportas? DA. Níl equidem, nisi quód
illum audiui dícere.
SI. Quíd aít tandem? DA. Glýcerium se scíre ciuem
esse Átticam. CH. Hem!
SI. Drómo, Dromo! DA. Quid ést? SI. Dromo! DA.
Audi. SI. Vérbum si addiderís .. Dromo! 860
20 DA. Audi óbsecro. DR. Quid uís? SI. Sublimen íntro
hunc rape quantúm potest.
DR. Quem? SI. Dáuom. DA. Quam ob rem? SI. Quía
lubet. rape ínquam. DA. Quid fecí? SI. Rape.
DA. Si quícquam inuenies mé mentitum, occídito. SI.
Nihil aúdio:
ego té continuo mútum reddam. DA. Támen etsi hoc
uerúmst? SI. Tamen.
cura ádseruandum uíctum, atque audin? quádrupedem
constringito. — 865
25 age núnciam: ego pol hódie, si uiuó, tibi
osténdam, quid erum sít pericli fállere,
et illí patrem. CH. Ah, ne saéui tanto opere. SI.
Óh, Chremes,
pietátem gnati! nónne te miserét mei?
tantúm laborem cápere ob talem filium! 870
30 age Pámphile, exi Pámphile: ecquid té pudet?

PAMPHILVS SIMO CREMES

ADVLESCENS

SENES DVO

- PA. Quis mé uolt? perii, páter est. SI. Quid aís, óm- V 3
nium ..? CH. Ah,
rem pótius ipsam díe ac mitte mále loqui.
SI. Quasi quícquam in hunc iam gráuius dici póssiet.

857 seueritas est (inest) || 859. 860 SI. Hem | Dromo || 861 sub-
limem || 864 ego te iam (iam te) commotum || 867 erum quid ||

ain tándem, cuius Glýceriumst? PA. Ita praedicant. 875

5 SI. 'Ita praedicant'? o ingéntem confidéntiam!

num cógitat quid dícat? num factí piget?

uide: num eíus color pudóris signum usquam índicat?

adeo ímpotenti esse ánimo, ut praeter cíuium

morem átque legem et suí uoluntatém patris 880

10 tamen hánc habere stúdeat cum summó probro!

PA. Me míserum! SI. Hem, modone id démum sensi,
Pámphile?

olim ístuc, olim, quom íta animum inductí tuom,

quod cúperes aliquo pácto efficiundúm tibi:

eodém die istuc uérbum uere in te áccidit. 885

15 sed quíd ego? quor me excrucío? quor me máceró?

quor meám senectutem huíus sollicito améntia?

an ut pro huíus peccatis égo supplicium súfferam?

immo hábeat, ualeat, uíuat cum illa. PA. Mí pater!

SI. Quid 'mí pater'? quasi tu huíus indigeás patris: 890

20 domus úxor liberi ínuenti inuitó patre.

addúcti qui illam hinc cíuem dicant: uíceris.

PA. Patér, licetne paúca? SI. Quid dicés mihi?

CH. Tamén, Simo, audi. SI. Ego aúdiam? quid ego
aúdiam,

Chremés? CH. At tandem dícat. SI. Age dicát
sino. 895

25 PA. Égo me amare hanc fáteor; si id peccárest, fateor
íd quoque.

tíbi, pater, me dédo. quiduis óneris inpone, ímpera.

uis me uxorem dúcere, hanc amíttere? ut poteró,
feram.

hóc modo te obsecro, út ne credas á me adlegatum
húnc senem:

síne me expurgem atque illum huc coram addúcam.

SI. Adducas? PA. Síne, pater. 900

30 CH. Aéquom postulát: da ueniam. PA. Síne te hoc
exorém! SI. Sino. —

quiduis cupio, dúm ne ab hoc me fálli comperiár,
Chremes.

CH. Pró peccato mágno paulum súpplíci satis ést patri.

CRITO CHREMES SIMO PAMPHILVS

SENES

TRES

ADVLESCENS

- CR. Mítte orare. una hárum quaeuis caúsa me ut V 4
faciám monet,
uél tu uel quod uérumst uel quod ípsi cupio Gly-
cerio. 905
- CH. Ándrium ego Critónem uideo? cérte is est. CR.
Saluos sís, Chremes.
- CH. Quíd tu Athenas ínsolens? CR. Euénit. sed
hícinést Simo?
- 5 CH. Híc Simost. CR. Men quaéris? SI. Eho tu,
Glycerium hinc ciuem ésse aís?
- CR. Tú negas? SI. Itane húc uenis parátus? CR. Qua
de ré? SI. Rogas?
túne inpune haec fácias? tune hic hómines adulescén-
tulos 910
ínperitos rérum, eductos líbere, in fraudem ínlicis
sóllicitando, et póllicitando eorum ánimos lactas? CR.
Sánun es?
- 10 SI. ác meretriciós amores núptiis conglútinás?
- PA. Périi, metuo ut súbstat hospes. CH. Sí, Simo,
hunc noris satis,
nón ita arbitrére: bonus est híc uir. SI. Hic sit uír
bonus? 915
ítane attemperáte euenit, hódie in ípsis núptiis
út ueniret, ántehac numquam? est uéro huic credun-
dúm, Chremes.
- 15 PA. Ní metuam patrem, hábeo pro illa re íllum quod
moneám probe.

903 paululum | 908 Hic. CR. Simo. SI. men | 909 paratus
aduenis |

- SI. Sycophanta! CR. Hem! CH. Sic, Crito, est hic:
 mitte. CR. Videat qui siet:
 sí mihi perget quae uolt dicere, ea quae non uolt
 audiet. 920
 ego istaec moueo aut cúro? non tu tuóm malum aequo
 animó feras?
 nam égo quae dico uera an falsa audierim, iam sciri
 potest.
- 20 Atticus quidam ólim naue frácta ad Andrum eiéctus est
 ét istaec una párua uirgo. túm ille egens forte ádplicat
 prímu ad Chrysidís patrem se. SI. Fábulam inceptát.
 CH. Sine. 925
 CR. Ítane uero optúrbat? CH. Perge tu. CR. Ís
 mihi cognatús fuit,
 qui eúm recepit. íbi ego audiui ex illo sese esse
 Átticum.
- 25 ís ibi mortuóst. CH. Eius nomen? CR. Nómen tam
 cito? PA. Phánia. CH. Hem,
 perí! CR. Verum hercle opínor fuisse Phániam: hoc
 certó scio,
 Rhamnúsium se aibat esse. CH. O Iúppiter! CR.
 Eadem haéc, Chremes, 930
 multi álii in Andro tum ádire. CH. Vtinam id sít,
 quod spero! eho, díe mihi,
 quid eám tum? suanne esse aibat? CR. Non. CH.
 Quoiám ígitur? CR. Fratris fíliam.
- 30 CH. Certé meast. CR. Quid aís? SI. Quid tu aís?
 PA. Arrige aures, Pámphile!
 SI. Qui id crédis? CH. Phania ille frater méus fuit.
 SI. Noram ét scio.
 CH. Is hinc béllum fugiens méque in Asiam pérsé-
 quens proficiscitur: 935
 tum uéritust meam relínquere hic. postílla nunc pri-
 mu aúdio

926 perge. CR. tum is || 928 cito tibi Phania || 930 aiebat ||
 931 tum audiuere (audiere) || 932 aiebat || 934 qui id] QUID (qui) ||
 936 tum illam relinquare hic est ueritus ||

- quid illó sit factum. PA. Vix sum apud me: ita áni-
 mus commotúst metu
 35 spe gáudio, mirándo tanto tám repentino hóc bono.
 CR. Ne istam ínueniri tuám multimodis gaúdeo. CH.
 Credo. PA. Ó pater!
 CH. At scrúpulus mi etiam únus restat, quí me male
 habet. PA. Dignus es: 940
 cum tuá religione, ódium, nodum in scírpo quaeris.
 CR. Quid istud est?
 CH. Nomén non conuenít. CR. Fuit hercle huic áliud
 paruae. CH. Quód, Crito?
 40 numquíd meministi? CR. Id quaéro. PA. Egon huius
 mémoriam patiár meae
 uoluptáti obstare, quóm ego possim in hác re medi-
 carí mihi?
 heus, Chrèmes, quod quaeris, Pásibulast. CH. *Pási-*
bula? ipsást. CR. East. 945
 PA. Ex ípsa audiui míliens. SI. Omnis nos gaudere
 hóc, Chremes,
 te crédo credere. CH. Íta me di ament, crédo. PA.
 Quod restát, pater..
 45 SI. Iam dúdum res reddúxit me ipsa in grátiam. PA.
 O lepidúm patrem!
 de uxóre, ita ut possedí, nihil mutát Chremes? CH.
 Causa óptumast:
 nisi quíd pater aít áliud. PA. Nempe id? SI. Scí-
 licet. CH. Dos, Pámphile, est 950
 decém talenta. PA. Accípío. CH. Propero ad fíliam.
 eho mecum í, Crito:
 nam illám me credo haud nósse. — SI. Quor non íllam
 huc transferrí iubes?
 50 PA. Recte ádmones: Dauo égo istuc dedam íám negoti.
 SI. Nón potest.
 PA. Qui? SI. Quía habet aliud mágis ex sese et máius.
 PA. Quidnam? SI. Víctus est.

939 CR.] SI. || multimodis tuam inueniri || PA. credo pater ||
 940 mihi unus scrupulus etiam || 941 istuc || 946 miliens audiui ||

PA. Patér, non recte uíctust. SI. Haud ita iússi.
 PA. Iube solui óbsecro. 955
 SI. Age fiat. PA. At matúra! SI. Eo intro. PA.
 O faústum et felicem húncc diem!

CHARINVS PAMPFILVS

ADVLESCENTES DVO

V 5 CH. Quid agat Pamphilus prouiso: atque eecum. PA.
 Me aliquis fórs putet
 nón putare hoc uerum; at mihi nunc sic esse hoc
 uerum lubet.
 ego deorum uitam eapropter sempiternam esse arbitror,
 quod uoluptates eorum propriae sunt: nam mi immor-
 talitas 960
 5 partast, si nulla aegritudo huic gaudio intercesserit.
 sed quem ego mihi potissimum exoptem, haec qui
 nunc narrem, dari?
 CH. Quid illud gaudist? PA. Daum uideo. nemost
 quem mallet omnium:
 nam hunc scio mea solide solum gauisurum gaudia.

DAVOS PAMPFILVS CHARINVS

SERVOS ADVLESCENTES DVO

V 6 DA. Pamphilus ubi nam hic est? PA. O Daue! DA.
 Quis homost? PA. Ego sum. DA. O Pamphile!
 PA. Nescis quid mi optigerit. DA. Certe; sed quid
 mi optigerit scio. 966
 PA. Et quidem ego. DA. More hominum euenit, ut
 quod sum nactus mali
 prius rescisceres tu, quam ego quod tibi euenit boni.

957 prouiso quid agat Pamphilus || aliquis forsitan me
 putet || 962 cui nunc (nunc cui) haec narrem || 967 sim ||

- 5 PA. Glycerium mea suós parentis répperit. DA. Factúm bene. CH. Hem!
 PA. Páter amicus súmmus nobis. DA. Quís? PA. Chremes. DA. Narrás probe. 970
 PA. Néc mora ullast, quín eam uxorem dúcam. CH. Num ille sómniat
 éa quae uigilans uóluit? PA. Tum de púero, Daue ..
 DA. Ah désine:
 sólus es quem díligant dí. CH. Sáluos sum, si haec uéra sunt.
- 10 cónloquar. PA. Quis homóst? Charine, in témpore ipso mi áduenis.
 CH. Béne factum. PA. Audisti? CH. Ómnia. age, me in tuís secundis réspice. 975
 túos est nunc Chremés: facturum quae uoles scio esse ómnia.
 PA. Mémini: atque adeo lóngumst nos illum éxspectare dum éxeat.
 séquere hac me: íntus ápod Glycerium núnc est. tu, Daue, ábi domum,
- 15 própéra, arcesse hinc qui aúferant eam. quíd stas? quid cessás? DA. Eo.
 ne éxspectetis dum éxeant huc: íntus despondébitur: 980
 íntus transigétur, siquid ést quod restet. CANTOR. Plaúдите.

973 es] est || 974 o Charine || 975 audistin ||

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

- V. 1 ad 174 iambici senarii
- { 175 = 180 iambici octonarii
 - 176 iambicus quaternarius
 - { 177 = 181 iambici octonarii
 - { 178 = 182 trochaici septenarii
 - { 179 = 183 iambici octonarii
 - 184 ad 195 iambici octonarii
 - 196 ad 198 iambici senarii
 - 199 ad 214 iambici octonarii
 - 215 ad 224 iambici senarii
 - 225 ad 227 iambici octonarii
 - 228 ad 233 trochaici septenarii
 - 234 et 235 iambici octonarii
 - { 236 = 241 trochaici septenarii
 - 237 iambicus senarius
 - 238 et 239 = 242 et 243 iambici octonarii
 - 240 = 244 iambici quaternarii
 - 245 = 247 trochaici octonarii
 - 246 trochaicus quaternarius catalecticus
 - { 248 ad 251 trochaici septenarii
 - 252 iambicus quaternarius
 - 253 ad 256 iambici octonarii
 - 257 iambicus senarius
 - 258 ad 260 trochaici septenarii
 - 261 ad 266 iambici octonarii
 - 267 ad 269 iambici octonarii

- V. 270 ad 298 iambici senarii
 - 299 et 300 iambici septenarii
 - { 301 = 305 trochaici octonarii
 - 302 = 306 trochaici septenarii
 - 303 et 304 = 307 et 308 iambici octonarii
 - 309 ad 316 iambici octonarii
 - 317 trochaicus septenarius
 - 318 iambicus senarius
 - 319 ad 383 trochaici septenarii
 - 384 ad 393 iambici senarii
 - 394 ad 403 iambici octonarii
 - 404 ad 480 iambici senarii
 - { 481 et 482 = 483 et 484 bacchiaci quaternarii
 - 485 iambicus quaternarius catalecticus
 - 486 iambicus senarius
 - 487 et 488 iambici octonarii
 - 489 ad 496 iambici octonarii
 - 497 et 498 iambici senarii
 - 499 ad 505 iambici octonarii
 - 506 iambicus septenarius
 - 507 ad 516 trochaici septenarii
 - 517 trochaicus binarius catalecticus
 - 518 ad 523 trochaici septenarii
 - 524 ad 532 iambici senarii
 - 533 ad 536 iambici octonarii
 - 537 iambicus quaternarius
 - 538 ad 574 iambici senarii
 - 575 ad 581 iambici septenarii
 - 582 ad 621 iambici octonarii
 - 622 ad 624 trochaici septenarii
 - { 625 ad 629 = 630 ad 634 cretici quaternarii
 - 635 ad 638 iambici quaternarii acatalecti
 - 638^b iambicus quaternarius catalecticus
 - 639 et 640 trochaici septenarii
 - 641 et 642 iambici octonarii
 - 643 ad 649 trochaici septenarii
 - 650 ad 654 iambici octonarii
 - 655 ad 681 iambici senarii
 - 682 et 683 iambici octonarii
 - 684 ad 715 iambici septenarii
 - 716 ad 819 iambici senarii

- V. 820 ad 860 trochaici septenarii
- 861 ad 865 iambici octonarii
- 866 ad 895 iambici senarii
- 896 ad 928 trochaici septenarii
- 929 ad 956 iambici octonarii
- 957 ad 981 trochaici septenarii.
-

HAVTON TIMORVMENOS

P · TERENTI · AFRI

GRAECA · MENANDRV · ACTA · LVDIS · MEGALENSIBVS
L · CORNELIO · LENTVLO · L · VALERIO · FLACCO · AED
CVRE · EGIT · AMBIVIVS · TVRPIO · MODOS · FECIT
FLACCVS · CLAVDI · ACTA · PRIMVM · TIBIIS · INPARIBVS
DEINDE · DVABVS · DEXTRIS · FACTAST · SECVNDA
MA · IVVENTIO · TI · SEMPRONIO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA

In militiam proficisci gnatum Clíniam
 amántem Antiphilam cómpulit durús pater,
 animíque sese angébat facti paénitens.
 mox út reuersust, clám patrem deuórtitur
 ad Clítiphonem. is amábat scortum Báčchidem. 5
 cum arcésseret cupítam Antiphilam Clínia,
 ut éius Bacchis uénit amica ac séruolae
 habitúm gerens Antíphila: factum id quó patrem
 suám celaret Clítipho. hic technís Syri
 decém minas meretrículae aufert á sene. 10
 Antíphila Clítiphónis reperitúr soror;
 hanc Clínia, aliam Clítipho uxorem áccipit.

PERSONAE

CHREMES SENEX
 MENEDEMVS SENEX
 CLITIPHO ADVLESCENS
 CLINIA ADVLESCENS
 SYRVS SERVOS
 DROMO SERVOS
 BACCHIS MERETRIX
 ANTIPHILA VIRGO
 SOSTRATA MATRONA
 [CANTHARA] ANVS
 PHRYGIA ANCILLA

PROLOGVS

Nequof sit uostrum mirum, quor partis seni poeta dederit, quae sunt adulescentium, id primum dicam, deinde quod ueni eloquar.	3
oratorem esse uoluit me, non prologum:	11
uostrum iudicium fecit, me actorem dedit, si hic actor tantum poterit a facundia, quantum ille potuit cogitare commode, qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum.	15
nam quod rumores distulerunt maliuoli, multas contaminasse Graecas, dum facit paucas Latinas: factum id esse hic non negat, neque se pigere et deinde facturum autumat. habet bonorum exemplum, quo exemplo sibi licere id facere quod illi fecerunt putat.	20
tum quod maliuolus uetus poeta dicitat, repente ad studium hunc se applicasse musicum, amicum ingenio fretum, haud naturam sua: arbitrium uostrum, uostri existimatio ualebit. qua re oratos omnis uos uolo, ne plus iniquom possit quam aequom oratio. facite aequi sitis: date crescendi copiam,	25
<hr/>	
duplex quae ex argumento facta est simplici.	6
nouam esse ostendi et quae esset: nunc qui scripserit et quonia Graeca sit, ni partem maxumam existimarem scire uostrum, id dicerem. nunc quam ob rem has partis didicerim paucis dabo.	10

13 si] sed || 18 FACTUMHICESSEID (id esse factum hic) ||
26 omnes uos oratos ||

nouárum qui spectánda faciunt cópiam sine útilis: ne ille pró se dictum exístumet,	30
qui núper fecit séruo currenti in via decésse populum: quór insano séruiat? eius dé peccatis plúra dicet, quóm dabit aliás nouas, nisi finem maledictís facit.	34
* * * * *	
hodié sum acturus Háuton timorúmenon,	5
ex íntegra Graeca íntegram comoédiam.	4
adéste aequo animo: dáte potestatém mihi statáriam agere ut líceat per siléntium, ne sémper seruos cúrens, iratús senex, edáx parasitus, sýcophanta autem ínpudens, auárus leno adsídue agendi sínt mihi clamóre summo, cúm labore máxumo.	40
mea caúsa causam hanc iústam esse animum indúcite, ut áliqua pars labóris minuatúr mihi. nam núnc nouas qui scríbunt, nil parcúnt seni: si quaé laboriósast, ad me cúrritur; si lénis est, ad álium defertúr gregem.	45
in hác est pura orátio. experímíni, in utrámque partem ingénium quid possít meum.	47
exémplum statuít in me, ut adulescéntuli uobís placere stúdeant potius quám sibi.	51
<hr/>	
si numquam auare pretium statui arti meae	48
et eum esse quaestum in animum induxi maxumum quam maxime seruire uostris commodis	50

CHREMES MENEDEMVS

SENES DVO

- CH. Quamquam haec inter nos nuper notitia admodumst I 1
 (inde adeo quom agrum in proximo hic mercatus es)
 nec rei fere sane amplius quicquam fuit: 55
 tamen uel uirtus tua me uel uicinitas,
 5 quod ego in propinqua parte amicitiae puto,
 facit ut te audacter moneam et familiariter,
 quod mihi uidere praeter aetatem tuam
 facere et praeterquam res te adhortatur tua. 60
 nam pro deum fidem atque hominum, quid uis tibi?
 10 quid quaeris? annos sexaginta natus es,
 aut plus eo, ut conicio; in his regionibus
 meliorem agrum neque preti maioris nemo habet;
 seruos num pluris? proinde quasi nemo siet, 65
 ita attente tute illorum officia fungere.
 15 numquam tam mane egrédior neque tam uesper
 domum reuortor, quin te in fundo conspicer
 fodere aut arare aut aliquid ferre. denique
 nullum remittis tempus neque te respicis. 70
 haec non uoluptati tibi esse satis certo scio.
 20 'enim' dices 'quantum hic operis fiat paenitet.'
 quod in opere faciundo operae consumis tuae,
 si sumas in illis exercendis, plus agas.
 ME. Chremes, tantumne ab re tuast otii tibi, 75
 aliena ut cures, ea quae nihil ad te attinent?
 25 CH. Homo sum: humani nihil a me alienum puto.

54 quom] quod || 61 atque hominum fidem || 63. 64 agrum
 in his regionibus | meliorem neque || 65 seruos compluris ||
 72 at enim dices me ||

uel mé monere hoc uel percontarí puta:
rectúmst, ego ut faciam; nón est, te ut detérream.

ME. Mihi síc est usus; tibi ut opus factóst, face. 80

CH. An quoíquamst usus hómini, ut se cruciét? ME. Mihi.

30 CH. Siquíd laborist, nóllem: sed quid istúc malist?
quaesó, quid de te tántum commeruísti? ME. Eheu!
CH. Ne lácruma, atque istuc, quídquid est, fac me út
sciam:

ne réctice, ne uerére, crede inquám mihi: 85

aut cónsolando aut cónsilio aut re iúero.

35 ME. Scire hóc uis? CH. Hac quidem caúsa qua dixi tibi.

ME. Dicétur. CH. At istos rástros intereá tamen
adpóne, ne labóra. ME. Minume. CH. Quám rem agis!

ME. Sine mé, uociuom témpus nequod dém mihi 90
labóris. CH. Non sinam, ínquam. ME. Ah, non ae-
quóm facis.

40 CH. Hui! tám grauis hos, quaésó? ME. Sic meritúmst
meum.

CH. Nunc lóquere. ME. Filium únicum adulescéntulum
habeo. ah, quid dixi? habére me? immo habuí, Chremes:
nunc hábeam necne incértumst. CH. Quid ita istúc?

ME. Scies. 95

est é Corintho hic áduena anus paupércula;

45 eius filiam ille amáre coepit uírginem,
prope út pro uxore habéret: haec clam me ómnia.

ubi rém rescui, coépi non humánitus
neque ut ánimum decuit aégrotum adulescéntuli 100
tractáre, sed ui et uía peruolgatá patrum.

50 cottídie accusábam: 'hem, tibine haec diútius
licére speras fácere me uiuó patre,

amícam ut habeas própe iam in uxoris loco?
errás, si id credis, ét me ignoras, Clínia. 105

ego té meum esse díci tantispér uolo,
55 dum quód te dignumst fácies; sed si id nón facis,
ego quód me in te sit fácere dignum inuénero.

nulla ádeo ex re istuc fit nisi ex nimio ótio.
 ego istúc aetatis nón amori operám dabam, 110
 sed in Ásiam hinc abii própter pauperiem átque ibi
 60 simúl rem et belli glóriam armis répperi.
 postrémo adeo res rédiit: adulescéntulus
 saepe éadem et grauter aúdiendo uíctus est:
 putáuit me et aetáte et beniuoléntia 115
 plus scíre et prouidére quam se ipsúm sibi:
 65 in Ásiam ad regem militatum abiit, Chremes.
 CH. Quid aís? ME. Clam me est profectus, mensis
 trís abest.
 CH. Ambo áccusandi, etsi illud inceptúm tamen
 animíst pudentis sígnum et non instrénuí. 120
 ME. Vbi cómperi ex eis, quí fuere ei cónscii,
 70 domúm reuortor maéstus atque animó fere
 pertúrbato atque incérto prae aegritúdine.
 adsído: adcurrunt sérui, soccos détrahunt;
 inde álii festináre lectos stérnere, 125
 cenam ádparare: pró se quisque sédulo
 75 faciébant, quo illam míhi lenirent míseriam.
 ubi uídeo, haec coepi cógitare 'hem, tót mea
 solí solliciti sánt causa, ut me unum éxpleant?
 ancíllae tot me uéstiant? sumptús domi 130
 tantós ego solus fáciam? sed gnatum únicum,
 80 quem páriter uti his décuit aut etiam ámplius,
 quod illa aétas magis ad haéc utenda idóneast,
 eum ego hínc eieci míserum iniustitiá mea!
 maló quidem me quóuis dignum députem, 135
 si id fáciam. nam usque dum ille uitam illám colet
 85 inopém, carens patria ób meas iniúrias,
 intérea usque illi dé me supplicíum dabo,
 labórans, parcens, quaérens, illi séruiens.
 ita fácio prorsus: níl relinquo in aédibus, 140
 nec uás nec uestiméntum: conrasi ómnia.

112 gloriam armis belli || 117 Chreme || 125 inde alii]
 uideo alios || 129 solius || sunt ||

- 90 ancillas, seruos, nisi eos qui opere rústico
faciundo facile sumpsum exercirént suom,
omnis produxi ac uéndidi. inscripsi ílico
aedis mercede. quási talenta ad quíndecim 145
coëgi, agrum hunc mercátus sum, hic me exérceo.
- 95 decreui me tantisper minus iniúriæ,
Chremés, meo gnato fácere, dum uiuám miser;
nec fás esse, ulla mé uoluptate híc frui,
nisi ubi ille huc saluos réderit meus párticeps. 150
CH. Ingénio te esse in líberos lení puto,
- 100 et illum óbsequentem, síquis recte aut cómmodè
tractáret. uerum nec illum tu satis nóueras
nec té ille; hoc ubi fit, íbi non uere uiuitur.
tu illúm numquam ostendísti quanti pénderes, 155
nec tibi illest credere aúsus quæ est æquóm patri.
- 105 quod si ésset factum, hæc núnquam euenissént tibi.
ME. Ita rés est, fateor: péccatum a me máxumest.
CH. Menedéme, at porro récte spero et illúm tibi
saluom ádfuturum esse híc confido própédiem. 160
ME. Vtinam íta di faxint! CH. Fácient. nunc si
cómmodumst
- 110 (Dionýsia hic sunt hódie), apud me síis uolo.
ME. Non póssum. CH. Quor non? quaéso tandem
aliquántulum
tibi párce: idem absens fácere te hoc uolt fílius.
ME. Non cónuenit, qui illum ád laborem hinc
pépulerim, 165
nunc me ípsum fugere. CH. Sícinest senténtia?
- 115 ME. Sic. CH. Béne uale. ME. Et tu. — CH. Lá-
crumas excussít mihi,
miserétque me eius. séd ut diei témpus est,
tempíst monere me húncc uicinum Phániam,
ad cénam ut ueniat: íbo, uisam sí domist. — 170
nihil ópus fuit monitóre: iam dudúm domi

143 exerceat || 147 tantisper me || 148 uiuam] fiam ||
153 tu illum satis (tu satis illum) || 154 hoc qui fit ubi || 165 ad
laborem inpulerim ||

120 praesto ápuđ me esse aũnt; égomet conuiuás moror.
 ibo ádeo hinc intro. séđ quid crepuerũnt fores
 hinc á me? quisnam egréditur? huc concéssero.

CLITIPHO CHREMES
ADVLESCENS SENEX

CL. Nihil adhuc est quod uereare, Clinia: haudqua- I 2
 quam etiam cessant: 175
 et illam simul cum nuntio hic tibi adfuturam hodie scio.
 proin tu sollicitudinem istam falsam, quae te excruciat,
 mittas.

CH. Quicum loquitur filius?

5 CL. Pater adest, quem uolui: adibo. pater, opportune
 aduenis.

CH. Quid est? CL. Hunc tu Menedemum nostin nostrum
 uicinum? CH. Probe. 180

CL. Huic filium scis esse? CH. Audiui esse: in Asia.
 CL. Non est, pater:

apud nos est. CH. Quid ais? CL. Aduenientem, e
 nauis egredientem flico

abduxi ad cenam: nam mihi cum eo iam usque a
 pueritia
 10 fuit semper familiaritas. CH. Voluptatem magnam
 nuntias.

quam uellem Menedemum inuitatum, ut nobiscum esset,
 amplius, 185

ut hanc laetitiam necopinanti primus obicerem ei domi!
 atque etiam nunc tempus est. CL. Caue faxis: non
 opus est, pater.

CH. Quapropter? CL. Quia enim incertust etiam,
 quid se faciat. modo uenit;
 15 timet omnia, iram patris et animum amicae se erga
 ut sit suae.

176 tibi hic || 183 iam inde usque || 188 incertumst ||
 189 patris iram ||

eam misere amat; propter eam haec turba atque ábitio
euenít. CH. Scio. 190

CL. Nunc séruolum ad eam in úrbem misit, ét ego
nostrum uná Syrum.

CH. Quid nárrat? CL. Quid ille? míserum se esse.

CH. Míserum? quem minus créderes?
quid rélicuist quin hábeat, quae quidem in hómine
dicuntúr bona?

20 paréntis, patriam incolúmum, génus, cognatos,
dítiás.

atque haéc perinde súnt ut illiust ánimus qui ea
póssidet: 195

qui utí scit, ei bona; ílli, qui non útitur recté, mala.

CL. Immo ille fuit senex ínportunus sémpér, et nunc
níl magis

uereór. quam nequid ín illum iratus plús satis faxít,
pater.

25 CH. Illícine? sed me réprimam: nam in metu ésse
hunc illist útile.

CL. Quid túte tecum? CH. Dícam: utut erat, mánsuum
tamen opórtuit. 200

fortásse aliquantum iníquior erat praéter eius lubídinem:
paterétur: nam quem férret, si paréntem non ferrét
suom?

huncíne erat aequom ex móre illius án illum ex huius
úuere?

30 et quód illum insimulat dúrum, id non est: nám pa-
rentum iniúriáe

uníus modi sunt férme (paulo qui ést homo tolerá-
bilis): 205

scortári crebro nólunt, nolunt crébro conuiuárier,
praebént exigue sumpsum; atque haec sunt támen ad
uirtutem ómnia.

uerum úbi semel cupiditate animus sése deuinxít mala,

192 crederest || 194 diuitias || 195 illius animus (illius
animus est) || 199 illene? sed reprimam me || 203 illius more ||
208 ubi animus (animus ubi) semel se cupiditate ||

- 35 necésses, Clitiphó, consilia cónsequi consímilia.
scitúmst periculum ex áliis facere, tíbi quod ex usú
siet. 210
- CL. Ita crédo. CH. Ego ibo hinc íntro, ut uideam in
cénam quid nobís siet.
tu, ut témpus est diéi, uide sis néquo hinc abeas
lóngius.

CLITIPHO
ADVLESCENS

- Quam iníqui sunt patrés in omnis ádulescentis iúdice! II 1
qui æquom ésse censent nós a pueris flico nascí senes
neque illárum adfinis ésse rerum, quás fert adu-
lescéntia. 215
- lubídine ex suá moderantur, núnc quae est, non quae
olím fuit.
- 5 mihi filius si erit úmquam, ne ille fácili me utetúr
patre:
nam et cógnoſcendi et ígnoscendi dábitur peccatí locus:
non út meust, qui míhi per alium osténdit suam sen-
téntiam.
- perii! ís mi, ubi adbibít plus paulo, súa quae narrat
fácínora! 220
- nunc aít 'periculum ex áliis facito, tíbi quod ex usú
siet.'
- 10 astútus: ne ille hau scít, quam mihi nunc súrdo narret
fábulam.
- magis núnc me amicae dícta stimulant 'dá mihi' atque
'adfér mihi':
quoi quód respondeám nil habeo: néque me quis-
quam est míserior.

211 NOBISQUIDINCEN (nobis cenae quid, cenae quid nobis) ||
216 ex sua lubidine || 217 si umquam filius erit || 219 meus ||

nam hic Clínia, etsi is quóque suarum rerum sat agitát,
tamen 225

habét bene ac pudíce eductam, ignáram *rei* meretríciæ.
15 meást petax, procáx, magnífica, sumpuosa, nóbilis;
tum quód dem ei, 'recte' est: nám nil esse míhi re-
ligiost dicere.

hoc égo mali non prídem inueni, néque etiam dum
scít pater.

CLINIA CLITIPHO

ADVLESCENTES DVO

II 2 CLN. Si míhi secundæ rés de amore meo éssent, iam
dudúm scio 230

ueníssent; sed uereór, ne mulier me ábsente hic cor-
rúpta sit.

concurrunt multa eam opínionem quæ míhi animo
exaúgeant:

occásio, locus, aétas, mater quóius sub imperiost mala,
5 quoi níl iam præter prétium dulcest. CLT. Clínia!
CLN. Ei miseró míhi!

CLT. Etiám caues, ne uídeat forte hic te á patre ali-
quis éxiens? 235

CLN. Faciám; sed nesció quíd profecto mi ánimus præ-
sagít mali.

CLT. Pergín istuc prius diiúdicare, quám scis quid
uerí siet?

CLN. Si níl mali esset, iam híc adessent. CLT. Iam áderunt.

CLN. Quando istuc '*iam*' erit?

10 CLT. Non cógitas hinc lóngule esse? et múlierum
ností moras:

dum móliuntur, dúm conantur, ánnus est. CLN. O
Clítipho, 240

timeó. CLT. Respira: ecúum Dromonem cúm Syro
una: adsúnt tibi.

226 *rei*] artis || 227 petax] potens || 232 multae opiniones
quæ míhi animum || 239 nosti mores mulierum ||

SYRVS DROMO CLINIA CLITIPHO

SERVI DVO

ADVLESCENTES DVO

- SY. Aín tu? DR. Sic est. SY. Vérum interea, dúm II 3
sermone caédimus,
íllae sunt relíctae. CLT. Mulier tibi adest: audin,
Clínia?
CLN. Égo uero audio ét nunc demum úuo et ualeo,
Clítipho.
SY. Mínume mirum: adeo ínpeditae súnt: ancillarúm
gregem 245
5 dúcunt secum. CLN. Périi, unde illi súnt ancillae?
CLT. Mén rogas?
SY. Nón oportuít relictas: pórtant quid rerum! CLN. Eí
míhi!
SY. aúrum, uestem; et uésperascit, ét non nouerúnt
uíam.
fáctum a nobis stúltest. abi dum tú, Dromo, illis
óbuíam.
própera; quid stas? — CLN. Vaé míhi misero, quánta
de spe décidi! 250
10 CLT. Quí istuc? quae res té sollicitat autem? CLN. Ro-
gítas quíd siet?
uíden tu? ancillas aúrum uestem, quám ego cum una
ancíllula
híc reliqui, unde *éi* esse censes? CLT. Váh, nunc
demum intéllego.
SY. Dí boni, quid túrbaest! aedes nóstrae uix capiént,
scio.
quíd comedent! quid ébibent! quid séne erit nostro
míserius! 255
15 séd eccos uideo quós uolebam. CLN. O Iúppiter, ubi-
nam ést fides?

244 audio nunc demum et uideo || 250 misero mihi || 251 quid istuc || 256 uideo eccos ||

- 40 ubi de ímprouisost ínteruentum mŭlieri.
 nam ea rēs tum dedit existumandi cōpiam
 cottídianae uítāe consuetúdinem,
 quae quouísque ingenium ut sít declarat máxume.
 texentem telam stúdiōse ipsam offéndimus, 285
- 45 mediócriter uestítam ueste lúgubri
 (eius ánuis causa opínor quae erat mórtua)
 sine aúro: tum ornatam íta uti quae ornantúr sibi:
 nulla árte malas éxpolitam mŭliebri;
 capíllus passus prólixē et circúm caput 290
- 50 reiéctus neclegénter, pax. CLN. Syre mi, óbsecro,
 ne me ín laetitiam frástra coniciás. SY. Anus
 subtémen nebat. praeterea una ancíllula
 erat; éa texebat úna, pannis óbsita,
 neclécta, inmunda ínluúie. CLT. Si haec sunt, Clínia, 295
- 55 uera, íta uti credo, quís te est fortunátior!
 scin tu? hánc quam dicit sórdidatam et sórdidam,
 magnum hóc quoque signumst, dómīnam esse extra
 nóxiam,
 eius quóm tam neclegúntur internúntii.
 nam dísciplīnast prímum munerárier 300
- 60 ancíllas eis ad dómīnas qui adfectánt nīam.
 CLN. Perge, óbsecro te, et cáue ne falsam grátiam
 studeás ínire. quíd aít, ubi me nóminas?
 SY. Vbi dícimus redísse te et oráre uti
 ueníret ad te, mŭlier telam désinit 305
- 65 contínuo et lacrumis ópplet os totúm sibi,
 ut fácele scires désiderio id fieri.
 CLN. Prae gaúdio, ita me dí ament, ubi sim néscio:
 ita tímui. CLT. At ego nil ésse scībam, Clínia.
 age dúm uicissim, Síyre, dic quae illast áltera? 310
- 70 SY. Addúciimus tuam Bácschidem. CLT. Hem, quid?
 Bácschidem?

282 dedit tum || 289 arte malas] mala re esse || 290 prolixus || 299 cum eius || 300. 301 disciplina est eisdem munerarier | ancillas primum || 304 orare] rogare || 307 fieri tuo || 309 sciebam ||

ého sceleste, quó illam ducis? SY. Quó ego illam?
ad nos scílicet.

CLT. Ád patremne? SY. Ad eum ípsum. CLT. O homi-
nis ínpudentem audáciam! SY. Heus,
nón fit sine períclo facinus mágnum nec memorábile.

CLT. Hóc uide: in mea uíta tibi tu laúdem is quae-
sitúm, scelus? 315

75 úbi si paululúm modo quid te fúgerit, ego périerim.
quíd illo facias? SY. Át enim. . . CLT. Quid 'enim'?
SY. Sí sinas, dicám. CLN. Sine.

CLT. Síno. SY. Ita res est haéc nunc, quasi quom . .

CLT. Quás malum ambagés mihi
nárrare occipít! CLN. Syre, uerum hic dicit: mitte,
ad rém redi.

SY. Énim uero reticére nequeo: múltimodis in-
iúrius 320

80 Clítipho est neque férrí potis est. CLN. Aúdiundum
herclést, tace.

SY. Vís amare, uís potiri, uís quod des illi éffici;
túom esse in potiundó periculum nón uis: haud stulté
sapis,

síquidem id saperest, uéllé te id quod nón potest
contíngere.

aut haec cum illis súnť habenda, aut ílla cum his
mitténda sunt. 325

85 hárum duarum cóndicionum núnc utram malís uide,
étsi consiliúm quod cepi réctum esse et tutúm scio.
nam ápud patrem tua amíca tecum síne metu ut sit
cópiast.

túm quod illi argentum és pollicitus, eádem hac in-
ueniám uia,

quód ut efficerem orándo surdas iam aúris reddiderás
mihi. 330

90 quíd aliud tibi uís? CLT. Siquidem hoc fit. SY. Sí-
quidem? experiundó scies.

CLT. Age age, cedo istuc tuóm consilium: quíd id est? SY. Adsimulábimus túam amicam huius ésse amicam. CLT. Púlcra: hic quid faciét sua?

án ea quoque dicétur huius, si úna haec dedecoríst parum?

SY. Ímmo ad tuam matrem ábducetur. CLT. Quíd eo?

SY. Longumst, Clítipho, 335
95 sí tibi narrem, quam ób rem id faciam: uéra causast.

CLT. Fábulae!

níl satis firmi uídeo, quam ob rem accípere hunc mi expediát metum.

SY. Máne, habeo aliud, si ístest metus, quod ámbo confiteámini

síne periculo esse. CLT. Huíus modi obsecro áliquíd reperi. SY. Máxume:

ibo óbuiam huic, dicam út reuertatúr domum. CLT.

Hem,

340

100 quid díxti? SY. Ademptum tíbi iam faxo omném metum,

in aúrem utramuis ótiose ut dórmiás.

CLT. Quid ágo nunc? CLN. Tune? quód boni CLT.

Syre! — díe modo

uerum. SY. Áge modo: hodie séro ac nequiquám uoles.

CLN. datúr, fruare dúm licet: nam nésicias 345

105 CLT. Syre inquam! — perge pórro, tamen istúc ago.

CLN. eius sít potestas pósthac an numquám tibi.

CLT. Verum hércle istuc est. — Syre, Syre inquam, heus heús, Syre!

SY. Concáluit. quid uis? CLT. Rédi, redi. SY. Adsum: díe quid est?

iam hoc quóque negabis tíbi placere. CLT. Immó, Syre, 350

333 hic quid] quid hic (cedo quid hic) || 338 si istuc metuis || 340 hinc || reuertantur || 346 inquam. SY. perge ||

- 110 et me ét meum amorem et fámam permittó tibi.
 tu es iúdex: nequid áccusandus sís uide.
 SY. Ridículumst te istuc me ádmonere, Clítipho:
 quasi ístic mea res mínor agatur quám tua!
 hic síquid nobis fórte aduorsi euénerit, 355
- 115 tibi erúnt parata uérba, huic homini uérbera:
 quaprópter haec res ne útiquam neclectúst mihi.
 sed istúnc exora, ut súam esse adsimulet. CLN. Scílicet
 factúrum me esse: in eúm iam res rediit locum,
 ut sít necessus. CLT. Mérito te amo, Clínia. 360
- 130 CLN. Verum illa nequid titubet! SY. Perdoctást probe.
 CLT. At hóc demiror, quí tam facile pótuersis
 persuádere illi, quae solet quos spérnere!
 SY. In témpore ad eam uéni, quod rerum ómniumst
 primúm: nam quendam mísere offendi ibi mílitem 365
- 125 eius nóctem orantem: haec árte tractabát uirum,
 ut illíus animum cúpidum inopia incénderet
 eadémque ut esset ápud te hoc quam gratíssimum.
 sed heús tu, uide sis néquid imprudéns ruas!
 patrém nouisti ad hás res quam sit pérspicax; 370
- 130 ego te autótem noui quam ésse soleas ínpotens:
 inuérsa uerba, euérsas ceruicés tuas,
 gemitús, screatus, tússis, risus ábstine.
 CLT. Laudábis. SY. Vide sis. CLT. Tútimet mirábere.
 SY. Sed quám cito sunt cónsecutae múlieres! 375
- 135 CLT. Vbi súnt? quor retines? SY. Iám nunc haec
 non ést tua.
 CLT. Scio, ápud patrem; at nunc ínterim? SY. Nihiló
 magis.
 CLT. Sine. SY. Nón sinam, inquam. CLT. Quaéso
 paulispér. SY. Veto.
 CLT. Saltém salutare. SY. Ábeas, si sapiás. CLT. Eo.
 quid ístic? SY. Manebit. CLT. Hóminem felicem!
 SY. Ámbula. 380

354 minor mea res | 357 NECLECTUMST (neglectui est)
 380 o hominem |

BACCHIS ANTIPHILA CLINIA SYRVS
MERETRIX MVLER ADVLESCENS SERVOS

BA. Édepol te, mea Antíphila, laudo et fórtunatam II 4
 iúdico,

íd quom studuisti, ísti formæ ut móres consimilés
 forent:

mínumeque, ita me dí ament, miror, sí te sibi quisque
 éxpetit.

nám mihi, quale ingénium haberes, fúit indicio orátio:
 5 ét quom egomet nunc mécum in animo uítam tuam
 considéro 385

ómniūque adeó uostrarum, uólgus quæ ab se sé-
 gregant,

ét uos esse ístí modi et nos nón esse haud mirábilest.
 nam éxpedít bonas ésse uobis; nós, quibuscum est res,
 nón sinunt:

quíppe forma inpúlsi nostra nós amatorés colunt:

10 hæc ubi inminútast, illi súom animum alio cónfe-
 runt; 390

nísi si prospectum ínterea aliquid ést, desertæ uíuimus.
 uóbis cum uno sémel ubi aetatem ágere decretúmst uiro,
 quoíus mos maxumést consimilis uóstrum, ei se ad
 uos ádplicant.

hóc beneficio utrúque ab utrisque uéro deuincímíni,
 15 út numquam ulla amóri uostro incidere possit cala-
 mitas. 395

AN. Néscio alias: méquidem semper scío fecisse sédulo,
 út ex illius cómodo meum cómpararem cómodum.

CL. Ah,

ergó, mea Antiphila, tú nunc sola réducem me in
 patriám facis:

nam dum ábs te absum, omnes míhi labores fuére
 quos cepí leues,

- 20 praetérquam tui caréndum quod erat. SY. Crédo. CL.
 Syre, uix súffero: 400
 hocín me miserum nón licere meó modo ingeniúm fruí!
 SY. Immo út patrem tuom uídi ex tuo abitu, díu etiam
 durás dabit.
- BA. Quisnam híc adulescens ést, qui intuitur nós? AN.
 Ah, retine me, óbsecro.
- BA. Amábo quid tibíst? AN. Disperii: périi misera!
 BA. Quíd stupes?
- 25 CL. Antíphila! AN. Videon Clíniam an non? BA. Quém
 uides? 405
- CL. Salue, ánime mi. AN. O mi Clínia, salue. CL. Vt
 uales?
- AN. Saluom áduenisse gaúdeo. CL. Teneóne te,
 Antíphila, maxume éxoptata animó meo?
 SY. Ite íntro: nam uos iám dudum exspectát senex.

CHREMES MENEDEMVS

SENES DVO

- III 1 CH. Lucíscit hoc iam. céssó pultare óstium 410
 uicíni, primo ex me út sciat sibi fílium
 redísse? etsi adulescéntem hoc nolle intéllego.
 uerúm quom uideam míserum hunc tam excruciárier
 5 eius ábitu, celem tam ínsperatum gaúdium,
 quom illí pericli níhil ex indició siet? 415
 haud fáciám: nam quod pótero adiutabó senem.
 item ut fílium meum amíco atque aequalí suo
 uideo ínseruire et sócium esse in negótiis,
 10 nos quóque senes est aéquom senibus óbsequi.
 ME. Aut égo profecto ingénio egregio ad míserias 420
 natús sum, aut illud fálsumst, quod uolgo aúdio
 dicí, diem adimere aégritudinem hómínibus.

401 hocine || 402 uidi esse habitum || 408 animo exoptata ||
 411 primum ||

- nam mihi quidem cottidie augetur magis
 15 de filio aegritudo, et quanto diutius
 abest, magis cupio tanto et magis desidero. 425
 CH. Sed ipsum foras egressum uideo: ibo, adloquar.
 Menedeme, salue: nuntium adportó tibi,
 quouis maxime te fieri participem cupis.
 20 ME. Numquidnam de meo gnato audiuisti, Chremes?
 CH. Valet atque uiuit. ME. Vbinam est quaeso? CH.
 Apud me domi. 430
 ME. Meus gnatus? CH. Sic est. ME. Venit? CH.
 Certe. ME. Clinia
 meus uenit? CH. Dixi. ME. Eamus: duc me ad eum,
 obsecro.
 CH. Non uolt te scire se redisse etiam, et tuom
 25 conspectum fugitat: propter peccatum hoc timet,
 ne tua duritia antiqua illa etiam adaucta sit. 435
 ME. Non tu illi dixi ut essem? CH. Non. ME. Quam
 ob rem, Chremes?
 CH. Quia pessume istac in te atque in illum consulis,
 si te tam leni et uicto esse animo ostenderis.
 30 ME. Non possum: satis iam, satis pater durus fui.
 CH. Ah,
 uehemens in utramque partem, Menedeme, es nimis, 440
 aut largitate nimia aut parsimonia.
 in eandem fraudem ex hac re atque ex illa incidens.
 primum olim potius quam paterere filium
 35 commetare ad mulierculam, quae paululo
 tum erat contenta quoique erant grata omnia, 445
 proterruisti hinc. ea coacta ingratiis
 postilla coepit uictum uolgo quaerere.
 nunc quom sine magno intertrimento non potest
 40 haberi, quiduis dare cupis. nam ut tu scias,
 quam ea nunc instructa pulcre ad perniciem siet, 450
 primum iam ancillas secum adduxit plus decem,
 oneratas ueste atque auro: satrapa si siet

- neque íd putabit práuom an rectum sí: petet. 485
 tu rém perire et ípsum non poterís pati.
 dare dénegaris? íbit ad illud ílico,
 qui máxume apud te sé ualere séntiet:
 80 abitúrum se abs te esse ílico minitábitur.
 ME. Vidére uera atque íta uti res est dícere. 490
 CH. Somnum hércle ego hac nocte óculis non uidí meis,
 dum id quaéro, tibi qui fílium restítuerem.
 ME. Cedo déxtram: porro té idem oro ut faciás,
 Chremes.
 85 CH. Parátus sum. ME. Scin quíd nunc facere té uolo?
 CH. Dic. ME. Quód sensisti illós me incipere fállere, 495
 id út maturent fácere: cupio illí dare
 quod uólt, cupio ipsum íám uidere. CH. Operám dabo.
 paulum hóc negoti mi óbstat: Simus ét Crito
 90 uicíni nostri hic ámbigunt de fínibus:
 me cépere arbitrum: íbo ac dicam, ut díxeram 500
 operám daturum me, hódie non posse eís dare.
 contínuo hic adsum. ME. Ita quaéso. — di uostrám
 fidem!
 itan cómparatam esse hómínium naturam ómnium,
 95 aliéna ut melius uídeant et diiúdicent
 quam súa! an eo fit, quía in re nostra aut gaúdio 505
 sumus praépediti nimio aut aegritúdine?
 hic míhi nunc quanto plús sapit quam egométi mihi! —
 CH. Dissólui me, otíósus operam ut tibi darem.
 100 Syrus ést prendendus átque adhortandús mihi.
 a mé nescio quis éxit: concede hinc domum, 510
 ut né nos inter nós congruere séntiant.

SYRVS CHREMES

SERVOS SENEX

SY. Hac íllac circumcúrsa: inueniundum és tamen, III 2
 argéntum; intendenda ín senemst fallácia.

493 Chreme || *post v. 497 sequuntur vv. 509—511* ||
 502 adero || 512 inueniundumst (est) ||

- CH. Num mé fefellit hósce id struere? uídelicet
 ille Clíniai séruos tardiúsculust: 515
- 5 idcírco huic nostro tráditast prouíncia.
 SY. Quis hic lóquitur? perii. númnam haec audiúit?
 CH. Syre! SY. Em!
- CH. Quid tu ístic? SY. Recte equidém. sed te mirór,
 Chremes,
 tam máne, qui heri tántum biberis. CH. Níl nimis.
 SY. 'Nil' nárras? uisast uéro, quod dicí solet, 520
- 10 aquilaé senectus. CH. Héia! SY. Mulier cómmoda,
 facéta haec meretrix. CH. Sáne itidem uisást mihi.
 SY. Et quídem, ere, forma lúculenta. CH. Síc, satis.
 SY. Ita nó n ut olim, séd uti nunc, sané bona:
 minuméque miror, Clínia hanc si déperit. 525
- 15 sed habét patrem quendam áuidum misere atque áridum,
 uicínium hunc: nostin? át quasi is non dítiis
 abúndet, gnatus eíus profugit ínopia.
 scis ésse factum ut díco? CH. Quid ego ní sciam?
 hominém pistrino dígnum! SY. Quem? CH. Istunc
 séruolum 530
- 20 dico ádulescentis, SY. Síre, tibi timuí male.
 CH. qui pássus est id fieri. SY. Quid facerét? CH.
 Rogas?
 aliquíd reperiret, fíngeret fallácias,
 unde ésset adulescénti, amicae quód daret,
 atque hunc dífficilem inuítum uersarét senem. 535
- 25 SÝ. Garrís. CH. Haec facta ab íllo oportebát, Syre.
 SY. Eho quaéso laudas, quí eros fallunt? CH. In loco
 ego uéro laudo. SY. Récte sane. CH. Quíppe qui
 magnárum saepe id rémediúm aegritúdinumst:
 uel iam huic mansisset únicus gnatus domi. 540
- 30 SY. Iocón an serio ille haec dicat néscio,
 nisi míhi quidem addit ánimum, quo lubeát magis.

515 Cliniae || 518 Chreme || 521 commoda et || 522 itidem]
 idem || 528 ere] hercle || 526 miserum || 527 diuitiis || 529 ego
 nesciam || 535 seruaret || 541 ille haec] illaec ||

CH. Et nunc quid exspectat, Syre? an dum hinc denuo
abeat, quom tolerare ille huius sumptus non queat?
nonne ad senem aliquam fabricam fingit? SY. Stó-
lidus est. 545

35 CH. At te adiutare oportet adulescentuli
causa. SY. Facile equidem facere possum, si iubes:
etenim quo pacto id fieri soleat, calleo.

CH. Tanto hercle melior. SY. Non est mentiri meum.

CH. Fac ergo SY. At heus tu, facitodum eadem haec
memineris, 550

40 huius siquid simile forte aliquando euenerit,
ut sunt humana, tuos ut faciat filius.

CH. Non usus ueniet, spero. SY. Spero hercle ego
quoque,

neque eo nunc dico, quo quicumque illum senserim;
sed siquid, nequid, quae sit eius aetas, uides, 555

45 et ne ego te, si usus ueniat, magnifice, Chremes,
tractare possim. CH. De istoc, quom usus uenerit,
uidebimus quid opus sit: nunc istuc age. —

SY. Numquam commodius quicumque erum audiui loqui,
nec quom male facere crederem mi inpinus 560

50 licere. quisnam a nobis egreditur foras?

CHREMES CLITIPHO SYRVS

SENEX ADVLESCENS SERVOS

CH. Quid istuc quaeso? qui istic mos est, Clitipho? III 3
itane fieri oportet?

CL. Quid ego feci? CH. Vidin ego te modo manum
in sinum huic meretrici

ingerere? SY. Acta haec res est: perii. CL. Mene?

CH. Hisce oculis, ne nega.

facis adeo indigne iniuriam illi, qui non abstineas
manum. 565

544 ille huius] illius || 551 si quid huius || 556 Chreme ||
559 quicumque] umquam || 560 facerem ||

- 5 nam istaéc quidem contuméliast,
 hóminem amicum récipere ad te atque eius amicam
 súbigitare.
 uél heri in uino quam ínmodestus fuísti, SY. Factum.
 CH. quám molestus!
 út equidem, ita me dí ament, metui, quíd futurum
 dénique esset!
 nóui ego amantis: ánimum aduertunt gráuitèr quae
 non cénseas. 570
- 10 CL. At míhi fides apud húnc est, nil me istíus factu-
 rúm, pater.
 CH. Ésto, at certe hinc *uolo* concedas áliquo ab ore
 eorum áliquantisper.
 múlta fert lubído: ea facere próhibet tua praeséntia.
 dé me ego facio cóniecturam: némost meorum amí-
 corum hodie,
 ápud quem expromere ómnia mea occúlta, Clitipho,
 aúdeam. 575
- 15 apud álium prohibet dígnitas; apud álium ipsi factí
 pudet,
 ne inéptus, ne protéruos uidear. quód illum facere
 crédito,
 sed nóstrumst intellégere, utquomque atque úbiquom-
 que opus sit óbsequi.
 SY. Quíd iste narrat! CL. Périi. SY. Clitipho, haéc
 ego praecipió tibi? •
 hóminis frugi et témpèrantis fúncu's officiúm? CL.
 Tace sodes. 580
- 20 SY. Récte sane! CH. Síre, pudet me. SY. Crédo:
 neque id iniúria: quin
 míhi molestumst. CL. Pérdis me hercle . . SY. Vérum
 dico quód uidetur.
 CL. Nón accedam ad illos? CH. Eho quaeso, úna
 accedundí uiast?

570 amantium || 572 hinc *uolo*] ut hinc (ut) || 574 ego de
 me || 576 ipsius ||

SY. Áctumst: hic prius se índicarit quám ego argen-
tum effécero.

Chremés, uin tu homini stúlto mi auscultáre? CH.
Quid faciám? SY. Iube hunc 585

25 abíre hinc aliquo. CL. Quó ego hinc abeam? SY. Quó
lubet: da illís locum:

abi deámbulatum. CL. Deámbulatum, quó? SY. Vah,
quasi desít locus!

abi sáne istac, istórsum, quo uis. CH Récte dicit,
cénseo.

CL. Di te éradicent, Síyre, qui me hinc extrúdis! SY
At tu istás tibi

pol pósthac comprimitó manus! — 590
30 cénsen uero? quíd illum porro crédas facturúm,
Chremes,
nísi eum, quantum tibi opis di dant, séruas castigás
mones?

CH. Égo istuc curabo. SY. Átqui nunc tibi, ére,
istic adseruándus est.

CH. Fýet. SY. Si sapiás: nam mihi iam mínus minus-
que optéperat.

CH. Quíd tu? ecquid de illó quod dudum técum egi
egistí, Syre? 595

35 répperisti tibi quod placeat án non? SÝ. De fallácia
dícis? est: inuéní nuper quándam. CH. Frugi es.
cédo quid est?

SY. Dícam, uerum ut éx alio aliud incidit. CH. Quid-
nám, Syre?

SY. Péssuma haec est méretrix. CH. Ita uidétur.
SY. Immo sí scias!

uáh, uide quod incéptet facinus. fuit quaedam anus
Corínthia hic: 600

40 quóí drachumarum haec árgenti *olim* mílle dederat
mútuom.

585 Chreme || 589. 590 at tu pol tibi istas | posthac ||
591 Chreme || 593 ere tibi || 595 Syre aut || 596 an nondum
etiam || 598 aliud ex alio || 601 drachmarum (dragmarum) ||

CH. Quid tum? SY. Ea mortuást: reliquit filiam
adulescéntulam.

éa relicta huic árrabonist pro illo argento. CH. In-
téllego.

SY. Hanc secum huc addúxit, ea quae est núnc apud
uxorém tuam.

CH. Quid tum? SY. Cliniam órat, sibi ut id núnc
det: illam illí tamen 605
45 póst daturam: mille nummum póscit. CH. Et póscit
quidem? SY. Hui,

dúbium id est? ego sic putavi . . . CH. Quid nunc fa-
cere cógitas?

SY. Égone? ad Menedemum íbo, dicam hanc ésse captam
e Cária,

dítem et nobilém: si redimat, mágnam inesse in eá lucrum.

CH. Érras. SY. Quid ita? CH. Pró Menedemo núnc
tibi ego respódeo 610

50 'nón emo': quid agés? SY. Optata lóquere. CH. Qui?
SY. Non ést opus.

CH. Nón opus est? SY. Non hércle uero. CH. Quí
istuc, miror. SY. Íam scies.

máne, mane, quid est quód tam a nobis gráuitér
crepuerúnt fores?

SOSTRATA **CHREMES** [**CANTHARA**] **SYRVS**
MATRONA **SENEX** **ANVS** **SERVOS**

IV 1 SO. Nisi me ánimus fallit, híc profectost ánulús, quem
ego súspicor,

is quícum expositast gnáta. CH. Quid uolt síbi, Syre,
haec orátio? 615

SO. quid est? ísne tibi uidétur? CA. Dixi equidem,
úbi mi ostendisti, ílico

eum ésse. SO. At satis ut cóntemplata módo sis, mea
nutríx. CA. Satis.

- 5 SO. Abi nūnciam intro, atque illa si iam lāuerit, mihi
nūntia. —
hic égo uirum interea ópperibor. SY. Té uolt: uideas
quid uelit.
nesció quid tristis ést; non temerest: tímeo quid sit.
CH. Quíd siet? 620
ne ista hércle magno iám conatu mágnas nugas díxerit.
SO. Ehem mí uir! CH. Ehem mea úxor! SO. Te ipsum
quaéro. CH. Loquere quíd uelis.
- 10 SO. Prímum hoc te oro, néquid credas me áduorsum
edictúm tuom
fácere esse ausam. CH. Vín me istuc tibi, etsi ín-
credibilest, crédere?
crédo. SY. Nescio quíd peccati pórtat haec purgátio. 625
SO. Méministin me gráuidam esse et te máxumo opere
edícere,
sí puellam párerem, nolle tólli? CH. Scio quid fé-
ceris:
- 15 sústulisti. SY. Síc est factum: dómna ego, erus dam-
no aúctus est.
SO. Mínume; sed erat híc Corinthia ánus haud impura:
eí dedi
éxponendam. CH. O Iúppiter, tantam ésse in animo
inscítiam! 630
SO. Périi: quid ego féci? CH. Rogitas? SO. Sí
peccaui, mí Chremes,
ínsciens feci. CH. Íd quidem ego, si tú neges, certó
scio,
- 20 te ínscientem atque ímprudentem dícere ac facere ómnia;
tót peccata in hác re ostendis. nám iam primum, sí
meum
ímpérium exsequí uoluisses, ínteremptam opórtuit, 635
nón simulare mórtém uerbis, re eápsé spem uitaé dare

626 esse grauidam et mihi te || 628 domina ergo || 636 re
ipsa ||

át id omitto: mísericordia, ánimus maternús: sino.
 25 quám bene uero abs té prospectum sít quod uolui, id
 cógita:

némpe anui illi pródita abs te filiaſt planíſſume,
 pér te uel uti quaéſtum faceret uél uti uenirét pa-
 lam. 640

crédo, id cogitáſti: 'quiduis sátis est, dum uiuát modo.'
 quíd cum illis agás, qui neque ius néque bonum atque
 aequóm ſciunt?

30 mélius peius, próſit obſit, níl uident niſi quód lubet.

SO. Mí Chremes, peccáui, fateor: uíncor. nunc hoc te
 óbſecro,

quándo tuos est ánimus, mi uir, nátura ignoſcéntior, 645
 út meae ſtultitiae ín iuſtitia tuá ſit aliquid praésidi.

CH. Scílicet equidem íſtuc factum ignóſcam: uerum,
 Sóſtrata,

35 mále docet te méa facilitas múlta. ſed íſtuc quíd-
 quid est,

quá hoc oceptumſt caúſa, loquere. SO. Vt ſtúltae et
 miſere omnés ſumus

réligioſae, quom éxponendam dó illi, de digito ánulum 650
 détraho et eum dico ut una cúm puella expóneret,
 ſí moreretur, ne éxpers partis éſſet de noſtrís bonis.

40 CH. Íſtuc recte: cónſeruáſti te átque illam. SO. Hic
 is est ánulus.

CH. Vnde habes? SO. Quam BÁCchis ſecum addúxit
 aduleſcéntulam, SY. Hem,

quíd illa narrat? SO. éa lauatum dum ít, ſeruan-
 dum míhi dedit. 655

ánimum non aduórti primo; ſéd poſtquam aſpexi, ílico
 cógnoui, ad te exſílui. CH. Quid nunc ſúſpicare aut
 ínuenis

45 de illa? SO. Neſció, niſi ex ipſa quaéras, unde hunc
 hábuerit,

638 prospectum est quid uoluisti cogita || 644 Chreme ||
 645 quanto || animus natu grauior ignoscentior || 649 miserae ||

- sí potis est reperíri. SY. Interii: plús spei uideo
quám uolo.
nóstrast, si itast. CH. Víuitne illa, quói tu dederas?
SO. Néscio. 660
CH. Quíd renuntiáuit olim? SO. Fécisse id quod
iússeram.
CH. Nómen mulierí cedo quid sit, út quaeratur. SO.
Phílterae.
50 SY. Ípsast. mirum ní illa saluast ét ego perii. CH.
Sóstrata,
séquere hac me intro. SO. *Hoc* út praeter spem euénit!
quam timuí male,
né nunc animo ita ésses duro, ut ólim in tollendó,
Chremes! 665
CH. Nón licet hominem ésse saepe ita út uolt, si res
nón sinit.
núnc ita tempus fért, mi ut cupiam fíliam: olim ní
minus.

S Y R V S

SERVOS

- Nisi me ánimus fallit múltum, haud multum a me IV 2
áberit infortúnium:
ita hác re in angustum óppido nunc meaé coguntur
cópiae:
nisi si áliquíd uideo, ne ésse amicam hanc gnáti re-
sciscát senex. 670
nam quód de argento spérem aut posse póstulem me
fállere,
5 nihil ést: triumpho, sí licet me látère tecto abscedere.
cruciór bolum mihi tántum ereptum tám desubito e
faucibus.

662 mulieris || 664 me intro hac. SO. ut || 665 Chreme ||
667 fert] est ||

quid agam? aut quid comminiscar? ratio de íntegro
ineundást mihi.

nil tám difficilest, quín quaerendo inuéstigari póssiet. 675
quid si hóc nunc sic incípam? nihil est. quíd, sic?
tantundem égero.

10 at síc opinor. nón potest. immo óptume. euge habeo
óptumam.

retraham hércle ego idem illud ad me, opinor, fugitiuom
argentúm tamen.

CLINIA SYRVS
ADVLESCENS SERVOS

IV 3 CL. Res núlla mihi posthác potest iam intéruenire tánta,
quae mi aégritudinem ádferat: tanta haéc laetitia ob-
órtast. 680

patri me dedo núnciam, ut frugálior sim quám uolt.
SY. Nil mé fefellit: cógnitast, quantum aúdio huius
uérba.

5 istúc tibi ex senténtia tua óptigisse laétor.

CL. O mí Syre, audisti óbsecro? SY. Quid ní? qui
usque una adfúerim.

CL. Quoiquam aéque audisti cómmodé quicquam éue-
nisse? SY. Núlli. 685

CL. Atque íta me di ament, út ego nunc non tám
meapte caúsa

laetór quam illius, quam égo scio esse honóre quouis
dígnam.

10 SY. Ita crédo. sed age, Clínia, nunc dá te mihi uicéssim:
nam amíci quoque res ést uidenda in túto ut con-
locétur,

nequíd de amica núnc senex . . CL. O Iúppiter! SY.
Quiéscé. 690

678 OPINORIDEMADMEEGOILLUDHODIEFUGITIUMOM (opinor ad
me idem illud fugitiuum) || 679 nulla mihi res || 681 dedo patri
me || 685 cui aequé || 688 nunc Clinia age ||

CL. Antíphila mea nubét mihi. SY. Sicín mihi inter-
lóquere?

CL. Quid fáciam? Syre mi, gaúdeo: fer mé. SY. Fero
hercle uéro.

15 CL. Deórum uitam aptí sumus. SY. Frustra óperam
opinor súmo.

CL. Loquere: aúdio. SY. At iam hoc nón agis. CL. Agám.
SY. Videndumst, ínquam,
amíci quoque res, Clínia, tui in túto ut conlocétur. 695
nam sí nunc a nobís abis et BÁCchidem hic relínquis,
senéx resciscet ílico esse amícam hanc Clitiphónis;

20 sí abdúxeris, celábitur, itidem út celata adhúc est.

CL. At enim ístoc, Syre, nil ést magis meis núptiis
aduórsum.

nam quo óre appellabó patrem? tenés quid dicam?
SY. Quid ní? 700

CL. Quid dícam? quam causam ádferam? SY. Quin
nólo mentiáre:

apérte ita ut res sése habet narráto. CL. Quid aís?
SY. Iúbeo:

25 illám te amare et uélle uxorem, hanc ésse Cliti-
phónis.

CL. Bonam átque iustam rem óppido imperás et factu
fácilem.

et scílicet iam me hóc uoles patrem éxorare ut célet 705
senem uóstrum? SY. Immo ut rectá uia rem nárret

ordine ómnem. CL. Hem,
satin sánus es aut sóbrius? tuquidem íllum plane
pérdis.

30 nam quí ille poterit ésse in tuto? díe mihi.

SY. Húic equidem consílio palmam do: híc me magni-
fice écfero,

quí uim tantam in me ét potestatem hábeam tantae
astútiae, 710

uéra dicendo út eos ambos fállam: ut, quom narrét
senex

uóster nostro esse ístam amicam gnáti, non credát
tamen.

35 CL. Át enim spem istoc pácto rursum núptiarum
omnem éripis:
nám dum amicam hanc méam esse credet, nón com-
mittet filiam.

tú fors quid me fiat parui péndis, dum illi cón-
sulas. 715

SY. Quid malum me aetátem censes uélle id adsimu-
lárius?

únus est diés, dum argentum eripio: pax: nihil ám-
plius.

40 CL. Tántum sat hábes? quid tum quaeso, si hóc pater
resciuerit?

SY. Quid si redeo ad illos qui aúnt 'quid si nunc
caelúm ruat?'

CL. Métuo quid agam. SY. Métuis? quasi non éa
potestas sit tua, 720

quó uelis in témpore ut te exsóluas, rem faciás palam.

CL. Áge age, traducátur Bacchis. SY. Óptume ipsa exít
foras.

BACCHIS CLINIA SYRVS DROMO PHERYGLIA
MERETRIX ADVLESCENS SERVI DVO ANCILIA

IV 4 BA. Satis pól proterue mé Syri promíssa huc in-
duxérunt,

decém minas quas dáre mihi pollicítust. quodsi is
núnc me

decéperit, saepe óbsecrans me ut uéniam frustra
uéniet; 725

aut quóm uenturam díxero et constitúero, quom is
cérté

5 renúntiarit, Clítipho quom in spé pendebit ánimi:

decípíam ac non ueniám, Syrus mihi térgo poenas
péndet.

CL. Satis scíte promittít tibi. SY. Atqui tu hánc
iocari crédis?

faciét, nisi caueo. BA. Dórmíunt: ego pól istos com-
mouébo. 730

mea Phrýgia, audistin, módo iste homo quam uíllam
demonstráuit

10 Charíni? PH. Audiui. BA. Próxumam esse huic fúndo
ad dextram? PH. Mémini.

BA. Currículo percurre: ápod eum milés Dionysia
ágitat:

SY. Quid incéptat? BA. dic me hic óppido esse in-
uítam atque adseruári,
uerum áliquo pacto uérba me his datúram esse et
uentúram. 735

SY. Perii hércle! Bacchís, máne, mane: quo mítis
istam quaéso?

15 iube máneat. BA. I. SY. Quin ést paratum argéntum.
BA. Quin ego máneo.

SY. Atquí iam dabitur. BA. Vt lubet. num ego ínsto?
SY. At scin quid sódes?

BA. Quid? SY. Tránseundumst núnc tibi huc ad
Ménédemum, et tua pómpa
eo tránsducendast. BA. Quám rem agis, scelus? SY.
Égon? argéntum cúdo, 740

quod tibi dem. BA. Dignam mé putas, quam inlúdas?
SY. Non est témere.

20 BA. Etiámne tecum hic rés mihist? SY. Minumé:
tuom tibi réddo.

BA. Eátur. CL. Sequere hac. — SY. Heús, Dromo! DR. Quis
mé uolt? SY. Syrus. DR. Quid ést rei?

SY. Ancíllas omnis Baccídis transdúce huc ad uos
própere.

DR. Quam ob rém? SY. Ne quaeras: éferant quae
sécum huc attulérunt. 745

sperábit sumptum sibi senex leuátum esse harunc ábitu:
 25 ne ille haúscit, hoc paulúm lucri quantum eí damni
 adpórtet.

tu néscies quod scís, Dromo, si sápies. DR. Mutum
 díces.

CHREMES SYRVS

SENEX SERVOS

- IV 5 CH. Ita mé di amabunt, út nunc Menedemí uicem
 miserét me: tantum déuenisse ad eúm mali! 750
 illáncin mulierem álere cum illa fámilia!
 etsí scio, aliquot hós dies non séntiet:
 5 ita mágno desidério fuit ei fílius.
 uerum úbi uidebit tántos sibi sumptús domi
 cottídianos fieri nec fierí modum, 755
 optábit rursum ut ábeat ab se fílius.
 Syrum óptume eccum. SY. Césso hunc adorirí? CH.
 Syre!
- 10 SY. Ehem, te ípsum mihi iam dúdum exoptabám dari.
 CH. Vidére egisse iám nescio quid cúm sene.
 SY. De illó quod dudum? díctum factum réddidi. 760
 CH. Bonán fide? SY. Bona hércle. CH. Non possúm
 pati,
 quin tibi caput demúlceam: accede húc, Syre:
 15 faciám boni tibi áliquíd pro ista re, ác lubens.
 SY. At sí scias quam scíte in mentem uénerit!
 CH. Vah, glóriare euénisse ex senténtia? 765
 SY. Non hércle uero, uérum dico. CH. Díc quid est?
 SY. Tui Clítiphonis ésse amicam hanc Báčhidem
 20 Menedémo dixit Clínia, et ea grátia
 secum ádduxisse, né tu id persentísceres.
 CH. Probé. SY. Dic sodes. CH. Nímium, inquam. SY.
 Immo síc, satis. 770

748 nescis || 752 hosce aliquot || 757. 758 Syre. SY. hem. | CH.
 quid est? SY. te || 760 dictum ac factum || 761 bona. CH.
 hercle non |

- sed pórro ausculta quód superest falláciae:
 sese ípse dicet tuám uidisse filiam,
 25 eius sibi complacitam fórmam, postquam aspéxerit,
 hanc cúpere uxorem. CH. Módone quae inuentást?
 SY. Eam:
 et quídem iubebit pósci. CH. Quam ob rem istúc,
 Syre? 775
 nam prórsum nihil intélego. SY. Vah, tárdus es.
 CH. Fortásse. SY. Argentum dábitur illi ad núptias,
 30 aurum átque uestem quí.. tenesne? CH. Cómparet?
 SY. Id ípsum. CH. At ego illi néque do neque de-
 spóndeo.
 SY. Non? quam ób rem? CH. Quam ob rem? mé rogas?
 homini..? SY. Vt lubet. 780
 non égo in perpetuom dícebam ut illam illí dares,
 uerum út simulares. CH. Nón meast simulátio:
 35 ita tu ístaec tua miscéto, me ne admisceas.
 egon quói daturus nón sum, ut ei despóndeam?
 SY. Credébam. CH. Minume. SY. Scíte poterat
 fieri; 785
 et ego hóc, quia dudum tú tanto opere suáseras,
 eo coépi. CH. Credo. SY. Céterum equidem istúc,
 Chremes,
 40 aequí bonique fácio. CH. Atqui quam máxume
 uolo té dare operam ut fiat, uerum aliá uia.
 SY. Fiát, quaeratur áliquid. sed illud quód tibi 790
 dixí de argento, quód ista debet Báčchidi,
 id núnc reddendumst illi: neque tu scílicet
 45 illúc confugies: 'quíd mea? num míhi datumst?
 num iússi? num illa oppígnerare filiam
 meám me inuito pótuít?' uerum illúd, Chremes, 795
 dicúnt: 'ius summum saépe summast málitia.'
 CH. Haud fáciam. SY. Immo aliis sí licet, tibi nón
 licet:
 50 omnés te inlautum esse ín bene parta ré putent.

CH. Quin égomet iam ad eam déferam. SY. Immo
fílium

iube pótius. CH. Quam ob rem? SY. Quía enim in
eum suspítios 800

transláta amoris. CH. Quíd tum? SY. Quia uidébitur
magis uéri simile id ésse, quom hic illí dabit;

55 et símul conficiam fácilius ego quód uolo.

ipse ádeo adest: abi, écfer argentum. CH. Écfero.

OLITIPHO SYRVS
ADVLESCENS SERVOS

IV 6 CL. Nullást tam facilis rés, quin difficilís siet, 805
quam inuítus facias. uél me haec deambulátio
(quam nón laboriósá!) ad languorém dedit.

nec quícquam magis nunc métuo quam ne dénuo

5 miser áliquo extrudar hínc, ne accedam ad Báčchidem
ut téquidem di deaeque ómnes quantumst, ó Syre, 810
cum istóc inuento cúmque incepto pérduint,

huius módi *qui* mihi res sémper comminícere,

ubi me éxcarnufices! SY. In' hinc quo tu dignus es?

10 quam paéne tua me pérdidit protéruitas!

CL. Vellem hércle factum, ita méritu's. SY. Meritus?
quó modo? 815

ne mé istuc prius ex te aúdiuisse gaúdeo,

quam argéntum haberes, quód daturus iam fui.

CL. Quid ígitur tibi uis dícam? adisti míhi *manum*:

15 amícam adduxti, quám non licitumst tángere.

SY. Iam nón sum iratus. séd scin ubi nunc sít tibi 820

tua Báčchis? CL. Apud nos. SY. Nón. CL. Vbi

ergo? SY. Apud Clíniam.

CL. Perí. SY. Bono animo es: iam árgentum ad
eam déferes,

810 omnes di deaeque || 813 in tu hinc (ISHINO, i tu hinc) quo
dignus es || 818 abisti || 819 licitum sit (liceat) ||

quod ei és pollicitus. CL. Gárris. unde? SY. A tuó
patre.

- 20 CL. Ludís fortasse me? SY. Eáipse re experíbere.
CL. Ne ego hómo sum fortunátus: deamo té, Syre. 825
SY. Sed páter egreditur. cáue quicquam admirátus sis,
qua caúsa id fiat; óbsecundato ín loco,
quod ímperabit fácito, loquitor paúcula.

CHRETMES OLITIPHO SYRVS
SENEX ADVLESCENS SERVVS

CH. Vbi Clítipho hic est? SY. 'Écce me' inque. CL. IV 7
Eccum híc tibi.

CH. Quid rei ésset dixti huic? SY. Díxi pleraque
ómnia. 830

CH. Cape hóc argentum ac défer. SY. I: quid stás,
lapis?
quin áccipis? CL. Cedo sáne. SY. Sequere hac me
ócuis.

5 tu hic nós, dum eximus, ínterea opperíbere:
nam níhil est illic quód moremur diútius. —

- CH. Minás quidem iam decem habet a me filia, 835
quas pró alimentis ésse nunc ducó datas;
hasce órnaméntis cónsequentur álterae,
10 porro haéc talenta dótis adposcúnt duo.
quam múlta iniusta ac práua fiunt móribus!
mihi núnc relictis rébus inueniúndus est 840
aliquís, labore inuénta mea quói dém bona.

824 ipsa re || 826 et 827 *inverso ordine* || 826 admiratus
sies || 829 ecce me] eccum me || 830 dixtin ||

MENEDEMVS CHREMES

SENES DVO

- IV 8 ME. Multo ómniū nunc mé fortunatíssimum
factúm puto esse, quóm te, gnate, intéllego
resipísse. CH. Vt errat! ME. Te ípsū quaerebám,
Chremes:
seruá, quod in te est, filium et me et fámiliam. 845
- 5 CH. Cedo quíd uis faciam? ME. Inuénisti hodie filiam.
CH. Quid tum? ME. Hanc uxorem sibi dari uolt
Clínia.
CH. Quaeso quid tu hominís? ME. Quíd id est? CH.
Iamne oblítus es,
intér nos quid sit díctum de fallácia,
ut eá uia abs te argéntum auferretúr? ME. Scio. 850
- 10 CH. Ea res nunc agitur ípsa. ME. Quid narrás,
Chremes?
immo haec quidem, quae apúd me est, Clitiphónis est
amíca. CH. Ita aiunt, ét tu credis ómnia,
et illum *illam* uelle uxórem, ut, quom despónderim,
des qui aúrū ac uestem atque ália quae opus sunt
cómparet. 855
- 15 ME. Id ést profecto: id amícae dabitur. CH. Scílicet
datum íri. ME. Ah, frustra sum ígitur gauisús miser.
quiduis tamen iam málo quam hunc amíttere.
quid nunc renuntiem ábs te responsúm, Chremes,
ne séntiat me sénsisse atque aegré ferat? 860
- 20 CH. Aegré? nimium illi, Ménedeme, indulgés. ME. Sine:
incéptumst: perforce hóc mi in perpetuóm, Chremes.
CH. Dic cónuenisse, egísse te de núptiis.
ME. Dicám. quid deinde? CH. Mé facturum esse ómnia,
generúm placere; póstrēmo etiam, sí uoles, 865
- 25 despónsam quoque esse dícito. ME. Em, istuc uó-
lueram.

844 Chreme || 851 Chreme || 854 illum aiunt uelle || 857 da-
turum. ME. uah || 862 Chreme ||

CH. Tanto ócius te ut póscat et tu, id quód cupis,
 quam ocíssime ut des? ME. Cúpio. CH. Ne tu
 própediem,
 ut istám rem uideo, istíus obsaturábere.
 sed haéc uti sunt, caútím et paulatím dabis, 870
 30 si sápies. ME. Fáciam. CH. Abi íntro: uide quid
 póstulet.
 ego dómi ero, siquid mé uoles. ME. Sané uolo:
 nam té scientem fáciam, quidquid égero.

MENEDEMVS CHREMES
SENES DVO

ME. Égo me non ita astútum neque ita pérspicacem V 1
 esse íd scio,
 séd hic adiutor méus et monitor ét praemonstratór
 Chremes 875
 hóc mihi praestat; ín me quiduis hárum rerum cón-
 uenit,
 quae sunt dicta in stúlto: caudex, stípes, asinus,
 plúmbeus;
 5 ín illum nil potést: exsuperat eíus stultitia haec ómnia.
 CH. Óhe, desiste inquám deos, uxor, grátulando optún-
 dere,
 túam esse inuentam gnátam, nisi illos éx tuo ingenio
 iúdicas, 880
 út nil credas íntelligere, nísi sit dictum céntiens.
 séd interim quid illíc iam dudum gnátus cessat cúm
 Syro?
 10 ME. Quós aís hominés, Chremes, cessáre? CH.
 Ehem, Menedeme, áduenis?
 díe mihi, Cliniaé quae dixi núnstias? ME. Ómnia.
 CH. Quíd aít? ME. Gaudere ádeo ocepit, quási qui
 cupiunt núptias. 885

874 non tam astutum || 879 desine || 881 sit dictum] idem
 dictum sit (dictumst) || 883 Chreme ||

- CH. Háhahae. ME. Quid risísti? CH. Serui uénere
in mentém Syri
cálliditates. ME. Ítane? CH. Voltus quóque homi-
num fingít scelus.
- 15 ME. Gnátus quod se adsímulat laetum, id dícis? CH.
Id. ME. Idem istúc mihi
uénit in mentém. CH. Veterator! ME. Mágis, si
magis norís, putes 889
íta rem esse. CH. Ain tu? ME. Quín tu auscultá. CH.
Máne *dum*, hoc prius scire éxpeto,
quíd perdidéris. nam úbi desponsam núntiasti filio,
cóntinuo iniecísse uerba tibi Dromonem scilicet,
20 spónsae uestem aurum átque ancillas ópus esse: ar-
gentum út dares.
- ME. Nón. CH. Quid 'non'? ME. Non, ínquam. CH. Neque
ipse gnátus? ME. Nil prorsúm, Chremes.
mágis unum etiam instáre, ut hodie cónficerentur
núptiae. 895
- CH. Míra narras. quíd Syrus meus? ne ís quidem
quicquám? ME. Nihil.
- CH. Quam ób rem, nescio équidem. ME. Miror, qui
ália tam plané scias.
- 25 séd tuom quoque Sýrus idem ille míre finxit filium,
út ne paululúm quidem subolat ésse amicam hanc
Clíniae.
- CH. Quíd agit? ME. Mitto iam ósculari atque ámplexari:
id níl puto. 900
- CH. Quíd est quod ampliús simuletur? ME. Váh! CH.
Quid est? ME. Audí modo.
- ést mihi ultumís conclaue in aédibus quoddám retro:
30 húc est intro látus lectus, uéstimentis strátus est.
- CH. Quíd postquam hoc est factum? ME. Dictum
factum huc abiit Clítipho.
- CH. Sólus? ME. Solus. CH. Tímeo. ME. Bacchis
cónsecutast ílico. 905

- CH. Sôla? ME. Sola. CH. Périi. ME. Vbi abiere íntro,
operuere óstium. CH. Hem,
Clínia haec fierí uidebat? ME. Quid ní? mecum uná
simul.
- 35 CH. Filíst amica BÁCchis: Menedeme, óccidi.
ME. Quam ob rém? CH. Decem diérum uix mihist
fámilia.
ME. Quid? istúc times quod ille óperam amico dát
suo? 910
- CH. Immó quod amicae. ME. Sí dat. CH. An dubium
íd tibist?
- quemquámne tam comi ánimo esse aut lení putas,
40 qui sé uidente amicam patiatúr suam..?
ME. Quid ní? quo uerba fácius dentúr mihi.
CH. Derídes merito. núnc ego mihi suscénseo: 915
quot rés dedere, ubi póssem persentíscere,
ní essém lapis! quae uídi! uae miseró mihi!
- 45 at né illi id haud ínultum, si uiuó, ferent:
nam iám.. ME. Non tu te cóhibes? non te réspicis?
non tibi ego exempli sátis sum? CH. Prae ira-
cúndia, 920
- Menedéme, non sum apúd me. ME. Tene istúc loqui!
nonne id flagitiumst, te áliis consiliúm dare,
50 foris sápere, tibi non pósse te auxiliárier?
CH. Quid fáciam? ME. Id quod *tu* mé fecisse aibás
parum.
- fac té patrem esse séntiat: fac ut aúdeat 925
tibi crédere omnia, ábs te petere et póscere,
nequam áliam quaerat cópiam ac te déserat.
- 55 CH. Immo ábeat multo málo quo uis géntium,
quam hic pér flagitium ad ínopiam redigát patrem.
nam si illi pergo súppeditare súmptibus, 930
Menedéme, mihi illac uére ad rastros rés redit.
ME. Quot incómmoditates hác re accipies, nísi caues!

912 animo tam comi (communi) || 918 illi id] illud ||
924 aiebas || 931 illaec || 932 incommoditates in hac ||

- 60 *difficilem ostendis te ét post ignoscés tamen,*
et id érit ingratum. CH. Ah néscis, quam doleam.
ME. Vt lubet.
quid hoc quód rogo, ut illa núbat nostro? nísi quid
est 935
quod mális. CH. Immo et géner et adfinés placent.
ME. Quid dótis te dixísse dicam filio?
- 65 *quid ópticuisti? CH. Dótis? ME. Ita dico. CH. Ah!*
ME. Chremes,
nequid uereare, sí minus: nil nos dós mouet.
CH. Dúo talenta pró re nostra ego ésse decreuí satis; 940
séd ita dictu opus ést, si me uis sáluom esse et rem
et filium,
ómnia me mea bóna dixisse dóti illius. ME. Quám
rem agis?
- 70 *CH. Id mirari té simulato et illum hoc rogitató simul,*
quam ób rem id faciam. ME. Quín ego uero quam
ób rem id facias néscio.
CH. Égone? ut eius ánimum, qui nunc lúxuria et
lascíuia 945
díffluit, retúndam, redigam, ut quó se uortat nésciat.
ME. Quid agis! CH. Mitte: síne me in hac re gérere
mihi morém. ME. Sino:
- 75 *ítane uis? CH. Ita. ME. Fíat. CH. Ac iam uxórem*
ut arcessát paret. —
híc ita ut liberós est aequom díctis confutábitur.
séd Syrum quidem ego hódie, si uiuo, ádeo exornatúm
dabo, 950
ádeo depexum, út dum uiuat méminerit sempér mei:
quí sibi me pro déridiculo ac délectamentó putat.
- 80 *nón, ita me di amént, auderet fácere haec uiduae*
múlieri,
quae ín me fecit.

933. 934 te esse et ignoscēs tamen | post || 937 dicam te
 dixisse || 938 Chreme || 942 me mea omnia bona doti dixisse
 illi || 950 ego hodie] egone ||

CLITIPHO MENEDEMVS CHREMES SYRVS
ADVLESCENS SENES DVO SERVOS

CL. Ítane tandem quaéso est, Menedeme, V 2
 út pater
 tám in breui spatio ómnem de me eiécerit animúm
 patris? 955
 quódnam ob factum? quíd ego tantum scéleris admisi
 miser?
 uólgo faciunt. ME. Scío tibi esse hoc gráuius multo
 ac dúrius,
 5 quói fit; uerum ego haúd minus aegre pátiór, id qui
 néscio
 néc rationem cápio, nisi quod tibi bene ex animó uolo.
 CL. Híc patreim astare aíbas. ME. Eccum. — CH. Quíd
 me incusas, Clítipho? 960
 huíus quidquid ego féci, tibi prospéxi et stultitiaé tuae.
 úbi te uidi esse ánimo omisso et suáua in praeséntia
 10 quae éssent prima habére neque consulere in longi-
 túdinem:
 cépi rationem, út neque egeres néque ut haec posses
 pérdere.
 úbi quói decuit prímo, tibi non lícuit per te míhi
 dare, 965
 ábii ad proxumúm, tibi qui erat: eí commisi et cré-
 didi.
 íbi tuae stultítiae semper érit praesidium, Clítipho,
 15 úctus, uestitús, quo in tectum té receptes. CL. Eí
 míhil
 CH. Sátius est quam te ípso herede haec pósidere
 Báčchidem.
 SY. Dísperii: sceléstus quantas túrbas conciui ínsciens! 970
 CL. Émori cupió. CH. Prius disce quaéso, quid sit uúere.
 úbi scies, si dísplicebit uíta, tum istoc útitor.

- 20 SY. Ére, licetne? CH. Lóquere. SY. At tuto. CH. Ló-
 quere. SY. Quae istast práuitas
 quaeue amentíast, quod peccaui égo, id obesse huic!
 CH. Licet.
 né te admisce: némo accusat, Síre, te: nec tu arám
 tibi 975
 néc preceptorém pararis. SY. Quíd agis? CH. Nil
 suscénseo
 néc tibi nec tíbi: nec uos est aéquom quod fació mihi.

SYRVS CLITIPHO
SERVOS ADVLESCENS

- 25 SY. *Ille* ábiit? uáh, rogásse uellem. CL. Quíd? SY. unde
 peterem míhi cibum:
 ita nós abalienáuit. tibi iam esse ad sororem intéllego.
 CL. Adeón rem rediisse, út periculum etiam á fame
 mihi sít, Syre! 980
 SY. Modo líceat uiuere, ést spes CL. Quae? SY. nos
 ésuriturós satis.
 CL. Inrídes in re tánta neque me quícquam consilio
 ádiuuas?
 30 SY. Immo ét ibi nunc sum et úsque dudum id égi,
 dum loquitúr pater,
 et quántum ego intellégere possum, CL. Quíd? SY.
 non aberit lóngius.
 CL. Quid érgo? SY. Sic est: nón esse horum te árbi-
 tror. CL. Qui istúc, Syre? 985
 satin sánus es? SY. Ego dícam quod mi in méntemst,
 tu diiúdice.
 dum istís fuisti sólus, dum nulla ália delectátio
 35 quae própior esset, te índulgebant, tibi dabant: nunc
 fília
 postquámst inuenta uéra, inuentast caúsa qui te ex-
 péllerent.

CL. Est uéri simile. SY. An tu ób peccatum hoc ésse
illum iratúm putas? 990

CL. Non árbitor. SY. Nunc áliud specta: mátres
omnes filiis

in péccato adiutrices, auxilio ín paterna iniúria
40 solent ésse: id non fit. CL. VÉRum dicis; quíd ego
nunc faciám, Syre?

SY. Suspítionem istáne ex illis quaére, rem profér
palam.

si nón est uera, ad mísericordiam ámbos adducés cito, 995
aut scíbis quoius sis. CL. Récte suades: faciám. —

SY. Sat recte hóc mihi

in méntem uenit: nám quam maxume huíc uana haec
suspítios,

45 tam fácilume pacém patris in léges conficiét suas.
etiam haúscio an *iam* uxórem ducat ác Syro nil grátiae.
quid hoc autem est? senex exít foras: ego fúgio. ad-

huc quod fáctumst, 1000

mirór non continuo hínc me abripuisse. ád Mene-

demum hunc pérgam:
eum mihi precatorém paro; seni nóstro fidei nil hábeo.

SOSTRATA CHREMES
MATRONA SENEX

SO. Profécto nisi caués, tu, homo, aliquid gnáto con- V 3
ficiés mali:

idque ádeo miror, quó modo

tam inéptum quicquam tibi uenire in méntem, mi uir,
pótuerit. 1005

QUAM

993 ego] ergo || 997. 998 NAMQUEADULESCENSMA XUME-
~~HICUN~~. \ EO . . SPIS . . . | TAM FACILLUME PATRIS PACEM (nam-
que adulescens quam in minima spe situs | erit tam facillume
patris pacem) || 1001 MIROBCONTINUOHUNCADRIPUISSEADMENE-
DEMUM (miror non iussisse ilico arripi me ad Menedemum) ||

CH. Oh, péggin mulier ódiosa esse? ullam égo rem
 unquam in uitá mea
 5 uoluí, quin tu in ea ré mihi aduorsátrix fueris, Sóstrata?
 at sí rogem iam, quíd est quod peccem aut quam ób
 rem id faciam: néscias,
 in quá re nunc tam cónfidenter réstas, stulta. SO. Ego
 néscio?

CH. Immó scis, potius quám quidem redeat íntegra
 eadem orátio. SO. Oh, 1010
 iníquos es, qui mé tacere dé re tanta póstules.

10 CH. Non póstulo iam: lóquere; nihilo mínus ego hoc
 faciám tamen.

SO. Fácies? CH. Verum. SO. Nón uides quantúm
 mali ex ea re éxcites?

súbditum se súspicatur. CH. 'Súbditum' ain tu? SO.
 Síc erit,

mí uir. CH. Confitére? SO. Au, te obsecro, ístuc
 inimicís siet! 1015

égon confitear meúm non esse fílium, qui síť meus?

15 CH. Quíd? metuis ne nón, quom uelis, conuíncas esse
 illúm tuom?

cónuinces facile éx te natum: nám tui similis ést
 probe. 1020

nám illi nil uitíst relictum, quín *idem* itidem síť tibi.

20 túm praeterea nísi tu nulla tálem pareret fílium.

séd ipse egreditur, quám seuerus! rém quom uideas,
 cénseas.

SO. Quod filiaſt inuenta? CH. Non: sed quod magis credun-
 dum siet 1018
 id quod est consimilis moribus

1006 ullam] nullamne || 1010 ad integrum eadem (haec
 eadem) || 1022 talem nisi tu nulla (talem nulla nisi tu) ||

CLITIPHO SOSTRATA CHERMES
ADVLESCENS MATRONA SENEX

- CL. Si úmquam ullum fuit témpus, mater, quom égo V 4
uoluptatí tibi
fúerim, dictus fílius tuos uóstra uoluntate: óbsecro, 1025
eíus ut meminerís atque inopis núnc te miserescát mei:
quód peto aut quod uólo, parentes meós ut common-
strés mihi.
- 5 SO. Óbsecro, mi gnáte, ne istuc ín animum inducás
tuom,
álienum esse té. CL. Sum. SO. Miseram me, hócine
quaesisti óbsecro?
íta mihi atque huic síis superstes, út *tu* ex me atque
hoc nátus es, 1030
ét caue posthac, sí me amas, umquam ístuc uerbum
ex te aúdiam.
- CH. Át ego, si me métuis, mores cáue in te esse istos
séntiam.
- 10 CL. Quós? CH. Si scire uís, ego dicam: gérro iners
fraus hélluo
gáneo's, damnósus: crede, et nóstrum te esse crédito.
CL. Nón sunt haec paréntis dicta. CH. Nón, si ex
capite síis meo 1035
nátus, item ut Minéruam esse aĩunt éx Ioue, ea causá
magis
pátiar, Clitiphó, flagitiis tuís me infamem fíeri.
- 15 SO. Dí istaec prohibeánt! CH. Deos nescio: égo quod
potero, sédulo.
quaéris id quod habés, parentis: quód abest non quaéris,
patri
quó modo obsequáre et ut serues quód labore inué-
nerit. 1040
nón mihi per fallácias addúcere ante oculós..? pudet
dícere hac praesénte uerbum túrpe: at te id nulló modo

1036 aĩunt Mineruam esse ||

20 **fácere** puduit. CL. Éheu, quam ego nunc tótus dis-
 pliceó mihi!
 quám pudet! neque quód principium ad plácandum
 inueniám scio.

MENEDEMVS CHREMES SOSTRATA CLITIPHO
SENES DVO MATRONA ADVLESCENS

V 5 ME. Énim uero Chremés nimis grauiter crúciat adu-
 lescéntulum 1045
 nímisque inhumane: éxéo ergo, ut pácem conciliem.
 óptume
 ípsos uideo. CH. Ehém, Menedeme, quór non arcessí
 iubes
 fíliam et quod dótis dixi fírmas? SO. Mi uir, te
 óbsecro
 5 né facias. CL. Pater, óbsecro mi ignóscas. ME. Da
 ueniám, Chremes:
 síne te exorem. CH. Egon méa bona ut dem Báčhidi
 donó sciens? 1050
 nón faciam. ME. At id nos nón sinemus. CL. Sí me
 uiuom uís, pater,
 ignosce. SO. Age, Chremés mi. ME. Age quaeso, né
 tam offirma té, Chremes.
 CH. Quíd istic? uideo nón licere ut coéperam hoc
 perténdere.
 10 ME. Fácis, ut te decét. CH. Ea lege hoc ádeo faciam,
 sí facit
 quód ego hunc aequom cénseo. CL. Pater, ípera:
 faciam ómnia. 1055
 CH. Vxorem ut ducás. CL. Pater! CH. Nihil aúdio.
 SO. Ad me récipio:
 fáciat. CH. Nil etiam aúdio ipsum. CL. Périi! SO. An
 dubitas, Clítipho?

CH. Immo utrum uolt. SO. Fáciet omnia. ME. Haéc dum
incipias, gráua sunt,
15 dúmque ignores; ubi cognoris, fácilia. CL. Faciám,
pater.

SO. Gnáte, ego pol tibi dábo puellam lépidam, quam
tu fáciie ames, 1060

fíliam Phanócratae nostri. CL. Rúfamne illam uír-
nem,

caésiam, sparso óre, adunco náso? non possúm, pater.

CH. Héia, ut elegáns est! credas ánimum ibi esse.

SO. Aliám dabo.

20 CL. Immo, quandoquidém ducendast, égomet habeo
própemodum

quám uolo. SO. Nunc laúdo, gnate. CL. Archónidi
huius fíliam. 1065

CH. Sátis placet. CL. Pater, hóc nunc restat. CH. Quid?

CL. Syro ignoscás uolo

quae mea causa fécit. CH. Fiat. CANTOR. Vós ualete
et plaúдите.

1060 gnate mi ego |

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

- V. 1 ad 174 iambici senarii
- { 175 = 177 trochaici octonarii
 - { 176 = 179 trochaici septenarii
 - { 178 trochaicus quaternarius catalecticus
 - { 180 ad 186 iambici octonarii
 - { 187 trochaicus septenarius
 - 188 ad 241 iambici octonarii
 - 242 ad 256 trochaici septenarii
 - 257 ad 264 iambici octonarii
 - 265 ad 311 iambici senarii
 - 312 ad 339 trochaici septenarii
 - 340 ad 380 iambici senarii
 - 381 ad 397 trochaici septenarii
 - 398 ad 404 iambici octonarii
 - 405 ad 561 iambici senarii
 - { 562 et 563 = 568 et 569 trochaici octonarii
 - 564 = 570 trochaici septenarii
 - 565 = 571 iambici octonarii
 - 566 iambicus quaternarius
 - 567 = 572 trochaici octonarii
 - 573 trochaicus septenarius
 - 574 trochaicus octonarius
 - { 575 trochaicus septenarius
 - 576 ad 578 iambici octonarii
 - 579 trochaicus septenarius
 - 580 ad 582 trochaici octonarii
 - 583 et 584 trochaici septenarii
 - 585 ad 589 iambici octonarii
 - { 590 iambicus quaternarius

- V. 591 ad 613 trochaici septenarii
- 614 ad 622 iambici octonarii
- 623 ad 667 trochaici septenarii
- 668 ad 678 iambici octonarii
- 679 ad 707 iambici septenarii
- 708 iambicus senarius
- 709 ad 722 trochaici septenarii
- 723 ad 748 iambici septenarii
- 749 ad 873 iambici senarii
- 874 ad 907 trochaici septenarii
- 908 ad 939 iambici senarii
- 940 ad 977 trochaici septenarii
- 978 ad 999 iambici octonarii
- 1000 ad 1002 iambici septenarii
- 1003 iambicus octonarius
- 1004 iambicus quaternarius
- 1005 ad 1012 iambici octonarii
- 1013 ad 1067 trochaici septenarii.
-

E V N V C H V S

P · TERENTI · AFRI

GRAECA · MENANDRVS · ACTA · LVDIS · MEGALENSIBVS
L · POSTVMIO · ALBINO · L · CORNELIO · MERVLA · AED · CVR
EGERE · L · AMBIVIVS · TVRPIO · L · ATILIVS · PRAEN
MODOS · FECIT · FLACCVS · TIBIIS · DVABVS · DEXTRIS
FACTA · TERTIA · M · VALERIO · C · FANNIO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA

Sorórem falso dicitatam Tháidis
 id ípsum ignorans míles aduexít Thraso
 ipsíque donat. érat haec ciuis Áttica.
 eidem eunuchum, quem émerat, tradí iubet
 Tháidis amator Phaédria ac rus ípse abít 5
 Thrasóni oratus bíduum concéderet.
 ephébus frater Phaédriae puéllulam
 cum déperiret dóno missam Tháidi,
 ornátu eunuchi indúitur (suadet Pármeno):
 intro *út* iit, uitiat uírginem. sed Átticus 10
 ciuis repertus fráter eius cónlocat
 uitiatam ephébo; Phaédriam exorát Thraso.

PERSONAE

PHAEDRIA ADVLESCENS
 PARMENO SERVUS
 THAIS MERETRIX
 GNATHO PARASITVS
 CHAEREA ADVLESCENS
 THRASO MILES
 PYTHIAS ANCILLA
 CHREMES ADVLESCENS
 ANTIPHO ADVLESCENS
 DORIAS ANCILLA
 DORVS EVNVCHVS
 SANGA SERVUS
 SOPHRONA NVTRIX
 [LACHES] SENEX

PROLOGVS

Si quisquamst, qui placere se studeat bonis
 quam plurimis et minime multos laedere,
 in eis poeta hic nomen proficitur suum.
 tum si quis est, qui dictum in se inclementius
 existimabit esse, is sic existimet, 5
 responsum, non dictum esse, quia laesit prior,
 qui bene uortendo et eadem scribendo male
 ex Graecis bonis Latinas fecit non bonas.
 idem Menandri Phasma nuper perdidit
 atque in Thensauro scripsit, causam dicere 10
 prius unde petitur, aurum qua re sit suum,
 quam illum qui petit, unde is sit thensaurus sibi
 aut unde in patrium monumentum peruenerit.
 dehinc ne frustretur ipse se aut sic cogitet
 'defunctus iam sum, nihil est quod dicat mihi': 15
 is ne erret moneo et desinat lacessere.
 habeo alia multa, quae nunc condonabitur,
 quae proferentur, post si perget laedere,
 ita ut facere instituit. quam nunc acturi sumus
 Menandri Eunuchum, postquam aediles emerunt, 20
 perfecit sibi ut inspiciundi esset copia,
 magistratus quom ibi adessent. oceptast agi.
 exclamat furem, non poetam fabulam
 dedisse et nil dedisse uerborum tamen:
 Colacem esse Naeui et Plauti, ueterem fabulam, 25
 parasiti personam inde ablatam et militis.

3 in his (is) || 5 existimauit || 9 Phasma nunc nuper dedit ||
 i2 illum] ille (illi) ||

si id ést peccatum, péccatum imprudéntiast poëtae, non qui fúrtum facere stúduerit. id ita ésse uos iam iúdicare póteritis.	
Coláx Menandrist: ín east parasitús colax et miles gloriósus: eas se <i>hic</i> nón negat persónas transtulísse in Eunuchúm suam ex Graéca; sed ea ex fábulá factás prius Latínas scisse sése, id uero pérnegat.	30
quod sí personis ísdem huic uti nón licet, qui mágis licet curréntem seruom scríbere, bonás matronas fácere, meretricés malas, puerúm supponi, fálli per seruóm senem, amáre, odisse, súspicari? dénique	35
nullúmst iam dictum, quód non sit dictúm prius. qua re aéquomst uos cognóscere atque ignóscere, quae uéteres factitáruunt si faciúnt noui. date óperam, cum siléntio animum atténdite, ut pérnoscatís, quíd sibi Eunuchús uelit.	40
	45
<hr/>	
parasitum edacem, gloriosum militem	38

38 ea ex fabula] eas fabulas ||

PHAEDRIA PARMENO
ADVLESCENS SERVOS

- PH. Quid igitur faciam? nón eam ne núnc quidem, I 1
quom arcéssor ultro? an pótius ita me cómparem,
non pépeti meretrícum contumélias?
exclúsit; reuocat: rédeam? non, si me óbsecret.
- 5 PA. Siquidem hércle possis, níl prius neque fórtius. 50
uerúm si incipies néque pertendes gnáuiter
atque, úbi pati non póteris, quom nemo éxpetet,
infécta pace ultro ad eam uenies, índicans
te amáre et ferre nón posse: actumst, ílicet,
10 perísti: eludet, úbi te uictum sénsert. 55
proin tú, dum est tempus, étiam atque etiam cógita,
ere: quae res in se néque consilium néque modum
habet úllum, eam consílio regere nón potes.
in amóre haec omnia ínsunt uitia: iniúriae,
15 suspítiones, ínimicitiae, indútia, 60
bellúm, pax rursum: incérta haec si tu póstules
ratióne certa fácere, nihilo plús agas
quam sí des operam ut cúm ratione insánias.
et quód nunc tute técum iratus cógitas
20 'egone íllam, quae illum, quae me, quae non...? síne
modo, 65
morí me malim: séntiet qui úr siem':
haec uérba *illa* una me hércle falsa lácrimula,
quam oculós terendo mísere uix ui expréssert,
restíngnet, et te ultro áccusabit, ét dabis
25 ultró supplicium. PH. Indígnum facinus! núnc ego 70
et íllám scelestam esse ét me miserum séntio:

et taédet et amore árdeo, et prudéns sciens,
uiuós uidensque péreo, nec quid agám scio.

PA. Quid agás? nisi ut te rédimas captum quám queas
30 minumó; si nequeas paúlulo, at quantí queas; 75
et né te adflictes. PH. Ítane suades? PA. Sí sapis.
neque praéterquam quas ípse amor moléstias
habet áddas, et illas quás habet recté feras.
sed eccam ípsa egreditur, nóstri fundi cálamitas:
35 nam quód nos capere opórtet, haec intércipit. 80

THAIS	PHAEDRIA	PARMENO
MERETRIX	ADVLESCENS	SERVOS

1 2 TH. Miserám me! vereor né illud grauius Phaédria
tulerít neue aliorsum átque ego feci accéperit,
quod heri íntro missus nón est. PH. Totus, Pármeno,
tremo hórreoque, póstquam aspexi hanc. PA. Bóno
animo es:
5 accéde ad ignem hunc, íam calesces plús satis. 85
TH. Quis hic lóquitur? ehem, tun híc eras, mi Phaédria?
quid hic stábas? quor non récta íntro íbas? PA. Cé-
terum
de exclúsióne uērbum nullum? TH. Quíd taces?
PH. Sané quia uero hae míhi patent sempér fores
10 aut quía sum apud te prímus. TH. Missa istaéc face. 90
PH. Quid 'missa'? o Tháís, Tháís, utinam essét mihi
pars aéqua amoris técum ac pariter fieret,
ut aut hoc tibi doléret itidem ut míhi dolet,
aut égo istuc abs te fáctum nihili pēnderem!
15 TH. Ne crúcia te obsecro, ánime *mi*, mi Phaédria. 95
non pól, quo quemquam plús amem aut plus díligam,
eo féci: sed res íta erat, faciundúm fuit.
PA. Credo, út fit, misera praé amore exclusti hún-
foras.

79 eccá || 97 ita erat res || 98 exclusit ||

TH. Sicíne agis, Parmeno? áge; sed huc qua grátia
 20 te arcéssi iussi, ausculta. PH. Fiat. TH. Dic mihi 100
 hoc primum, potin est híc tacere? PA. Egone? óptume.
 uerum heús tu, hac lege tibi meam astringó fidem:
 quae uéra audiui, táceo et contineo óptume;
 sin fálsum aut uanum aut fínctumst, continuoó palamst:
 25 plenús rimarum sum, hác atque illac pérfluo. 106
 proin tú, taceri sí uis, uera dícito.

TH. Matér mihi Samia fúit, ea habitabát Rhodi.

PA. Potést taceri hoc. TH. Ibi tum matri páruolam
 puéllam dono quídám mercatór dedit
 30 ex Áttica hinc abréptam. PH. Ciuemne? TH. Ár-
 bitror, 110

certúm non scimus. mátris nomen ét patris
 dicébat ipsa; pátriam et signa cétera
 neque scíbat neque per aétatem etiam pótis erat.
 mercatór hoc addébat: e praedónibus,
 35 unde émerat, se audísse abreptam e Súnio. 115
 matér ubi accepit, coépit studiose ómnia
 docére, educere, íta uti si esset fília.
 sorórem plerique ésse credebánt meam.
 ego cum íllo, quocum tum úno rem habebam hó-

40 abii húc: qui mihi relíquit haec quae habeo ómnia. 120
 PA. Vtrúmque hoc fálsumst: écfluet. TH. Qui istúc?

PA. Quia

neque tu úno eras conténta neque solús dedit:
 nam hic quóque bonam magnámque partem ad te
 áttulit.

TH. Itást; sed sine me péruenire quó uolo.
 45 intérea miles, quí me amare occéperat, 125
 in Cáriamst proféctus: te intérea loci
 cognóui. tute scís postilla quam íntumum
 habeám te et mea consília ut tibi credam ómnia.

107 Samia mihi mater || 113 sciebat || potuerat || 117 edu-
 care ita ut ||

PA. Ne hoc quidem tacebit Pármeno. TH. Oh, du-
biúmne id est?

- 50 hoc ágite, amabo. máter mea illic mórtuast 130
nupér: quoius frater áliquantum ad remst áuidior.
is ubi ésse hanc forma uídet honesta uírginem
et fídibus scire, prétium sperans ílico
prodúcit, uendit. fórte fortuna ádfuit
- 55 hic méus amicus: émit eam donó mihi, 135
inprúdens harum rérum ignarusque ómniū.
is uénit: postquam sénsit me tecúm quoque
rem habére, fingit caúsas ne det sédulo:
ait, sí fidem habeat se íri praepositúm tibi
- 60 apúd me, ac non id métuat, ne, ubi accéperim, 140
sesé relinquam, uélle se illam míhi dare;
uerum íd uereri. séd ego quantum súspicor,
ad uírginem animum adiécit. PH. Etiamne ámplius?
TH. Nil: nám quaesiui. núnc ego eam, mi Phaédria,
- 65 multae sunt causae quam ób rem cupio abdúcere: 145
prímum quod soror est dícta, praetera ut suis
restítuam ac reddam. sóla sum: habeo hic néminem
neque amícum neque cognátum. quam ob rem, Phaédria,
cupio áliquos parere amícos benefició meo.
- 70 id amábo adiuta mé, quo id fiat fácilius. 150
sine illúm priores pártis hosce aliquót dies
apúd me habere. níl respondes? PH. Péssuma,
egon quícquam cum istis fáctis tibi respóndeam?
PA. Eū nóster, laudo: tándem perdoluít: uir es.
- 75 PH. At égo nescibam, quórsum tu ires: 'páruola 155
hinc ést abrepta; edúxit mater pró sua;
soror díctast; cupio abdúcere, ut reddám suis:
nempe ómnia haec nunc uérba huc redeunt déniq̄ue:
ego exclúdor, ille récipitur. qua grátia?
- 80 nisi si íllum plus quam mé amas et istam núnc
times, 160

129 PH. ne || PA. oh || 130 TH. hoc || 131 quoius] eius ||
149 beneficio || 155 nesciebam || 160 amas quam me ||

quae aduécst, ne illum tálem praeripiát tibi.

TH. Ego id tíneo? PH. Quid te ergo áliud sollicitát? cedo.
num sólus ille dóna dat? numcúbi meam
benígnitatem sénsisti in te cláudier?

85 nonne úbi mi dixti cúpere te ex Aethíopia 165
ancíllulam, relíctis rebus ómnibus

quaesíui? porro eunúchum dixti uéllere te,
quia sólae utuntur eís reginae: répperi,
herí minas uigínti pro ambobús dedi.

90 contéptus abs te támen haec habui in mémoria: 170
ob haéc facta abs te spérnor! TH. Quid ístic, Phaédria?
quamquam íllam cupio abdúcere atque hac re árbitror
id fieri posse máxime: uerúm tamen
potiús quam te inimicum hábeam, faciam ut iússeris.

95 PH. Vtínam ístuc uerbum ex ánimo ac uere díceres 175
'potiús quam te inimicum hábeam'? si ístuc créderem
sincére dici, quíduis possem pérpeti.

PA. Labáscit ictus úno uerbo quá m cito!

TH. Ego nón ex ánimo mísera dico? quá m ioco

100 rem uólúisti a me tándem, quin perféceris? 180

ego ímpetrare néqueo hoc abs te, bíduom
saltem út concedas sólum. PH. Siquidem bíduom:
uerúm ne fiant ísti uigínti dies.

TH. Profécito non plus bíduom aut . . PH. 'Aut' níl
moror.

105 TH. Non fíet: hoc modo síne te exorem. PH. Scí-
licet 185

faciúndumst quod uis. TH. Mérito te amo, béne facis.

PH. Rus íbo: ibi hoc me mácerabo bíduom.

ita fácere certumst: mós gerundust Tháidi.

tu, Pármeno, huc fac illi ádducantur. PA. Máxime. —

110 PH. In hoc bíduom, mea Tháís, uale. TH. Mi Phaé-
dria, 190

et tú: numquid uis áliud? PH. Egone quíd uelim?

163 num ubi (nuncubi) || 168 is (his) || 170 tamen con-
temptus abs te || 178 uictus ||

cum mīlite isto praesens absens ut sies;
 diēs noctisque me ames, me desideres,
 me somnias, me expēctes, de me cōgites,
 115 me spēres, me te oblēctes, mecum tōta sis: 195
 meus fac sis postremo animus, quando ego sum tuos. —
 TH. Me miseram! fors *fuat* an mi hic parvam habeat
 fidem

atque ex aliarum ingeniiis nunc me iudicet.
 ego pol, quae mihi sum conscia, hoc certō scio,
 190 neque me finxisse falsi quicquam neque meo 200
 cordi esse quemquam cariorem hoc Phaēdria.
 et huius quidquid feci, causa uirginis
 feci: nam me eius spero fratrem propemodum
 iam reperisse, adulescentem adeo nobilem;
 125 et is hodie uenturum ad me constituit domum. 205
 concedam hinc intro atque expectabo, dum uenit.

PHAEDRIA PARMENO
 ADVLESCENS SERVOS

II 1 PH. Fac, ita ut iussi, deducantur isti. PA. Faciam.
 PH. At diligenter!
 PA. Fiet. PH. At mature! PA. Fiet. PH. Satin hoc
 mandatūst tibi? PA. Ah
 rogare, quasi difficile sit.
 utinam tam aliquid inuenire facile possis, Phaēdria,
 quam 210
 5 hoc peribit! PH. Ego quoque una pereō, quod mihi
 carius:
 ne istuc tam iniquo patiari animo. PA. Minime: qui
 effectum dabo.
 sed numquid aliud imperas?
 PH. Munus nostrum ornato uerbis, quod poteris, et
 istum aemulum,

197 forsitan hic mihi || 202 quidquid huius || 212 quin
 effectum ||

- quod póteris, ab ea pèllito. 215
- 10 PA. Mémini, tam etsi nùllus moneas. PH. Égo rus
ibo atque íbi manebo.
- PA. Cénseo. PH. Sed heús tu! PA. Quid uis? PH.
Cénsen posse me óffirmare
pérpeti, ne rédeam interea? PA. Téne? non hercle
árbitror:
- nam aut iám reuertere, aut mox noctu te ádiget hor-
sum insómnia.
- PH. Opus fáciam, ut defetíger usque, ingrátis ut
dórmiam. 220
- 15 PA. Vigilábis lassus: hóc plus facies. PH. Ábi, nil
dicis, Pármeno.
- eíciunda hercle haec ést mollities ánimi: nimis me in-
dúlgeo.
- tandém non ego illam cáream, si sit ópus, uel totum
tríduom? PA. Hui,
úniuorsum tríduom? uide quíd agas. PH. Stat sen-
téntia. —
- PA. Dí boni, quid hoc mórbist? adeon hómines inmu-
tárier 225
- 20 éx amore, ut nón cognoscas eúndem esse! hoc nemó fuit
mínus ineptus, mágis seuerus quísqum nec magis
cóntinens.
- séd quis hic est, qui huc pérgit? attat, híquidemst
parasitús Gnatho
- mílitis: ducít secum una uírginem dono huíc: papae!
fácie honesta. mírum ni ego túrpiter me hodie híc
dabo 230
- 25 cúm meo decrepito hóc eunuchó. haec súperat ipsam
Tháidem.

217 offirmare et || 228 hic quidem est || 230 me turpiter ||

séd eis ultro adrídeo et eorum íngenia admirór simul. 250
 20 quíddid dicunt, laúdo; id rursum sí negant, laudo íd
 quoque;

négat quis? nego; aít? áío; postremo ímperai ego-
 mét mihi

ómnia adsentári. is quaestus núnc est multo ubér-
 rumus.

PA. Scítum hercle hominem! hic hómínes prorsum ex
 stúltis insanós facit.

GN. dum haec lóquimur, intereá loci ad macéllum ubi
 aduenímus, 255

25 concúrrunt laeti mi óbuíam cuppédinarií ómnes:

cetárii laníí coqui fartóres piscatóres,

quibus ét re salua et pérđita profúeram et prosum
 saépe:

salútant, ad cenám uocant, aduéntum gratulántur.

ille úbi miser famélicus uidet mé esse tanto honóre, 260

30 tam fácele uictum quaérere: ibi homo coépit me ob-
 secráre,

ut síbi liceret díscere id de mé: sectari íússi,

si pótis est, tamquam philosophorum habent dísciplinae
 ex ípsis

uocábula, ut parasíti item Gnathónici uocéntur.

PA. Viden ótium et cibus quíd facit aliénus? GN. sed
 ego céssó 265

35 ad Tháidem hanc dedúcere et rogáre ad cenam ut
 uéníat.

sed Pármenonem ante óstium *huius stáre* tristem
 uídeo,

riuális seruom: sálua res est. nímirum homines frígent.

nebulónem hunc certumst lúdere. PA. Hisce hoc mú-
 nere arbitrántur

suam Tháidem esse. GN. Plúruma salúte Parme-
 nónem 270

250 his (is) || 264 parasiti ita (itidem) ut || 267 ostium
 Thaidis tristem ||

- 40 summúm suom inpertít Gnatho. quid ágitur? PA.
Statur. GN. Vídeo.
numquídnam hic quod nolís uides? PA. Te. GN. Crédo:
at numquid áliud?
PA. Quidúm? GN. Quia tristi's. PA. Níl quidem. GN.
Ne síis: sed quid uidétur
hoc tibi mancupium? PA. Nón malum hercle. GN. Vro
hóminem. PA. Vt falsus ánimist!
GN. Quam hoc múnus gratum Tháidi arbiträre esse?
PA. Hoc nunc dícis 275
- 45 eiéctos hinc nos; ómnium rerum, heús, uicissitúdo est.
GN. Sex égo te totos, Pármeno, hos mensés quietum
réddam,
ne súrsum deorsum cúrsites neue úsque ad lucem
uígiles:
ecquíd beo te? PA. Mén? papae! GN. Sic sóleo amicos.
PA. Láudo.
GN. Detíneo te: fortásse tu proféctus alio fúeras. 280
- 50 PA. Nusquám. GN. Tum tu igitur paululum da mi
óperae: fac ut admítta
ad illam. PA. Áge modo, i: nunc tibi patent fores
haé, quia istam dúcis.
GN. Numquem éuocari hinc uís foras? — PA. Sine
bíduom hoc praetéreat:
qui míhi nunc uno dígitulo fores áperis fortunátus,
ne tú istas faxo cálcibus saepe ínsultabis frástra. — 285
- 55 GN. Etiámne tu hic stas, Pármeno? eho, numnam
híc relictu's cústos,
nequís forte internúntius clam a mílite ad istam cúrset?
PA. Facéte dictum: míra uero míliti quae pláceant! —
sed uídeo erilem fílium minórem huc adueníre.
mirór, quid ex Piraeo ábierit: nam ibi cústos publi-
cést nunc. 290
- 60 non témerest: et properáns uenit, nesció quid circum-
spéctat.

CHAEREA PARMENO
ADVLESCENS SERVOS

CH. Óccidi!

II 3

neque uírgost usquam néque ego, qui illam e cón-
spectu amisí meo.

ubi quaeram, ubi inuestígem, quem percónter, quam
insistám uiam,

incértus sum. una haec spés est: ubi ubi est, diú
celari nón potest. 295

o fáciem pulcram! déleo omnis dehínc ex animo mú-
lieres:

taedét cottidiánarum harum fórmarum. PA. Ecce autem
áalterum,

qui néscio quid de amóre loquitur: ó infortunatúm senem!
hic uérost, qui si occéperit, ludúm iocumque, *sát scio*,
dicét fuisse illum áalterum, praeut húius rabies quaé
dabit. 300 301

10 CH. Vt illúm di deaeque sénium perdant, qui hódie
me remorátus est,
meque ádeo qui restíterim, tum autem qui íllum flocci
fécerim!

séd ec cum Parmenónem. salue. PA. Quíd tu es tri-
stis? quídue es alacris?

únde is? CH. Egone? néscio hercle, néque unde eam
neque quórsum eam: 305

ita prórsum oblitus súm mei.

15 PA. Qui quaéso? CH. Amo. PA. Hem! CH. Nunc, Pár-
meno, *tu* osténdes te qui uír sies.
scis té mihi saepe póllicitum esse 'Chaérea, aliquid
ínueni

modo quód ames: in ea re útilitatem ego fáciam ut
cognoscás meam',

quom in célula ad te pátris penum omnem cón-
gerebam clánculum. 310

- PA. Age, inépte. CH. Hoc hercle factumst. fac sis
nunc promissa adpareant:
- 20 sic adeo digna res est, ubi tu neuos intendas tuos.
haud similis uirgost uirginum nostrarum, quas matres
student
demissis umeris esse, uincto pectore, ut gracilae sient.
siquast habitior paulo, pugilem esse aiunt, deducunt
cibum: 315
- tam etsi bonast natura, reddunt curatura iuceas:
- 25 itaque ergo amantur. PA. Quid tua istaec? CH. Noua
figura oris. PA. Papae!
- CH. Color uerus, corpus solidum et suci plenum.
PA. Anni? CH. Anni? sedecim.
- PA. Flos ipsus. CH. *Ipsam* hanc mihi tu uel ui uel
clam uel precario
fac tradas: mea nil re fert, dum potiar modo. 320
- PA. Quid? uirgo quoiast? CH. Nescio hercle. PA. Vn-
dest? CH. Tantundem. PA. Vbi habitat?
- 30 CH. Ne id quidem. PA. Vbi uidisti? CH. In uia. PA.
Qua ratione amisisti?
- CH. Id equidem adueniens mecum stomachabar modo:
neque quemquam ego hominem esse arbitror, qui
magis bonae
felicitates omnes auorsaesient. 325
- PA. Quid hoc est sceleris! CH. Perii. PA. Quid fac-
tumst? CH. Rogas?
- 35 patris cognatum atque aequalem Archidemidem
nouistin? PA. Quid ni? CH. Is, dum hanc sequor, fit
mi obuiam.
- PA. Incommode hercle. CH. Immo enim uero infeli-
citer:
nam incommoda alia sunt dicenda, Parmeno. 330
- 40 sex septem prorsum non uidisse proxumis

312 sic] si (siue) || 319 flos ipsum (ipse) || tu mihi ||
325 aduersae ||

nisi nunc, quom minume uellem minumeque opus fuit.
 eho, nonne hoc monstri similest? quid ais? PA.

Máxume.

CH. Continuo adcurrit ad me, quam longé quidem, 335
 incúruos, tremulus, lábiis demissís, gemens:

45 'heus heús, tibi dico, Chaérea' inquit. réstiti.

'scin quíd ego te uolébam?' "dic." 'cras ést mihi

iudícium.' "quid tum?" "ut diligenter nunties

patri, áduocatus máne mi esse ut méminerit.' 340

dum haec dicit, abiit hóra. rogo numquíd uelit.

50 'recte' inquit. abeo. quom húc respicio ad uírginem,
 illa sése interea cómmodum huc aduórterat

in hanc nóstram plateam. PA. Mírur ni hanc dicit,
 modo

huic quae datast dono. CH. húc quom aduenio,
 núlla erat. 345

PA. Comités secuti scilicet sunt uírginem?

55 CH. Verúm: parasitus cum ancilla. PA. Ipsast: flicet.
 desíne, iam conclamátumst. CH. Alias rés agis.

PA. Istúc ago equidem. CH. Nóstin quae sit? díc mihi,

uidístin? PA. Vidi, nóui: scio quo abducta sit. 350

CH. Eho, Pármeno mi, nóstin et scis úbi siet?

60 PA. Húc deductast ad meretricem Tháidem: ei donó
 datast.

CH. Quís is est tam poténs cum tanto múnere hoc?

PA. Milés Thraso,

Phaédriae riuális. CH. Duras frátris partis praé dicas.

PA. Immo enim si sciás quod donum huic donó contra
 cómparet, 355

mágis id dicas. CH. Quódnam quaeso hercle? PA.

Eúnuchum. CH. Illumne óbsecro

65 ínhonestum hominem, quém mercatus ést heri, senem
 múlierem?

PA. Ístum ipsum. CH. Nimírur homo quatiétur cum
 donó foras.

- séd istam Thaidém non sciui nóbis uicinam. PA.
Haú diust.
- CH. Périi, numquamne étiam me illam uídisse! ehodum
díc mihi: 360
- éstne, ut fertur, fórna? PA. Sane. CH. At níhil ad
nostram hanc? PA. Ália res.
- 70 CH. Óbsecro hercle, Pármeno, fac ut pótiar. PA.
Faciam sédulo:
dábo operam, adiuuábo. numquid me áliud? CH. Quo
nunc ís? PA. Domum,
út mancupia haec, íta uti iussit fráter, ducam ad
Tháidem.
- CH. Ó fortunatum ístum eunuchum, quí quidem in
hanc detúr domum! 365
- PA. Quid ita? CH. Rogitas? súmma forma sémpér
conseruám domi
- 75 uidébit, conloquétur, aderit úna in unis aédibus;
cibúm non numquam cápíet cum ea, intérdum propter
dórmiet.
- PA. Quid sí nunc tute fórtunatus fías? CH. Qua re,
Pármeno?
respónde. PA. Capias uéstem illius. CH. Véstem?
quid tum póstea? 370
- PA. Pro illó te deducam. CH. Aúdio. PA. Te esse
íllum dicam. CH. Intéllego.
- 80 PA. Tu illís fruare cómmodis, quibus tu íllum dice-
bás modo:
cibum úna capias, ádsis, tangas, lúdas, propter dórmias,
quandóquidem illarum néque te quisquam nóuit neque
scit quí sies.
- praetérea forma et aétas ipsast, fácite ut pro eunuchó
probes. 375
- CH. *Hui*, díxti pulcre: númquam uidi mélius consiliúm
dari.

362 sedulo ac || 364 ita ut || 370 illius uestem (tu illius uestem) ||

85 age eámus intro núnciam: orna me, ábduc, duc, quan-
túm potis.

PA. Quid agís? iocabar équidem. CH. Garris. PA.
Périi, quid ego egí miser!
quo trúdis? perculerís iam tu me. tibi equidem dicó,
mane.

CH. Eámus. PA. Pergin? CH. Cértumst. PA. Vide modo
hóc ne nimis sit cállidum. 380

CH. Non ést profecto: síne. PA. At enim istaec ín me
cudetúr faba. CH. Ah!

90 PA. Flagítium facimus. CH. An id flagitiumst, si ín
domum meretríciam

dedúcar et illis crúciibus, quae nos nóstramque adu-
lescéntiam

habent déspicatam et quae nos semper ómnibus cru-
ciánt modis,

nunc réferam gratiam átque eas itidem fállam, ut ab
illis fállimur? 385

an pótius haec pati aéquomst, pater ut á me ludatúr
dolis?

95 quod quí rescierint, cúlpent; illud mérito factum omnés
putent.

PA. Quid istíc? si certumst fácere, faciam: uérum ne
post cónferas

culpam ín me. CH. Non faciám. PA. Iubesne? CH.
Iúbeam? cogo atque impero;

numquám defugiam auctóritatem. séquere. PA. Di
uortánt bene! 390

377 potes (potest) || 380 uide ne nimium callidum (sic) hoc
sit modo || 386 pati (patri) aequomst fieri ut || 390 PA. se-
quere. di ||

THRASO GNATHO PARMENO
MILES PARASITVS SERVOS

- III 1 TH. Magnás uero agere grátias Thaís mihi?
GN. Ingéntis. TH. Ain tu, laétast? GN. Non tam
ipsó quidem
donó quam abs te datum ésse: id uero sério
triúmphant. PA. Hoc prouíso ut, ubi tempús siet,
5 dedúcam. sed eccum mílitem. TH. Est istúc datum 395
profécto, ut grata míhi sint quae facio ómnia.
GN. Aduórti hercle animum. TH. Vél rex semper
máxumas
mihi agébat quidquid féceram, aliis nó n item.
GN. Labóre alieno mágno partam glóriam
10 uerbís saepe in se trásmouet, qui habét salem; 400
quod in tést. TH. Habes. GN. Rex te érgo in oculis
TH. Scílicet.
GN. gestáre? TH. Verum: crédere omnem exércitum,
consília. GN. Mirum. TH. Túm sicubi eum sátietas
hominum aut negoti síquando odium céperat,
15 requiércere ubi uolébat, quasi . . nostín? GN. Scio: 405
quasi ubi illam expueret míseriam ex animó, TH.
Tenes.
tum mé conuiuam sólum abducebát sibi. GN. Hui,
regem élegantem nárras. TH. Immo síc homost:
perpaúcorum hominumst. GN. Ímmo nullorum, ár-
bitror,
20 si técum uiuít. TH. Ínuidere omnés mihi, 410
mordére clanculum; égo non flocci péndere.
illi ínuidere míserie, uerum unús tamen
inpénse, elephantis quem Índicis praefécerat.
is úbi molestus mágis est, 'quaeso' inquam 'Strato,
25 eone és ferox, quia habés imperium in béluas?' 415
GN. Pulcré mehercle *istuc* díctum et sapientér. papae,
iuguláras hominem. quíd ille? TH. Mutus ílico.

- GN. Quid ni ésset? PA. Di uostrám fidem! hominem
pérditum
miserúmque et illum sácrilegum! TH. Quid illúd,
Gnatho,
30 quo pácto Rhodium tétigerim in conuúio, 420
numquám tibi dixi? GN. Númquam, sed narra ób-
secro.
plus míliens audíui. TH. Vna in conuúio
erat híc, quem dico, Rhódus adulescéntulus.
forte hábui scortum: coépit ad id adlúdere
35 et me ínridere. 'quíd aís' inquam homini 'ínprudens? 425
lepus túte es, pulpaméntum quaeris?' GN. Háhahahae.
TH. Quid ést? GN. Facete, lépide, laute, níl supra!
tuomne, óbsecro te, hoc díctum erat? uetus crédidi.
TH. Audíeras? GN. Saepe, et fértur in primís. TH.
Meumst.
40 GN. Dolet díctum inprudenti ádulescenti et líbero. 430
PA. At té di perdant! GN. Quíd ille quaeso? TH.
Pérditus:
risu ómnes qui aderant émoriri; dénique
metuébant omnes iám me. GN. Non iniúria.
TH. Sed heús tu, purgon égo me de istac Tháidi,
45 quod eám me amare súspicatast? GN. Níl minus. 435
inmo aúge magis súspítionem. TH. Quór? GN. Rogas?
scin, síquando illa méntionem Phaédriae
facit aút si laudat, te út male urat? TH. Séntio.
GN. Id út ne fiat, haéc res solast rémedio.
50 ubi nóminabit Phaédriam, tu Pámphilam 440
contínuo. síquando illa dicet 'Phaédriam
intró mittamus cómissatum', Pámphilam
cantátum prouocémus. si laudábit haec
illíus formam, tu húius contra. dénique
55 par pró pari reférto, quod eam mórdeat. 445
TH. Siquidém me amaret, túm istuc prodessét, Gnatho.
GN. Quando illud quod tu dás exspectat átque amat,

iam dúdum te amat: iám dudum illi fáçile fit
 quod dóleat: metuit sémper, quem ipsa núnc capit
 60 fructúm, nequando irátus tu alio cónferas. 450
 TH. Bene díxiti: at mihi istuc nón in mentem uénerat.
 GN. Ridículum: non enim cógitaras; céterum
 idem hoc túte melius quánto inuenissés, Thraso!

THAIS	THRASO	PARMENO	GNATHO
MERETRIX	MILES	SERVOS	PARASITVS

PYTHIAS

ANCILLA

- III 2 TH. Audíre uocem uísa sum modo mílitis.
 atque éccum. salue, mí Thraso. THR. O Thaïs mea, 455
 meum sáuium, quid ágitur? ecquid nós amas
 de fidicina istac? PA. Quám uenuste, quód dedit
 5 princípium adueniens! TH. Plúrumum meritó tuo.
 GN. Eámus ergo ad cénam. quid stas? PA. Em ál-
 terum:
 ex hómine hunc natum dícas? TH. Vbi uis, nón
 moror. 460
 PA. Adíbo atque adsimulábo quasi nunc éxeam.
 itúran, Thaïs, quópiam es? TH. Ehem, Pármeno,
 10 bene fécisti hodie: itúra . . PA. Quo? TH. Quid, hunc
 nón uides?
 PA. Video ét me taedet. úbi uis, dona adsúnt tibi
 a Phaédria. THR. Quid stámus? quor non ímus
 hinc? 465
 PA. Quaeso hércle ut liceat, páce quod fiát tua,
 dare huíc quae uolumus, cónuenire et cónloqui.
 15 THR. Perpúlcrá credo dóna aut nostri símilia.
 PA. Res índicabit. heús! iubete istós foras
 exíre, quos iussi. ócius procéde tu huc. 470
 ex Aéthiopiast úsque haec. THR. Hic sunt trés minae.

GN. Vix. PA. Vbi tu es, Dore? accéde huc. em eunuchúm tibi,

20 quam líberali fácie, quam aetate íntegra!

TH. Ita mé di ament, honéstust. PA. Quid tu ais, Gnatho?

numquíd habes quod contémnas? quid tu autém, Thraso? 475

tacént: satis laudant. fác periculum in lítteris, fác ín palaestra, in músicis: quae líberum

25 scire aéquomst adulescéntem, sollertém dabo.

THR. Ego illum eunuchum, sí opus sit, uel sóbrius . . !

PA. Atque haéc qui misit, nón sibi soli póstulat 480 te uíuere et sua caúsa excludi céteros,

neque púgnas narrat néque cicatricés suas

30 osténtat neque tibi óbstat, quod quidám facit;

uerum úbi molestum nón erit, ubi tú uoles,

ubi témpus tibi erit, sát habet, si tum récipitur. 485

THR. Adpáret seruom hunc ésse domini paúperis miseríque. GN. Nam hercle némo posset, sát scio,

35 qui habéret qui paráret alium, hunc pépeti.

PA. Tace tú, quem ego esse infra ínfumos omnís puto hominés: nam qui adsentári huic animum indúxeris, 490 e flámma petere té cibum posse árbitor.

THR. Iamne ímus? TH. Hos prius íntro ducam et quae uolo

40 simul ímperabo: póste huc continuo éxeo. —

THR. Ego hinc ábeo. tu istanc ópperire. PA. Haud cónuenit

una íre cum amica ímperatorem ín uia. 495

THR. Quid tibi ego multa dícam? domini símíu's.

GN. Hahahaé. THR. Quid rides? GN. Ístuc quod dixítí modo,

45 et illúd de Rhodio díctum quom in mentém uenit.

sed Tháís exit. THR. Ábi prae, cura ut sint domi

498 poste] post (postea) || 496 simiu's] similis es ||
499 curre ||

paráta. GN. Fiet. — TH. DÍlígenter, Pýthias, 500
 fac cúres, si forte hóc Chremes aduénerit,
 ut óres, primum ut rédeat; si id non cómodumst,
 50 ut máneat; si id non póterit, ad me addúcto.
 PY. Ita fáciám. TH. Quid? quid áliud uolui dícere?
 ehem: cúrate istam dílígenter uírginem: 505
 domi adsítis facite. THR. Eámus. TH. Vos me sé-
 quimini.

CHREMES PYTHIAS
ADVLESCENS ANCILLA

III 3 CH. Profécto quánto mágis magisque cógito,
 nimirum dabit haec Tháís mihi magnúm malum:
 ita mé uideo ab ea astúte labefactárier
 iam túm quom primum iússit me ad se arcéssier. 510
 5 rogét quis 'quid tibi cum ílla?' ne norám quidem.
 ubi uéni, causam, ut íbi manerem, répperit:
 ait rém diuinam fécissee et rem sériam
 uelle ágere mecum. iám tum erat suspítio,
 doló malo haec fieri ómnia. ipsa adcúmbere 515
 10 mecúm, mihi sese dáre, sermonem quaérere.
 ubi fríget, huc euásit, quam pridém pater
 mihi et máter mortui éssent. dico, iám diu.
 rus écquod Suni habérem et quam longe á mari.
 credo eí placere hoc, spérat se a me auéllere. 520
 15 postrémo, ecqua inde párua periússét soror;
 ecquis cum ea una; quíd habúisset, quóm perit;
 ecquis eam posset nóscere. haec quor quaéritet?
 nisi si ílla forte quae ólim perit páruola
 soror, eám se intendit ésse, ut est audácia. 525
 20 uerum éa si uiuit, ánnos natast sédecim,
 non máior; Tháís, quám ego sum, maíusculast.
 misít porro orare, út uenirem, sério.

500 fiat || 502 redeat] maneat || 503 maneat] redeat ||
 519 suni ecquod ||

aut dícat quod uolt aut molesta né siet.
 non hércle ueniam tértio. heus heus, écquis hic? 530
 25 ego súm, Chremes. PY. O cápítulum lepidíssimum!
 CH. Dico égo mi insidias fieri? PY. Thaïs máxumo
 te orábat opere, ut crás redires. CH. Rús eo.
 PY. Fac amábo. CH. Non possum, ínquam. PY. At
 tu apud nos híc mane,
 dum rédeat ipsa. CH. Níl minus. PY. Quor, mí
 Chremes? 535
 30 CH. Malám rem hinc íbis? PY. Si ístuc ita certúmst
 tibi,
 amábo ut illuc tránseas ubi illást. CH. Eo.
 PV. Abi, Dórias, cito húnc deduce ad mílitem.

ANTIPHO
ADVLESCENS

Heri áliquot adulescéntuli cóimus in Piraéo III 4
 in húnc diem, ut de sýmbolis essémus. Chaeream
 eí rei 540
 praefécimus: dati ánuli; locus, témpus constitútumst.
 praetériit tempus: quo ín loco dictúmst, parati níl est.
 5 homo ípse nusquamst, néque scio quid dícam aut
 quid coníctem.
 nunc mi hóc negoti céteri dedére, ut illum quaéram,
 idque ádeo uisam, sí domist. quisnam hínc a Thaíde
 éxit? 545
 is ést an non est? ípsus est. quid hoc hómínist? quid
 hoc ornátist?
 quid illúd malist? nequeó satis mirári neque conícere,
 10 nisi, quídquid est, procul hínc lubet prius quíd sit
 sciscitári.

546 quid (qui) hic ornatus (est) ||

CHAEREA ANTIPHO
ADVLESCENTES DVO

III 5 CH. Númquis hic est? némost. numquis hinc me sequitur? nemo homost.

iámne rumpere hoc licet mi gáudium? pro Iú-
piter! 550

nunc ést profecto, intérfici quom pérfeti me póssum,
ne hoc gáudium contáminet uíta aégritudine áliqua.

5 sed néminemne cúriosum intéruenire núnc mihi,
qui mé sequatur quóquo eam, rogitándo optundat,
énicet,

quid géstiam aut quid laétus sim, quo pérgam, unde
emergam, úbi siem 555
uestítum hunc nactus, míhi quid quaeram, sánus
sim ane insániam!

AN. Adíbo atque ab eo grátiam hanc, quam uideo
uelle, iníbo.

10 Chaérea, quid est quód sic gestis? quídue hic ue-
stitús sibi

quaérit? quid est quod laétus es? quid tíbi uis? sa-
tine sánus es?

quid áspectas me? quíd taces? CH. Oh, féstus dies es
hóminis: 560

amíce, salue! *o mi Antipho,* 560^b

nemo hóminumst, quem ego núnc magis uidére cuperem
quám te.

15 AN. Narra ístuc quaeso quíd siet. CH. Immo égo te
oro hercle ut aúdias.

nostín hanc, quam amat fráter? AN. Noui: némpe,
opinor, Tháidem.

CH. Istam ípsam. AN. Sic commémneram. CH. Hodie
quaédamst ei donó data

556 quid mihi || 558 sibi hic uestitus || 560 me aspectas
(adspectans) || 561 nemo hominum (nemo est omnium) || cu-
perem uidere || 562 *oro*] obsecro ||

- uirgó: quid ego eius tibi nunc faciem praedicem aut
 laudem, Antipho, 565
 quom ipsús me noris quam elegans formárum spec-
 tatór sim?
- 20 in hác commotus sum. AN. Aín tu? CH. Primam
 díces, scio, si uíderis.
 quid múlta uerba? amáre coepi. fórte fortuná domi
 erat quídám eunuchus, quém mercatus fúerat frater
 Tháidi,
 neque ís deductus étiamdum ad eam. súbmonuit me
 Pármeno 570
 ibi séruos, quod ego arrípui. AN. Quid id est? CH.
 Tácitus citius aúdiēs:
- 25 ut uéstem cum eo mútem et pro illo iúbeam me illoc
 dúcier.
 AN. Pro eunúchon? CH. Sic est. AN. Quíd ex ea
 re tándem ut caperes cómmodi?
 CH. Rogás? uiderem, audírem, essem una quácum cu-
 piebam, Antipho.
 num párua causa aut práua ratioſt? tráditus sum
 múlieri." 575
 illa ílico ubi me accépit, laeta uéro ad se abducít
 domum,
- 30 comméndat uirginém. AN. Quoi? tibine? CH. Míhi.
 AN. Satis tutó tamen.
 CH. Edícit ne uir quísquam ad eam adeat, ét mihi
 ne abscedam ímperat:
 in ínteriore páрте ut maneam sólus cum sola. ádnuo
 terram íntuens modéſte. AN. Miser! CH. 'Ego' ínquit
 'ad cenam hínc eo'. 580
 abducít ſecum ancíllas: paucae, quae circum illam es-
 sént, manent
- 35 nouíciae puéllae. continuo haéc adornant út lauet.
 adhórtor properent. dum áđparatur, uírgo in conclauí
 ſedet

- suspéctans tabulam quándam pictam; ibi ínerat pictura
haéc, Ionem
quo pácto Danaae mísisse aiunt quóndam in gremium
imbrem aúreum. 585
egomét quoque id spectáre coepi, et quia consimilem
lúserat
- 40 iam olim ille ludum, inpéndio magis ánimus gau-
debát mihi:
deum sése in hominem cónuortisse atque ín alias
tégulas
uenísse clanculúm per inpluuium fúcum factum múlieri.
at quem deum! qui témpla caeli súmma suo nutú
quatit. 590
ego homúncio hoc non fácerem? *facerem* ego illud
uero itidem ac lubens.
- 45 dum haec mécum reputo, arcéssitur lauátum interea
uérgo:
iit, láuit, rediit; deínde eam in lecto illae conlocárunt.
sto expéctans, siquid mi ímperent. uenit úna, 'heus
tu' inquit 'Dóre,
cape hóc flabellum, uéntulum huic sic fácito, dum
lauáamus: 595
ubi nós lauerimus, sí uoles, lauáto'. accipio trístis.
- 50 AN. Tum equidem ístuc os tuom ínpudens uidére ni-
mium uellem,
qui essét status, flabéllulum tenére te asinum tántum.
CH. Vix élocutast hóc, foras simul ómnes proruónt se,
abeúnt lauatum, pérestrepunt, ita út fit, domini ubi
ábsunt. 600
intérea somnus uírginem opprimít. limis ego spécto
55 sic pér flabellum clánculum: simul ália circumspécto
satin éplorata sínt. uideo esse. péssulum ostio óbdo.
AN. Quid túm? CH. Quid 'quid tum' fátae? AN. Fateor.
CH. Án ego ocasiónem

590 summa sonitu concutit || 591 itidem] ita feci || 598 fla-
bellum || 601 ego limis ||

mihi ostentatam tam breuem, tam optatam, tam in-
 speratam 605
 amitterem? tum pól ego is essem uere, qui simulábar.
 60 AN. Sane hércle ut dicis. séd interim de sýmbolis quid
 áctumst?
 CH. Parátumst. AN. Frugi es: úbi? domin? CH. Immo
 ápod libertum Díscum.
 AN. Perlóngest; sed tanto ócius properémus: muta
 uéstem.
 CH. Vbi mútem? perii: nám domo exuló nunc; metuo
 frátrem 610
 ne intús sit; porro autém pater ne rúre redierít iam.
 65 AN. Eámus ad me: ibi próxumumst ubi mútes. CH.
 Recte dícis.
 eámus; et de istác simul, quo pácto porro póssim
 potíri, consiliúm uolo capere úna tecum. AN. Fíat.

DORIAS
 ANCILLA

Íta me di ament, quántum ego illum uídi, non nil IV 1
 tímeo misera, 615
 néquam ille hodie insánus turbam fáciat aut uim
 Tháidi.
 nam póstquam iste aduenít Chremes aduléscens, frater
 uírginis,
 5 mílitem rogat út eum admitti iúbeat; continuo ille irasci,
 néque negare audére; Tháis pórró instare ut hómínem
 inuitet.
 íd faciebat rétinendi eius caúsa: quia illa quae cu-
 piebat 620
 dé sorore eius índicare ad eám rem tempus nón erat.
 inuítat tristis: mánsit. ibi illa cum illo sermonem
 óccipit.

618 ille continuo || 620 eius] illius]

miles uero sibi putare ante oculos aemulum *illum* adductum;

10 uoluit contra facere huic aegre: 'heus, Pámphilam' inquit 'puer, arcesse, ut delectet hic nos.' illa exclamat 'minime gentium:

in conuiuium illam?' miles tendere inde ad iurgium. interea aurum sibi clam mulier demit, dat mihi ut auferam.

hoc est signi: ubi primum poterit, se illum subducet scio.

PHAEDRIA

ADVLESCENS

IV 2 Dum rus eo, coepi egomet mecum inter uias, ita ut fit, ubi quid in animos molestiae, 630
 aliam rem ex alia cogitare et ea omnia
 peiorem in partem. quid opust uerbis? dum haec puto,
 5 praeterii inprudens uillam. longe iam abieram,
 quom sensi; redeo rursum, male uero me habens.
 ubi ad ipsum ueni deuorticulum, constiti: 635
 occépi mecum cogitare 'hem, biduom hic
 manendumst soli sine illa? quid tum postea?
 10 nil est. quid? nil? si non tangendi copias,
 eho ne uidendi quidem erit? si illud non licet,
 saltem hoc licebit. certe extrema linea 640
 amare haud nihil est.' uillam praetereó sciens.
 sed quid hoc, quod timida subito egreditur Pythias?

623 adductum ante oculos aemulum || 624 heus inquit puer Pamphilam accerse || 628 illinc (illi) || 631. 632 omnia in | peiorem partem ||

PYTHIAS DORIAS PHAEDRIA

ANCILLAE DVAE ADVLESCENS

PY. Vbi ego illum scelerósum misera atque ípium IV 3
inueniam? aút ubi quaeram?

hócine tam audax fácinus facere esse aúsum! DO.

Perii. PH. Hoc quíd sit uereor.

PY. quín etiam insupér scelus, postquam lúdicatust
uírginem, 645
uestem ómnem miserae díscidit, tum ipsám capillo
cónscidit.

5 PH. Hem! PY. quí nunc si detúr mihi,
ut ego únguibus facile ílli in oculos ínuolem uenéfico!

PH. Híc néscio quid profécto absente nóbis turbatúmst
domi.

adíbo. quid istuc? quíd festinas? aút quem quaeris,
Pýthias? 650

10 PY. Ehem Phaédria, ego quem quaéram? abi hinc
quo dígnu's cum donís tuis tam lépidis. PH. Quid
istuc ést réi?

PY. Rogás me? eunuchum quém dedisti nóbis quas
turbás dedit!

quám erae dono déderat miles uírginem uitiaúit. PH.
Quid aís?

PY. Périi. PH. Temulénta's. PY. Vtinam síc sint qui
míhi mále uolunt. DO. Au, 655

óbsecro, mea Pýthias, quid ístuc nam monstri fuit?

15 PH. Insánis: qui istuc fácere eunuchus pótuit? PY.
Ego illum néscio

qui fúerit: hoc quod fécit res ipsa índicat.

uirgo ípsa lacrumat néque, quom rogites, quíd sit
audet dícere.

ille aútem bonus uir núsquam adparet. étiam hoc
misera súspicor, 660

- aliquíd domo abeuntem ábstulisse. PH. Néqueo mirari satis,
 20 quo ille *hinc* abire ignáuos possit lóngius, nisi sí domum forte ád nos rediit. PY. Víse amabo, núm sit. PH. Iam faxó scies. —
 DO. Perii! óbsecro, tam infándum facinus, méa tu, ne audiuí quidem.
 PY. At pól ego amatorés mulierum esse eós audieram máxumos, 665
 sed níl potesse; uérum miserae nón in mentem uénerat:
 25 nam illum áliquo conclusíssem neque illi cómmissem uírginem.

PHAEDRIA DORVS PYTHIAS DORIAS
ADVLESCENS EVNVCHVS ANCILLAE DVAE

- IV 4 PH. Exí foras, sceléste. at etiam réstitas, fugitíue? prodi, mále conciliate. DO(RVS). Óbsecro. PH. Oh,
 illúd uide, os ut síbi distorsít cárnufex! 670
 quíd huc tibi reditíost? uéstis quíd mutátíost?
 5 quíd nárras? paulum sí cessassem, Pýthias, domi nón offendissem, íta iam adornarát fugam.
 PY. Habén hóminem, amabo? PH. Quíd ni habeam? PY. Oh, factúm bene.
 DOR(IAS). Istúc pol uero béne. PY. Vbist? PH. Rogítas? nón uides? 675
 PY. Videam? óbsecro quem? PH. Hunc scílicet. PY. Quis hic ést homo?
 10 PH. Qui ad uós deductus hódíest. PY. Hunc oculís suis nostrárum numquam quísquam uidit, Phaédria.
 PH. Non uídít? PY. An tu hunc crédidísti esse, óbsecro,

ad nós deductum? PH. Námque alium habui néminem.

PY. Au, 680

ne cómparandus quídem hic ad illumst: ille erat

15 honésta facie ac líberali. PH. Ita úsus est

dudúm, quia uaria uéste exornatús fuit;

nunc tibi uidetur foédus, quia illam nón habet.

PY. Tace óbsecro: quasi uéro paulum intérsiet! 685

ad nós deductus hódiest adulescéntulus,

20 quem tú uidere uéro uelles, Phaédria.

hic ést uietus uétus ueternosús senex,

colóre mustelíno. PH. Hem, quae haec est fábula?

eo rédiges me, ut quid égerim egomet nésciam? 690

eho tu, émin ego te? DO. Emísti. PY. Iube mi dénuo

25 respóndeat. PH. Roga. PY. Vénisti hodie ad nós?

negat.

at ille álter uenit ánnos natus sédecim,

quem sécum adduxit Pármeno. PH. Age dum hoc

mi éxpedi

primum: ístam quam habes únde habes uestém?

taces? 695

monstrum hóminis, non dictúru's? DO. Venit Chaérea.

30 PH. Fratérne? DÓ. Ita. PH. Quando? DO. Hocédie.

PH. Quam dudúm? DO. Modo.

PH. Quicúm? DO. Cum Parmenóne. PH. Norasne eúm

prius?

DO. Non. PH. Vnde fratrem méum esse scibas? DO.

Pármeno 699. 700

dicébat eum esse. is míhi dedit hanc, PH. Óccidi!

DO. meam ipse índuit; post úna ambo abierúnt foras.

35 PY. Iám satis credis sóbriam esse me ét nil mentitám

tibi?

iám satis certumst uírginem uitiátam esse? PH. Age

nunc, béluae

681 hic quidem || 682 ac] et || 697 hodie || 700 unde igitur
fratrem || sciebas || 701 dedit mihi hanc (hanc uestem) ||
704 belua ||

- crédis huic quod dicat? PY. Quid isti crédam? res
 ipsa índicat. 705
- PH. Cóncede istim huc paululum: audin? étiam nunc
 paulúm: sat est.
 dícdum hoc rursus, Chaérea tuam uéstem detraxít
 tibi?
- 40 DO. Fáctum. PH. Et eamst indútus? DO. Factum. PH.
 Et pró te huc deductúst? DO. Ita.
- PH. Iúppiter magne, óh scelestum atque aúdacem ho-
 minem! PY. Vaé mihi:
 étiam nunc non crédis nos indignis inrisás modis? 710
- PH. Mírum ni tu crédis quod iste dicit. quid agam
 néscio.
 heús negato rúrsum. possumne égo hodie ex te ex-
 scúlpere
- 45 uérum? uidistíne fratrem Chaéream? DO. Non. PH.
 Nón potest
 síne malo fatéri, uideo: séquere hac: modo aít módo
 negat.
 óra me. DO. Obsecró te uero, Phaédria. PH. I intro
 núnciam. 715
- DO. Oíeĩ. PH. Alio pácto honeste hinc quó modo
 abeam néscio.
 áctumst, siquidem tú me hic etiam, nébulo, ludi-
 ficábere. —
- 50 PY. Pármenonis tám scio esse hanc téchinam quam
 me uíuere.
 DOR. Síe est. PY. Inueniám pol hodie, párem ubi
 referam grátiam.
 séd nunc quid faciúndum censes, Dórias? DOR. De
 istác rogas 720
- uírgine? PY. Ita, utrum praédicemne an táceam? DOR.
 Tu pol, sí sapis,

706 istim huc] istuc || paulum] paululum || 710 indignis
 nos esse inrisas || 711 credas || dicat || 716 quo modo hinc ||
 718 technam || 721 taceamne an praedicem ||

- quód scis nescis de isto eunucho aequé ac de uitio
uériginis.
- 55 hác re et te omni túrba euolues ét illi gratum féceris.
íd modo dic, abísse Dorum. PY. Ita fáciam. DOR.
Sed uideón Chremem?
- Tháís iam aderit. PY. Quíd ita? DOR. Quia, quom inde
ábeo, iam tum incéperat 725
- túrba inter eos. PY. Tu aúfer aurum hoc: égo scibo
ex hoc quíd siet.

CHREMES PYTHIAS
ADVLESCENS ANCILLA

- CH. Attát data hercle uérba mihi sunt: uícit uinum IV 5
quód bibi.
- at dum ádcubabam, quám uidebar míhi pulcre esse
sóbrius!
- postquám surrexi, néque pes neque mens sátis suom
officiúm facit.
- PY. Chremés! CH. Quis est? ehem Pýthias: uah, quánto
nunc formónsior 730
- 5 uidére mihi quam dúdum! PY. Certo túquidem pol
multo hílarior.
- CH. Verbum hércle hoc uerum erít 'sine Cerere et Lí-
bero frigét Venus'.
- sed Tháís multon ánte uenit? PY. Án abiit iam a
mílite?
- CH. Iam dúdum, aetatem. lítes factae súnt inter eos
máxumae.
- PY. Nil díxit, tu ut sequerére sese? CH. Níl, nisi
abiens mi ínruit. 735
- 10 PY. Eho, nóne id sat erat? CH. Át nescibam id dí-
cere illam, nísi quia

corréxit miles, quo íntellexi mínus: nam me extrusít
foras.
sed eccam ípsam: miror úbi ego huic anteuórterim.

THAIS **CHREMES** **PYTHIAS**
MERETRIX **ADVLESCENS** **ANCILLA**

- IV 6 TH. Crédo equidem illum iam ádfuturum esse, út illam
a me eripiát; sine ueniat!
átqui si illam dígito attigerit úno, oculi ilico éco-
dientur. 740
úsque adeo eius férre possum inéptiam et magnífica
uerba,
uérba dum sint; uérum enim si ad rem cónferentur,
uápulabit.
- 5 CH. Thaïs, ego iam dúdum hic adsum. TH. O mí Chre-
mes, te ipsum éxpeto.
scín tu turbam hanc própter te esse fáctam? et adeo
ad te áttinere hanc
ómnem rem? CH. Ad me? quí quaeso istuc? TH. Quía,
dum tibi sorórem studeo 745
réddere ac restítuere, haec atque huíus modi sum
múlta passa.
- CH. Vbi east? TH. Domi apud me. CH. Hém!
TH. Quid est?
- 10 éducta ita uti téque illaque dígnumst. CH. Quid aís?
TH. Íd quod res est.
hánc tibi dono dó neque repeto pro illa quicquam
abs té preti.
- CH. Et habétur et referétur, Thaïs, tibi ita ut me-
rita's grátia. 750
- TH. Át enim caue, ne prius quam hanc a me accípias
amittás, Chremes:

nam haec east, quam miles a me uí nunc ereptúm uenit.
 15 abi tú, cistellam, Pýthias, domo écer cum monu-
 méntis.

CH. Viden tu illum, Thaïs, PY. Vbi sitast? Th. In
 ríscio: odiosa céssas.

CH. mílitem secum ád te quantas cópias addúcere? 755
 áttat . . TH. Num formídulosus óbsecro es, mi homo?

CH. Ápage sis:

égon formidulósus? nemoſt hómínium qui uiuát minus.

20 TH. Átqui ita opust. CH. Ah, métuo qualem tú me
 esse hominem existumes.

TH. Ímmo hoc cogitáto: quicum réſ tibist, peregrí-
 nus est,
 mínus potens quam tú, minus notus, mínus amicorum
 híc habens. 760

CH. Scío istuc. sed tu quód cauere póssis, stultum
 admíttere est.

málo ego nos prospícere quam hunc ulcíſci accepta
 iniúria.

25 tú abi atque obſera óſtium intus, dúm ego hinc trans-
 curro ád forum:

uólo ego adesse hic áduocatos nóbis in turba hác.
 TH. Mane.

CH. Mélius est. TH. Omítte. CH. Iam adero. TH.
 Níl opus est istís, Chremes. 765

hóc modo dic, sorórem esse illam tuam ét te paruam
 uírginem

ámisſisse, núnc cognoſſe. sígna ostende. PY. Adsúnt.
 TH. Cape.

30 sí uim faciet, ín ius ducito hómínem: intellectín?
 CH. Probe.

TH. Fác animo haec praesénti dicas. CH. Fáciam.
 TH. Attolle pállium.

périi: huic ipsist ópus patrono, quém defensorém
 paro! 770

THRASO
MILES

GNATHO
PARASITVS

SANGA
SERVOS

CHREMES
ADVLESCENS

THAIS
MERETRIX

- IV 7 THR. Hancíne ego ut contuméliam tam insígnem in
me accipiám, Gnatho?
mori me satiust. Símalo, Donáx, Syrisce, séquimini!
primum aédis expugnábo. GN. Recte. THR. Vírgi-
nem eripiám. GN. Probe.
THR. Male múlcano ipsam. GN. Púlcere. THR. In medium
huc ágmen cum uecte é, Donax;
5 tu, Símalo, in sínistrum cornum; tú, Syrisce, in déx-
terum. 775
cedo álios: ubi centúriost Sanga et mánipulus furum?
SA. Éccum adest.
THR. Quid ignáue? peniculón pugnare, qui ístum huc
portes, cógitas?
SA. Egone? ímperatorís uirtutem nóueram et uim
mílitem:
sine sáanguine hoc non pósse fieri: qui ábstergerem
uólnera?
10 THR. Vbi álii? GN. Quí malum 'álii'? solus Sánnio
seruát domi. 780
THR. Tu hosce ínstrue: ego ero hic pósť principia:
inde ómnibus signúm dabo.
GN. Illúc est sapere: ut hósce instruxit, ípsus sibi
cauít loco.
THR. Idem hóc iam Pyrrus fáctitauit. CH. Víden tu,
Thaïs, quam híc rem agit?
nimírum consilium íllud rectumst de ócludendis
aédibus.
15 TH. Sané quod tibi nunc uír uideatur ésse hic, nebulo
mágnus est: 785

ne métuas. THR. Quid uidétur? GN. Fundam tibi
nunc nimis uellém dari,
ut tu illos procul hinc éx occulto caéderes: facerént
fugam.

THR. Séd eccam Thaïdem ípsam uideo. GN. Quám
mox inruimús? THR. Mane:
omnia *enim* prius éxperiri quam ármis sapientém decet.
20 quí scis an quae iúbeam sine ui fáciat? GN. Di uo-
strám fidem, 790
quántist sapere! núnquam accedo ad té, quin abeam
dóctior.

THR. Tháïs, primum hoc míhi responde: quóm tibi
do istam uírginem,
díxtin hos diés mihi soli dáre te? TH. Quid tum
póstea?

THR. Rógitas? quae mi ante óculos coram amátorem
adduxít tuom

25 TH. Quín cum illo *nunc* ágis? THR. et cum eo clám
te subduxít mihi? 795

TH. Lúbuit. THR. Pamphilam érgo huc redde, nísi
ui mauis éripi.

CH. Tíbi illam reddat aút tu eam tangas, ómnium . . ?
GN. Ah, quid ágis? tace.

THR. Quíd tu tibi uis? égo non tangam meám? CH.
Tuam autem, fúrcifer?

GN. Cáue sis: nescis quói maledicas núnc uiro. CH.
Non tu hínc abis?
30 scín tu ut tibi res se hábeat? si quicquam hódie hic
turbæ coéperis, 800
fáciam ut huius locí dieique meíque semper mémi-
neris.

GN. Míseret tui me, qui hínc tantum hominem fácias
inimicúm tibi.

CH. Dímmiuam ego capút tibi hodie, nísi abis. GN.
Aín ueró, canis?

- sícine agis? THR. Quis tú homo es? quid uis tibi?
quid cum illa reí tibist? 804
- 35 CH. Scíbis: principio éam esse dico líberam. THR. Hem!
CH. Ciuem Átticam. THR. Hui!
CH. Meám sororem. THR. Os dúrum! CH. Miles, núnc
adeo edicó tibi,
né uim facias úllam in illam. Tháís, ego eo ad
Sóphronam
nútricem, ut eam addúcam et signa osténdam haec.
THR. Tun me próhibeas,
meám ne tangam? CH. Próhibebo, inquam. GN. Audín
tu? hic furti se ádligat:
- 40 sát hoc tibist. THR. Idem hoc tú aís, Tháís? TH.
Quaére qui respóndeat. — 810
THR. Quíd nunc agimus? GN. Quíd? redeamus: iam
haéc tibi aderit súpplicans
últro. THR. Credin? GN. Ímmo certe: nóui ingenium
múlierum:
nólunt ubi uelís, ubi nolís cúpiunt ultro. THR. Béne
putas.
GN. Iám dimitto exércitum? THR. Vbi uis. GN. Sánga,
ita uti fortís decet
- 45 múlites, domí focique fác uicissim ut mémineris. 815
SA. Iám dudum animus ést in patinis. GN. Frúgi es.
THR. Vos me hac séquimini.

THAIS PYTHIAS
MERETRIX ANCIlla

- V 1 TH. Pergín, scelesta, mécum perplexé loqui?
'scio, néscio, abiit, aúdiui, ego non ádfui.'
non tu ístuc mihi dictúra aperte es, quídquid est?
uirgó conscissa uéste lacrumans ópticet; 820

5 eunúchus abiit: quam ób rem? aut quid factúmst?
taces?

PY. Quid tibi ego dicam mísera? illum eunuchúm
negant

fuisse. TH. Quis fuit ígitur? PY. Iste Chaérea.

TH. Qui Chaérea? PY. Iste ephébus frater Phaédriae.

TH. Quid aís, uenefica? PY. Atqui certo cómperi. 825

10 TH. Quid is óbsecro ad nos? quam ób rem adductust?
PY. Nésco,

nisi amásse credo Pámphilam. TH. Hem! misera
ócidi,

infélix, siquidem tu ístaec uera praédicas.

num id lácrumat uirgo? PY. Id opínor. TH. Quid
aís, sácrilega?

istúcine intermináta sum hinc abiéns tibi? 830

15 PY. Quid fácerem? ita ut tu iústi, soli créditoast.

TH. Scelésta lupo ouem cómmisisti. díspudet

sic míhi data esse uérba. quid illud hómínis est?

PY. Era méa, tace tace óbsecro, saluaé sumus:

habémus hominem ipsum. TH. Vbi is est? PY. Em
ad sínísteram. 835

20 uiden? TH. Vídeo. PY. Comprendí iube, quantum
potest.

TH. Quid illó faciemus, stúlta? PY. Quid faciás, rogas?

uide amábo, si non, quom áspicias, os ínpudens

uidétur! TH. Non est. PY. Túm quae eius confidéntiast!

CHAÉREA THAIS PYTHIAS
ADVLESCENS MERETRIX ANCILLA

CH. Apud Ántiphonem utérque, mater ét pater, 840 V 2
quasi dédita opera dómi erant, ut nulló modo
intro íre possem, quín uiderent me. ínterim

832 ouem lupo || 835 sinistram |

- dum ante óstium sto, nótus mihi quidam óbuiam
 5 uenit. ubi uidi, ego me ín pedes quantúm queo
 in ángiportum quóddam desertum, índe item 845
 in áliud, índe in áliud: ita misérrumus
 fúí fugitando, néquis me cognósceret.
 sed éstne haec Tháís, quám uideo? ipsast. haéreo
 10 quid fáciám. quid mea autém? quid faciét mihi?
 TH. Adeámus. bone uir Dóre, salue: díe mihi, 850
 aufúgistin? CH. Era, fáctum. TH. Satin id tibi placet?
 CH. Non. TH. Crédin te inpune hábiturum? CH. Vnam
 hanc nóxiam
 amítte; si aliam admísero umquam, occídito.
 15 TH. Num meám saeuítiam uéritu's? CH. Non. TH.
 Non? quíd igitur?
 CH. Hanc métui ne me críminaretúr tibi. 855
 TH. Quid féceras? CH. Paulúm quiddam. PY. Eho
 'paulum' ínpudens?
 an paulum hoc esse tibi uidetur, uírginem
 uitiáre ciuem? CH. Cónseruam esse crédidi.
 20 PY. Cónseruam? uix contíneo me quin ínuolem
 monstro ín capillum: etiam últro derisum áduenit. 860
 TH. Abin hinc, insana? PY. Quíd ita? uero débeam,
 credo, ísti quicquam fúrcifero, id si fécerim:
 praesértim quom se séruom fateatúr tuom.
 25 TH. Missa haéc faciamus. nón te dignum, Chaérea,
 fecísti: nam si ego dígna hac contumélia 865
 sum máxume, at tu indignus qui facerés tamen.
 neque édepol quid nunc cónsili capiám scio
 de uírgine istac: ita conturbastí mihi
 30 ratiónes omnis, út eam non possím suis
 ita ut aéquom fuerat átque ut studui trádere, 870
 ut sólidum parerem hoc míhi beneficium, Chaérea.
 CH. At núnc dehinc spero aetérnam inter nos grátiam
 fore, Tháís. saepe ex huíus modi re quápiam

844 ego me] egomet || 859 me contineo || 860 in capillum
 monstrum || 862 si id || 871 beneficium ||

- 35 maló principio mágna familiáritas
 conflátast. quid si hoc quispiam uoluít deus? 875
 TH. Equidém pol in eam pártém accipioque ét uolo.
 CH. Immo íta quaeso. unum hoc scíto, contumélie
 non mé fecisse cáusa, sed amorís. TH. Scio,
 40 et pól propterea mágis nunc ignoscó tibi.
 non ádeo ínhumanó sum ingenio, Chaérea, 880
 neque ita íperita, ut quíd amor ualeat nésciam.
 CH. Te quóque iam, Thaís, íta me di bene amént, amo.
 PY. Tum pól tibi ab istoc, éra, cauendum intélego.
 45 CH. Non aúsim. PY. Nil tibi quícquam credo. TH.
 Désinas.
 CH. Nunc égo te in hac re mi óro ut adiutríx sies, 885
 ego mé tuæ comméndo et committó fidei:
 te míhi patronam cápio, Thaís, te óbsecro:
 emóriar, si non hánc uxorem dúxero.
 50 TH. Tamen sí pater quíd. . . CH. Ah uolet, certó scio,
 ciuís modo haec sit. TH. Paúlulum opperíer 890
 si uís, iam frater ípse hic aderit uíriginis;
 nutricem arcessitum íit, quæ illam aluit páruolam:
 in cónoscendo túte ipse aderis, Chaérea.
 55 CH. Égo uéro maneo. TH. Vín interea, dum ís uenit,
 domi ópperiamur pótius quam hic ante óstium? 895
 CH. Immó percupio. PY. Quám tu rem actura óbse-
 cro es?
 TH. Nam quíd ita? PY. Rogitas? húnctu in aedis
 cógitas
 recípere posthac? TH. Quór non? PY. Crede hoc
 meae fidei,
 60 dabit híc pugnam aliquam dénuo. TH. Au, tace óbsecro.
 PY. Parúm perspexisse eíus uidere audáciam. 900
 CH. Non fáciam, Pythías. PY. Non credo, Chaérea,
 nisi sí commissum nóñ erit. CH. Quin, Pythias,
 tu mé seruato. PY. Néque pol seruandúm tibi
 65 quicquám dare ausim néque te seruare. ápage sis.

889 CH. quid ah ||

TH. Adest óptume ipse fráter. CH. Perii hercle:
óbsecro 905

abeámus intro, Tháís: nolo me ín uia
cum hac uéste uideat. PY. Quam ób rem tandem?
an quía pudet?

CH. Id ípsum. PY. Id ípsum? uírgo uero! TH. I
praé, sequor.

70 tu istíc mane, ut Chremem íntro ducas, Pýthias.

PYTHIAS

ANCILLA

CHREMES

ADVLESCENS

SOPHRONA

NVTRIX

V 3 PY. Quid, quíd uenire in méntem nunc possít mihi, 910
quidnám, qui referam sácrilego illi grátiam,
qui hunc súposiuit nóbis? CH. Moue te oro ócius,
mea nútrix. SO. Moueo. CH. Vídeo, sed nil pró-
moues.

5 PY. Iamne óstendisti sígna nutrici? CH. Ómnia.

PY. Amábo, quid aít? cógnoscitne? CH. Ac mémo-
riter. 915

PY. Probe édepol narras: nám isti faueo uírghni.
ite íntro: iam dúdum éra uos exspectát domi. —
uirúm bonum eccum Pármenonem incédere

10 uideó: uide ut otíósus it! si díis placet,
speró me habere, qui hunc meo excruciém modo. 920
ibo íntro, de cognítione ut certúm sciam;
post éxibo atque hunc pérterrebo sácrilegum.

907 PY.] TH. || 912 supposuit || moue oro ocuis | (913) te ||

PARMENO PYTHIAS
SERVOS ANCILLA

- PA. Reuísó, quidnam Chaérea hic rerúm gerat. V 4
 quod si ástu rem tractáuit, di uostrám fidem,
 quantam ét quam ueram laúdem capiet Pármeno! 925
 nam ut mítam, quod eĩ amórem difficillumum,
 5 caríssimum, a meretríce auara úirginem
 quam amábat, eam conféci sine moléstia,
 sine sump̄tu, sine dispéndio, tum hoc álterum,
 id uérost quod ego míhi puto palmárium, 930
 me répperisse, quó modo adulescéntulus
 10 meretrícum ingenia et móres posset nóscere,
 matúre ut quom cognórit, perpetuo óderit.
 quae dúm foris sunt, níl uidetur mún̄dius,
 nec mágis compositum quícquam élegans 935
 quam cúm amatore cénam quom ligúrriunt.
 15 harúm uidere inlúuiem sordes ínopiam,
 quam inhonéstae solae s̄nt domi atque auidaé cibi,
 quo pácto ex iure hestérno panem atrúm uorent,
 nosse ómnia haec salútist adulescéntulis. 940
 PY. Ego pól te pro istis díctis et factís, scelus,
 20 ulcísar, ut ne inpúne nos inlúseris.
 pró deum fidem, fácinus foedum! infélicem adulescén-
 tulum!
 ó scelestum Pármenonem, qui illum huc adduxít! PA.
 Quid est?
 PY. Míseret me: itaque ut né uiderem, mísera huc
 ecfugí foras, 945
 quae futura exémp̄la dicunt ín eum indigna. PA. O
 Iúppiter,
 25 quae illaec turbast? númnam ego perii? adíbo. quid
 istuc, Pýthias?

926 difficillimum et || 936 quae cum amatore (suo) cum
 cenant ligurriunt || 940 salus est || 942 inpune in nos || 943 o in-
 felicem || 944 istum ||

- quíd aīs? in quem exémpla fient? PY. Rógitas, au-
 dacíssime?
 pérdidisti istúm quem adduxi pro eúnúcho adulescén-
 tulum,
 dúm studes dare uérba nobis. PA. Quíd ita? aut quid
 factúmst? cedo. 950
 PY. Dícam: uirginem ístam, Tháidi hódie quae donó
 datast,
 30 scis eam hinc ciuem ésse? et fratrem eius ésse ad-
 prime nóbilem?
 PA. Néscio. PY. Atqui síc inuentast: éam iste ui-
 tiauí miser.
 ílle ubi id rescíuit factum fráter uiolentíssimus,
 PA. Quídam fecit? PY. cónligauit prímum eum mise-
 rís modis. 955
 PA. Cónligauit? PY. Átque equidem orante, út ne id
 faceret, Tháide.
 35 PA. Quíd aīs? PY. Nunc minátur porro sése id quod
 moechís solet:
 quód ego numquam uídi fieri néque uelim. PA. Qua
 audácia
 tántum facinus aúdet? PY. Quid ita 'tántum'? PA. An
 non hoc máximumst?
 quís homo pro moechno úmquam uidit ín domo me-
 retrícia 960
 préndi quemquam? PY. Néscio. PA. At ne hoc né-
 sciatis, Pýthias,
 40 díco, edico uóbis nostrum esse íllum erilem fílium.
 PY. Hem,
 óbsecro, an is est? PA. Néquam in illum Tháís uim
 fierí sinat!
 átque adeo autem quór non egomet íntro eo? PY.
 Vide, Pármeno,
 quíd agas, ne neque ílli prosis ét tu pereas: nam hóc
 putant, 965
 quídquid factumst, éx te esse ortum. PA. Quíd igitur
 faciám miser?

- 45 quídue incipiam? ecce aútem uideo rúre redeuntém senem:
 dícam huíc an non *dícam*? dicam hercle: étsi mihi
 magnúm malum
 scío paratum; séd necessesst, huíc ut subueniát. PY. Sapis.
 égo abeo intro: tú isti narra omne órdine, ut factúm
 siet. 970

[LACHES] PARMENO
 SENEX SERVOS

- LA. Ex meó propinquo rúre hoc capio cómmodi: V 5
 neque agrí neque urbis ódium me umquam pércipit.
 nam ubi sátias coepit fíeri, commutó locum.
 sed éstne ille noster Pármeno? et certe ípsus est.
 5 quem praéstolare, Pármeno, hic ante óstium? 975
 PA. Quis homóst? ehem, saluom te áduenire, ere,
 gaúdeo.
 LA. Quem praéstolare? PA. Périi: lingua haerét metu.
 LA. Hem!
 quid est quód tu trepidas? sátine saluae? díe mihi.
 PA. Ere, prímum te arbitrári id quod res ést uelim:
 10 huius quidquid factumst, cúlpa non factúmst mea. 980
 LA. Quid? PA. Récte sane intérogasti: opórtuit
 rem praénarrasse me. émit quendam Phaédria
 eunúchum, quem dono huíc daret. LA. Quoi? PA.
 Tháidi.
 LA. Emit? perii hercle. cuánti? PA. Vigintí minis.
 15 LA. Actúmst. PA. Tum quandam fídicinam amat hinc
 Chaérea. LA. Hem, 985
 quid? ámat? an iam scit ílle quid meretríx siet?
 an in ástu uenit? áliud ex alió malum!
 PA. Ere, né me spectes: me ímpulsore haec nón facit.

970 omnem ordinem || 980 quidquid huius || 985 hinc] hic
 (tunc) || 986 scit iam ||

LA. Omítte de te dícere. ego te, fúrcifer,
 20 si úuo . . sed istuc, quídquid est, primum épedi. 990

PA. Is pro illo eunucho ad Tháidem hanc dedúctus est.

LA. Pro eunúchon? PA. Sic est. húnc pro moecho
 póstea

compréndere intus ét constrinxere. LA. Óccidi!

PA. Audáciam meretrícum specta. LA. Númquid est

25 aliúđ mali damníue quod non díxeris 995

relícuom? PA. Tantumst. LA. Césso huc intro rúm-
 pere? —

PA. Non dúbiumst quin mihi mágnum ex hac re sít
 malum;

nisi quía necessus fúit hoc facere. id gaúdeo
 proptér me hisce aliquid ésse euenturúm mali:

30 nam iám diu aliquam caúsam quaerebát senex, 1000
 quam ob rem ínsigne aliquid fáceret eis: nunc répperit.

PYTHIAS PARMENO

ANCILLA SERVOS

V 6 PY. Numquam édepol quicquam iám diu quod mágis
 uellem eueníre

mi euénit, quam quod módo senex intro ád nos uenit
 érrans.

mihi sólae ridiculó fuit, quae quíd timeret scíbam.

PA. Quid hoc aútemst? PY. Nunc id pródeo ut con-
 uéniam Parmenónem. 1005

5 sed ubi óbsecro est? PA. Me quaérit haec. PY. Atque
 éccum uideo: adíbo.

PA. Quid ést, inepta? quíd tibi uis? rídes? pergin?
 PY. Périi,

deféssa iam sum mísera te ridéndo. PA. Quid ita?
 PY. Rógitas?

numquám pol hominem stúltiorem uídi nec uidébo. ah,
non sátis potest narrári, quos ludós praeberis
íntus. 1010

10 at étiam primo cállidum ac disértum credidi hómínem.
quid? ílicone crédere ea quae díxi oportuít te?
an paénitebat flágiti, te auctóre quod fecísset
aduléscens, ni miserum ínsuper etiám patri indicáres?
nam quíd illi credis túm animi fuisse, ubi uestem
uídit 1015

15 illam ésse eum indutúm pater? quid? iám scis te
perísse? PA. Hem,
quod *didum* dixti, péssuma, an mentíta's? etiam rídes?
itan lépidum tibi uisúmst, scelus, nos ínrídere? PY.
Nímium.

PA. Siquidem ístuc inpune háberis . . PY. Verúm? PA.
Reddam hercle. PY. Crédo:
sed ín diem istuc, Pármeno, est fortásse, quod mi-
náre. 1020

20 tu iám pendebis, ádulescentulum ístum qui nobíltas
flagítiis et eundem índicas: utérque ín te exempla édént.
PA. Nullús sum. PY. Hic pro illo múnere tibi honós
est habitus: ábeo. —

PA. Egomét meo indició miser quasi sórex hodie périi.

GNATHO **THRASO**
PARASITVS MILES

GN. Quíd nunc? qua spe aut quó consilio huc ímus? V 7

quid coeptás, Thraso? 1025

TH. Égone? ut Thaídí me dedam et fáciam quod iubeát.

GN. Quid est?

TH. Quí minus quam Herculés seruiuit Ómphalae? GN.

Exemplúm placet.

1015 animi tum || 1016 quid est iam || 1017 quod] quid ||
1021 qui stultum istum adulescentulum (qui stultum adul.) ||

útinam tibi commítigari uídeam sandalió caput!
 séd fores crepuérunt ab ea. TH. Périi: quid hoc
 autémst mali?
 húnc ego numquam uíderam etiam: quídnam hic pro-
 perans prósilít? 1030

CHAEREA PARMENO GNATHO THRASO
 ADVLESCENS SERVOS PARASITVS MILES

V 8 CH. O *meí* populares, écquis me hodie uíuit fortu-
 nátiór?
 nemo hércle quisquam: nam ín me plane dí pote-
 statém suam
 omnem óstendere, quóí tam subito tót congruerint
 cómmoda.
 PA. Quid hic laétus est? CH. O Pármeno mi, o meárum
 uoluptatum ómnium
 s inuéntor inceptór perfector, scís me in quibus sim
 gaúdiis? 1035
 scis Pámphilam meam inuéntam ciuem? PA. Audíui.
 CH. Scis sponsám mihi?
 PA. Bene, íta me di ament, fáctum. GN. Audin tu, hic quíd
 aít? CH. Tum autem Phaédriae
 meo frátri gaudeo ésse amorem omnem ín tranquillo:
 unást domus;
 patrí se Tháís cómmendauit, ín cluentelam ét fidem
 nobís dedit se. PA. Frátris igitur Tháís totast? CH.
 Scílicet. 1040
 PA. Iam hoc áliud est quod gaúdeamus: míles pelletúr
 foras.
 CH. Tu fráter ubi ubi est fác quam primum haec aúdiat.
 PA. Visám domum. —
 TH. Numquíd, Gnatho, tu dúbitas quin ego núnc per-
 petuo périerim?

GN. Sine dúbio opinor. CH. Quíd commemorem primum
aut laudem máxume?
15 illúm qui mihi dedít consilium ut fácerem, an me qui
id áusus sim 1045
incípere, an Fortunám conlaudem, quae gubernatríx fuit,
quae tót res tantas tam ópportune in únum con-
clusít diem,
an meí patris festíuitatem et fáclitatem? o Iúppiter,
serua óbsecro haec bona nóbis!

PHAEDRIA CHAEREA THRASO GNATHO
ADVLESCENTES DVO MILES PARASITVS

PH. Di uostrám fidem, incredíbilía
20 Pármeno modo quae narrauit! séd ubist frater? CH.
Praesto adest. 1050
PH. Gaúdeo. CH. Satis crédo. nihil est Tháide hac,
fratér, tua
dígnius quod amétur: ita nostrae ómnist fautríx fámí-
liae. PH. Hui,
míhi illam laudas? TH. Périi, quanto mínus spei est,
tanto mágis amo.
óbsecro, Gnatho, ín te spes est. GN. Quíd uis faciam?
TH. Périfice hoc
25 précibus pretio, ut haéream in parte áliqua tandem
apud Tháidem. 1055
GN. Dífficilest. TH. Siquíd conlubitumst, nóui te. hoc
si efféceris,
quóduis donum praémium a me optáto, id optatum aúferes.
GN. Ítane? TH. Sic erít. GN. Si efficio hoc, póstulo
ut mihi túa domus
té praesente absénte pateat, ínucato ut sít locus
30 sémper. TH. Do fidém futurum. GN. Adcín gar. PH.
Quem ego hic aúdio? 1060
ó Thraso! TH. Saluète. PH. Tu fortásse quae facta
híc sient

néscis. TH. Scio. PH. Quor érgo ego in his te cón-
spicor regiónibus?

TH. Vóbis fretus . . PH. Scín quam fretus? míles,
edicó tibi,
sí te in platea offéndero hac post úmquam, quod
dicás mihi

35 'álium quaerebam, íter hac habui', périisti. GN. Heia,
haud síc decet. 1065

PH. Díctumst. GN. Non cognóscó uostrum tám super-
bum. PH. Síc ago.

GN. Príus audite paúcis: quod quom díxero, si plá-
cuerit,

fácitote. CH. Audiámus. GN. Tu concéde paulum
istúc, Thraso.

príncipio ego uos crédere ambos hóc mihi uehementér
uelim,

40 me húius quidquid fácio id facere máxume causá
mea; 1070

uérum idem si uóbis prodest, uós non facere inscítias.

PH. Quid id est? GN. Militem égo riualetm récipiundum
cénseo. PH. Hem,

récipiundum? GN. Cógita modo. tu hércle cum illa,
Phaédria,

út lubenter uíuis (etenim béne lubenter uíctitas),

45 quód des paulumst, ét necessest múltum accipere
Tháidem. 1075

út tuo amori súppeditare póssint sine sumptú tuo
ómnia haec, magis ópportunus néc magis ex usú tuo
némost. princípio ét habet quod det, ét dat nemo
lárgius.

fátuos est, insúlsus, tardus, stértit noctis ét dies:

50 néque istum metuas né amet mulier: fácele pellas
úbi uelis. 1080

1062 ergo (te ergo) in his ego || 1068 paululum || 1069 ambos
credere || 1071 si idem || 1075 paululum || 1076 possit || 1077 ad
omnia haec ||

CH. Quíd agimus? GN. Praetérea hoc etiam, quód ego uel primúm puto:

áccipit *hoc* homo némo melius prórsus neque prolíxius.

CH. Mírur ni illoc hómine quoquo pácto opus est. PH. Idem ego árbitror.

GN. Récte facitis. únur etiam hoc uos óro, ut me in uostrúm gregem

55 récipiatis: sátis diu hoc iam sáxur uorso. PH. Récipimus. 1085

CH. Ác lubenter. GN. Át ego pro isto, Phaédria et tu Chaérea,

húnc comedendum uóbis propino ét deridendúm. CH. Placet.

PH. Dígnus est. GH. Thraso, áccede ubi uis. TH. Óbsecro te, quíd agimus?

GN. Quíd? isti te ignorábant; postquam eis móres ostendí tuos

60 ét conlaudauí secundum fácta et uirtutés tuas, 1090 ínpetraui. TH. Béne fecisti: grátiam habeo máxumam.

númquam etiam fui úsquam, quin me amárent omnes plúrumum.

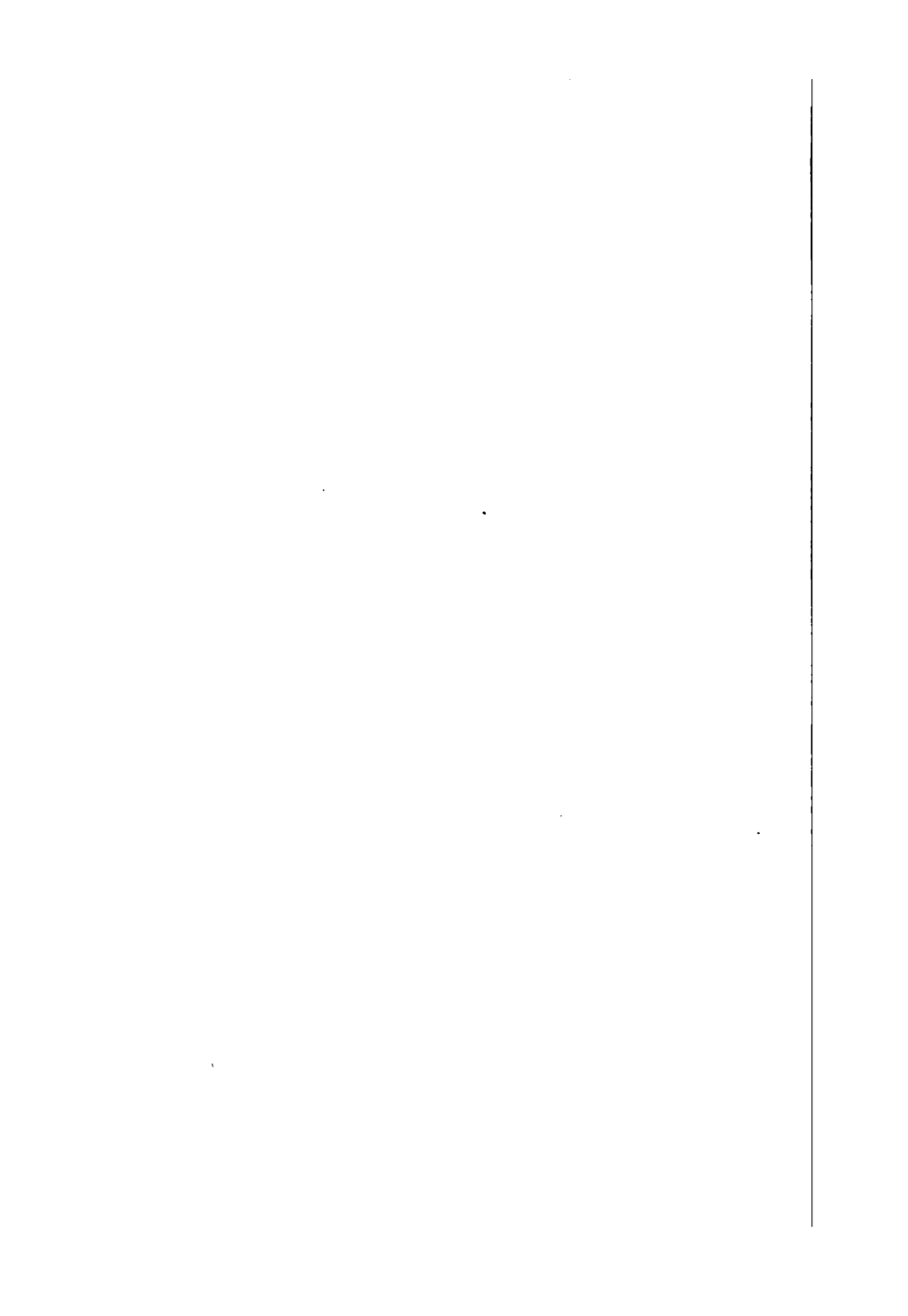
GN. Díxin ego in hoc ésse nobis Átticam elegántiam?

PH. Níl praeter promíssum est. GN. Ite hac. CANTOR. Vós ualete et plaúдите.

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

- V. 1 ad 206 iambici senarii
- 207 = 210 trochaici octonarii
 - 208 = 211 trochaici septenarii
 - 209 iambicus quaternarius
 - 212 iambicus octonarius
 - 213 et 215 iambici quaternarii
 - 214 trochaicus septenarius
 - 216 et 217 trochaici octonarii
 - 218 trochaicus septenarius
 - 219 ad 223 iambici octonarii
 - 224 trochaicus septenarius
 - 225 ad 254 trochaici septenarii
 - 255 ad 291 iambici septenarii
 - 292 trochaicus binarius catalecticus
 - 293 ad 298 = 299 ad 303 iambici octonarii
 - 304 trochaicus octonarius
 - 305 trochaicus septenarius
 - 306 iambicus quaternarius
 - 307 ad 319 iambici octonarii
 - 320 iambicus senarius
 - 321 et 322 iambici septenarii
 - 323 ad 351 iambici senarii
 - 352 ad 366 trochaici septenarii
 - 367 ad 390 iambici octonarii
 - 391 ad 538 iambici senarii
 - 539 ad 548 iambici septenarii

- V. { 549 et 550 = 558 et 559 trochaici septenarii
 - 551 et 552 = 560 et 561 iambici septenarii
 560^b iambicus quaternarius
 - 553 ad 556 = 562 ad 565 iambici octonarii
 - 557 = 566 iambici septenarii
 - 567 ad 591 iambici octonarii
 - 592 ad 614 iambici septenarii
 - { 615 = 620 trochaici octonarii
 - 616 = 621 trochaici septenarii
 - 617 = 622 iambici octonarii
 - 618 et 619 = 623 et 624 trochaici octonarii
 - { 625 ad 628 trochaici septenarii
 - 629 ad 642 iambici senarii
 - { 643 et 644 = 654 et 655 trochaici octonarii
 - 645 = 656 trochaici septenarii
 - 646 = 657 iambici octonarii
 - { 647 et 651 iambici quaternarii
 - 648 ad 650 = 659 ad 661 iambici octonarii
 - 658 iambicus senarius
 - 652 et 653 = 662 et 663 iambici octonarii
 - { 664 ad 667 iambici octonarii
 - 668 ad 702 iambici senarii
 - 703 ad 726 trochaici septenarii
 - 727 ad 737 iambici octonarii
 - 738 iambicus senarius
 - { 739 ad 742 = 744 ad 746 et 748 trochaici octonarii
 747 trochaicus quaternarius catalecticus
 - { 748 = 749 trochaici septenarii
 - 750 iambicus octonarius
 - { 751 et 752 trochaici septenarii
 - 753 et 754 iambici septenarii
 - 755 ad 770 trochaici septenarii
 - 771 ad 787 iambici octonarii
 - 788 ad 816 trochaici septenarii
 - 817 ad 942 iambici senarii
 - 943 ad 970 trochaici septenarii
 - 971 ad 1001 iambici senarii
 - 1002 ad 1024 iambici septenarii
 - 1025 ad 1030 trochaici septenarii
 - 1031 ad 1049 iambici octonarii
 - 1050 ad 1094 trochaici septenarii.
-

P · TERENTI · AFRI
P H O R M I O

GRAECA · APOLLODORV · EPIDICAZOMENOS
ACTA · LVDIS · ROMANIS · L · POSTVMIO · ALBINO
L · CORNELIO · MERVLA · AEDILIBVS · CVRVLIBVS
EGERE · L · AMBIVIVS · TVRPIO · L · ATILIVS · PRAEN
MODOS · FECIT · FLACCVS · CLAVDI · TIBIIS · INPAR · TOTA
FACTA · QVARTA · C · FANNIO · M · VALERIO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA

Chremétis frater áberat peregre Démipho
 relicto Athenis Ántiphone filio.
 Chremés clam habebat Lémni uxorem et filiam,
 Athénis aliam cóniugem et amantem únice
 fidicinam gnatum. máter e Lemno áduenit 5
 Athénas; moritur; úirgo sola (aberát Chremes)
 funús procurat. íbi eam cum uisam Ántipho
 amáret, opera párasiti uxorem áccipit.
 pater ét Chremes reuérsi fremere. deín minas
 trigínta dant parasíto, ut illam cóniugem 10
 habéret ipse. argéto hoc emitur fidicina.
 uxórem retinet Ántipho a patruo ádgnitam.

5 gnatum fidicinam || 7. 8 eam uisam antipho | cum amaret||

PERSONAE

DAVOS SERVOS
 GETA SERVOS
 ANTIPHO ADVLESCENS
 PHAEDRIA ADVLESCENS
 DEMIPHO SENEX
 PHORMIO PARASITVS
 HEGIO
 CRATINVS } ADVOCATI
 CRITO }
 DORIO LENO
 CHREMES SENEX
 SOPHRONA NVTRIX
 NAVSISTRATA MATRONA

PROLOGVS

Postquám poëta uétus poëtam nón potest
 retráhere a studio et tránsdere hominem in ótium,
 maledíctis deterrére ne scribát parat:
 qui ita dicitat, quas ánte hic fecit fábulas,
 tenui ésse oratióne et scripturá leui: 5
 quia núsquam insanum scrípsit adulescéntulum
 ceruám uidere fúgere et sectarí canes
 et eám plorare, oráre ut subueniát sibi.
 quod si íntellexeret, quóm stetit olím noua,
 actóris opera mágis stetisse quám sua, 10
 minus múlto audacter, quám nunc laedit, laéderet.
 nunc síquis est, qui hoc dícat aut sic cógitet:
 ‘uetus sí poëta nón lacessissét prior,
 nullum ínuenire prólogum possét nouos:’ 14
 is síbi responsum hoc hábeat, in medio ómnibus 16
 palmam ésse positam, qui ártem tractant músicam.
 ille ád famem hunc a stúdio studuit réicere:
 hic rêspondere uóluit, non lacéssere.
 benedíctis si certásset, audissét bene: 20
 quod ab illo adlatumst, íd sibi rellatúm putet.
 de illó iam finem fáciam dicundí mihi,
 peccándi quom ipse dé se finem nón facit?
 nunc quíd uelim animum atténdite. adportó nouam
 Epidícazomenon quám uocant comoédiam 25
 Graecí, Latine *hic* Phórmionem nóminat,

quem diceret nisi haberet cui male diceret 15

4 ante hic] antehac (ante) || 14 potuisset || 21 IDSIBISSERTELA
 TUM(sibi esse id relatam) || 26 latini phormionem nominant ||

quia primas partis qui aget, is erit Phormio
parasitus, per quem res geretur maxime,
uoluntas uostra si ad poetae accesserit.
date operam, adeste aequo animo per silentium, 30
ne simili utamur fortuna, atque usi sumus,
quom per tumultum noster grex motus locost:
quem actoris uirtus nobis restituit locum
bonitasque uostra adiutans atque aequanimitas.

29 poetam ||

DAVOS

SERVOS

Amicus summus meus et popularis Geta
heri ad me uenit. erat ei de ratiuncula
iam pridem apud me relicuom paucillulum
nummorum: id ut conficerem. confeci: adfero. 85 I 1
5 nam erilem filium eius duxisse audio
uxorem: ei credo munus hoc conraditur. 40
quam inique comparatumst, ei qui minus habent
ut semper aliquid addant diuitioribus!
quod ille unciatim uix de demenso suo
10 suom defrudans genium comparsit miser,
id illa uniuorsum abripit, haud existumans 45
quanto labore partum. porro autem Geta
ferietur alio munere, ubi era pepererit;
porro autem alio, ubi erit puero natalis dies;
15 ubi initiabunt. omne hoc mater auferet:
puer causa erit mittendi. sed uideon Getam? 50

GETA DAVOS

SERVI DVO

GE. Siquis me quaeret rufus . . DA. Praestost, desine. I 2

GE. Oh,

at ego obuiam conabar tibi, Daue. DA. Accipe, em:
lectumst; conueniet numerus quantum debui.

GE. Amo te, et non neclxisse habeo gratiam.

5 DA. Praesertim ut nunc sunt mores: adeo res redit: 55
siquis quid reddit, magna habendast gratia.

sed quid tu es tristis? GE. Égone? nescis quo in metu,
 quanto in periculo sumus? DA. Quid istuc est? GE. Scies,
 modo ut tacere possis. DA. Abi sis, insciens:
 10 quous tū fidem in pecunia perspexeris, 60
 uerere uerba ei credere? ubi quid mihi lucrast
 te fallere? GE. Ausculta ergo. DA. Hanc operam
 tibi dico.

GE. Senis nostri, Daue, fratrem maiorem Chremem
 nostin? DA. Quid ni? GE. Quid? eius gnatum Phaé-
 driam?

15 DA. Tam quam te. GE. Euenit senibus ambobus
 simul 65

iter illi in Lemnum ut esset, nostro in Cfliciam
 ad hospitem antiquom: is senem per epistulas
 pelléxit, modo non montis auri pollicens.

DA. Quoi tanta erat res et supererat? GE. Désinas:
 20 sic est ingenium: 'oh, regem me esse oportuit!' 70
 abeuntes ambo hinc tūm senes me filiis
 relinquent quasi magistrum. DA. O Geta, prouinciam
 cepisti duram. GE. Mi usus uenit, hoc scio:
 meminí relinqui me deo irato meo.

25 coepi aduorsari primo; quid uerbis opust? 75
 seni fidelis dum sum, scapulas perdidí.

DA. Venere in mentem mi istaec: namque inscitiast,
 aduersum stimulum calces. GE. Coepi eis omnia
 facere, obsequi quae uellent. DA. Scisti uti foro.

30 GE. Noster mali nil quicquam primo; hic Phaédria 80
 continuo quandam nactus est puellulam
 citharistriam: hanc amare coepit perditte.

sed ea seruiebat lenoni inpurissimo,
 neque quod daretur quicquam: id curarant patres.

35 restabat aliud nil nisi oculos pascere, 85
 sectari, in ludum ducere et redducere.
 operam otiosi nos dabamus Phaédriae.

57 metu et || 62 ergo ausculta || 70 DA. o || 71. GE. ab-
 euntes || 83 seruiebat || 87 nos otiosi operam ||

- in quo haec discebat ludo, exaduorsum ei loco
 tonstrina erat quaedam: hic solebamus fere
 40 plerumque eam opperiri, dum inde iret domum. 90
 interea dum sedemus illi, interuenit
 adulescens quidam lacrumans. nos mirari;
 rogamus quid sit. 'numquam aequae' inquit 'ac modo
 paupertas mihi onus uisumst et miserum et graue.
 45 modo quandam uidi uirginem hic uicinae 95
 miseram suam matrem lamentari mortuam:
 ea sita erat exaduorsum, neque illi beniuolus
 neque notus neque cognatus extra unam ancilam
 quisquam aderat, qui adiutaret funus. miseritumst.
 50 uirgo ipsa facie egregia.' quid uerbis opust? 100
 commorat omnes nos. ibi continuo Antipho
 'uoltisne eam uisere?' alius 'censeo:
 eamus: duc nos sodes.' imus, uenimus,
 uidemus: uirgo pulchra: et quo magis diceret,
 55 nihil aderat adiuuenti ad pulchritudinem: 105
 capillus passus, nudus pes, ipsa horrida,
 lacruma, uestitus turpis: ut, ni uis boni
 in ipsa inesset forma, haec formam exstinguerent.
 ille qui illam amabat fiduciam tantum modo
 60 'satis' inquit 'scita': noster uero . . DA. iam scio: 110
 amare coepit. GE. Scin quam? quo euadat uide.
 postridie ad anum recta pergit: obsecrat,
 sibi ut eius faciat copiam. illa se negat
 neque eum aequum facere: enim illam ciuem esse
 Atticam
 65 bonam bonis prognatam: si uxorem uelit, 115
 lege id licere facere; sin aliter, negat.
 noster quid ageret nescire: et illam ducere
 cupiebat et metuabat absentem patrem.
 DA. Non, si redisset, ei pater ueniam daret?
 70 GE. Ille indotatam uirginem atque ignobilem 120

96 miseram || 118 ut sibi || illa enim se negat | (114) neque eum aequum ait facere (facere ait) illam ||

daret illi? numquam fáceret. DA. Quid fit dénique?

GE. Quid fiat? est parasítus quidam Phórmio,
homó confidens: qui illum di omnes pérduint!

DA. Quid is fécit? GE. Hoc consílium quod dicám
dedit:

75 'lex ést ut orbae, qui sint genere próxumi, 125

eis núbant, et illos dúcere eadem haec léx iubet.

ego té cognatum dicám et tibi scribám dicam;

patérnum amicum me ádsimulabo uírginis;

ad iúdice ueniémus; qui fuerít pater,

80 quae máter, qui cognáta tibi sit, ómnia haec 130

confingam: quod erit míhi bonum atque cómmodum,

quom tu hórur nil refélles, uincam scílicet.

pater áderit. mihi parátae lites: quíd mea?

illáquidem nostra erit.' DA. Iocularem audáciam!

85 GE. Persuásumst homini: fáctumst, uentumst, uín-
cimur: 135

duxít. DA. Quid narras? GE. Hóc quod audis. DA.

Ó Geta,

quid té futurumst? GE. Néscio hercle; unum hóc

scio:

quod fórs feret, ferémus aequo animó. DA. Placet:

em istúe uirist officium. GE. In me omnis spés

mihist.

90 DA. Laudo. GE. Ád precatorem ádeam credo, qui

mih

140

sic óret: 'nunc amítte quaeso hunc; céterum

posthác si quicquam, níl precor.' tantúm modo

non áddit: 'ubi ego hinc ábiero, uel occídito.'

DA. Quid paédagogus ille, qui citharístriam?

95 quid rei gerit? GE. Sic, ténuiter. DA. Non múltum

habet

145

quod dét fortasse? GE. Níhil habet nisi spém meram.

DA. Pater éius rediit án non? GE. Nondum. DA.

Quíd? senem

quoad éxspectatis uóstrum? GE. Non certúm scio,

sed epístulam ab eo adlátam esse audiuí modo

100 et ad pórtilores ésse delatam: hánc petam. 150
 DA. Numquíd, Geta, aliud mé uis? GE. Vt bene
 sít tibi. —
 puer heús! nemon hoc pródit? cape, da hoc Dórcio.

ANTIPHO PHAEDRIA

ADVLESCENTES DVO

AN. Ádeon rem redísse, ut mihi qui cónsultum optumé I 3
 uelit esse,

Phaédria, patrem ut éxtimescam, ubi ín mentem eius
 aduénti ueniat!

quód ni fuissem incógitans, ita éxspectarem, ut pár
 fuit. 155

PH. Quíd istuc? AN. Rogitas? quí tam audacis fáci-
 noris mihi cónsciús sis?

5 quód utinam ne Phórmioni id suádere in mentem ín-
 cidisset

neú me cupidum eo ímpulisset, quód mihi princi-
 piúmst mali!

nón potitus ésssem: fuisset tum illos mi aegre ali-
 quót dies;

at nón cottidiána cura haec ángeret animum, PH.
 Aúdio. 160

AN. dum expécto quam mox uéniat qui hanc mihi
 ádimat consuetúdinem.

10 PH. Aliús quia defit quód ament aegrest; tibi quia
 superést dolet:

 amóre abundas, Antipho.

nam túa quidem hercle cértó uita haec expetenda
 optándaque est.

ita mé di bene ament, út mihi liceát tam diu quod
 amó frui, 165

- 6 AN. Quid illic commotús uenit? 183
 GE. tum témporis mihi púnctum ad hanc rem est:
 érus adest. AN. Quid illúc malist?
 GE. qui hóc quom audierit, eíus quod remedium ín-
 ueniam iracúndiae? 185
 loquárne? incendam; táceam? instigem; púrgem me?
 laterém lauem.
- 10 heú me miserum! quóm mihi paueo, tum Ántipho me
 excrúciat animi:
 eíus me miseret, eí nunc timeo, is núnc me retinet:
 nam ábsque eo esset,
 récte ego mihi uidíssem et senis essem últus iracún-
 diam:
 áliquíd conuasássem atque hinc me prótinam conicerem
 ín pedes. 190
- AN. Quamnam híc fugam aut furtúm parat?
- 15 GE. sed ubi Ántiphonem réperiam? aut qua quaérere
 insistám uia?
- PH. Te nóminat. AN. Nesció quod magnum hoc núnctio
 expectó malum. PH. Ah!
- GE. domum íre pergam: ibi plúrumumst. PH. Reuo-
 cémus hominem. AN. Sta flico. GE. Hem,
 sátis pro imperio, quískuís es. AN. Geta! GE. Ípsest
 quem uolui óbuiam. 195. 196
- AN. Cédo quid portas óbsecro? atque id, sí potes,
 uerbo éxpedi.
- 20 GE. Fáciam. AN. Eloquere. GE. Módo apud portum . .
 AN. Meúmne? GE. Intellexti. AN. Óccidi. PH. Hem!
- AN. Quíd agam? PH. Quid ais? GE. Huíus patrem
 uidísse me, patruóm tuom.
- AN. Nám quod ego huic nunc súbito exitio rémedium
 inueniám miser? 200
 quódsi eo meae fortúnae redeunt, Phánium, abs te ut
 dístrahar,

185 qui hoc] quod || quod eius || 191 quamnam] quam ||
 193 ah!] ah sanusne (sanus) es ||

núllast mihi uita éxpetenda. GE. Ergo istaec quom
ita sint, Ántipho,
25 tánto magis te aduígilare aequomst: fórtis Fortuna
ádiuuat.

AN. Nón sum apud me. GE. Atqui ópus est nunc quom
máxume ut sis, Ántipho:

nám si senserít te timidum páter esse, arbitrábitur 205
cómmeruisse cúlpan. PH. Hoc uerumst. AN. Nón
possum inmutárier.

GE. Quid faceres, si gráuius aliquid tíbi nunc faciun-
dúm foret?

30 AN. Quom hóc non possum, illúd minus possem. GE.
Hoc níhil est: Phaedria, ílicet.

quíd hic conterimus óperam frustra? quín abeo? PH.

Et quidem ego? AN. Óbsecro,

quíd si adsimulo, sátin est? GE. Garris. AN. Vóltum
contemplámini: em, 210

sátine sic est? GE. Nón. AN. Quid si sic? GE. Própemo-
dum. AN. Quid, síc? GE. Sat est.

ém istuc serua: et uérbum uerbo, pár pari ut re-
spóndeas,

35 né te iratus suís saeuídicis díctis protelét. AN. Scio.

GE. Ví coactum te ésse inuitum PH. Lége, iudició.

GE. Tenes?

séd quis hic est senéx, quem uideo in últuma platea?
ípsus est. 215

AN. Non póssum adesse. GE. Ah quid agis? quo
abis, Ántipho?

mane ínquam. AN. Egomet me nóui et peccatúm
meum:

40 uobís commendo Phánium et uitám meam. —

PH. Geta, quíd nunc fiet? GE. Tú iam lites aúdiés,
ego pléctar pendens, nísi quid me fefellerit. 220

sed quód modo hic nos Ántiphonem mónuimus,
id nósmet ipsos fácere oportet, Phaédria.

- 45 PH. Aufér mi 'oportet': quín tu quid faciam ímpera.
 GE. Memínístin, olim ut fúerit uostra orátio
 in re íncipiunda ad défendendam nóxiam, 225
 iustam íllam causam, fácilem, uincibilem, óptumam?
 PH. Memini. GE. Ém, ea nunc ipsa ópus est, aut,
 síquid potest,
 50 melióre et callidióre. PH. Fiet sédulo.
 GE. Nunc prior adito tu, égo in insidiis híc ero
 subcénturiatus, síquid deficiás. PH. Age. 230

DEMIPHO

PHAEDRIA

GETA

SENEX

ADVLESCENS

SERVOS

- DE. Itan tándem *quaeso* uxórem duxit Ántipho in-II 1
 iussú meo?
 nec ímpérium meum, ac mító imperium, nón simul-
 tatém meam
 reueréri saltem! nón pudere! o fácinus audax, ó Geta
 monítór! GE. Vix tandem! DE. míhi quid dicent aut
 quam causam réperient?
 5 demíror. GE. Atqui réperiam: aliud cúra. DE. an
 hoc dicét mihi: 235
 'inuítus feci. léx coëgit'? aúdio, fateór. GE. Places.
 DE. uerúm scientem, tácitum causam trádere aduor-
 sáriis,
 etiámne id lex coëgit? PH. Illud dúrum. GE. Ego
 expediám: sine.
 DE. incértumst quid agam, quía praeter spem atque ín-
 credibile hoc mi óptigit:
 10 ita sum írritatus, ánimum ut nequeam ad cógitandum
 instítuere. 240
 quam ob rem ómnis, quom secúndae res sunt máxume,
 tum máxume

meditári secum opórtet, quo pacto áduorsam áerum-
 nám ferant,
 perícła exitia dámma: peregre rédiens semper cógites
 aut fíli peccatum aut uxoris mórtem aut morbum filiae,
 15 commúnia esse haec, néquid horum umquam áccidat
 animó nouom; 245
 quidquíd praeter spem euéniat, omne id députare esse
 ín lucro.

GE. O Phaédria, incredíbile quantum erum ánte eo
 sapiéntia.
 meditáta mihi sunt ómnia mea incómmoda, erus si
 rédierit:
 moléndum usque in pistríno, uapulándum, habendae
 cómpedes,
 20 opus rúri faciundum: hórum nil quicquam áccidet
 animó nouom. 250
 quidquíd praeter spem euéniet, omne id députabo esse
 ín lucro.

séd quid cessas hómínem adire et blánde in principio
 ádloqui?

DE. Phaédriam mei frátris uideo fílium mi ire óbuiam.

PH. Mi pátrúe, salue. DE. Sálué; sed ubi est Ántipho?

25 PH. Saluóm uenire.. DE. Crédo; hoc respondé mihi. 255

PH. Valet, híc est: sed satin ómnia ex senténtia?

DE. Vellém quidem. PH. Quid istúe est? DE. Rogítas,
 Phaédria?

bonás me absente hic cónfecistis núptias.

PH. Eho, an id suscenses núnc illi? GE. Artificém
 probum!

30 DE. Egon illi non suscenseam? ipsum géstio 260

dari mi ín conspectum, núnc sua culpa út sciat

leném patrem illum fáctum me esse acérrumum.

PH. Atquí nil fecit, pátrúe, quod suscenseas.

DE. Ecce autem similia ómnia! omnes congruont:

35 unúm cognoris? ómnis noris; PH. Haúd itast. 265

DE. hic in nóxiast? ille ad défendendam causam adest:
quom illést, hic praestost: trádunt operas mútuas.

GE. Probe hórum facta inprúdens depinxít senex.

DE. nam ni haéc ita essent, cum illo haud stares,
Phaédria.

40 PH. Si est, pátrúe, culpam ut Antípho in se ad-
míserit, 270

ex quá re minus rei fóret aut famae témpersans,
non causam dico quín quod meritus sít ferat.

sed síquis forte málitia fretús sua
insídias nostrae fécit adulescéntiae

45 ac uícit, nostran cúlpa east an iúdicum, 275

qui saépe propter inuidiam adimunt díuiti
aut própter misericórdiam addunt paúperi?

GE. Ni nóssem causam, créderem uera húncc loqui.

DE. An quisquam iudex ést, qui possit nóscere
50 tua iústa, ubi tute uérbum non respóndear, 280

ita ut ille fecit? PH. Fúntus adulescéntulist
offícium liberális: postquam ad iúdicés
uentúmst, non potuit cógitata próloqui:
ita eúm tum tímídum súbito stupefecít pudor.

55 GE. Laudo húncc. sed cesso adíre quam primúm
senem? 285

ere, sálue: saluom te áduenisse gaúdeo. DE. Oh,
bone cústos, salue, cólumen uero fámliae,
quoi cómmendaui filium hinc abiéns meum.

GE. Iam dúdum te omnes nós accusare audío
60 inmérito, et me horunc ómnium inmeritúsumo. 290

nam quíd me in hac re fácere uoluísti tibi?
seruom hóminem causam oráre leges nón sinunt,
neque téstimoni díctio est. DE. Mitto ómnia.

do istúc 'inprudens tímuit adulescéns': sino
65 'tu séruo's': uerum sí cognatast máxume, 295
non fúit necesse habére, sed id quod léx iubet, .

284 subito stupefecit] ibi stupefecit (obstupefecit) || 294 do]
addo (adde) ||

dotém daretis; quaéretet aliúm uirum.

qua rátióne inopem pótius ducebát domum?

GE. Non rátió, uerum argéntum derat. DE. Súmeret
70 alicúnde. GE. Alicunde? níhil est dictu fácius. 300

DE. Postrémo si nullo álio pacto, faénore.

GE. Hui, díxiti pulcre: síquidem quisquam créderet
te úuo. DE. Non, non síc futurumst: nón potest.
egon íllam cum illo ut pátiar nuptam unúm diem?

75 nil suáue meritumst. hómínem commonstrárier 305
míhi istúm uolo aut tibi hábitet demonstrárier.

GE. Nempe Phórmionem? DE. Istúm patronum mú-
lieris.

GE. Iam fáxo hic aderit. DE. Ántipho ubi nunc ést?

GE. Foris.

DE. Abi, Phaédria, eum requíre atque huc addúc.

PH. Eo:

80 rectá uia quidem ílluc. — GE. Nempe ad Pámphilam. — 310

DE. Ego deós penates hínc salutatúm domum
deuórtar: inde ibo ád forum atque aliquót míhi
amícos aduocábo, ad hanc rem qui ádsient,
ut ne ínparatus sím, quom adueniet Phórmio.

PHORMIO

GETA

PARASITVS

SERVOS

II 2 PH. Ítane patris aís aduentum uéritum hinc abiisse?

GE. Ádmodum. 315

PH. Phánium reléctam solam? GE. Síc. PH. Et iratúm
senem?

GE. Óppido. PH. Ad te sólum summa, Phórmio,
rerúm reedit:

túte hoc intristí: tibi omnest éxedendum: adcín gere.

5 GE. Óbsecro te. PH. si rogabit . . GE. Ín te spes est.

PH. éccere,

quid si reddet? GE. Tu ímpulisti. PH. síc, opinor.

GE. Súbueni. 320

PH. Cédo senem: iam instrúcta sunt mi in córde consilia ómnia.

GE. Quid ages? PH. Quid uis, nísi uti maneat Phánium atque ex crímine hoc

Ántiphonem erípíam atque in me omnem íram deriuém senis?

10 GE. Óh, uir forti's átque amicus. uérum hoc saepe, Phórmio,

uéreor, ne istaec fórtitudo in néruom erumpat déni- que. PH. Ah, 325

nón itast: factúmst periculum, íam pedum uisást uia. quót me censes hómínes iam deuérberasse usque ad necem? 327

15 cédo dum, enumquam iniúriarum audísti mihi scrip- tám dicam?

GE. Quí istuc? PH. Quia non réte accipitri ténnitur neque mílúo, 330

quí male faciunt nóbis; illis quí nil faciunt ténnitur, quía enim in illis frúctus est, in illis opera lúditur. áliis aliunde ést periculum, unde áliquíd abradí potest:

20 míhi sciunt nihil ésse. dices 'dúcent damnatúm domum'? álere nolunt hómínem edacem, et sápiunt mea senténtia, 335

pró maleficio sí beneficium súmmum nolunt réddere.

GE. Nón pote satis pro mérito ab illo tibi referri grátia.

PH. Immo enim nemo sátis pro merito grátiam regí refert.

25 tén asymbolúm uenire unctum átque lautum e bálineis, ótiosum ab ánimo, quom ille et cúra et sumptu ab- súmitur! 340

dúm tibi fit quod pláceat, ille ríngitur; tu rídeas,

hospites tum cines. quo magis noui tanto saepius 328

priór bibas, priór decumbas; cēna dubia adpónitur ..

GE. Quid istuc uerbist? PH. Vbi tu dubites quid sumas
potíssimum.

30 haec quom rationem íneas quam sint suávia et quam
cára sint,

éa qui praebet, nón tu hunc habeas pláne praesentém
deum? 345

GE. Sénex adest: uide quid agas: prima cōitiost
acérruma:

si eám sustinueris, postilla iam, út lubet, ludás licet.

DEMIPHO HEGIO GRATINVS CRITO PHORMIO
SENEX ADVOCATI TRES PARASITVS

GETA

SERVOS

II 3 DE. Enúmquam quoiquam cóntumeliósius
audístis factam iniúriam quam haec ést mihi?
adéste quaeso. GE. Irátus est. PH. Quin tu hóc age: 350
iam ego hunc agitabo. pró deum inmortalium,
5 negat Phánium esse hanc síbi cognatam Démipho?
hanc Démipho negat ésse cognatám? GE. Negat.
PH. Neque eíus patrem se scíre qui fuerít? GE.
Negat. 355

DE. Ipsum ésse opinor dé quo agebam. séquimini. 354

10 PH. Quia egéns relictast mísera, ignoratúr parens, 357
neclégitur ipsa: uíde, auaritia quíd facit!

GE. Si erum ínsimulabis málitiae, audibís male.

DE. O audáciam! etiam me últro accusatum áduenit. 360

PH. Nam iam ádulescenti níhil est quod suscénseam,
15 si illúm minus norat: quíppe homo iam grándior,

PH. nec Stilphonem ipsum scire qui fuerit? GE. Negat. 356

paupér, quoi in opere uíta erat, rurí fere
 se cóntinebat; íbi agrum de nostró patre
 coléndum habebat. saépe interea míhi senex 365
 narrábat se hunc neclégere cognatúm suom,
 20 at quém uirum! quem ego uíderim in uita óptumum.
 G.E. Videás te atque illum nárras. PH. Abin hinc
 ín crucem?

nam ni íta eum existumássem, numquam tám grauis
 ob hanc ínimicitias cáperem in uostram fámiliam, 370
 quam is áspernatur núnc tam inliberáliter.
 25 G.E. Pergín ero absenti mále loqui, impuríssume?
 PH. Dignum autem hoc illost. G.E. Aín tamen, carcér?
 DE. Geta!

G.E. Bonórum extortor, légum contortór! DE. Geta!
 PH. Respónde. G.E. Quis homost? ehem. DE. Tace.
 G.E. Absenti tibi 375

te indígnas seque dígna contumélias
 30 numquám cessauit dícere hodie. DE. Désine.
 aduléscens, primum abs te hóc bona ueniá peto,
 si tíbi placere pótis est, mihi ut respóndear:
 quem amícum tuom ais fuisse istum? explaná mihi, 380
 et quí cognatum mé sibi esse dícere?

35 PH. Proinde éxpiscare quási non nosses. DE. Nóssem?
 PH. Ita.

DE. Ego mé nego: tu quí ais redige in mémoriam.

PH. Eho tú, sobrinum tuóm non noras? DE. Énicas.
 dic nómen. PH. Nómen? DE. Máxume. quid núnc
 taces? 385

PH. Perii hércle, nomen pérdidi. DE. Hem, quid ais?
 PH. Geta,

40 si méministi id quod ólim dictumst, súbice. hem,
 non díco: quasi non nóssem, temptatum áduenis.
 DE. Ego autem tempto? G.E. Stílpo. PH. Atque adeo
 quíd mea?

368 illum ut narras || abi hinc in malam crucem (i in
 malam crucem) || 373 tamen] tandem || 381 diceret || 385 nomen?
 maxime. DE. quid || 389 Stílpo ||

Stilpóst. DE. Quem dixti? PH. Stílponem inquam nó-
ueras. 390

DE. Neque ego illum noram nec mihi cognátus fuit
45 quisquam ístoc nomine. PH. Ítane? non te horúm
pudet?

at sí talentum rém reliquissét decem,

DE. Di tibi malfaciant! PH. prímus esses mémoriter
progéniam uostram usque áb auo atque atauo pró-
ferens. 395

DE. Ita ut dícis. ego tum quom áduenissém, quí mihi
50 cognáta ea esset, dicerem: itidem tú face.

cedo, qui ést cognata? GE. Eu nóster, recte: heus
tú, caue!

PH. Dilúcide expedíui quibus me opórtuit
iudícibus: tum id si fálsum fuerat, filius 400
quor nón refellit? DE. Fílium narrás mihi?

55 quouis dé stultitia dící ut dignumst nón potest.

PH. At tú qui sapiens és magistratús adi,
iudícium de eadem caúsa iterum ut reddánt tibi:
quandóquidem solus régnas et solí licet 405
hic de eádem causa bís iudícium apíscier.

60 DE. Etsí mihi facta iniúriast, uerúm tamen
potiús quam lites sécter aut quam te aúdiam,
itidem út cognata sí sit, id quod léx iubet
dotís dare, abduce hánc, minas quinque áccipe. 410

PH. Hahahaé, homo suauis! DE. Quid est? num ini-
quom póstulo?

65 an ne hóc quidem ego adipíscar, quod ius públicumst?

PH. Itan tándem, quaeso, item út meretricem ubi
abúsus sis,
mercédem dare lex iúbet eĩ atque amíttere?

an, ut néquid turpe cúis in se admítteret 415
proptér egestatem, próxumo iussást dari,

70 ut cum úno aetatem dégeret? quod tú uetas.

390 Stilphost || Stílphonem || 394 male faciant || 406 adi-
piscier ||

- DE. Ita, próxumo quidem: át nos unde? aut quam ób rem? PH. Óhe, 'actum' áiunt 'ne agas.' DE. Nón agam? immo hau désinam, donéc perfecero hóc. PH. Ineptis. DE. Síne modo. 420
 PH. Postrémo tecum níl rei nobis, Démipho, est:
 75 tuos ést damnatus gnátus, non tu: nám tua praetérierat iam ad dúcendum aetas. DE. Ómnia haec illúm putato, quae égo nunc dico, dícere; aut quídem cum uxore hac ípsum prohibebó domo. 425
 GE. Irátus est. PH. Tu té idem melius féceris.
 80 DE. Itane és paratus fácere me aduorsum ómnia, infélix? PH. Metuit híc nos, tam etsi sédulo dissímulat. GE. Bene habent tíbi principia. PH. Quín quod est ferúndum fers? tuis dígnum factis féceris, 430 ut amíci inter nos símus. DE. Egon tuam éxpetam amíctiam? aut te úisum aut auditúm uelim?
 85 PH. Si cóncordabis cum illa, habebis quae tuam senectútem oblectet: réspice aetatém tuam. DE. Te oblétet, tíbi habe. PH. Míne uero iram. DE. Hóc age: 435 satis iám uerborumst: nísi tu properas mülíerem abdúcere, ego illam eíciam. dixi, Phórmio.
 90 PH. Si tu íllam attigeris sécus quam dignumst líberam, dicám tíbi grandem ínpíngam. dixi, Démipho. síquíd opus fuerit, heús, domo me. GE. Intéllego. 440

DEMIPHO GETA HEGIO CRATINVS CRITO
SENX SERVOS ADVOCATI TRES

DE. Quantá me cura et sóllicitudine ádficit gnátus, qui me et se hisce ínpediuit núptiis! neque mi ín conspectum pródit, ut saltém sciam,

II 4

- quid de eá re dicat quídue sit senténtiae.
- 5 abi, uíse redierítne iam an nondúm domum. 445
 GE. Eó. — DE. Videtis quo ín loco res haéc siet:
 quid ágo? dic, Hegio. HE. Égo? Cratinum cénseo,
 si tibi uidetur. DE. Díc, Cratine. CRA. Méne uis?
 DE. Te. CRA. Ego quae ín rem tuam sint eá uelim
 faciás. mihi
- 10 sic hóc uidetur: quód te absente hic flius 450
 egít, restitui in íntegrum aequomst ét bonum,
 et id ímpetrabis. díxi. DE. Dic nunc, Hégio.
 HE. Ego sédulo hunc dixísse credo; uérum itast,
 quot hómines tot senténtiae, suos quoíque mos.
- 15 mihi nón uidetur quód sit factum légibus 455
 rescíndi posse, et túrpe inceptust. DE. Díc, Crito.
 CRI. Ego ámplius delíberandum cénseo:
 res mágnast. CRA. Numquid nós uis? DE. Fecistís
 probe:
 incértior sum múlto quam dudúm. — GE. Negant
 20 redísse. DE. Frater ést exspectandús mihi: 460
 is quód mihi dederit de hác re consilium, íd sequar.
 percóntatum ibo ad pórtum, quoad se récipiat. —
 GE. At ego Ántiphonem quaéram, ut quae acta hic
 sint sciat.
 sed eccum ípsum uideo in témpore huc se récipere.

ANTIPHO GETA
 ADVLESCENS SERVOS

- III 1 AN. Énim uero, Antiphó, multimodis cum ístoc animo
 es uítuperandus: 465
 ítane te hinc abísse et uitam tuám tutandam aliís
 dedísse!
 álios tuam rem crédidisti mágis quam tete animum
 áduorsuros?

nam út ut erant alia, illi certe quae nunc tibi domíst
consuleres,

5 néquid propter tuám fidem decépta poteretúr mali:
quói nunc miserae spés opesque súnt in te uno omnés
sitae. 470

GE. Et quídem, ere, nos iam dúdum hic te absentem
íncusamus, qui áberis;

AN. Te ipsúm quaerebam. GE. séd ea causa níhilo
magis defécimus.

AN. Loquere óbsecro, quonam ín loco sunt rés et for-
tunaé meae?

10 num súbolet quid patri? GE. Nil etiam. AN. Ecquíd
spei porrost? GE. Néscio, AN. Ah!

GE. nisi Phaédria haud cessáuit pro te ení. AN.
Nil fecít noui. 475

GE. Tum Phórmio itidem in hác re ut in aliis strénuom
hominem praébuit.

AN. Quid is fécit? GE. Confutáuit uerbis ádmodum
iratúom senem.

AN. Eu, Phórmio! GE. Ego quod pótui porro. AN.
Mí Geta, omnis uós amo.

15 GE. Síe habent princípia sese ut díxi: adhuc est tran-
quílla res,
mánsurusque pátruom pater est, dum húc adueniat.

AN. Quidnam eum? GE. Ait 480
de eíus consilio sése uelle fácere quod ad hanc rem
áttinet.

AN. Quántum metuist míhi, uidere huc sáluom nunc
patruóm, Geta!

nam eíus per unam, ut aúdio, aut uiuam aút moriar
senténtiam.

20 GE. Phaédria tibi adést. AN. Vbinam? GE. Eccum
ab suá palaestra exít foras.

474 numquid patri subolet? || 479 tranquilla res est ||
480 quidnam eum? GE. ait] quid eum? GE. ut aiebat ||
482 quantum (quantus) metus est || 488 per eius ||

PHAEDRIA	DORIO	ANTIPHO	GETA
ADVLESCENS	LENO	ADVLESCENS	SERVOS

- III 2 PH. Dório, 485
audi óbsecro. DO. Non áudio. PH. Parúmper. DO.
Quin omítte me.
- PH. Áudi quod dicam. DO. Át enim taedet iam áu-
dire eadem míliens.
- PH. Át nunc dicam quód lubenter áudias. DO. Lo-
quere, áudio.
- PH. Nón queo te exoráre ut maneas tríduom hoc?
quo núnc abis?
- 5 DO. Mirábar si tu míhi quicquam adferrés noui. AN. Ei, 490
metuó lenonem néquid huius cónsuat capití, Geta.
PH. Nondúm mihi credis? DO. Háriolare. PH. Sín
fidem do? DO. Fábulae!
- PH. Faéneratum istúc beneficium púlcre tibi dicés.
DO. Logi!
- PH. Créde mihi, gaudébis facto: uérum hercle hoc est.
DO. Sómnia!
- 10 PH. Éxperire: nón est longum. DO. Cántilenam ean-
dém canis. 495
- PH. Tu míhi cognatus, tú parens, tu amícus, tu . .
DO. Garrí modo!
- PH. Ádeon ingenio ésse duro te átque inexorábili,
út neque misericórdia neque précibus mollirí queas!
DO. Ádeon te esse incógitantem atque ínpudentem
síné modo,
- 15 út phaleratis díctis ducas me ét meam ductes grátiis! 500
AN. Míseritumst. PH. Ei, uérbis uincor! GE. Quám
uterquest similis sui!
- PH. Neque, Ántipho alia quom ócupatus ésset solli-
cítúdiue,

491 nequid huius consuat capiti, Geta] nequid (ne aliquid) suo suat capiti. GE. idem ego ueveor (metuo) || 499 inpudentem sine modo] IMPUDENTEMPHAEDRIASINEMODO (inpudentem Phaedria) ||

tum hoc esse mi obiectum malum! AN. Ah, quid istuc
est autem, Phaédria?

PH. Ó fortunatissime Antipho! AN. Égone? PH. Quoi
quod amás domist,

20 núnquam cum huius modi úsus uenit út conflicta-
rés malo! 505

AN. Míhin domist? immo, id quod añunt, aúribus
teneó lupum:

nám neque quo pacto á me amittam néque uti reti-
neám scio.

DO. Ístuc mi ipsum in hóc est. AN. Heia, né parum
lenó sies.

námquid hic confécit? PH. Hicine? quód homo in-
humaníssimus:

25 Pámphilam meam uéndidit. AN. Quid? uéndidit? GE.
Ain? uéndidit? 510

PH. Véndidit. DO. Quam indígnum facinus! ancíllam
aere emptám meo!

PH. Néqueo exorare út me maneat ét cum illo ut
mutét fidem

tríduom hoc, dum id quód est promissum ab amícis
argentum ádfero:

sí non tum dederó, únám praeterea hóram ne opper-
tús sies.

30 DO. Óptundes? AN. Haud lóngumst id quod órat:
exorét sine: 515

ídem hic tibi, quod bóni promeritus fúeris, condu-
plicáuert.

DO. Vérba istaec sunt. AN. Pámphilane hanc úrbem
priuarí sines?

túne praeterea hórum amorem dístrahi poterís pati?

505 neque (nec) cum huius modi umquam tibi usus ||
508 ipsum istuc mihi || 518 aufero || 515 OPTUNDIS (obtunde) ||
orat Dorio exoret || 517 Pamphilanne hac urbe || 518 tune] TUNC (tum) ||

- DO. Néque ego neque tu. PH. Dí tibi omnes íd quod
es dignús duint!
- 35 DO. Égo te complurís aduorsum ingénium meum
mensés tuli, 520
pólicitantem et níl ferentem, fléntem. nunc contra
ómnia haec:
répperi qui dét neque lacrumet. dá locum melióribus.
AN. Cérte hercle, ego si sátis commemori, tibi quidemst
olím dies,
quam ád dares huic, praéstítuta. PH. Fáctum. DO.
Num ego istúc nego?
- 40 AN. Iam éa praeteriit? DO. Nón, uerum haec eĩ ánte-
cessit. AN. Nón pudet 525
uánitatis? DO. Mínume, dum ob rem. GE. Stérculi-
num! PH. Dório,
ítane tandem fácere oportet? DO. Síc sum: si placeo,
útere.
- AN. Sic hunc decipís *tu*? Do. Immo énim uero, An-
tipho, hic me decípit:
nám hic me scibat huíus modi esse, ego hunc esse
aliter crédidi.
- 45 íste me fefellit, ego isti níhilo sum aliter ác fui. 530
séd utut haec sunt, támen hoc faciam: crás mane ar-
gentúm mihi
míles dare se díxit: si tu príor attuleris, Phaédria,
meá lege utar, út sit potior quí prior ad dandúmst. uale.

PHAEDRIA ANTIPHO GETA
ADVLESCENTES DVO SERVOS

- III 3 PH. Quíd faciám? unde ego núnc tam subito huic ár-
gentum inueniám miser,
quoí minus nihilo est, quód, hic si pote fuisset ex-
orárier 535

529 HUIUSMODISCIEBATESSE (esse sciebat) || 532 si mihi
prior tu ||

tríduom hoc, promíssum fuerat? AN. Ítane hunc pa-
 tiemúr, Geta,
 fieri miserum, quí me dudum, ut díxí, adiuerit cómiter?
 5 quín quod opust benefícium rursum eĩ éxperiemur
 réddere?

GE. Scío equidem hoc esse aéquom. AN. Age ergo,
 sólus seruare hunc potes.

GE. Quíd faciam? AN. Inueniás argentum. GE. Cúpio;
 sed id unde, édoce. 540

AN. Páter adest hic. GE. Scío: sed quid tum? AN. Ah,
 díctum sapientí sat est.

GE. Ítane? AN. Ita hercle. GE. Sáne pulcre suádes:
 etiam tu hinc abis?

10 nón triumpho, ex núptiis tuis sí nil nanciscór mali,
 ni étiam nunc me huius caúsa quaerere ín malo iu-
 beás crucem?

AN. Vérum hic dicit. PH. Quíd? ego uobis, Géta, alienus
 sum? GE. Haúd puto; 545

séd parumne est, quód nunc nobis súscenset senex
 ómnibus,

ni ínstigemus étiam, ut nullus lócus relinquatúr preci?

15 PH. Álius ab oculís meis illam in ígnotum abducét
 locum? hem!

tum ígitur, dum licét dumque adsum, lóquimini me-
 cum, Ántipho,

cóntemplamíní me. AN. Quam ob rem? aut quídnam
 facturús? cedo. 550

PH. Quóquo hinc asportábitur terrárum, certumst pér-
 sequi

aút perire. GE. Dí bene uortant quód agas: pede-
 temptím tamen!

20 AN. Víde síquid opis pótes adferre huic. GE. Quíd
 'síquid'? AN. Quaere óbsecro,
 néquid plus mínúsue faxit, quód nos post pigeát, Geta.

542 ita. GE. sane hercle || 546 omnibus nunc nobis su-
 scenset senex || 553 si quid quid (si quicquid) ||

- GE. Quaéro. AN. Saluos ést, ut opinor. GE. Vêrum enim metuó malum. 555
- AN. Nôli metuere: úna tecum bóna mala tolerábimur.
- GE. Quántum tibi opust lóquere argenti? PH. Sólae trígintá minae.
- 25 GE. Tríginta? hui, percárast, Phaedria. PH. Ístaec uero uílís est.
- GE. Áge age, inuentas réddam. PH. O lepidum! GE. Aufér te hinc. PH. Iam opust. GE. Íam feres: séd opus est mihi Phórmionem ad hánc rem adiutorém dari. 560
- AN. Praéstost: audacíssume oneris quód uis inpone, écferet: sólus est homo amíco amicus. GE. Eámus ergo ad eum ócius.
- 30 AN. Númquid est quod méa opera opus sit uóbis? GE. Nil; uerum ábi domum ét illam miseram, quam égo nunc intus scío esse exanimatám metu, cónsolare. céssas? AN. Nihil est aéque quod faciám lubens. — 565
- PH. Quá uia istuc fácies? GE. Dicam in ítinere: hinc modo te ámoue.

DEMIPHO CHREMES

SENES DVO

- IV 1 DE. Quid? quá profectus caúsa hinc es Lemnúm, Chremes,
addúxtin tecum fíliam? CH. Non. DE. Quíd ita 'non'?
CH. Postquám uidet me eius máter esse hic diútius, simul autótem non manébat aetas uírginis 570
5 meam néclegentiam, ípsam cum omni fámilia

557 Quantum opus est tibi argenti loquere || 561 feret (et feret) || 563 quod opera mea uobis opus sit || 566 modo te hinc ||

ad mé profectam esse aibant. DE. Quid illi tám diu
quaeso ígitar commorábare, ubi id audíeras?

CH. Pol mé detinuit mórbus. DE. Vnde? aut quí?
CH. Rogas?

senéctus ipsast mórbus. sed uenísse eas 575

10 saluás audiui ex nauíta qui illas uéxerat.

DE. Quid gnáto optigerit me ábsente, audistín, Chremes?

CH. Quod quídem me factum cónsili incertúm facit:
nam hanc cónditionem síquoi optulero extrário,
quo pácto aut unde míhi sit, dicundum órdinest. 580

15 te míhi fidelem esse aéque atque egomet súm mihi
scibam; ille sí me aliénus adfiném uolet,
tacébit, dum intercédet familiáritas;

sin spréuerit me, plús quam opus est scitó sciet,
uereórque ne uxor áliqua hoc resciscát mea. 585

20 quod sí fit, ut me excútiam atque egrediár domo,
id réstat: nam ego meórum solus súm meus.

DE. Scio ita ésse: et istaec míhi res sollicitúdinist:
neque défitiscar úsque adeo experírier,
donéc tibi id quod póllicitus sum effécero. 590

GETA DEMIPEO CHRREMES
SERVOS SENES DVO

GE. Ego hóminem callidiórem uidi néminem IV 2
quam Phórmionem. uéni ad hominem, ut dicerem
argéntum opus esse et íd quo pacto fieret.

uixdúm dimidium díxeram, intelléxerat:

5 gaudébat, me laudábat, quaerebát senem. 595

dis grátias agébat, tempus síbi dari,
ubi Phaédriae esse osténderet nihiló minus
amícum sese quam Ántiphoni. hominem ápud forum
iussi ópperiri: eo me ésse adducturúm senem.

10 sed eccum ípsam. quis est ultérior? attat Phaédriae 600

572 aiebant || 592 uenio || 597 esse] se (sese) || 598 sese]
esse || apud] ad ||

pater uénit. sed quid pértimui autem bélua?
 an quía quos fallam pro úno duo sunt míhi dati?
 commódius esse opínor duplici spe útier.
 petam hínc unde a primo ínstiti: is si dát, sat est;
 15 si ab eó nil fiet, tum hínc adoriar hóspitem. 605

ANTIPHO GETA CHREMES DEMIPHO
ADVLESCENS SERVOS SENES DVO

- IV 3 AN. Exspécto quam mox récipiat sesé Geta.
 sed pátruom uideo cúm patre astantem. eí mihi,
 quam tímeo, aduentus húius quo inpellát patrem!
 GE. Adíbo. salue, o nóster Chremes. CH. Salué,
 Geta.
 5 GE. Veníre saluom uólup est. CH. Credo. GE. Quíd
 agitur? 610
 multa áduenientí, ut fít, noua hic? CH. Complúria.
 GE. Ita. de Ántiphone audístin quae facta? CH.
 Ómnia.
 GE. Tun díxeras huic? fácinus indignúm, Chremes,
 sic círcumiri! CH. Id cum hóc agebam cómodum.
 10 GE. Nam hercle égo quoque id quidem ágitans mecum
 sédulo 615
 inuéní, opinor, rémedium huic rei. CH. Quíd, Geta?
 DE. Quod rémedium? GE. Vt abii ábs te, fit forte
 óbuiam
 mihi Phórmio. CH. Qui Phórmio? DE. Is qui istánc..
 CH. Scio.
 GE. Visúmst mi, ut eius témpptarem senténtiam.
 15 preno hóminem solum: 'quór non' inquam, 'Phór-
 mio, 620
 uidés, inter nos síc haec potius cúm bona
 ut cómonamus grátia quam cúm mala?

604 institi is si] INSTITISSI (institui si is) || 609 ADIBOHOS-
 CROŞALŪENOSTER (adibo hosce o noster) ||

- erus liberalis ést et fugitans lítium:
nam céteri quidem hércle amici omnés modo
20 uno óre auctores fuére, ut praecipitem hánc daret.' 625
AN. Quid hic coéptat aut quo euádet hodie? GE. 'an
légibus
datúrum poenas díces, si illam eiécerit?
iam id éxploratumst: éia, sudabís satis,
si cum illo inceptas hómine: ea eloquéntiast.
25 uerúm pono esse uíctum eum: at tandém tamen 630
non cápitis ei res ágitur, sed pecúniae.'
postquam hómínem his uerbis séntio mollírier,
'solí sumus nunc hic' ínquam: 'eho, dic quid uís dari
tibi ín manum, ut erus hís desístat lítibus,
30 haec hínc facessat, tú molestus né sies?' 635
AN. Satin illi di sunt própítii? GE. 'nam sát scio,
si tu áliquam partem aequí bonique díxeris,
ut est ille bonus uir, tria non commutábitis
uerba hódie inter uos.' DE. Quís te istaec iussít
loqui?
35 CH. Immó non potuit mélius peruenírier 640
eo quó nos uolumus. AN. Óccidi! DE. Perge éloqui.
GE. A prímo homo insaníbat. CH. Cedo quid póstulat?
GE. Quid? nímium quantum. CH. *Quantum?* dic.
GE. Siquís daret
taléntum magnum. DE. Immó malum hercle: ut níl
pudet!
40 GE. Quod díxi adeo eí: 'quaéso, quid si fíliam 645
suam únicam locáret? paruí ré tulit
non súscépissee: inuéntast quae dotém petat.'
ut ad paúca redeam, illíus mittam inéptias,
haec dénique eius fúit postrema orátio:
45 'ego' ínquit 'a princípío amici fíliam, 650
ita ut aéquom fuerat, uólui uxorem dícere:
nam míhi uenibat ín mentem eius incómmodum,

631 eí] eius || 643 quantum licuit (libuit) || 648 redeam ac
mittam illius || 652 ueniebat ||

- in séruitutem paúperem ad ditém dari.
 sed mi ópus erat, ut apérte tibi nunc fábuler,
 50 aliquántulum quae adférret, qui dissóluerem 655
 quae débito: etiam núnc, si *mih*i uolt Démipho
 dare quántum ab hac accípio, quae sponsást mihi,
 nullám mihi malim quam ístanc uxórém dari.’
 AN. Vtrúm stultitia fácere ego hunc an málitia
 55 dicám, scientem an ímprudentem, incértus sum. 660
 DE. Quid si ánimam debet? GE. ‘Áger oppositus
 pígnori
 decem ób minas est.’ DE. Áge age, iam ducat: dabo.
 GE. ‘Aedículae item sunt ób decem alias.’ DE. Oíeí,
 nímíumst. CH. Ne clama: répetito hasce a mé decem.
 60 GE. ‘Vxóri emunda ancíllulast; tum plúscula 665
 supelléctile opus est, ópus est sumptu ad núptias:
 his rébus sane *pórr*o pone’ inquit ‘decem.’
 DE. Sescéntas proinde scríbito iam mihí dicas:
 nil do. ímpuratus mé ille ut etiam inrídeat?
 65 CH. Quaeso, égo dabo, quiésc: tu modo filium 670
 fac ut íllam ducat, nós quam uolumus. AN. Eí mihí!
 Geta, óccidisti mé tuis falláciis.
 CH. mea caúsa eícitur: mé hoc est aequom amíttre.
 GE. ‘Quantúm potest me cértiorem’ inquit ‘f’ce,
 70 si illám dant, hanc ut míttam, ne incertús siem: 675
 nam illí mihí dotem íam constituerúnt dare.’
 CH. Iam accípiat: illis répudium renúntiet,
 hanc ducat. DE. Quae quidem ílli res uortát male!
 CH. Oppórtune adeo argéntum nunc mecum áttuli,
 75 fructúm quem Lemni uxóris reddunt praedia: 680
 inde súmam: uxóri tibi opus esse díxero.

ANTIPHO GETA
ADVLESCENS SERVOS

- AN. Geta! GE. Ém. AN. Quid egisti? GE. Émunxi IV 4
argentó senes.
- AN. Satin ést id? GE. Nescio hércle, tantum iússus
sum.
- AN. Eho, uérbero, aliud míhi respondes ác rogo?
GE. Quid érgo narras? AN. Quid ego narrem? operá
tua 685
- 5 ad réstim miquidem rés redit planíssume.
ut téquidem di deaeque ómnes superi *atque* ínferi
malís exemplis pérđant! hem, siquíd uelis,
huic mándes, qui te ad scópulum e tranquillo auferet.
quid mínus utibile fuit quam hoc ulcus tángere 690
- 10 aut nóminare uxórem? iniectast spés patri
posse íllam extrudi. cédo nunc porro: Phórmio
dotém si accipiet, úxor ducendást domum:
quid fiet? GE. Non enim dúcet. AN. Noui. céterum
quom argéntum repetent, nóstra causa scílicet 695
- 15 in néruom potius íbit? GE. Nihil est, Ántipho,
quin mále narrando póssit deprauárier.
tu id quód bonist excérpis, dicis quód malist.
audí nunc contra: iám si argéntum accéperit,
ducendast uxor, út aís: concedó tibi; 700
- 20 spatiúm quidem tandem ádparandi núptias,
uocándi, sacrificándi dabitur paúlulum.
intérea amici quód polliciti súnť dabunt:
inde íste reddet. AN. Quam ób rem? aut quid dicét?
GE. Rogas?
- 25 'quot rés postilla mónstra euenerúnť míhi! 705
intro íť in aedis áter alienús canis;
anguís per inpluuium décidit de tégulis;
gallína cecinit; ínterdixit háriolus;

686 mihi quidem || 687 omnes di deaeque || 689 auferat

harispex uetuit; ánte brumam autém noui
 negóti incipere! quae causast iustíssima. 710
 30 haec fient. AN. Vt modo fiant! GE. Fient: mé uide.
 pater éxit; abi, dic esse argentum Phaédriae.

DEMIPHO CHEREMES GETA
 SENES DVO SERVOS

IV 5 DE. Quiétus esto, inquam: égo curabo néquid uerbo-
 rúm duit.
 hoc témere numquam ego á me amittam, quín mihi
 testis ádhibeam:
 quoi dem ét quam ob rem dem, cómmemorabo. GE.
 Vt caútust, ubi nil ést opus! 715
 CH. Atqui ita opus factost: ét matura, dúm lubido
 eadem haéc manet:
 5 nam si áltera illa mágis instabit, fórs fuat an nos
 réiciat.
 GE. Rem ipsám putasti. DE. Dúc me ad eum ergo. GE.
 Nón moror. CH. Vbi hoc égeris,
 transíto ad uxorém meam, ut conuéniat hanc prius
 quam hinc abit.
 dicát eam dare nos Phórmioni núptum, ne suscén-
 seat, 720
 et mágis esse illum idóneum, qui ipsí sit familiárior:
 10 nos nóstro officio níl digressos esse: quantum is uóluerit
 datum esse dotis. DE. Quid malum id tua ré fert?
 CH. Magni, Démipho.
 non sátis est tuom te officium fecisse, id si non fama
 ádprobat:
 uolo ipsíus haec uoluntáte fieri, né se eiectam praé-
 dicet. 725

717 fors fuat an] forsitan || 723 tua malum id || 724 si
 non id || 725 ipsius quoque uoluntate haec ||

- DE. Idem égo istuc facere pōssum. CH. Mulier mūlieri
magis cōgruit.
- 15 DE. Rogábo. CH. Vbi illas nūnc ego reperíre possim,
cógito.

SOPHRONA CHREMES
NVTRIX SENEX

- SO. Quid agam? quem mi amicum inueniam misera? V 1
aut quo consilia haec referam?
aut unde auxiliūm petam?
nám uereor, era ne ób meum suasum indigne iniuria
ádficiatur: 730
íta patrem adulescētis facta haec tólerare audió uio-
lenter.
- 5 CH. Nám quae haec anus est, éxanimata a frátre quae
egressást meo?
SO. quod ut fácerem egestas me ímpulit, quom scírem
infirmas nūptias
hásce esse, ut id consúlerem, interea uíta ut in tutó
foret:
- CH. Cérte edepol, nisi me ánimus fallit aut parum
prospíciunt oculi, 735
meaé nutricem gnátae uideo. SO. néque ille inuesti-
gátur, CH. Quid ago?
- 10 SO. qui éius pater est. CH. Ádeo an maneo, dum haéc
quae loquitur mágis cognosco?
SO. quódsi eum nunc reperíre possim, est níl quod
uerear. CH. Ípsa east.
- age cónloquar. SO. Quis hic lóquitur? CH. Sophrona!
SO. ét meum nomen nóminat?
- CH. Réspice ad me. SO. Di, óbsacro uos, éstne hic Stilpo?
CH. Nón. SO. Negas? 740

737 est eius pater (est pater eius) || 738 nihil est (sit)
quod uerear. CH. ea ipsa est (ea est ipsa est) || 740 Stilpo ||

- CH. Cóncede hinc a fóribus paulum istórsum sodes,
Sóphrona.
- 15 ne me ístoc posthac nómine appellássis. SO. Non is
óbsecro es,
quem sémpet te esse díctitasti? CH. St'. SO. Quid
has metuís fores?
- CH. Conclúsam hic habeo uxórem saeuam. uérum
istoc me nómine
eo pérperam olim díxi, ne uos fórtet inprudéntes
foris 745
effúttiretis átque id porro aliqua úxor mea rescísceret.
- 20 SO. Hem, istóc pol nos te hic ínuenire míserae num-
quam pótuimus.
- CH. Eho díe mihi, quid rei tibist cum fámilia hac
unde éxis?
ubi illae sunt? SO. Miseram me! CH. Hém, quid
est? uiuóntne? SO. Viuit gnáta.
matrem ípsam ex aegritúdiue hac mors míseram con-
secútast. 750
- CH. Male fáctum. SO. Ego autem, quae éssem anus
desérta egens ignóta,
25 ut pótui, nuptum uírginem locáui huic adulescénti,
harúm qui est dominus aédium. CH. Antiphónine?
SO. Em, istic ípsi.
- CH. Quid? duásne is uxorés habet? SO. Au, únám
illequidem hanc sólam.
- CH. Quid illam álteram quae díctur cognáta? SO. Haec
ergost. CH. Quid aís? 755
- SO. Compósito factumst, quó modo hanc amáns habere
pósset
30 sine dóte. CH. Di uostrám fidem, quam saepe forte
témere
euéniunt quae non aúdeas optáre! offendi aduénients
quicúm uolebam atque út uolebam fíliam locátam:

742 SO. quid non || 750 miseram mors || 753 isti || 754 au
obsecro unam || 759 collocatam filiam (COLLOCATAMAMARI) ||

quod nós ambo opere máxumo dabámus operam ut
fieret, 760

sine nóstra cura, máxuma sua cúra hic solus fécit.

35 SO. Nunc quíd opus factó sít uide: pater ádulescentis
uénit

eumque ánimo iniquo hoc óppido ferre áiunt. CH.
Nil periclist.

sed pér deos atque hominés meam esse hanc cáue
resciscat quisquam.

SO. Nemo éx me scibit. CH. Séquere me: intus cétera
audiétis. 765

DEMIPHO GETA

SENEX SERVOS

DE. Nostrápte culpa fácimus ut malís expediat ésse, v 2
dum nímium dici nós bonos studémus et benígnos.

ita fúgias ne praetér casam, quod áiunt. nonne id sát
erat,

accépere ab illo iniúriam? etiam argéntumst ultro
obiéctum,

5 ut sít qui uiuat, dum áliud aliquid flágití conficiat. 770

GE. Planíssume. DE. Eis nunc praémiumst, qui récta
praua faciunt.

GE. Veríssume. DE. Vt stultíssume quidem illí rem
gesserímus.

GE. Modo ut hóc consilio póssiet discédi, ut istam
dúcat.

DE. Etiámne id dubiumst? GE. Haúscio hercle, ut
homóst, an mutet ánimo.

10 DE. Hem, mútet autem? GE. Néscio; uerúm, si
forte, díco. 775

DE. Ita fáciam, ut frater cénsuit: uxórem eius huc
addúcam,

cum ista út loquatur. tú, Geta, abi prae: núntia hanc
uentúram. —

GE. Argéntum inuentumst Phaédriæ; de iúrgio silétur;
prouisumst, ne in praeséntia haec hinc ábeat; quid
nunc pórró?

15 quid fiet? in eodém luto haesitáns uorsura sóluis, 780
Geta; praeséns quod fuerát malum, in diem ábiit;
plagae créscunt,
nisi próspicis. nunc hínc domum ibo ac Phánium
edocébo,
nequíd uereatur Phórmionem aut huius oratiónem.

DEMIPHO NAVSISTRATA

SENEA

MATRONA

- V 3 DE. Agedum, út soles, Nausístrata, fac illam út pla-
cetúr nóbis,
ut suá uoluntate íd quod est faciúndum faciat. NA.
Fáciam. 785
- DE. Paritér nunc opera me ádiuues, ac ré dudum
opituláta es.
- NA. Factúm uolo; at pol mínus queo uiri cúlpa, quam
me dígnumst.
- 5 DE. Quid áútem? NA. Quia pol meí patris bene
párta indiligénter
tutátur: nam ex eis praédiis talénta argenti bína
statím capiebat: uír uiro quid praestat! DE. Binan
quaeso? 790
- NA. Ac rébus uilióribus multó talenta bína. DE. Hui!
- NA. Quid haec uidentur? DE. Scilicet. NA. Virúm
me natum uellem:
- 10 ego osténderem, DE. Certó scio. NA. quo pácto..
DE. Parce sódes,

783 huius] eius || 784 illa || 787 at] ac || 791 multo tamen
talenta |

ut pössis cum illa, múlier ne te aduléscens defetiget.
 NA. Faciam út iubes; sed meúm uirum abs te exíre uideo.

NAVSISTRATA CHREMES DEMIPHO
MATRONA SENES DVO

- CH. Ehem, Démipho, 795
 iam illí datumst argéntum? DE. Curauí fílico. CH.
 Nollém datum.
 sed uídeo uxorem: paéne plus quam sát erat. DE.
 Quor nollés, Chremes?
 15 CH. Iam récte. DE. Quid tu? ecquíd locutu's cum ístac,
 quam ob rem abducimus?
 CH. Transégi. DE. Quid aít tándem? CH. Abduci nón
 potest. DE. Qui nón potest?
 CH. Quia utérque utriquest córdi. DE. Quid istuc nóstra?
 CH. Magni: praéterhac 800
 cognátam comperi ésse nobis. DE. Quíd? deliras.
 CH. Síc erit.
 non témere dico: rédii mecum in mémoriam. DE.
 Satin sánus es?
 20 NA. Au óbsecro, uide ne ín cognatam pécces. DE. Non
 est. CH. Né nega:
 patris nómen aliud díctumst: hoc tu errásti. DE. Non
 norát patrem?
 CH. Norát. DE. Quor aliud díxit? CH. Numquamne
 hódie concedés mihi 805
 neque intélleges? DE. Si tú nil narras? CH. Pérdis.
 NA. Miror quíd siet.
 DE. Equidem hércle nesció. CH. Vin scire? at íta
 me seruet Iúppiter,

793 ne te adulescens mulier || 798 abducimus] hanc ducimus || 806 quid hoc siet (est) ||

- 25 ut própior illi, quam égo sum ac tu, homo némost.
 DE. Di uostrám fidem!
 eámus ad ipsam: una ómnis nos aut scíre aut nescire
 hóc uolo. CH. Ah!
 DE. Quid ést? CH. Itan paruam míhi fidem esse
 apúd te! DE. Vin me crédere? 810
 uin sátis quaesitum mí istuc esse? age fiat. quid?
 illa filia
 amíci nostri quíd futurumst? CH. Récte. DE. Hanc
 igitur míttimus?
 30 CH. Quid ni? DE. Ílla maneat? CH. Síc. DE. Ire
 igitur tíbi licet, Nausístrata.
 NA. Sic pól commodius ésse in omnis árbitror, quam
 ut coéperas,
 manére hanc: nam perlíberalis uísast, quom uidí,
 míhi. — 815
 DE. Quid istúc negotist? CH. Íamne operuit óstium?
 DE. Iam. CH. O Iúppiter!
 di nós respiciunt: gnátam inueni núptam cum tuo filio.
 DE. Hem,
 35 quo pácto id potuit? CH. Nón satis tutúst ad nar-
 randum híc locus.
 DE. At tu íntro abi. CH. Heus, ne filii quidem hoc
 nóstri resciscánt uolo.

ANTIPHO
ADVLESCENS

- V 4 Laetús sum, utut meae res sése habent, fratri óptigisse
 quód uolt. 820
 quam scítumst, eius modi ín animo paráre cupiditátes,
 quas, quóm res aduorsaé sient, pauló mederi póssis!
 hic símul argentum répperit, curá sese expédíuit;
 5 ego nullo possum rémedio me euólueré ex his túrbis,

quin, si hóc celetur, ín metu, sin pátefit, in próbró
 sim. 825
 neque mé domum nunc récipérem, ni mi éssét spes
 osténta
 huitísce habendae. séd ubinam Getam ínuenire pós-
 sum? 827

PHORMIO ANTIPHO
PARASITVS ADVLESCENS

PH. Argéntum accepi, trádidi lenóni: abduxi mǔlie V 5
 rem, 829
 curáui propria ut Phaédria poterétur: nam emissást
 manu. 830
 nunc úna mihi res étiam restat quae ést conficiunda,
 ótium
 ab sénibus ad potándum ut habeam: nam áliquot hos
 sumám dies.
 5 AN. Sed Phórmio:st: quid aís? PH. Quid est? AN. Quid
 núnc facturust Phaédria?
 quo pácto satietátem amoris aít se uelle absúmere?
 PH. Vicíssim partis tuás acturust. AN. Quás? PH.
 Vti fugitét patrem. 835
 te suás rogauit rúrsum ut ageres, caúsam ut pro se
 díceres.
 nam pótaturus ést apud me. ego me íre senibus
 Súnium
 10 dicam ád mercatum, ancíllulam emptum dúdum quam
 dixít Geta,
 ne quom híc non uideant mé conficere crédant argen-
 túm suom.
 sed óstium concrépuít abs te. AN. Víde, quis egre-
 ditúr? PH. Getast. 840

ut rogem, quod tempus conueniundi patris me capere suadeat 828

833 quid nam nunc || 835 uti] ut ||

GETA ANTIPHO PHORMIO
SERVOS ADVLESCENS PARASITVS

- V 6 GE. Ó Fortuna, o Fórs Fortuna, quántis commodi-
tátibus
quám subito meo ero Antiphoni ope uóstra hunc
onerastís diem!
- AN. Quídnam hic sibi uolt? GE. nósque amicos eíus
exonerastís metu!
- séd ego nunc mihi céssó, qui non úmerum hunc onero
pállio
- 5 átque hominem propéro ínuenire, ut haéc quae con-
tingerínt sciat. 845
- AN. Núm tu intellegís, quid hic narret? PH. Núm tu?
AN. Nil. PH. Tantúndem ego.
- GE. Ád lenonem hinc íre pergam: ibi núnc sunt. AN.
Heus, Geta! GE. Ém tibi.
- núm mirum aut nouómst reuocari, cúrsu quom ín-
stiterís? AN. Geta!
- GE. Pérgit hercle: númquam tu odio tuó me uinces.
AN. Nón manes?
- 10 GE. Vápula. AN. Id quidem tíbi iam fiet, nísi re-
sistis, uérbero. 850
- GE. Fámiliariórem oportet ésse hunc: minitatúr malum.
séd isne est quem quaero án non? ipsust. cóngredere
actutúm. AN. Quid est?
- GE. Ó omnium, quantum ést qui uiuont, hómínium
homo ornatíssime!
- nám sine controuórsia ab dis sólus diligere, Antipho.
- 15 AN. Íta uelim; sed quí istuc credam ita ésse mihi dicí
uelim. 855
- GE. Sátin est si te délibutum gáudio reddo? AN.
Énicas.
- PH. Quín tu hinc pollicitátiones aúfer et quod férs
cedo. GE. Oh,
- tú quoque aderas; Phórmio? PH. Áderam; séd tu
cessas? GE. Áccipe, em:

- út modo argentúm tibi dedimus ápuđ forum, rectá domum
- 20 súmús profecti: intérea mittit érus me ad uxorem tuam. 860
- AN. Quam ób rem? GE. Omitto próloqui: nam níhil ad hanc rem est, Ántipho.
- úbi in gynaeceum íre occipio, púer ad me adcurrít Mída,
- póne prendit pállio, resupínat: respició, rogo quam ób rem retineát me: aít esse uétítum intro ad eram accédere.
- 25 'Sóphrona huc fratrem modo' inquit 'sénis introduxít Chremem' 865
- eúmque nunc esse íntus cum illis: hóc ubi ego audiui, ád fores
- súspenso gradú placide ire pérrexi, accessi, ástíti, ánimam compressi, aúrem admoui: ita ánimam coepi atténdere,
- hóc modo sermónem captans. PH. Eú, Geta! GE. Híc pulchérimum
- 30 fácinus audiui, ítaque paene hercle éxclamaui gaúdio. 870
- AN. Quód? GE. Quodnam arbitráre? AN. Nescio. GE. Átqui mirificíssimum:
- pátruos tuos est páter inuentus Phánio uxóri tuae. PH. Hem!
- AN. Quíd ais? GE. Cum eius consuéuit olim mátre in Lemno clánculum.
- PH. Sómnum! utin haec ígnoraret suóm patrem? GE. Aliquid crédito,
- 35 Phórmio, esse caúsae; sed men cénset potuísse ómnia 875 íntellegere extra óstium, íntus quae ínter sepse illi égerint?
- AN. Átque ego quoque inaudíui hercle illam fábulam. GE. Immo etiám dabo

863 reprehendit (adprehendit) || 865 modo fratrem huc || 875 censen || 876 sepse illi] sese ipsi || 877 hercle ego quoque inaudiui illam (illam audiui) ||

quó magis credas: pátruos interea índe huc egreditúr
 foras;
 haúd multo post cúm patre idem récipit se intro
 dénuo;
 40 áit uterque tibi potestatem eíus habendae sé dare. 880
 dénique ego sum míssus, te ut requírerem atque ad-
 dúcerem.
 AN. Quín ergo rape mé: quid cessas? GE. Fécero.
 AN. O mi Phórmio,
 uále. PH. Vale, Antiphó. bene, ita me dí ament,
 factum: gaúdeo.

PHORMIO

PARASITVS

V 7 Tantám fortunam de ínprouiso esse hís datam!
 summa élundendi occásiost mihi núnc senes 885
 et Phaédriae curam ádimere argentáriam,
 ne quóiquam suorum aequalium suppléx siet.
 5 nam idem hóc argentum, ita ut *míhi* datumst, ingrátiiis
 ei dátum erit: hoc qui cógam, re eapse répperi.
 nunc géstus mihi uoltúsque est capiundús nouos. 890
 sed hínc concedam in ángiportum hoc próximum,
 inde hísce ostendam me, úbi erunt egressí foras.
 10 quo me ádsimularam ire ád mercatum, nón eo.

DEMIPHO CHREMES PHORMIO

SENES DVO PARASITVS

V 8 DE. Dis mágnas merito grátias habeo átque ago,
 quando éuenere haec nóbis, frater, próspere. 895
 12 CH. Estne ita uti dixi líberalis? DE. Óppido.

quantúm potest, nunc cónueniundust Phórmio,
 prius quám dilapidet nóstras trigintá minas
 5 ut auferamus. PH. Démiphonem, sí domist,
 uisam, út quod. . DE. At nos ad te ibamus, Phór-
 mio. 900

PH. De eadem hác fortasse caúsa? DE. Ita hercle.

PH. Crédidi:

quid ad me ibatis? DE. Rídiculum. PH. An rebámini
 me nón id facere quód recepissém semel?

10 heus, quánta quanta haec méa paupertas ést, tamen
 adhúc curauí unum hóc quidem, ut mi essét fides. 905

13 idque ádeo uenio núntiatum, Démipho,
 parátum me esse: ubi uóltis, uxorem date.

15 nam omnís posthabuí míhi res, ita uti pár fuit,
 postquam id tanto opere uós uelle animum aduórteram.

DE. At híc dehortatus ést me, ne illam tibi darem: 910

'nam quí erit rumor' inquit, 'id si féceris!

olím quom honeste pótuit, tum non ést data:

20 nunc uíduam extrudí túrpest': ferme eadem ómnia
 quae túte dudum córam me incusáueras.

PH. .Satis *pól* superbe inlúditis me. DE. Quí? PH.

Rogas? 915

quia ne álteram quidem íllam potero dúcere:

nam quó redibo ore ad eam quam contémpserim?

25 CH. 'Tum autem Ántiphonem uídeo ab sese amíttere
 inuítum eam' inque. DE. Tum autem uideo fílium

inuítum sane múlierem ab se amíttere. 920

sed tránsi sodes ad forum atque illúd mihi

argéntum rursus íube rescribi, Phórmio.

30 PH. Quodne égo discripsi pórro illis quibus débui?

DE. Quid ígitur fiet? PH. Sí uis mi uxorem dare,

quam déspondisti, dúcam: sin est út uelis 925

manére illam apud te, dós hic maneat, Démipho.

nam nón est aequom mé propter uos déciipi,

902. 903 uerebamini | ne non id facerem | 911 rumor po-
 puli inquit si id ¶

- 35 quom ego uóstri honoris caúsa repudium álterae
remiserim, quae dótis tantundém dabat.
DE. In' hinc malam rem cum ístac magnificéntia, 930
fugítue? etiam nunc crédis te ignorárier
aut túa facta adeo? PH. Irrítor. DE. Tune hanc
dúceres,
40 si tibi daretur? PH. Fác periclum. DE. Vt filius
cum illa hábitet apud te! hoc uóstrum consiliúm fuit.
PH. Quaesó quid narras? DE. Quín tu mi argentúm
cedo. 935
PH. Immo *hercle* uxorem tú cedo. DE. In ius ámbula.
PH. Enim uéro si porro ésse odiosi périgitis . .
45 DE. Quid fácies? PH. Egone? uós me indotatis modo
patrócinarí fórtasse arbitrámini:
etiám dotatis sóleo. CH. Quid id nostrá? PH.
Nihil. 940
hic quándam noram, quóius uir uxorem CH. Hém!
DE. Quid est?
PH. Lemni hábuit aliam, CH. Núllus sum. PH. ex
qua filiam
50 suscepit, et eam edúcit clam. CH. Sepúltus sum.
PH. Haec ádeo ego illi iám denarrabo. CH. Óbsecro,
ne fácias. PH. Oh, tune ís eras? DE. Vt ludós
facit! 945
CH. Missúm te facimus. PH. Fábulae! CH. Quid
uís tibi?
argéntum quod habes cóndonamus te. PH. Aúdio.
55 quid uós malum ergo mé sic ludificámini
inépti uostra púerili inconstántia?
noló uolo: uolo nólo rursum: cape cedo: 950
quod díctum, indictumst: quód modo ratum erat, ín-
ritumst.
CH. Quo pácto aut unde hic haéc rescuiit? DE. Néscio,
60 nisi mé dixisse némini certó scio.

930 i hinc in malam rem (INMALAMREM HINC) || 936 *hercle*]
uero || 937 in ius enim uero si || 943 clam educat || 949 incon-
stantia] sententia || 951 erat ratum ||

- CH. Monstri, ita me di ament, símile. PH. Inieci
scrúpulum. DE. Hem,
hicíne ut a nobis hóc tantum argenti auferat 955
tam apérte inridens? émorí hercle sátius est.
animó uirili praésentique ut síis para.
- 65 uidés tuom peccátum esse elatúm foras
neque id iám celare pósse te uxorem tuam:
nunc quód *illa* ipsa auditúrast ex aliís, Chremes, 960
id nósmet indicáre placabílius est.
tum hunc ímpuratum póterimus nostró modo
- 70 ulcisci. PH. Attat, nisi *iám* mihi prospicio, haéreo:
hi gládiatorio ánimo ad me adfectánt uiam.
CH. At uéreor ut placári possit. DE. Bóno animo es: 965
ego rédigam uos in grátiam, hoc fretús, Chremes,
quom e médio excessit únde haec susceptást tibi.
- 75 PH. Itane ágítis mecum? sátiis astute adgrédimini.
non éx re istius me ínstigasti, Démiphó.
ain tu? úbi quae lubitum fúerit peregrí féceris 970
neque huús síis ueritus féminae primáriae,
quín nóuo modo eí fáceres contuméliam,
- 80 ueniás nunc precibus laútum peccátum tuom?
hisce égo illam dictis ita tibi incensám dabo,
ut né restinguas, lácrumis sí exstilláueris. 975
DE. Tantáne adfectum quémquam esse hominem
audácia! 977
- 85 non hóc publicitus scélus hinc asportárier
in sólas terras! CH. In id redactus súm loci,
ut quíd agam cum illo nésciam prorsum. DE. Égo
scio: 980
in iús eamus. PH. In ius? huc, síquíd lubet.
CH. Adséquere, retine, dúm ego huc seruos éuoco.
- 90 DE. Enim néqueo solus: ádcurre. PH. Vna iniúriast
malum quod isti di deaeque omnes duint 976

958 peccatum tuum || 960 ex aliis auditurast (auditura sit) || Chreme || 966 Chreme || 969 non hercle ex || 970 peregre ||

tectúm. DE. Lege agito ergo. PH. Álterast tectúm,
Chremes.

CH. Rape húncc. PH. Sic agitis? énim uero uocést
opus: 985

Nausístrata, exi. CH. Os ópprime impurúm: uide,
quantúm ualet! PH. Nausístrata, inquam. CH. Nón
taces?

95 PH. Taceám? DE. Nisi sequitur, púgnos in uentrem
íngere.

PH. Vel óculum exlide: est úbi uos ulciscár probe.

NAUSISTRATA CHREMES DEMIPHO PHORMIO
MATRONA SENES DVO PARASITVS

V 9 NA. Qui nóminat me? CH. Hem! NA. Quíd istuc
turbaest, óbsecro, 990

mi uír? PH. Ehem, quid nunc óbstopuisti? NA. Quís
hic homost?

non míhi respondes? PH. Hícine ut tibi respóndeat,
qui hercle úbi sit nescit? CH. Cáue isti quicquam
créduas.

5 PH. Adi, tánge: si non tótus friget, me énica.

CH. Nihil ést. NA. Quid ergo? quíd istic narrat?
PH. Iám scies: 995

auscúlta. CH. Pergin crédere? NA. Quid ego ób-
secro

huic crédam, qui nil díxit? PH. Delirát miser
timóre. NA. Non pol témerest, quod tu tám times.

10 CH. Egon tímeo? PH. Recte sáne: quando nil times
et hoc níhil est quod ego díco, tu narrá. DE.

Scelus, 1000
tibi nárret? PH. Ohe tu, fáctumst abs te sédulo

pro frátre. NA. Mi uir, nón mihi dices? CH. Át
NA. Quid 'at'?

CH. non ópus est dicto. PH. Tíbi quidem: at scito
huíc opust.
15 in Lémno NA. Hem, quid ais? CH. Nón taces? PH.
clam te CH. Eí mihi!

PH. uxórem duxit. NA. Mí homo, di meliús duint! 1005

PH. Sic fáctumst. NA. Perii mísera. PH. Et inde
fíliam ,

suscépit iam unam, dúm tu dormis. CH. Quíd agimus?

NA. Pro di ínmortales, fácinus miserandum ét malum!

20 PH. Hoc áctumst. NA. An quiequam hódiest factum
indígnius?

* * * * *

qui mi, úbi ad uxores uéntumst, tum fiúnt senes! 1010
Démipho, te appélló; nam cum hoc ípso distaedét
loqui:

haécine erant itiónes crebrae et mánsiones diútinae
Lémni? haecine erat éa quae nostros mínuit fructus
uílitas?

25 DE. Égo, Nausistrata, ésse in hac re cúlpan meritam
nón nego,

séd ea quin sit ígnoscenda. PH. Vérba fiunt mórtuo. 1015

DE. Nám neque neclegéntia tua néque odio id fecít tuo.
uínolentus fére abhinc annos quíndecim muliérculam
eám compressit, únde haec natast, néque postilla um-
quam áttigit.

30 éa mortem obiit, é medio abiit, quí fuit in re hac
scrúpulus.

quam ób rem te oro, ut ália facta túa sunt, aequo
animo hóc feras. 1020

NA. Quíd ego 'aequo animo'? cúpio mísera in hác re
iam defúngier;

séd qui id sperem? aetáte porro mínus peccaturúm
putem?

íam tum erat senéx, senectus sí uerecundós facit.

35 án mea forma atque aetas magis nunc expetendast,
Démipho?

quid mi hic adfers, quam ob rem expectem aut sperem porro non fore? 1025

PH. Exsequias Chreméti quibus est commodum ire, em tempus est.

sic dabo: age nunc, Phormionem qui uolet lacessito: faxo tali sit mactatus infortunio atque hic est.

DE. * * * * *

40 PH. Rédeat sane in gratiam iam: supplicii satis est mihi.

habet haec ei quod, dum uiuat, usque ob aurem obganniat. 1030

NA. At meo merito credo. quid ego nunc commorem, Démipho, singillatim, qualis ego in hunc fuerim? DE. Noui aequae omnia

técum. NA. Merito hoc meo uidetur factum? DE. Minime gentium:

45 uerum iam quando accusando fieri infectum non potest, ignosce: orat confitetur purgat: quid uis amplius? 1035

PH. Enim uero prius quam haec dat ueniam, mihi prospiciam et Phaédriae.

heus Nausistrata, huic prius quam respondeas temere, audí. NA. Quid est?

PH. Ego minas triginta ab illo per fallaciam abstuli: eas dedi tuo gnato: is pro sua amica lenoni dedit.

50 CH. Hém, quid ais? NA. Adeon indignum hoc tibi uidetur, filius 1040

homo adulescens si habet unam amicam, tu uxores duas?

nihil pudere! quo ore illum obiurgabis? responde mihi.

DE. Faciet ut uoles. NA. Immo ut meam iam scias sententiam,

1024 nunc magis || 1028 atque hic est infortunio || 1030 ob] ad || 1037 prius quam huic || 1038 per fallaciam ab illo (illoc) ||

- 55 néque ego ignosco néque promitto quícquam neque
 respóndeo
 príus quam gnatum údero: eius iudício permitto
 ómnia. 1045
 quód is iubebit fáciam. PH. Mulier sápiens es, Nau-
 sístrata.
 NA. Sátin tibist? DE. *Satis.* CH. Ímmo uero púlcre
 discedo ét probe
 ét praeter spem. NA. Tú tuom nomen díe mihi quid
 sit. PH. Phórmio:
 60 uóstrae familiae hércle amicus ét tuo summus Phaédriae.
 NA. Phórmio, at ego ecástor posthac tibi quod potero
 quaé uoles 1050
 fáciamque et dicám. PH. Benigne dícis. NA. Pol
 meritúmst tuom.
 PH. Vín primum hodie fácere quod ego gaúdeam,
 Nausístrata,
 ét quod tuo uiro óculi doleant? NA. Cúpio. PH.
 Me ad cenám uoca.
 65 NA. Pól uero uoco. DE. Eámus intro hinc. NA. Fíat.
 sed ubist Phaédria
 iúdex noster? PH. Iam híc faxo aderit. CANTOR. Vós
 ualete et plaúdite. 1055

1048 die quod est. PH. mihin Phormio ||

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

- V. 1 ad 152 iambici senarii
- { 153 et 154 = 156 et 157 trochaici octonarii
 - { 155 = 158 trochaici septenarii
 - { 159 trochaicus septenarius
 - { 160 ad 162 iambici octonarii
 - { 163 iambicus quaternarius
 - { 164 ad 176 iambici octonarii
 - { 177 et 178 iambici septenarii
 - { 179 = 184 iambici octonarii
 - { 180 = 185 trochaici septenarii
 - { 181 = 186 iambici octonarii
 - { 183 iambicus quaternarius
 - { 187 et 188 trochaici octonarii
 - { 189 et 190 trochaici septenarii
 - { 191 iambicus quaternarius
 - { 192 ad 194 iambici octonarii
 - { 195 ad 215 trochaici septenarii
 - { 216 ad 230 iambici senarii
 - { 231 ad 251 iambici octonarii
 - { 252 et 253 trochaici septenarii
 - { 254 ad 314 iambici senarii
 - { 315 ad 347 trochaici septenarii
 - { 348 ad 464 iambici senarii
 - { 465 et 466 = 467 et 468 trochaici octonarii
 - { 469 et 470 trochaici septenarii
 - { 471 ad 478 iambici octonarii
 - { 479 ad 484 trochaici septenarii
 - { 485 trochaicus binarius catalecticus
 - { 486 = 492 iambici octonarii
 - { 487 ad 489 = 493 ad 495 trochaici septenarii
 - { 490 iambicus senarius
 - { 491 = 496 iambici octonarii
 - { 497 ad 501 trochaici septenarii
 - { 502 et 503 iambici octonarii

- V. 504 ad 566 trochaici septenarii
 - 567 ad 712 iambici senarii
 - 713 ad 727 iambici octonarii
 - 728. 730. 731 — 735 ad 737 trochaici octonarii
 - 729 trochaicus quaternarius catalecticus
 - 732 — 738 trochaici septenarii
 - 733 — 739 iambici octonarii
 - 734 — 740 trochaici septenarii
 - 741 trochaicus septenarius
 - 742 ad 747 iambici octonarii
 - 748 ad 794 iambici septenarii
 - 795 ad 819 iambici octonarii
 - 820 ad 827 iambici septenarii
 - 829 ad 840 iambici octonarii
 - 841 ad 883 trochaici septenarii
 - 884 ad 1010 iambici senarii
 - 1011 ad 1055 trochaici septenarii.
-

P · TERENTI · AFRI

H E C Y R A

GRAECA · *APOLLODORV* · ACTA · LVDIS · MEGALENSIB
S · IVLIO · CAESARE · CN · CORN · DOLABELLA · AED · CVR
EGIT · LVCIVS · AMBIVIVS · TVRPIO
MODOS · FECIT · FLACCVS · CLAVDI · TIBIIS · PARIB · TOTA
ACTA · PRIMO · SINE · PROLOGO · CN · OCTAVIO · T · MANLIO
COS · RELATA · EST · *ITERVM* · LVCIO · AEMELIO · PAVLO
LVDIS · FVNERALIBVS · NON · EST · PLACITA
TERTIO · RELATA · EST · Q · FVLVIO · L · MARCIO · AED · CVR
FACTA · EST · QVINTA

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA

Vxórem ducit Pámphilus Philúmenam,
 cui quóndam ignorans uírgini uitium óptulit,
 cuiúsque per uim quém detraxit ánulum
 amícae dederat Báčchidi meretrículae.
 proféctus dein in Ímbrum est: nuptam haud áttigit. 5
 hanc máter uitio gráuidam *postquam* cómperit,
 ut aégram ad sese tránsfert. reuenit Pámphilus,
 depréndit partum, célat; uxorém tamen
 recípere non uolt. páter incusat Báčchidis
 amórem. dum se púrgat Bacchis, ánulum 10
 máter uitiatæ fórte adgnoscit Mýrrina.
 uxórem recipit Pámphilus cum fílio.

4 dederat amicae | 5 dein profectus | 6 uitio] utero |

PERSONAE

PHILOTIS MERETRIX
 SYRA ANVS LENA
 PARMENO SERVOS
 LACHES SENEX
 SOSTRATA MATRONA
 PHIDIPPVS SENEX
 PAMPHILVS ADVLESCENS
 MYRRINA MATRONA
 SOSIA SERVOS
 BACCHIS MERETRIX.

PROLOGVS

Hecyraést huic nomen fábulae: haec noua quóm datast,
nouae nouom interuénit uitium et cálamitas,
 ut néque spectari néque cognosci pótuerit:
 ita pópulus studio stúpidus in funámbulo
 animum óccuparat. núnc haec planest pró noua, 5
 et ís qui scripsit hánc ob eam rem nóluit
 iterúm referre, ut íterum posset uéndere.
 * * * * *
 * * * * *
 * * * * *
 aliás cognostis éius: quaesio hanc nóscite.

L · AMBIVIVS PROLOGVS

Orátor ad uos uénio ornatu prólogi:
 sinite éxorator sim, eódem ut iure utí senem 10
 liceát, quo iure sum úsus adulescéntior,
 nouás qui exactas féci ut inueteráscerent,
 5 ne cúm poëta scríptura euanésceret.
 in eís, quas primum Caécili didicí nouas,
 partím sum earum exáctus, partim uíx steti. 15
 quia scíbam dubiam fórtunam esse scaénicam,
 spe incérta certum míhi laborem sústuli.
 10 easdem ágere coepi, ut áb eodem alias díscerem
 nouás, studiose, né illum ab studio abdúcerem.
 perféci ut spectaréntur: ubi sunt cógnitae, 20
 14 placitaé sunt. ita poëtam restitui ín locum
 prope íam remotum iniúria aduorsárium.
 ab studio atque ab labore atque ab arte musica 23

1. 2 haec cum datast | noua nouum || 16 sciebam ||

- 16 quod sí scripturam spréuissem in praeséntia
et in déterrendo uóluissem operam súmere, 25
ut in ótío esset pótius quam in negótio:
detérruissem fácte, ne alias scríberet.
- 20 nunc quíd petam, mea caúsa aequo animo atténdite.
Hecyram ad uos refero, quám mihi per siléntium
numquam ágere licitumst: ita eam oppressit calámitas. 30
eam calámitatem uóstra intellegéntia
sedábit, si erit adiútrix nostrae indústriae.
- 25 quom prímum eam agere coépi, pugilum glória,
comitúm conuentus, strépitus, clamor múlierum 35
fecére ut ante témpus exirém foras.
ueterem ín noua coepi úti consuetúdone,
30 in éxperiundo ut éssem: refero dénuo.
primo áctu placeo: quom ínterea rumór uenit
datum íri gladiatóres, populus cónuolat, 40
tumúltuantur clámant pugnans dé loco:
ego ínterea meum non pótui tutarí locum.
- 35 nunc túrba non est: ótium et siléntium est:
agéndi témpus míhi datumst: uobís datur 45
potéstas condecorándi ludos scaénicos.
nolíte sinere pér uos artem músicam
recídere ad paucos: fácte ut uostra auctóritas
40 meae actóritati faútrix adiutríxque sit.
si núnquam auare prétium statui artí meae
et eum esse quaestum in ánimu induxi máximum, 50
quam máxime seruíre uostris cómmodis:
sinite ímpetrare mé, qui in tutelám meam
45 studiúm suum et se in uóstram commisit fidem,
ne eum circumentum iníque iniqui inrídeant.
mea caúsa causam accípíte et date siléntium, 55
ut líbeat scribere áliis mihique ut díscere
nouás expediat pósthac pretio emptás meo.

funambuli eodem accessit expectatio

34

PHILOTIS SYRA
MERETRIX ANVS LENA

- PH. Per pól quam paucos réperias meretrícibus I 1
fidélis eueníre amatorés, Syra!
uel hic Pámphilus iurábat quotiens Bácschidi, 60
quam sáncte, ut quiuis fácile posset crédere,
5 numquam illa uiua uxórem ducturúm domum!
em, dúxit. SY. Ergo própterea te sédulo
et móneo et hortor, né te quouisquam mísereat,
quin spólies mutiles láceres, quemquem náncita sis. 65
PH. Vtín eximium néminem habeam? SY. Néminem:
10 nam némo illorum quísquam, scito, ad té uenit,
quin íta paret sese, ábs te ut blanditiís suis
quam mínimo pretio suám uoluptatem éxpleat.
hiscín tu amabo nón contra insidiábere? 70
PH. Tamén pol eandem iniúriumst esse ómnibus.
15 SY. Iniúrium autemst úlcisci aduorsários?
aut quá uia te cáptent eadem ipsós capi?
eheú me miseram, quór non aut istaéc mihi
actás et formast aut tibi haec senténtia! 75

PARMENO PHILOTIS SYRA
SERVOS MERETRIX ANVS LENA

- PA. Senéx si quaeret, mé modo isse dícito I 2
ad pórtum percontátum aduentum Pámphili.
audín quid dicam, Scírte? si quaerét me, uti

- tum dīcas: si non quaéret, nullus dīxeris,
 5 aliás ut uti póssim causa hac íntegra. 80
 sed uídeon ego Philótium? unde haec áduenit?
 Philótis, salue múltum. Ph. Oh salue, Pármeno.
 SY. Salué mecastor, Pármeno. PA. Et tu edepól, Syra.
 dic mi, úbi, Philotis, te óblectasti tám diu?
 10 PH. Minume équidem me oblectáui, quae cum mílite 85
 Corínthum hinc sum profécta inhumaníssumo:
 biénnium ibi perpétuom misera illúm tuli.
 PA. Edepól te desidérium Athenarum árbitror,
 Philótium, cepísse saepe et té tuom
 15 consilium contempsísse. PH. Non pote dīcier, 90
 quam cúpida eram huc redeúndi, abeundi a mílite
 uosque híc uidendi, antíqua ut consuetúdine
 agitárem inter uos líbere conuíuium.
 nam illi haúd licebat nísi praefinitó loqui
 20 quae illí placerent. PA. Haúd opinor cómmode 95
 finém statuisse orátioni mílitem.
 PH. Sed quíd hoc negotist, módo quod narraúit mihi
 hic íntus Baccis? quód ego numquam crédidi
 fore, ut ille hac uiua pósset animum indúcere
 25 uxórem habere. PA. Habére autem? PH. Eho tu,
 an nón habet? 100
 PA. Habét, sed firmæ hae uéreor ut sint núptiae.
 PH. Ita dí deaeque fáxint, si in rem est Baccidís.
 sed quí istuc credam ita ésse? dic mihi, Pármeno.
 PA. Non ést opus proláto hoc: percontárier
 30 desíste. PH. Nempe ea caúsa, ut ne id fiát palam? 105
 ita mé dí amabunt, haú propterea té rogo,
 ut hoc próferam, sed tácita ut mecum gaúdeam.
 PA. Numquám tam dices cómmode, ut tergúm meum
 tuam ín fidem commítam. PH. Ah noli, Pármeno:
 35 quasi nón tu multo mális narrare hóc mihi 110
 quam ego quae percontor scíre. PA. Vera haec
 praédicat,

et illúd mihi uitiumst máximum. si míhi fidem
das té tacituras, dícam. PH. Ad ingeníum redís.
fidém do: loquere. PA. Auscúlta. PH. Istíc sum. PA. Hanc

Bácchidem

40 amábat, ut quom máxume, tum Pámphilus, 115
quom páter uxorem ut dúcat orare óccipit
et haéc communia ómnium quae súnť patrum,
seném sese esse dícere, illum autem únicum:
praesídium uelle sé senectutí suae.

45 ille prímo se negáre; sed postquam ácrius 120
pater ínstat, fecit ánimi ut incertús foret,
pudórin anne amóri obsequeretúr magis.
tundéndo atque odio dénique effecit senex:
despóndit ei gnatam huíus uicini próximi.

50 usque illud uisumst Pámphilo ne utiquám graue, 125
donéc iam in ipsis núptiis, postquám uidet
parátas nec moram úllam quin dúcat dari,
ibi dénum ita aegre túlit, ut ipsam Bácchidem,
si adésset, credo ibi éius commiserésceret.

55 ubiquómque datum erat spátium solitúdinis, 130
ut cónloqui mecum úna posset: 'Pármeno,
períí, quid ego egi! in quód me coniecí malum!
non pótero ferre hoc, Pármeno: períí miser.'

PH. At té di deaeque *faxint* cum isto odio, Laches!
60 PA. Vt ad paúca redeam, uxórem deducit domum. 135
nocte illa prima uirginem non áttigit;
quae cónsecutast nóx eam, nihiló magis.

PH. Quid aís? cum uirgine úna adulescens cúbuerit
plus pótus, sese illa ábstinere ut pótuerit?
65 non uéri simile dícis nec uerum árbitor. 140

PA. Credo íta uideri tibi: nam nemo ad té uenit
nisi cúpiens tui; ille inuítus illam dúxerat.

PH. Quid deínde fit? PA. Díebus sane paúculis
post Pámphilus me sólum seducit foras

70 narrátque, ut uirgo ab se íntegra etiam túm siet, 145

- seque ánte quam eam uxórem duxissét domum
 sperásse eas toleráre posse núptias.
 'sed quám decrerim mé non posse diútius
 habére, eam ludíbrío haberi, Pármeno,
 76 neque honéstum mihi neque útile ipsi uírginist, 151
 75 quín íntegram itidem réddam, ut accepi á suis.' 150
 PH. Pium ác pudicum ingénium narras Pámphili.
 PA. 'Hoc égo proferre incómodum mi esse árbitror:
 reddí patri autem, quóí tu nil dicás uti,
 80 supérbumst: sed illam spéro, ubi hoc cognóuerit 155
 non pósse se mecum ésse, abituram dénique.'
 PH. Quid? intérea ibatne ad BÁCchidem? PA. Cottídie;
 sed út fit, postquam hunc álienum ab sesé uidet,
 malígna et multo mágis procax facta ílicost.
 85 PH. Non édepol mirum. PA. Atqui éa res multo
 máxume 160
 diiúnxit illum ab ílla, postquam et ípse se
 et íllam et hanc quae dómi erat cognouít satis
 ad exéplum ambarum móres earum exístumans.
 • haec, íta uti liberáli esse ingenió decet,
 90 pudéns modesta, incómoda atque iniúrias 165
 uiri ómnis ferre et tégere contumélias.
 hic, ánimo partim uxóris misericórdia
 deuíctus, partim uíctus huius iniúriis
 paulátim elapsust BÁCchidi atque huc tránstulit
 95 amórem, postquam pár ingenium nánctus est. 170
 intérea in Imbro móritur cognatús senex
 horúnc. ea ad hos redíbat lege heréditas.
 eo amántem inuitum Pámphilum extrudít pater.
 relínquit cum matre híc uxorem: nám senex
 100 rus ábdidit se, huc ráro in urbem cómmeat. 175
 PH. Quid adhúc habent infirmitatis núptiae?
 PA. Nunc aúdiés. primós dies complúsculos
 bene cónuenibat sáne inter eas. ínterim

159 multo et || 167 animus || 172 rediebat || 178 con-
 ueniebat ||

- miris modis odísse *haec* coepit Sóstratam:
 105 neque lítes ullae inté^r eas, postulátio 180
 numquám. PH. Quid igitur? PA. Síquando ad eam
 accésserat
 confábulatum, fúgere e conspectu ílico,
 uidére nolle; dénique ubi non quít pati,
 simulát se ad matrem arcéssi ad rem diuínam, abit.
 110 ubi illíc dies est complúris, arcessí iubet: 185
 dixére causam néscio quam tum. iterúm iubet:
 nemó remisit. póstquam arcessunt saépius,
 aegram ésse simulant múlierem. nostra ílico
 it úsere ad eam: admísit nemo. hoc úbi senex
 115 rescíuit, heri ea caúsa rure huc áduenit, 190
 patrém continuo cónuenit Philúmenae.
 quid égerint inté^r se, nondum etiám scio;
 nisi sáne curaest, quórsum euenturum hóc siet.
 habés omnem rem; pérgam quo coepi hóc iter.
 120 PH. Et quídem ego: nam constitui cum quodam
 hóspite 195
 me esse íllum conuentúram. PA. Di uortánt bene
 quod agás! PH. Vale. PA. Et tu béne uale, Philótium.

LACHES
 SENEX

SOSTRATA
 MATRONA

- LA. Pro deúm fidem atque hominúm, quod hoc genus ést, II 1
 quae haec coniurátio!
 utin ómnes mulierés eadem aequé stúdeant nolintque
 ómnia
 neque déclinatam quícquam ab aliarum íngenio ullam
 réperias! 200
 itaque ádeo uno animo omnés socrus odérunt, *oderúnt*
 nurus.
 5 uiris ésse aduorsas aequé studiumst, símilis pertináciast.

186 tum nescio quam || 198 atque hominum fidem || est
 coniuratio ||

- in eódemque omnes míhi uidentur lúdo doctae ad
málitiam:
ei lúdo, si ullus ést, magistram hanc ésse satis
certó scio.
- SO. Me míseram, quae nunc quam ób rem accuser nescio!
LA. Hem, tu nescias? 205
- SO. Non *édepol scio quid mé uelis*, ita mé di bene ament,
mí Laches,
- 10 itaque úna inter nos ágere aetatem líceat. LA. Di mala
próhibeant!
- SO. meque ábs te inmerito esse áccusatam póst modo
resciscés, scio.
- LA. Te inmérito? an quicquam pro ístis factis dígnum
te dicí potest?
- quae mé et te et familiám dedecoras, filío luctúm
paras, 210
- tum autem éx amicis ínimici ut sint nóbis adfinés facis,
15 qui illúm decrerunt dígnum, suos quoi líberos com-
mítterent.
- tu sóla exorere, quae perturbes haéc tua impudéntia.
- SO. Egon? LA. Tu ínquam mulier, quae me omnino lápi-
dem, non hominém putas.
- an, quía ruri esse crébro soleo, nescire arbitrámíni, 215
quo quisque pacto hic útam uostrarum éxigat?
- 20 múlto melius híc quae fiunt quam illi ubi sum
adsidué scio,
- ídeo quia, ut uos míhi domi eritis, próinde ego ero
famá foris.
- íam pridem equidem audíui cepisse ódium tui Philú-
menam:
- mínimeque adeost mírum; et ni id fecísset, magis
mirúm foret. 220
- séd non credidi ádeo, ut etiam tótam hanc odissét domum:
25 quód si scissem, illa híc maneret pótius, tu hinc issés
foras.

át uide, quam inmerito aégritudo haec óritur mi abs
te, Sóstrata:

rús habitatum abí, concedens uóbis et rei séruiens,
29 meó labori haud párcens praeter aéquom atque aetatém
meam, 225

38 súmptus uostros ótiumque ut nóstra res possét pati.
30 nón te pro his curásse rebus, néquid aegre essét mihi!

SO. Nón mea opera néque pol culpa euénit. LA. Immo
máxume:

sóla hic fuisti: in te ómnis haeret cúlpa sola, Sóstrata.
quae hícerant curáres, quom ego uos cúris solui céteris. 230
cúm puella anúm suscepisse ínimicitias nón pudet?

35 illius dices cúlpa factum? SO. Haud équidem dico,
mí Laches.

LA. Gaúdeo, ita me dí ament, gnati caúsa: nam de té
quidem

sátis scio peccádo fieri détrimenti níl potest.

SO. Quí scis an ea caúsa, mi uir, me ódisse adsi-
muláuerit, 235

út cum matre plús una esset? LA. Quid aís? non signi
hóc sat est,

40 quód heri nemo uóluit uisentem ad eam te intro ad-
mítttere? .

SO. Énim lassam oppido aíbant tum esse: eo ad eam
non admíssa sum.

LA. Tuós esse ego illi móres morbum mágis quam ullam
aliam rem árbitor,

ét merito adeo: nám uostrarum núllo est, quin gnatúm
uelit 240

dúcere uxorem: ét quae uobis plácitast condició datur:
45 úbi duxere inpúlsu uostro, uóstro inpúlsu eadem
éxigunt.

234 detrimenti nihil fieri || 238 aiebant ||

PHIDIPPVS LACHES
SENES DVO

SOSTRATA
MATRONA

- II 2 PH. Etsi scio ego, Philúmena, meum iús esse, ut te
cógam
quae ego ímperem facere: égo tamen patrio ánimo
uictus fáciam,
ut tíbi concedam, néque tuae lubídini aduorsábor. 245
LA. Atque éccum Phidippum óptume uideo: hinc iam
scibo hoc quíd sit.
- 5 Phidíppe, ego me meis ómnibus scio esse ádprime
obsequéntem,
sed nón adeo ut mea fácilitas corrúmpat illorum ánimos:
quod tú si idem facerés, magis in rem ét uostram et
nostram ésset.
nunc uideo in illarum ésse te potéstate. PH. Heia
uéro! 250
LA. Adif te heri de fília: ut ueni, ítidem incertum
amísti.
- 10 haud íta decet, si hanc ésse uis perpétuam adfinitátem,
celáre te iras. síquid est peccátum a nobis, prófer:
aut éa refellendo aut purgando uóbis corrigémus
te iúdice ipso. sín east retinéndi causa apúd uos, 255
quia aégrast: te mi iniúriam facere árbitor, Phidíppe,
15 si métuis satis ut meae domi curétur diligénter.
at íta me di ament, haú tibi hoc concédo, etsi illi
páter es,
ut tú illam saluam mágis uelis quam ego, ádeo gnati
caúsa,
quem ego íntellexi illam haúd minus quam se ípsum
magni fácere. 260
PH. Neque id ádeo clam me est. LA. Quom ésse eum
grauitér laturum crédam,

246 quid siet || 247 ego] etsi ego || 249 nostram id esset ||
250 potestate esse te || 252 perpetuam hanc uis esse || 255 causa
retinendi || 259 adeo] id adeo || 261 quom] quam ||

20 hoc sí rescierit, eó domum studeo haéc prius quam
ille huc rédeat.

PH. Lachés, et diligéntiam uostram ét benignitátem
noui ét quae dicis ómnia esse ut dicis animum indúco,
et te hóc mihi cupio crédere: illam ad uós redire
stúdeo, 265

si fácere possim ulló modo. LA. Quae rés te facere
id próhibet?

30 eho, núnquidnam accusát uirum? PH. Minumé: nam
postquam atténdi

magis ét ui coepi cógere ut redíret, sancte adiúrat
non pósse apud uos Pámphilo se absénte perduráre.
aliúd fortasse aliís uiti est: ego sum ánimo leni nátus: 270
non póssum aduorsarí meis. LA. Em, Sóstrata! SO. Heu
me míseram!

30 LA. Certúmnest istuc? PH. Núncc quidem ut uidétur:
sed numquíd uis?

nam est quód me transire ad forum iam opórtet.
LA. Eo tecum úna.

**SOSTRATA
MATRONA**

Édepol ne nos súmus inique aequé ómnes inuisaé uiris II 3
própter paucas, quae ómnes faciunt dignae ut uideamúr
malo. 275

nam íta me di ament, quód me accusat núnc uir, sum
extra nóxiam.

séd non facilest éxpurgatu: ita ánimum induxerúnt,
socrus

5 ómnis esse iníquas: haud pol méquidem: nam numquám
secus

hábuí illam ac si ex mé nata esset: nec qui hoc mi
eueniát scio:

nísi pol filiúm multimodis iam éxpeto ut redeát domum. 280

279 esset nata || 280 multis modis || expecto ||

PAMPHILVS

ADVLESCENS

PARMENO

SERVOS

MYRRINA

MATRONA

- III 1 PAM. Némini ego plura éx amore acérba credo homini
 úmquam oblata
 quám mi. heu me infélicem! hancine ego úitam parsi
 pérdere!
 hácine causa ego erám tanto opere cúpidus redeundí
 domum! hui,
 quánto fuerat praéstabilius úbiuis gentium ágere aetatem
 5 quam húc redire atque haéc ita esse míserum me
 rescíscere! 285
- PAR. Át sic citius quí te expedias hís aerumnis
 réperias.
 sí non rediissés, hae multo fáctae irae essent ámpliores;
 10 séd nunc aduentúm tuom ambas, Pámphile, scito
 réuerituras: 290
 rém cognosces, íram expedies, rúrsum in gratiám
 restitues.
 léuia sunt, quae tú pergrauia esse ín animum inductí
 tuom.
- PAM. Quid cónsolare me? án quisquam usquam géntium
 est aequé miser?
 prius quam hánc uxorem dúxi, habebam alibi ánimum
 amorí déditum:
 16 tamén numquam ausus súm recusare eám quam mi
 oprudít pater: 295
 15 iam in hác re, ut taceam, quóuis facilest scítu quam
 fuerím miser.

nam nos omnes quibus est alicunde aliquis obiectus labos, 286
 omne quod est interea tempus prius quam id rescitumst
 lucrost. 287

281 acerba credo esse ex amore || 283 hui] cui *ab initio v. sq.* || 289 redisses hae irae factae essent multo.
 290 scio ||

uix me íllim abstraxi atque ínpeditum in ea éxpeditui
 animúm meum,
 uixque húc contuleram, em nóua res ortast, pórró ab
 hac quae me ábrahat:
 nam *aut* mátrém ex ea re me aút uxorem in cúlpa in-
 uenturum árbitror.
 10 quod quom íta esse inueneró, quid restat nísi porro
 ut uiuám miser? 300
 nam mátris ferre iniúrias me, Pármeno, pietás iubet;
 tum uxóri obnoxíus sum: ita olim suó me ingenio
 pértulit,
 tot meás iniuriás quae numquam in úllo patefecít loco.
 sed mágnum nescio quíd necessest éuenisse, Pármeno,
 15 unde íra inter eas íntercessit, quae tam permansít diu. 305
 PAR. Aut quídem, ere, paruom. sí uis uero ueram
 rationem éxsequi,
 non máxumae eas, quae máxumae sunt ínterdum irae,
 iniúriae
 faciúnt: nam saepe est, quíbus in rebus álius ne iratús
 quídemst,
 quom de eádem causa est íracundus fáctus inimicíssumus.
 0 pueri ínter sese quám pro leuibus nóxiis irás gerunt! 310
 quaprópter? quia enim qui eós gubernat ánimus eum
 infirmúm gerunt.
 itidem íllae mulierés sunt ferme ut púeri leui senténtia:
 fortásse unum aliquod uérbum inter eas íram hanc
 conciuísse, ere.
 PAM. Abi, Pármeno, intro ac mé uenisse núntia. PAR. Hem,
 quid hoc ést? PAM. Tace.
 5 trepidári sentio ét cursari rúrsum prorsum. PAR. Age
 dum, ád fores 315
 accéde propius. ém, sensistin? PAM. Nóli fabulárier.
 pro Iúppiter, clamórem audiui. PAR. Túte loquere,
 mé uetas.

297 illinc (illi) || 299 nam] tum || 300 uiuam] fiam ||
 306 haud quidem hercle paruom || 307 maxumae eas] maxumas
 iniurias || 317 loqueris ||

- MY. (*intus*) Tace óbsecro, mea gnáta. PAM. Matris
uóx uisast Philúmenae.
nullús sum. PAR. Quidum? PAM. Périi. PAR. Quam ob
rem? PAM. Nésicio quod magnúm malum
40 profécto, Parmenó, me celas. PAR. Vxorem Philú-
menam 320
pauitáre nescio quíd dixerunt: íd si forte est nésicio.
PAM. Intérii: quor id míhi non dixiti? PAR. Quía
non poteram una ómnia.
PAM. Quid mórbi est? PAR. Nesció. PAM. Quid?
nemon médicum adduxit? PAR. Nésicio.
PAM. Cesso hínc ire intro, ut hóc quam primum,
quídquid est, certó sciam?
45 quonám modo, Philúmena mea, núnc te offendam ad-
féctam? 325
nam sí periculum ullum ín te inest, perísse me una
hau dúbiumst. —
PAR. Non úsus factost míhi nunc hunc intró sequi:
nam inuísos omnis nós esse illis séntio:
heri némo uoluit Sóstratam intro admíttere.
50 si fóрте morbus ámplior factús siet 330
(quod sáne nolim, méi eri causa máxume),
seruom ílico intro ússe dicent Sóstratae,
aliquíd tulisse cómminiscentúr mali
capiti átque aetati illórum, morbus qui aúctus sit.
55 era in crímen ueniet, égo uero in magnúm malum. 335

SOSTRATA
MATRONA

PARMENO
SERVOS

PAMPILVS
ADVLESCENS

III 2 SO. Nesció quid iam dudum aúdio hic tumúltuari mísera:
male mé tuo ne Philúmenae magis mórbus adgrauéscat:
quod te, Aésculapi, et té, Salus, nequíd sit huius óro.

331 maxime eri causa mei || 332 introisse || 334 siet ||

nunc ád eam uisam. PAR. Heus, Sóstrata. SO. Em.

PAR. Iterum ístinc excludére.

5 SO. Ehem Pármeno, tun híc eras? perií, quid faciam
mísera? 340

non uísam uxorem Pámphili, quom in próximo hic
sit aégra?

PAR. Non uísas? ne mittás quídem uiséndi causa
quémquam.

nam quí amat quoi odio ípsus est, bis fácere stulte dúco:
labórem inanem ipsús capit et illí molestiam ádfert.

10 tum fílius tuos íntro iit uidére, ut uenit, quid agat. 345

SO. Quid aís? an uenit Pámphilus? PAR. Venít.

SO. Dis gratiam hábeo.

em istóc uerbo animus míhi redit et cúra ex corde
excéssit.

PAR. Iam eá te causa máxume nunc hóc intro ire nólo:
nam sí remittent quídpam Philúmenae dolóres,

15 omném rem narrabít, scio, contínuo sola sóli, 350
quae intér uos interuénit, unde órtumst initium írae.

atque éccum uídeo ipsum égredi: quam trístist!

SO. O mi gnáte!

PAM. Mea máter, salue. SO. Gaúdeo uenisse saluom. sáluan

Philúmenast? PAM. Meliúsculast. SO. Vtinam ístuc

ita di fáxint!

20 quid tu ígitur lacrumas? aút quid es tam trístis?

PAM. Recte, máter. 355

SO. Quid fuít tumulti? díe mihi: an dolór repente
inuásit?

PAM. Ita fáctumst. SO. Quid morbi ést? PAM. Febris.

SO. Cottídiana? PAM. Ita áiunt.

i sódes intro, cónsequar iam té, mea mater. SO. Fiat. —

PAM. Tu púeris, Parmeno, óbuíam curre átque eis
onera adiúta.

25 PAR. Quid? nóñ sciunt ipsí uíam, domúm qua ueniant?

PAM. Céssas? 360

PAMPHILVS

ADVLESCENS

III 3 Néqueo mearum rérum initium ullum ínuenire idóneum,
 únde exordiár narrare, quae necopinanti áccidunt,
 quae partim perspéxi hisce oculis, pártim percepi
 aúribus:

quá me propter éxanimatum cítius eduxí foras.

5 nám modo intro ut mé corripui tímíduS, alio súspicans 365
 mórbó me uisúrum adfectam ac sénsi esse uxorem:
 eí mihi!

póstquam me aspéxere ancillae, aduénisse omnes ílico
 símul exclamant laétae, id quod me dérepente aspéxerant.
 séd continuo uóltum earum sénsi inmutari ómnium,

10 quía tam incommode illis fors optúlerat aduentum
 meum. 370

úna illarum intérea propere praécucurrit núnians
 mé uenisse: ego eíus uidendae cúpidus recta cónsequor.
 póstquam intro adueni, éxtemplo eius mórbum cognouí
 miser:

nám neque ut celári posset témpus spatium ullúm dabat,
 15 néque uoce alia ac rés monebat ípsa poterat cónqueri. 375
 póstquam aspexi, 'oh, fácinus indignum' ínquam et
 corripui ílico

me índe lacrumans, íncredibili re átque atroci pércitus.
 máter consequitúr; iam ubi limen éxtra eram, ad

lácrumans misera; míseritumst. profécto hoc sic est,
 gēna áccidit
 út puto:

30 ómnibus nobis út res dant sese, íta magni atque hu-
 milés sumus. 380

hánc habere orátionem mécum a principio ínstitit:

363 partim quae || percepi] QUAE PERCEPI (quae accepi) ||
 367. 368 aduenisse ilico omnes simul | laetae exclamant uenit
 id quod || 378 ubi limen extra eram] ut limen exirem ||

'ó mi Pamphile, ábs te quam ob rem haec áberit
 causám uides:
 nám uitiumst oblátum uirgini ólim ab nescio quo
 ínprobo.
 núnc huc confugít, te atque alios pártum ut celaret
 suom.'
 25 séd quom orata eiús reminiscor, néqueo quin lacrumém
 miser. 385
 'quaéque Fors Fortúnast' inquit 'nóbis quae te hodie
 óptulit,
 pér eam te optestámur ambae, sí ius, sí fas ést, uti
 áduorsa eius pér te tecta tácitaque apud omnis sient.
 si úmquam erga te esse ánimo amico sénsisti eam, mi
 Pámphile,
 30 síne labore hanc grátiam te ut síbi des illa núnc
 rogat. 390
 céterum de rédducenda id fácias, quod in rem sít tuam.
 párturire eám nec grauidam esse éx te, solus cónciu's.
 nám aít tecum pósť duobus cóncubuisse ménsibus
prímum, quam ad te uénit (mensis ágitur hic iam
 séptimus):
 35 quód te scire ipsa índicat res. núnc, sí potis est,
 Pámphile, 395
 máxume uoló doque operam, ut clam éueniat partús
 patrem
 átque adeo omnis. séd si id fieri nóń potest quin
 séntiant,
 díe amabo túom esse: nemini áio suspectúm fore,
 quín, quod ueri símilest, ex te récte eum natúm putent.
 40 cóntinuo exponétur: hic tibíst nil quicquam ín-
 cómmodi, 400
 ét illi miserae indígne factam iniúriam contéxeris.'
 póllicitus sum, et séruare in eo cértumst quod dixí
 fidem.

389 animo esse || 390 des pro illa || 393 aiunt || 394 *primum*
 quam] tum postquam || 398 dicam abortum esse: scio nemini
 aliter suspectum fore || 400 tibi nihil est ||

nám de redducénda, id uero ne útiqum honestum esse
 árbitror,
 néc faciam, etsi amór me grauiter cónsuetudoque eíus
 tenet.

45 lácrumo, quae posthác futurast uíta quom in mentém
 uenit 405
 sólitudoque. ó Fortuna, ut núnquam perpetuo és bona!
 séd iam prior amór me ad hanc rem exércitatum
 réddidit,
 quém ego tum consílio missum féci: item hunc operám
 dabo.

adest Pármeno cum púeris: hunc minumést opus
 50 in hác re adesse: nam ólim soli huic crédidi, 410
 eá me abstinuissé ín principio, quóm datast:
 uereór, si clamorem eíus hic crebro exaúdiat,
 ne párturire intéllegat. aliquó mihist
 hinc áblegandus, dúm parit Philúmena.

PARMENO SOSIA

SERVI DVO

PAMPHILVS

ADVLESCENS

- III 4 PAR. Ain tú tibi hoc incómodum euenísse iter? 415
 SO. Non hércle uerbis, Pármeno, dicí potest
 tantúm, quam re eapse náuigare incómodumst.
 PAR. Ítanést? SO. O fortunáte, nescis quíd mali
 5 praetérieris, qui núnquam es ingressús mare.
 nam aliás ut mittam míserias, unam hanc uide: 420
 diés triginta aut plús eo in nauí fui,
 quom intérea semper mórtem exspectabám miser:
 ita úsque aduorsa tēpestate usí sumus.
 10 PAR. Odiósum. SO. Haud clam me est: dénique hercle
 aufúgerim
 potiús quam redeam, si eó mihi redeundúm sciam. 425
 PAR. Ólím quidem te causae inpellebánt leues,

- quod nunc minitare facere ut faceres, Sósia.
 sed Pámphilum ipsum uideo stare ante ostium:
 15 ite intro. ego hunc adibo, siquid me uelit. —
 ere, etiam tu hic stas? PAM. Et quidem te expecto.
 PAR. Quid est? 430
 PAM. In arcem transcurso opus est. PAR. Quoi homi-
 niní? PAM. Tibi.
 PAR. In arcem? quid eo? PAM. Callidemidem
 hospitem
 Mycónium, qui mecum una uectust, conueni.
 20 PAR. Perí. uouisse hunc dicam, si saluus domum
 redisset umquam, ut me ambulando rumperet? 435
 PAM. Quid cessas? PAR. Quid uis dicam? an con-
 ueniám modo?
 PAM. Immó quod constitui hodie conuenturum eum,
 non posse, ne me frustra illi expectet. uola!
 25 PAR. At non noui hominis faciem. PAM. At faciam
 ut noveris:
 magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesius, 440
 lentiginosa facie. PAR. Di illum perdunt!
 quid, si non ueniet? maneamne usque ad uesperum?
 PAM. Maneto: curre. PAR. Non queo: ita defessus
 sum. —
 30 PAM. Ille abiit. quid agam infelix? prorsus nescio
 quo pacto hoc celem, quod me orauit Myrrina, 445
 suae gnatae partum: nam me miseret mulieris.
 tamen quod potero faciam, ut pietatem colam:
 nam me parenti potius quam amori obsequi
 35 oportet. attat ecum Phidippum et patrem
 uideo: horsum pergunt. quid dicam hisce, incertus sum. 450

430 etiam tu] etiam nunc tu || 437 hodie] me hodie ||
 438 illic (ille) || 441 lentiginosa] cadauerosa || 447 quod potero
 faciam tamen ||

LACHES PHIDIPPVS

SENES DVO

PAMPHILVS

ADVLESCENS

- III 5 LA. Díxtin dudum illám dixisse, se éxspectare filium?
 PH. Fáctum. LA. Venisse aĩunt: redeat. PA. Causae
 quid dicám patri,
 quam ób rem non reddúcam, nescio. LA. Híc quem
 ego audiuí loqui?
 PA. Cértum offirmare ést uiam me quám decreui
 pérsequi.
- 5 LA. Ípsus est de quo híc agebam técum. PA. Salue,
 mí pater. 455
 LA. Gnáte mi, salué. PH. Bene factum te áduenisse,
 Pámphile,
 átque adeo, id quod máxumumst, saluom átque ualidum.
 PA. Créditur.
 LA. Áduenis modo? PA. Ádmodum. LA. Cedo, quíd
 reliquit Phánia
 cónsobrinus nóster? PA. Sane hercle hómo uoluptati
 óbsequens
- 10 fúit, dum uixit: ét qui sic sunt, haúd multum heredém
 iuuant, 460
 síbi uero hanc relínquont laudem 'uixit, dum uixít, bene'.
 LA. Túm tu igitur nihil áttulisti huc plús una hac
 senténtia?
 PA. Quídquid est id, quód reliquit, prófuit. LA. Immo
 óffuit:
 nám illum uiuom et sáluom uellem. PH. Inpúne optare
 istúe licet:
- 15 ille reuiuiscét iam numquam, et támen utrum malís
 scio. 465
 LA. Héri Philumenam ád se arcessi hic iússit. dic
 iussísse te.

452 causam quam (quam causam) || 453 quem ego hic ||
 461 laudem relinquent ||

PH. Nólí fodere. iússi. LA. Sed eam iám remittet.
PH. Sc̄flicet.

PA. Ómnem rem scio út sit gesta: aduéniens audiui modo.

LA. Át istos inuidós di perdant, qui haec lubenter núnctiant.

- 20 PA. Égo me scio cauísse, ne ulla mérito contumélia 470
fieri a uobis pósset: idque sí nunc memorare híc uelim,
quám fideli animo ét benigno in illam et clementí fui,
uére possum, ní te ex ipsa haec mágis uelim resciscere:
námque eo pacto máxime apud te méo erit ingenió fides,
25 quóm illa, quae nunc ín me iniquast, aéqua de me
dixerit. 475

néque mea culpa hóc discidium euénisse, id testór deos.
séd cuándo sese ésse indignam députat, matrí meae
quae concedat eíusque mores tóleret sua modéstia,
néque alio pactó componi pótis inter eas grátia:

- 30 ségreganda aut máter a me est, Phídippe, aut Philú-
mena. 480

núnc me pietas mátris potius cómodum suadét sequi.

LA. Pámphile, haud inuíto ad auris mi áccidit sermó
tuos,

quóm te omnis res póstputasse praé parente intéllego:
uérum uide ne impulsus ira práue insistas, Pámphile.

- 35 PA. Quid ego íra impulsus núnc in illam iníquos sim? 485
quae núnquam quicquam ergá me commeritást, pater,
quod nóllem, et saepe méritam id quod uellém scio:
amóque et laudo et uéhementer desidero:

nam fuísse erga me míro ingenio expértus sum,

- 40 illíque exopto ut rélicuam uitam éxigat 490
cum eó uiro, me qui sit fortunátior,
quandóquidem illam a me distrahit necéssitas.

PH. Tibi id ín manust ne fiat. LA. Si sanú's satis,

468 audiui omnia (audiui omnia modo) || 478 cui concedat
cuiusque || 479 potest || 482 sermo mihi accessit || 483 post-
putasse omnes res || 485 quid ego ira] quibus iris || 493 sanus
satis sies (sanus sies) ||

iube illám redire. PA. Nón est consiliúm, pater:
 45 matrís seruíbo cómmodis. LA. Quo abís? mane, 495
 mane, ínquam: quo abís? — PH. Quae haec est
 pertinácia!

LA. Dixín, Phidippe, hanc rem aégre laturum ésse eum?
 quam ob rém te orabam, fíliam ut remítteres.

PH. Non crédidi edepol ádeo inhumanúm fore:
 50 ita núnc is sibi me súpplicaturúm putat? 500
 si est út uelit reddúcere uxorém, licet;
 sin áliost animo, rénumeret dotem húc, eat.

LA. Ecce autem tu quoque próterue iracúndus es.

PH. Percóntumax redísti huc nobis, Pámphile!

55 LA. Decédet iam ira haec, étsi merito irátus est. 505

PH. Quia accéssit uobis paululum pecúniae,
 subláti sunt animi. LA. Étiam mecum lítigas?

PH. Delíberet renúntietque hodié mihi,
 uelítne an non: ut álii, si huic non sít, siet. —

60 LA. Phidíppe, ades, audi paúcis. abiit. quíd mea? 510
 postrémo inter se tránsigant ipsi, út lubet,
 quandó nec gnatus nec híc mihi quicquam optémperant,
 quae díco parui péndunt. porto hoc iúrgium
 ad uxórem, quoius haec fíunt consilio ómnia,
 65 atque ín eam hoc omne quód mihi aegrest éuomam. 515

MYRRINA
 MATRONA

PHIDIPPVS
 SENEX

IV 1 MY. Périi, quid agam? quó me uortam? quíd uiro
 meo réponsebo
 mísera? nam audiúisse uocem púeri uisust uágientis:
 ita corripuit dérepente táctus sese ad fíliam.
 quód si rescierít peperisse eam, íd qua causa clám me
 habuisse

506 paululum (paulum) uobis accessit || 507 animi sunt ||

5 dícam, non edepól scio. sed óstium concrépuit. credo 520
 ípsum exire: núlla sum.

PH. Vxor ubi me ad filiam ire sénsit, se eduxít foras.
 éccam uideo. quíd ais, Myrrina? heús tibi dico.

MY. Míhine, mi uir?

PH. Vír ego tuos sim? tú uirum me aut hómínem
 deputás adeo esse?

10 nám si utrumuis hórú, mulier, úmquam tibi uisús
 forem, 525

nón sic ludibrió tuis factis hábitus essem. MY. Quíbus?

PH. At rogitas?

péperit filia: hém, taces? ex quó? MY. Patrem istuc
 rógitare aequomst?

périi: ex quo nisi ex íllo censes, quóí datast nuptum,
 óbsecro?

PH. Crédo: neque adeo árbitrari pátris est aliter. séd
 demiror,

15 quíd sit quam ob rem hunc tánto opere omnis nós
 celare uólueris 530

pártum, praesertím quom et recte et suó pepererit
 témpore.

ádeon peruícáci esse animo, ut púerum praeoptarés
 perire,

éx quo firmiórem inter nos fóre amicitiam pósthac scires,
 pótius quam adorsús libidinem ánimi tui esset cum
 íllo nupta!

20 égo etiam illorum ésse hanc culpam crédidi, quae te
 ést penes. 535

MY. Mísera sum. PH. Vtinam scíam ita esse istuc! séd
 nunc mi in mentém uenit

de hác re quod locúta es olim, quóm illum generum
 cépimus:

nám negabas núptam posse filiam tuam té pati

521 exire] exire ad me (ad me exire) || 522 duxit || 523 atque
 eccam uideo || 527 istuc patrem rogitare (rogare) est aequum ||
 528 censes nisi ex illo || 531 tempore suo pepererit || 534 animi
 tui libidinem ||

cúm eo qui meretrícem amaret, quí pernoctarét foris.
 35 MY. Quámuis causam hunc súspicari quam ípsam ueram
 máuolo. 540

PH. Múlto prius quam tú sciui illum habére amicam,
 Myrrina:

uérum id uitium núnquam ego esse decreui adu-
 lescentíae:

nám id innatumst. át pol iam aderit, sé quoque etiam
 quom óderit.

sed ut ólim te ostendísti, eadem esse níl cessaui
 úsque adhuc,
 30 ut fíliam ab eo abdúceres, ne quód ego egissem essét
 ratum. 545

id núnce indicium haec rés facit, quo pácto factum
 uólueris.

MY. Ádeon me esse péruicacem cénseas, quói matér siem,
 út eo essem animo, si éx usu esset nóstro hoc matri-
 mónium?

PH. Tún prospicere aut iúdicare nóstram in rem quod
 sí potes?

35 aúdisti ex aliquó fortasse, quí uidisse eum díceret 550
 éxeuntem aut íntro euntem ad amícam. quid tum póstea?
 sí modeste ac ráro fecit, nónne haec dissimuláre nos
 mágis humanumst quám dare operam id scíre, qui nos
 óderit?

nám si is posset áb ea sese dérepente auéllere,
 40 quícum tot consuésset annos, nón eum hominem
 dúcerem 555

néc uirum satis fírimum gnatae. MY. Mítte adulescentem
 óbsecro

ét quae me peccásse aís. abi, sólus solum cónueni,
 róga uelitne an nón uxorem: sí ést ut dicat uéllé se,
 rédde: sin est autém ut nolit, récte ego consuluí meae.

541 sciui quam tu || 542 decreui esse ego || 543 id omnibus
 innatumst || 546 res indicium haec (indicium res) || 552 fecit
 nonne haec] fecit haec (haec fecit) nonne ||

45 PH. Síquidem ille ipse nón uolt et tu sénsti esse in
 eo, Mýrrina, 560
 péccatum: aderam, quoíus consilio pár ea fuerat próspici.
 quam ób rem incendor íra, te esse ausam haéc facere
 iniussú meo:
 ínterdico ne éxtulisse extra aédis puerum usquám uelis.
 séd ego stultiór, meis dictis quí parere hanc póstulem.
 50 íbo intro atque edícam seruis né quoquam ecferrí
 sinant. 565

MYRRINA**MATRONA**

Nullám pol credo múliorem me míseriorem uíuere:
 nam ut híc laturus hóc siet, si rem ípsam ut sit re-
 scíuerit,
 non édepol clam me est, quom hóc quod leuiust tam
 íracundo animó tulit,
 nec quá uia senténtia eius póssit mutarí scio.
 55 hoc mi únun ex plurumís miseriis rélicuom fuerát
 malum, 570
 si púerum ut tollam cógit, quoíus nos quí sit nescimús
 pater:
 nam quóm compressast gnáta, forma in ténebris nosci
 nón quitast:
 neque détractum ei tum quécquamst, qui post póssit
 nosci quí siet:
 ipse éripuit ui, in dígito quem habuit, uírgini abiens
 ánulum.
 60 simul uéreor Pamphilúm ne orata nóstra nequeat
 diútius 575
 celáre, quom sciét alienum púerum tolli pró suo.

560 sensisti || 562 facere haec || 567 hoc sit si ipsam rem
 ut sit (siet) ||

studiorum istorum. haec mihi nunc curast maxima,
 ut nequoi mea 596
 20 longinquitas aetatis obstet, mortem ut exoptet meam.
 hic uideo me esse inuisam inmerito: tempust me con-
 cedere.
 sic optume, ut ego opinor, omnis causas praecidam
 omnibus:
 et me hac suspitione exsoluam et illis morem gessero.
 sine me obsecro hoc ecfugere, uolguis quod male audit
 mulierum. 600
 25 PA. Quam fortunatus ceteris sum rebus, absque una
 hac foret,
 hanc matrem habens talem, illam autem uxorem!
 SO. Obsecro, mi Pamphile,
 non tute incommodam rem, ut quaequest, in animum
 induces pati?
 si cetera ita sunt ut uis itaque ut esse ego illa
 existumo,
 mi gnate, da mi hanc ueniam, redduc illam. PA. Vae
 miseró mihi! 605
 30 SO. Et miquidem: nam haec res non minus me male
 habet quam te, gnate mi.

LACHES
 SENEX

SOSTRATA
 MATRONA

PAMPHILVS
 ADVLESCENS

LA. Quém cum istoc sermónem habueris, prócul hinc IV 3
 astans ácepi, uxor.
 ístuc saperest, qui úbiquomque opus sit ánimum
 possit fléctere,
 quód faciundum sí post fortasse, ídem hoc nunc fecerít
 sic *ultro*.

596 mortem ut] mortemue || 604 ego illam || 605 da ueniam
 hanc mihi || 607 astans] stans || 608 est sapere || 609 fecerit sic]
 si feceris ||

- SO. Fórs fuat pol. LA. Ábi rus ergo hinc: íbi ego
te et tu mé feres. 610
- 5 SO. Speró mecastor. LA. Í ergo intro et compóne
quae tecúm simul
- Ferántur. dixi. SO. Ita út iubes faciám. — PA. Pater!
LA. Quid uis, Pamphile? PA. Hínc abire mátre?
minume. LA. Quid ita *tu* istuc?
- PA. Quía de uxore incértus sum etiam quíd sim
facturús. LA. Quid est?
quíd uis facere nísi redducere? PA. Équidem cupio
et uíx contineor: 615
- 10 séd non minuam meúm consilium: ex úsu quod est,
id pérsequar:
- non crédo ea gratiá concordes mágis, si redducám, fore.
LA. Néscias: uerúm tua re fert níhil, utrum illae
fécerint,
quándo haec aberit. ódiosa haec est aétas adu-
lescéntulis.
- é medio aequom excédere est; postrémo nos iam
fábula 620
- 15 sumus, Pámphile: 'senex átque anus'.
sed uídeo Phidippum égredi per témpus: accedámus.

PHIDIPPVS LACHES

SENES DVO

PAMPHILVS

ADVLESCENS

- IV 4 PH. Tibí quoque edepol sum íratus, Philúmena,
grauitér quidem: nam hercle ábs te est factum túrpiter.
etsí tibi causa est de hác re: mater te ímpulit. 625
huic uéro nulla est. LA. Ópportune té mihi,
- 5 Phidíppe, in ipso témpore ostendís. PH. Quid est?
PA. Quid réspedeso his? aút quo pacto hoc óperiam?

617 credo ea gratia concordes magis si non || 620 fabulae ||
628 aperiam ||

LA. Dic filiae rus concessuram hinc Sóstratam:
ne réuereatur, mínus iam quo redeát domum. PH. Ah: 630
nullám de his rebus culpám commeruít tua:

10 a Mýrrina haec sunt méa uxore exorta ómnia:

PA. Mutátio fit. PH. éa nos perturbát, Laches.

PA. Dum né redducam, túrbent porro quám uelint.

PH. Ego, Pámphile, esse intér nos, si fierí potest, 635
adffinitatem hanc sáne perpetuám uolo;

15 sin ést ut aliter *de hác* tua sit senténtia,

accípias puerum. PA. Sénsit peperisse: óccidi.

LA. Puerúm? quem puerum? PH. Nátus est nobís
nepos:

nam abducta a uobis praégnas fuerat filia, 640
neque fuisse praegnatem úmquam ante hunc sciuí diem.

20 LA. Bene, íta me di ament, núntias, et gaúdeo
natum illum et tibi illam sáluam. sed quid múlteris
uxórem habes aut quibus moratam móribus!

nosne hóc celatos tám diu! nequeó satis, 645
quam hoc míhi uidetur fáctum praue, próloqui.

25 PH. Non tibi illud factum mínus placet quam míhi,
Laches.

PA. Etiám si dudum fúerat ambiguom hóc míhi,
nunc nó n est, quom eam séquitur alienús puer.

LA. Nullást tibi, Pamphile, híc iam consultátio: 650

PA. Perii. LA. hunc uidere saépe optabamús diem,

30 quom ex te éstet aliquis, quí te appellarét patrem:
euénit: habeo grátiam dis. PA. Núllus sum.

LA. reddúc uxorem ac nóli aduorsarí míhi.

PA. Patér, si illa ex me líberos uellét sibi 655

aut sése mecum núptam, satis certó scio,

35 non clám me haberet quód celasse intéllego.

nunc quom éius alienum ánimu esse a me séntiam

neque cónuenturum intér nos posthac árbitrer,

quam ob rém redducam? LA. Máter quod suasít sua,

649 consequitur || 650 nulla || consultatiost || 658 esse animum
a me (a me esse animum) ||

- adulēscens mulier fēcit: mirandūmne id est? 661
- 40 censēn te posse rēperire ullam mūliērem,
 quae cāreat culpa? an quī non delincūnt uiri?
 PH. Vosmēt uidete iām, Laches et tu Pámphile,
 remissan opus sit uóbis, reductán domum: 665
- 45 neutra ín re uobis dífficultas á me erit.
- 44 uxór quid faciat, ín manu non ést mea.
 sed quíd faciemus púero? LA. Ridiculé rogas:
 quidquíd futurumst, huíc suom reddas scilicet,
 ut alámus nostrum. PA. Quem ípse neclexít pater, 670
 ego alám? LA. Quid dixti? eho an nóñ alemus,
 Pámphile?
- 50 prodémus quaeso pótius? quae haec améntiast!
 enim uéro p̄orsus iám tacere nóñ queo.
 nam cógis ea quae nólo ut praesente hóc loquar.
 ignárum censes tuárum lacrumarum ésse me? 675
 aut quíd sit id quod sóllicitere ad hūnc modum?
- 55 primum hānc ubi dixti causám, te proptér tuam
 matrém non posse habére hanc uxórém domi:
 pollicitast ea se cóncessuram ex aédibus.
 nunc póstquam ademptam hanc quóque tibi causám
 uidēs, 680
- puér quia clam te est nátus, nactus álteram es.
- 60 errás, tui animi sí me esse ignarúm putas.
 aliquādo tandem huc ánimum ut adiungás tuom,
 quam lóngum spatium amánda amicam tibi dedi!
 sumptús quos fecisti ín eam quam aequo animó tuli!
 egi átque orauí tēcum uxorem ut dúceres, 686
- 65 tempús dixi esse: inpúlsu duxistí meo.
 nunc ánimum rursus ad méretricem adiunxtí tuom:
 nam in eándem uitam té reuolutum dénuo 691
- 70 uideo ésse. PA. Mene? LA. Te ípsum, et facis iniúriam:

quae tum obsecutus mihi fecisti ut decuerat 688
 cui tu obsecutus facis huic adeo iniuriam 690

663 qui] quia || 689 adiunxti] induxti ||

confingis falsas causas ad discordiam,
 ut cum illa uiuas, tēstem hanc quom abs te amoueris.
 sensitque adeo uxor: nam eī causa alia quae fuit, 695
 quam ob rem abs te abiret? PH. Plāne hic diuināt:
 nam id est.

75 PA. Dabo iūs iurandum nīhil esse istorsūm mihi.
 LA. Ah,

reddūc uxorem, aut quam ob rem non opus sīt cedo.

PA. Non est nunc tempus. LA Pūerum accipias: nam
 is quidem

in cūlpa non est: pōst de matre uidero. 700

PA. Omnimodis *ego* miser sum nec quid agam scio:

80 tot nūc me rebus miserum concludit pater.

abībo hinc, praesens quādo promoueo parum.

nam pūerum iniussu crēdo non tollent meo,
 praesertim in ea re quom sit mi adiutrix socrus. — 705

LA. Fugis? hēm, nec quioquam cērti respondēs mihi?

85 num tibi uidetur esse apud sesē? sine:

puerūm, Phidippe, mihi cedo: ego alam. PH. Māxume.
 non mirum fecit uxor, si hoc aegrē tulit:

amārae mulierēs sunt, non facile haec ferunt. 710

propterea haec irast: nam ipsa narrauit mihi.

90 id ego hoc praesente tibi nolueram dicere,
 neque illi credebam primo; nunc uerum palamst.

nam omnino abhorrere animum huic uideo a nuptiis.

LA. Quid ergo agam, Phidippe? quid das consili? 715

PH. Quid agas? meretricem hanc primum adeundam
 censeo.

95 orēmus, accusēmus, grauius dēnique
 minitēmur, si cum illo habuerit rem postea.

LA. Faciam ut mones. eho curre, puer, ad Bāchidem
 hanc

uicinam nostram: huc euoca uerbis meis. 720

at te oro porro in hac re adiutor sis mihi. PH. Ah,

100 iam dudum dixi idemque nunc dico, Laches:

manére adfinitátem hanc inter nós uolo,
 si ulló modo est ut póssit: quod speró fore.
 sed uín adesse me úna, dum istam cónuenis? 725
 LA. Immo *hinc* abi, aliquam púero nutricém para.

BACCHIS	LACHES
MERETRIX	SENEX

- V 1 BA. Non hóc de nihilost, quód Laches me núnc con-
 uentam esse éxpetit:
 nec pól me multum fállit, quin quod súspicor sit quód
 uelit.
 LA. Vidéndumst ne minus própter iram hinc ínpetrem
 quam póssiem,
 aut néquid faciam plús, qúod minus me póst fecisse
 sátius sit. 730
- ⁵ adgrédíar. Bacchis, sálue.
 BA. Salué, Laches. LA. Credo édepol te non níl
 mirari, Báčchis,
 quid sít quapropter te húc foras puerum éuocare iússi.
 BA. Pol égo quoque etiam tímida sum, quom uénit
 in mentem quaé sim,
 ne nómen mihi quaesti óbsiet: nam móres facile tútor. 735
- ¹⁰ LA. Si uéra dicis, níl tibi est a mé pericli, múlier:
 nam iam aétate ea sum, ut nón siet peccáto mi
 ignosci aéquom:
 quo mágis res omnis caútius ne témere faciam adcúro.
 nunc si íd facis factúraue es, bonás quod par est fácere,
 inscítum offerre iniúriam tibi me ínmerenti iníquomst. 740
- ¹⁵ BA. Est mágnam ecastor grátiam de istác re quod tibi
 hábeam:

729 hinc] hanc || possim || 730 post me (me post) minus ||
 734 ego pol || uenit mihi in mentem || 735 obstat || 739 nam si
 id nunc || 741 magna .. gratia .. quam ||

- nam quí post factam iniúriam se expúrget, parum mi
prósit.
séd quid istuc est? LA. Meúm receptas fílium ad te
Pámphilum.
- 23 BA. Quís id aüt? LA. Socrús. BA. Men? LA. Te ipsam:
et fíliam abduxít suam, 748
- 23 púerumque ob eam rém clam uoluit, nátus qui est,
extínguere. BA. Ah . . 749
- 18 LA. Síne dicam: *hic* hanc prius quam duxit, uóstrum
amorem pértuli. 744
máne: nondum etiam díxi id quod *te* uólui. *hic* nunc
uxórem habet:
- 30 quaére alium tibi fírmiolem amícum, dum tibi témpus est:
nám neque ille hoc animo érit aetatem, néque pol ista
aetás *tibi*. 747
- 24 BA. Sí scirem aliud, quí firmare méam apud uos possém
fidem, 750
- 25 sánctius quam iús iurandum, id póllicerer tibi, Laches,
ségregatum habuísse, uxorem ut dúxit, a me Pámphilum.
LA. Lépida es. sed scin, quíd uolo potius sódes facias?
BA. Quíd? cedo.
LA. Eás ad mulierés huc intro atque ístuc ius iurándum
item
pólliceare illís. exple animum eis téque hoc crimine
éxpedi. 755
- 30 BA. Fáciam. quod pol, si ésset alia ex hóc quaestu,
haud facerét, scio,
út de tali caúsa nuptae múlieri se osténderet.
séd nolo esse fálta fama gnátum suspectúm tuom,
néc leuiorem uóbis, quibus est mínime aequom, eum
uidérier
ínmerito: nam méritus de me est, quód queam illi ut
cómmodem. 760

744 hanc] uxorem hanc || 746 tempus consulendi est ||
747 neque pol tu eadem ista aetas (istac aetate) || 750 aliud
si scirem || 752 me segregatum || 753 quid uis cedo || 754 idem ||

- 35 LA. Fácilem beniulúmque lingua túa iam tibi me
réddidit:
nám non sunt solae árbitratae haec: égo quoque etiam
crédidi.
núnc quam ego te esse praéter nostram opínionem
cómperi,
fác eadem ut sis pórró: nostra utére amicitia, út uoles.
áliter si faciés .. me reprimam, ne aégre quicquam
ex me aúdias. 765
- 40 uérum hoc te moneo únum, amicus quális sim aut
quid póssiem
pótius quam inimicús, periculum fácias.

PHIDIPPVS LACHES
SENES DVO

BACCHIS
MERETRIX

- V 2 PH. Nil apud mé tibi
defieri patiar, quín benigne opus quód sit praebeátur.
sed tú quom eris satura atque ébria, puer út satur
sit fácito.
- LA. Nostér socer, uideó, uenit: pueró nutricem addúcit.
5 Phidíppe, Bacchis déierat persáncte. PH. Haecine
east? LA. Haéc est. 771
- PH. Nec pól istae metuont deós, neque eas respícere
deos opínor.
- BA. Ancíllas dedo: quólubet cruciátu per me exquíre.
haec rés hic agitur: Pámphilo me óportet facere ut
rédeat
- uxór: quod si perfécero, non paénitet me fámae, 775
10 solám fecisse id quód aliae meretrices facere fúgitant.

765 reprimam me || 766 qualis sim amicus || 768 quod opus
sit benigne || 769 cum tu satura atque ebria eris || 772 eas]
has || 774. 775 me facere ut redeat uxor | oportet quod si
perficio ||

LA. Phidíppe, nostras múlieres suspéctas fuisse fálsó nobís in re eapse inuénimus: porro hánc nunc experiámur.

nam sí compererit crímini tua fálsó credidísse,
missam íram faciet: sin meust ob eám rem iratus
gnátus, 780

15 quod péperit uxor clam, íd leuest: cito áb eo haec ira
abscédet.

profécto in hac re níl malist, quod sít discidio dígnum.

PH. Velím quidem hercle. LA. Exquíre: adest: quod
sátis sit, faciet ípsa.

PH. Quid mi ístaec narras léuia? non tute ípse dudum
audísti,

de hac re ánimus meus ut sít, Laches? illís modo ex-
plete ánimum. — 785

20 LA. Quaeso édepol, Bacchis, quód mihi es pollícita
tute ut sérues.

BA. Ob eám rem uin ergo íntro eam? LA. I, exple
ánimum eis, coge ut crédant.

BA. Eo, étsi scio pol eís fore meum cónspectum in-
uisum hódie:

nam núpta meretrici hóstis est, a uíro ubi segre-
gátast. 789

25 LA. At eásdem amicas fóre tibi promítto, ubi rem
cognórint: 791

nam illás errore et té simul suspítione exsólues.

BA. Perií, pudet Philúmenae. me séquimini huc intro
ámbae. —

LA. Quid est míhi quod malim quám quod huic in-
téllego eueníre,

LA. At haec amícae erunt, ubi quam ob rem adueneris
resciscent. 790

778 ipsa || 779 tua se uxor falso (tua se uxor se) || 780 meust]
autem (autem est) || 784 leuia] quia (an quia) || 787 i exple] i atque
exple (itaque exple) || 791 rem ubi cognouerint || 794 quod mihi ||

gnátae suae fuisse, quem ipsus olim dederat mihi.

PA. Scio.

15 tantumne est? BA. Tantum: áderit continuo, hoc ubi
ex te audierit.

séd cessas? PA. Minime équidem: nam hodie mihi
potestas háu datast:

íta cursando atque ámbulando tótum hunc contriui
diem. 815

BACCHIS

MERETRIX

Quantam óptuli aduentú meo laetítiam Pamphilo hódie!
quot cómodas res áttuli! quot autem ademi cúras!
20 gnatum eí restituo, paéne qui harum ipsíusque opera
périit;

uxórem, quam numquámst ratus posthác se habiturum,
réddo;

qua ré suspectus suó patri fuit ét Phidippo, exsólui: 820
hic ádeo his rebus ánulus fuit ínitium inveniúndis.

nam mémini abhinc mensís decem fere ád me nocte
príma

25 confúgere anhelantém domum sine cómite, uini plénum,
cum hoc ánulo: extimui ílico: 'mi Pámphile,' inquam
'amábo,

quid éxanimatus óbsecro es? unde ánulum istum
nánctu's? 825

dic mi.' ílle alias res ágere se simuláre. postquam
uídeo

nesció quid suspectárier, magis coépi instare ut dícat.
30 homo sé fatetur ui ín uia nesció quam compressísse
dicitque sese illi ánulum, dum lúctat, detraxisse.

812 mihi dederat || 818 qui paene || 820 et Phidippo fuit ||
825 unde] aut (aut unde) || 827 suspicariet ||

eum haec cognouit Myrrina modo in digito me habente. 830

rogat unde sit; narro omnia haec: indest cognitio facta, Philumenam compressam esse ab eo et filium inde hunc natum.

35 haec tot propter me gaudia illi contigisse laetor, etsi hoc meretrices aliae nolunt: neque enim est in rem nostram, ut quisquam amator nuptiis laetetur. uerum ecaster 835 numquam animum quaesti gratia ad malas adducam partis.

ego illo dum licitumst usa sum benigno et lepto et comi. 40 incommode mihi nuptiis euenit, factum fateor; at pol me fecisse arbitror, ne id merito mi eueniret. multa ex quo fuerint comoda, eius incommoda aequomst ferre. 840

PAMPHILVS
ADVLESCENS

PARMENO
SERVOS

BACCHIS
MERETRIX

- V 4 PAM. Vide, mi Parmeno, etiam sodes, ut mi haec certa et clara attuleris, ne me in breue conlicias tempus gaudio hoc falso frui. PAR. Visumst. PAM. Certen? PAR. Certe. PAM. Deus sum, si hoc itast. PAR. Verum reperies. PAM. Manedum sodes: timeo ne aliud credam atque aliud nunties.
- 6 PAR. Maneo. PAM. Sic te dixisse opinor, inuenisse Myrrinam 845 Bacchidem anulum suum habere. PAR. Factum. PAM. Eum quem olim ei dedi. eaque hoc te mihi nuntiare iussit: itane est factum? PAR. Ita inquam.

PAM. Quis me est fortunatior uenustatisque adeo plénior!

ého tu, pro hoc te nuntio qui dónem? qui? qui? nescio.

10 PAR. At égo scio. PAM. Qui? PAR. Nihilo enim: 850

nám neque in nuntio neque in me ipso tibi boni quid sit scio.

PAM. Égon qui ab orco mortuom me réducem in lucem féceris

sinám sine munere á me abire? ah nímium me ingrátum putas.

sed Baccidem eccam uideo stare ante ostium:

15 me expéctat credo: adibo. BA. Salue, Pámphile. 855

PAM. Ó Baccis, o mea Baccis, seruatrix mea!

BA. Bene factum et uolup est. PAM. Factis ut credám facis:

antíquamque adeo tuám uenustatem óptines,
ut uoluptati obitus sérmo adfatus tuos, quoquamque aduéneris,

20 sempér sit. BA. At tu ecástor morem antíquom atque ingenium óptines, 860

ut ómnium *hominum* homó te uiuat nusquam quisquam blándior.

PAM. Hahahaé, tun mi istuc? BA. Récte amasti, Pámphile, uxorém tuam:

nam núnquam ante hunc diém meis oculis eám, quod nossem, uíderam:

Perliberalis uísast. PAM. Dic uerum. BA. Íta me di ament, Pámphile!

25 PAM. Dic mi, hárum rerum núnquid dixi meó patri?

BA. Nil. PAM. Néque opus est adeó muttito. nón placet fieri, hóc item ut in co-

moédiis, 866

849 eho tu] egone || 850 qui] quid || 859 adfatus] aduentus ||
861 omnium *hominum*] unus omnium || nusquam] numquam ||
866 placet non || itidem ||

omnia ómnes ubi rescíscunt. hic quos fúerat par
rescís cere
sciúnt; quos autem nón scire aequomst, néque resciscent
néque scient.

BA. Ímmo etiam qui hoc óccultari fáci lius credás dabo.
30 Mýrrina ita Phidíp po dixit, iúri iurandó meo 870
sé fidem habuisse ét propterea té sibi purgatum.

PAM. Óptumest:

spéroque hanc rem esse éuenturam nóbis ex senténtia.

* * * * *
* * * * *
* * * * *

PAR. Ére, licetne scíre ex te, hodie quíd sit quod feci
boni?

aút quid istuc est quód uos agitis? PAM. Nón licet.

PAR. Tamen súspicor.

35 égo hunc 'ab orco mórtuom'? quo pácto? PAM. Nescis,
Pármeno, 875
quántum hodie profúeris mihi et ex quánta aerumna
extráxeris.

PAR. Ímmo scio, neque hóc inprudens féci. PAM. Ego
istuc sátis scio. PAR. Ah,

témere quicquam Pármeno praetéreat quod facto úsus sit?

PAM. Séquere me intro, Pármeno. PAR. Sequor:
équidem plus hodié boni

40 féci inprudens quám sciens ante húnc diem umquam.
CANTOR. Plaúдите. 880

868 non autem || 870 iure iurando || 877 immo uero scio ||
ah] an ||

METRA HVIVS FABVLAE HAEC SVNT

- V. 1 ad 197 iambici senarii
- 198 ad 215 iambici octonarii
- 216 iambicus senarius
- 217 ad 242 trochaici septenarii
- 243 ad 273 iambici septenarii
- 274 ad 280 trochaici septenarii
- 281 = 284 trochaici octonarii
- 282 et 283 = 285 et 288 trochaici septenarii
- 289 ad 291 trochaici octonarii
- 292 trochaicus septenarius
- 293 ad 324 iambici octonarii
- 325 et 326 iambici septenarii
- 327 ad 335 iambici senarii
- 336 ad 360 iambici septenarii
- 361 ad 408 trochaici septenarii
- 409 ad 450 iambici senarii
- 451 ad 484 trochaici septenarii
- 485 ad 515 iambici senarii
- 516 et 517 = 523 et 524 trochaici octonarii
- 518 = 525 trochaici septenarii
- 519 et 520 = 526 et 527 trochaici octonarii
- 521 trochaicus quaternarius catalecticus
- 522 = 528 trochaici septenarii
- 529 trochaicus octonarius
- 530 et 531 trochaici septenarii
- 532 ad 534 trochaici octonarii
- 535 ad 543 trochaici septenarii
- 544 ad 546 iambici octonarii

- V. 547 ad 565 trochaici septenarii
 - 566 ad 606 iambici octonarii
 - { 607 et 609 = 613 et 615 trochaici octonarii
 - 608 et 610 = 614 et 616 trochaici septenarii
 - 611 = 617 iambici octonarii
 - 612 iambicus senarius
 - { 618 ad 620 trochaici septenarii
 - 621 iambicus quaternarius
 - 622 iambicus septenarius
 - 623 ad 726 iambici senarii
 - 727 ad 730 iambici septenarii
 - 731 iambicus quaternarius catalecticus
 - 732 ad 742 iambici septenarii
 - 743 ad 767 trochaici septenarii
 - 768 ad 798 iambici septenarii
 - 799 ad 815 trochaici septenarii
 - 816 ad 840 iambici septenarii
 - { 841 = 843 trochaici octonarii
 - 842 = 844 trochaici septenarii
 - 845 iambicus octonarius
 - 846 trochaicus septenarius
 - { 847 trochaicus octonarius
 - 848 et 849 trochaici septenarii
 - 850 iambicus quaternarius
 - { 851 et 852 trochaici septenarii
 - 853 iambicus octonarius
 - 854 ad 858 iambici senarii
 - 859 ad 868 iambici octonarii
 - 869 ad 880 trochaici septenarii.
-

P · TERENTI · AFRI
A D E L P H O E

GRAECA · MENANDRV · ACTA · LVDIS · FVNERALIBVS
QVOS · LVCIO · AEMELIO · PAVLO · FECERE
Q · FABIVS · MAXVMVS · P · CORNELIVS · AFRICANVS
EGERE · L · ATILIVS · PRAEN · L · AMBIVIVS · TVRPIO
MODOS · FECIT · FLACCVS · CLAVDI · TIB · SARRANIS · TOTA
FACTA · SEXTA
M · CORNELIO · CETHEGO · L · ANICIO · GALLO · COS

C. SVLPICI APOLLINARIS PERIOCHA

Duós cum haberet Démea adulescéntulos,
 dat Mícioni frátri adoptandum Aéschinum,
 sed Ctésiphonem rétinet. hunc citharístriae
 lepóre captum súb duro ac tristí patre
 fráter celabat Aeschinus; famám reí, 5
amórem in sese tránsferebat; dénique
 fidícinam lenoni éripit. uitiáuérat
 idem Aéschinus ciuem Átticam paupérculam
 fidémque dederat hánc sibi uxorém fore.
 Deméa iurgare, gráuité ferre; móx tamen, 10
 ut uéritas patefácta est, ducit Aéschinus
 uitiátam, potitur Ctésipho citharístriam.

PERSONAE

MICIO SENEX
 DEMEA SENEX
 SANNIO LENO
 AESCHINVS ADVLESCENS
BACCHIS MERETRIX
PARMENO SERVOS
 SYRVS SERVOS
 CTESIPHO ADVLESCENS
 SOSTRATA MATRONA
 CANTHARA ANVS
 GETA SERVOS
 HEGIO SENEX
 PAMPHILA VIRGO
 DROMO PVER.

PROLOGVS

Postquám poëta sénsit scripturám suam
 ab iníquis obseruári et aduorsários
 rapere ín peiorem pártém quam acturí sumus,
 * * * * *
 indício de se ipse érit, uos eritis iúdiçes,
 laudín an uitio dúci id factum opórteat. 5
 Synápothnescontes Díphili comoédiast:
 eam Cómmerientes Plaútus fecit fábulam.
 in Graéca adulescens ést, qui lenoni éripit
 meretricem in prima fábula: eum Plautús locum
 reliquit integrum. eúm *nunc* hic sumpsit sibi 10
 in Adélphos, uerbum dé uerbo expressum éxtulit.
 eam nós acturi súmus nouam: pernóscite
 furtúmne factum exístumetis án locum
 reprehénsus, qui praetéritis neclegéntiast.
 nam quód isti dicunt máliuoli, homines nóbilis 15
 hunc ádiutare adsídueque una scribere:
 quod illí maledictum uéhemens esse exístumant,
 eam laúdem hic ducit máxumam, quom illís placet,
 qui uóbis uniuórsis et populó placent,
 quorum ópera in bello, in ótio, in negótio 20
 suo quisque tempore úsust sine supérbia.
 dehinc ne éxspectetis árgumentum fábulae:
 senés qui primi uénient, ei partem áperient,
 in agéndo partem osténdent. facite aequánimitas
 * * * * *
 poëtae ad scribendum aúgeat indústriam. 25

10 eum hic locum || 23 ii (hi) ||

MICIO

SENX

- 1 Storáx! non rediit hác nocte a cena Aéschinus
 neque séruolorum quísqum, qui aduorsum íerant. —
 profécto hoc uere dícunt: si absis úspiam
 atque íbi si cesses, éuenire ea sátius est,
 5 quae in te úxor dicit ét quae in animo cógitat 30
 iráta, quam illa quaeé parentes própítii.
 uxór, si cesses, aut te amare cógitat
 aut hélluari aut pótare atque animo óbsequi
 et tibi bene esse, sóli sibi quom sít male.
 10 ego quía non rediit filius quae cógito! 35
 quibus núnc sollicitor rébus! ne aut ille álserit
 aut úspiam ceciderit ac praefrégerit
 aliquíd. uah, quemquamne hómínem in animum in-
 stítuere
 paráre quod sit cárius quam ipse ést sibi!
 15 atque éx me hic natus nó n est, sed fratre éx meo. 40
 dissímili is studiost iam índe ab adulescétia.
 ego hánc clementem uítam urbanam atque ótium
 secútus sum et, quod fórtunatum istí putant,
 uxórem numquam habui. ille contra haec ómnia:
 20 ruri ágere uitam, sémper parce ac dúriter 45
 se habére, uxorem dúxit, nati filii
 duo: índe ego hunc maiórem adoptauí mihi:
 edúxi a paruolo, hábui, amaui pró meo;
 in eó me oblecto: sólum id est carúm mihi.

29 atque] aut || 33 helluari] tete amari || 34 cum sibi ||
 36 et quibus || 37 ac] aut || 38 instituere aut || 40. 41 SED EX
 FRATRE MEO | IS DISSIMILI (sed ex fratre is adeo | dissimili) ||

- 25 ille út item contra me hábeat facio sédulo: 50
do, praetermitto, nón necesse habeo ómnia
pro meó iure agere: póstreño, alii clánculum
patrés quae faciunt, quae fert adulescéntia,
ea né me celet cónsuefecí filium.
- 30 nam quí mentiri aut fállere insuerít patrem, 55
hau dúbie tanto mágis audebit céteros.
pudóre et liberálitate líberos
retinére satius ésse credo quám metu.
haec frátri mecum nón conueniunt néque placent.
- 35 uenit ad me saepe clamans 'quid agis, Micio? 60
quor pérdis adulescéntem nobis? quór amat?
quor pótat? quor tu his rébus sumptus súggeris,
uestítu nimio indúlges? nimium inéptus es.'
nimium ípsest durus praeter aequomque ét bonum,
- 40 et errat longe meá quidem senténtia, 65
qui impérium credat gráuius esse aut stábilis,
ui quód fit, quam illud quód amicitia adiúngitur.
mea sic est ratio et sic animum inducô meum:
maló coactus quí suom officiúm facit,
- 45 dum id réscitum iri crédito, tantispér cauet: 70
si spérat fore clam, rúrsum ad ingeniúm redit.
ille quém beneficio adiúngas ex animó facit,
studet pár referre, praesens absensque ídem erit.
hoc pátriumst, potius cónsuefacere filium
- 50 sua spónte recte fácere quam alienó metu: 75
hoc páter ac dominus ínterest. hoc quí nequit,
fateátur nescire ímperare líberis.
sed éstne hic ipsus, dé quo agebam? et certe is est.
nesció quid tristem uídeo: credo iam, út solet,
- 55 iurgábit. saluom te áduenire, Démea, 80
gaudémus.

DEMEA MICIO

SENES DVO

- 1 2 DE. Ehem oportúne: te ipsum quaérito.
 MI. Quid trístis es? DE. Rogás me, ubi nobis
 Aéschinus
 sic ést, quid trístis égo sim? MI. Dixin hóc fore?
 quid is fécit? DE. Quid ille fécerit? quem néque
 pudet
- 5 quicquám nec metuit quémquam neque legém putat 85
 tenére se ullam. nám illa quae antehac fácta sunt
 omíto: modo quid díssignauit! MI. Quídnam id est?
 DE. Forés ecfregit átque in aedis ínruit
 aliénas: ipsum dóminum atque omnem fámiliam
- 10 mulcáuit usque ad mórtem: eripuit mulierem 90
 quam amábat. clamant ómnes indigníssume
 factum ésse. hoc adueniénti quot mihi, Mício,
 dixére! in orest ómni populo. dénique,
 si cónferendum exéplumst, non fratrem rei
- 15 uidet óperam dare, ruri ésse parcum ac sóbrium? 95
 nullum húius simile fáctum. haec quom illi, Mício,
 dicó, tibi dico: tú illum corrumpí sinis.
 MI. Homine ínperito núnquam quicquam iniústiaust,
 qui nísi quod ipse fécit níl rectúm putat.
- 20 DE. Quorsum ístuc? MI. Quia tu, Démea, haec male
 iúdicas. 100
 non ést flagitium, míhi crede, adulescéntulum
 scortári, neque potáre: non est: néque fores
 ecfringere. haec si néque ego neque tu fécimus,
 non sínt egestas fácere nos. tu núnc tibi
- 25 id laúdi ducis, quód tunc fecisti ínopia. 105
 iniúriumst: nam si ésset unde id fieret,
 facerémus. et tu illúm tuom, si essés homo,
 sinerés nunc facere, dúm per aetatém licet,

83 sic est] siet || 94. 95 fratrem uidet | rei dare operam ||

potiùs quam, ubi te exspectátum eiecissét foras,
 30 aliénioe aetáte post facerét tamen. 110

DE. Pro Iúppiter! tu, homo, ádigis me ad insániam.
 non ést flagitium fácere haec adulescéntulum? MI. Ah,
 auscúlta, ne me optúndas de hac re saépius.
 tuom filium dedísti adoptandúm mihi:

35 is méus est factus: síquid peccat, Démea, 115
 mihi péccat: ego illi máxumam partém fero.

scortátur, potat, ólet unguenta? dé meo; 117

40 forés ecfregit? réstituentur; díscidit 120
 nestém? resarciétur. est dis grátia,

et *est* únde haec fiant, ét adhuc non molésta sunt.
 postrémo aut desine aut cedo quemuis árbitrum:

te plúra in hac re péccare ostendam. DE. Eí mihi!

45 pater ésse disce ab íllis qui ueré sciunt. 125

MI. Natúra tu illi páter es, consiliús ego.

DE. Tun cónsiliis? quicquam . . MI. Áh, si pergis,
 ábiero.

DE. Sicíne agis? MI. An ego tótiens de eadem re
 aúdiam?

DE. Curaést mihi. MI. Et mihi cúraest. uerum, Démea,
 50 curémus aequam utérque partem: tu álterum, 130

ego item álterum. nam cúrare ambos própemodum
 repóscere illum est quém dedisti. DE. Áh, Micio!

MI. Mihi síc uidetur. DE. Quid ístic? tibi si ístúc
 placet,

profúndat perdat péreat! nihil ad me áttinet. 134

55 iam sí uerbum unum pósthac . . MI. Rursum, Démea,
 iráscere? DE. An non crédis? repeton quém dedi?

aegrést; alienus nón sum; si obsto . . em désino.

unúm uis curem? cúro. et est dis grátia,

quom ita út uolo esse est; túos iste ipse séntiet

amat? dabitur a me argentum, dum erit commodum; 118
 ubi non erit, fortasse excludetur foras. 119

- 60 postérius . . nolo in illum grauius dícere. — 140
 MI. Nec níl neque omnia haec sunt quae dicít; tamen
 non níl molesta haec súnť mihi; sed osténdere
 me aegré pati illi nólui. nam itást homo:
 quom pláco, aduorsor sédulo et detérreo,
 65 tamen uíx humane pátitur; uerum si aúgeam 145
 aut étiam adiutor sim éius iracúndiae,
 insániam profécto cum illo. etsi Aéschinus
 non núllam in hac re nóbis facit iniúriam.
 quam hic nón amauit méetricem? aut quoi nón dedit
 70 aliquid? postremo núper (credo iam ómnium 150
 taedébat) dixit uélle uxorem dúcere.
 sperábam iam deféruisse adulescéntiam:
 gaudebam. ecce autem de íntegro! nisi quídquid est
 uolo scíre atque hominem cónuenire, si ápud forumst.

SANNIO
LENO

BACCHIS
MERETRIX

AESCHINVS
ADVLESCENS

PARMENO
SERVOS

- II 1 SA. Óbsecro, populáres, ferte mísero atque innocéti
 auxiliúm: 155
 súbuenite inopi. AE. Ótiose núnciam ilico híc consiste.
 quíd respectas? níl periclist: núnquam, dum ego adero,
 híc te tanget.
 SA. Égo istam inuitis ómnibus. AE. Quamquámst sce-
 lestus, nón committet
 5 hódie umquam iterum ut uápulet.
 SA. Aéschine, audi, né te ignarum fuisse dicas meórum
 morum, 160
 léno ego sum. AE. Scio. SA. Át ita, ut usquam fuit
 fide quisquam óptuma
 tú quod te postérius purges, hánc iniuriám mihi nolle

fáctam esse, huius non fáciam. crede hoc, égo meum
ius pérsequar:

10 néque tu uerbis sólues umquam, quód mihi re male féceris.
nóui ego uostra haec 'nóllem factum: ius iurandum
iniúria hac 165
té esse indignum dábitur', quom ego indígnis sim acceptús
modis.

AE. Ábi prae strenue ác fores aperi. SA. Céterum
hoc nihilí facis?

AE. Í intro nunciám tu. SA. Enim non sinam. AE. Ác-
cede illuc, Pármeno:

15 nímium istoc abísti: hic propter hunc adsiste: em
sic uolo.

caue núnciam oculos á meis quoquam óculis demoueás
tuos, 170

ne móra sit, si innuerím, quin pugnus cóntinuo in mala
haéreat.

SA. Istúc uolo ego *me* ipsum éxperiri. AE. Em sérua:
omite múlierem!

SA. O indígnum facinus! AE. Nísi caues, geminábit.
SA. Ei miseró mihi!

20 AE. Non ínueram; uerum ín istam partem pótius
peccató tamen.

i núnciam. — SA. Quid hóc rei est? regnumne, Aéschine,
hic tu póssides? 175

AE. Si póssiderem, ornátus esses éx tuis uirtútibus.

SA. Quid tíbi rei mecumst? AE. Níl. SA. Quid? nostin
quí sim? AE. Non desidéro.

SA. Tetigín tui quicquam? AE. Si áttigisses, férres
infortúnium.

25 SA. Qui tíbi meam magis lícet habere, pró qua ego
argentúm dedi?

165. 166 ius iurandum dabitur | te esse indignum iniuria
hac indignis cum egomet sim || 170 oculis quoquam || 173 o fac-
cinus indignum. AE. geminabit nisi caues. SA. ei misero mihi
(o miserum facinus. AE. geminabit nisi caues. SA. ei miseriam) ||
179 magis licet meam ||

- respónde. AE. Ante aedes nón fecisse erit mélius hic
conuítium: 180
nam sí molestus pérgis esse, iam íntro abripiere
átque ibi
usque ad necem operiére loris. SA. Lóris liber?
AE. Síc erit.
SA. O hóminem ímpurum! hícín libertatem áiunt esse
aequam ómnibus?
80 AE. Si sátis iam debaccháatus es, leno, aúdi si uis
núnciam.
SA. Egon aútem debaccháatus sum an tu? AE. Mítte
ista atque ad rém redi. 185
SA. Quam rém? quo redeam? AE. Íamne me uis
dícere id quod ad te áttinet?
SA. Cupio, aéqui modo aliquí. AE. Vah, leno íniqua
me non uólt loquí!
SA. Lenó sum, pernícíés communis, fáteor, adu-
lescéntium,
35 periúrus, pestis: támen tibi a me núlla ortast iniúria.
AE. Nam hercle étiam hoc restat. SA. Ílluc quaeso
rédi, quo coepisti, Aéschine. 190
AE. Minís uiginti tu íllam emisti (quae res tibi uortát
male):
argénti tantum dábitur. SA. Quid? si ego tíbi illam
nolo uéndere,
cogés me? AE. Minume. SA. Námque id metui.
AE. Néque uendundam cénseo,
40 quae líberast: nam ego liberali illam adsero causá manu.
nunc uíde, utrum uis? argéntum accipere an causam
meditari tuam? 195
delíbera hoc, dum ego rédeo, leno. — SA. Pró supreme
Íúppiter,
mínume miror qui ínsanire occípiunt ex iniúria.
dómi me arripuit, uérberauit: me ínuito abduxít meam.

185 egon debacchatus sum autem an tu in me || 188 fateor
perniciés communis || 198 eripuit ||

46 ób malefacta haec tántidem emptam póstulat sibi
trádiar. 200
uérum enim quando béne promeruit, fiat: suom ius
póstulat.
áge iam cupio, sí modo argentum réddat. sed ego
hoc háriolor:
úbi me dixeró dare tanti, téstis faciet ílico,
50 uéndidisse mé, de argento sómniū: 'mox: crás redi.'
íd quoque, si modo réddat, possum férre, quamquam
iniúriumst. 205
uérum cogito íd quod res est: quándo eum quaestum
occéperis,
áccipiunda et mússitanda iniúria adulescéntiumst.
séd nemo dabít: frustra ego mecum hánc rationem
députo.

SYRVS SANNIO
SERVOS LENO

SY. Tace, égomet conueniam ípsū: cupide accípiat II 2
iam faxo ác bene
dicát secum etiam esse áctum. quid istuc, Sánnio, est
quod te aúdio 210
nesció quid concertásse cum ero? SA. Númquam uidi
iníquiū
certátionem cómparatam, quám quae hodie inter nós fuit:
5 ego uápulando, ille uérberando, usque ámbo defessi sumus.
SY. Tua cúlpa. SA. Quid facerem? SY. Ádulescenti
mórem gestum opórtuit.

homini misero plus quingentos colaphos infregit mihi. 199

205 possum ferre si modo reddat || 209. 210 iam faxo atque
etiam | bene dicat secum esse || 212 quam haec quae (quam
quae haec, quam haec) ||

SA. Qui pótui melius, quí hodie usque os praebui?

SY. Age, scis quíd loquar? 215
pectúniam in locó neclegere máximum interdúmst
lucrum. SA. Hui!

SY. Metuísti, si nunc dé tuo iure cóncessisses paululum,
10 aduléscenti esses mórigeratus, hómínium homo stul-
tíssume,

ne nón tibi istuc faéneraret. SA. Égo spem pretio
nón emo.

SY. Numquám rem facies: ábi, inescare nescis homines,
Sánnio. 220

SA. Credo ístuc melius ésse: uerum ego númquam
adeo astutús fui,
quin quídquid possem mállém auferre pótius in praeséntia.

15 SY. Nouí tuom animum: quási tantí umquam tibi sint
uigintí minae,

dum huic óbsequare. praéτέρα autem te áiunt pro-
ficiscí Cyprum, SA. Hem!

SY. coemísse hinc quae illuc uéheres multa, náuem
conductam: hóc scio, 225
animús tibi pendet. úbi illim ut spero rédieris, tum
tu hóc ages.

SA. Nusquám pedem. perii hércle: hac illi spé hoc
inceperúnt. SY. Timet:

20 iniéci scrupulum hómíni. SA. Ó scelera: illúd uide,
ut in ípso articulo opprésit. emptae múlieres
complúres et item hinc ália quae portó Cyprum. 230
nisi eo ád mercatum uénio, damnum máximumst.

nunc si hóc omitto ac túm agam ubi illinc rédiero,
25 nihil ést; refrixerít res: 'nunc demúm uenis?
quor pássu's? ubi eras?' út sit satius pérdere
quam hic núnc manere tám diu aut tum pérsequi. 235

SY. Iamne énumerasti id quód ad te reditorúm putes?

217 paululum atque || 220 nescis inescare || 223 Age noui
tuum animum quasi iam usquam || 226 illim ut] illinc || tum
tu] tamen ||

SA. Hocíne illo dignumst? hócine incipere Aéschinum,
 30 per opprèssionem ut hanc mi eripere póstulet!
 SY. Labáscit. unum hoc hábeo: uide si sátis placet:
 potiús quam uenias ín periclum, Sánnio, 240
 seruésne an perdas tótum, diuiduóm face.
 minás decem conrádet alicunde. SA. Eí mihi,
 35 etiám de sorte núnc uenio in dubiúm miser?
 pudét nihil? omnis déntis labefecít mihi,
 praetérea colaphis túber est totúm caput: 245
 etiam ínsuper defrúdet? nusquam abeo. SY. Vt lubet:
 numquíd uis quin abeam? SA. Ímmo hercle hoc
 quaesó, Syre,
 40 utut haéc sunt facta, pótius quam lités sequar,
 meum míhi reddatur, sáltém quanti emptást. Syre,
 scio te ántehac non esse úsum amicitíá mea: 250
 memorém me dices ésse et gratum. SY. Sédulo
 faciám. sed Ctesiphónem uideo: laétus est
 45 de amíca. SA. Quid quód te óro? SY. Paulispér mane.

CTESIPHO	SANNIO	SYRVS
ADVLESCENS	LENO	SERVOS

CT. Abs quíuis homine, quómst opus, beneficiúm accipere II 3
 gaúdeas:
 uerum énim uero id demúm iuuat, si quem aéquomst
 facere is béne facit. 255
 o fráter frater, quíd ego nunc te laúdem? satis certó
 scio:
 numquam íta magnifice quícquam dicam, id uirtus
 quin superét tua.
 5 itaque únám hanc rem me habére praeter álios prae-
 cipuam árbitror,
 fratrem hómíni nemini ésse primarum ártium magis
 príncipem.

SY. O Ctésipho. CT. O Syre, Aéschinus ubist? SY. Éllum,
te expectát domi. CT. Hem. 260

SY. Quid est? CT. Quid sit? opera illíus, Syre, nunc
uíuo: festiuóm caput,
qui *quom* ómnis *res* sibi pósit putarit ésse prae meo
cómmodo,

10 maledícta, famam, meúm laborem et péccatum in se
tránstulit;

nil póte supra. sed quíd foris crepuit? SY. Máne,
mane: ipse exít foras.

AESCHINVS CTESIPHO	SYRVS	SANNIO
ADVLESCENTES DVO	SERVOS	LENO

II 4 AE. Vbi ést ille sacrilegús? SA. Me quaerit. núnquidnam
ecfert? óccidi: 265

nil uídeo. AE. Ehem oportúne: te ipsum quaéro.
quíd fit, Ctésipho?

in tútost omnis rés: omitte uéro tristitiém tuam.

CT. Ego illam hércle facile omítto, quiquidem te hábeam
fratrem: o mi Aéschine,

5 o mí germane! ah uéreor coram in ós te laudare
ámplius,

ne id ádsentandi mágis quam quo habeam grátum
facere exístumes. 270

AE. Age inépte, quasi nunc nón norimus nós inter
nos, Ctésipho.

sed hoc míhi dolet, nos séro rescisse ét *rem* paene in
eúm locum

redísse, ut si omnes cúperent tibi nil póssent auxiliárier.

10 CT. Pudébat. AE. Ah, stultítias istaec, nón pudor:
tam ob páruolam

261 illius opera || 262 qui (quia) omnia sibi (QUIGNOMINIA-
SIBI) post putarit || 264 quid] quidnam || 268 illam facile hercle
uero (illam facile uero) || 272 nos paene sero scisse et paene ||

rem paéne e patria! túrpe dictu. deós quaeso ut
istaec próhibeant. 275

CT. Peccáui. AE. Quid aít tándem nobis Sánnio?
SY. Iam mítis est.

AE. Ego ád forum ibo, ut húnc absoluam: tú i intro
ad illam, Ctésipho. —

SA. Syre, ínsta. SY. Eamus: námque hic properat ín
Cyprum. SA. Non tám quidem

15 quam uís: et iam maneo ótiosus híc. SY. Reddetur:
né time.

SA. At ut ómne reddat. SY. Ómne reddet: táce modo
ac sequere hác. SA. Sequor. — 280

CT. Heus heús, Syre. SY. Em, quid est? CT. Óbsecro te
hercle, hóminem istum impuríssimum
quam primum absoluitóte, ne, si mágis irritatús siet,
aliqua hóc permanet ád patrem atque ego túm per-
petuo périerim.

20 SY. Non fiet, bono animo és: tu cum illa te óblecta
intus ínterim

et léctulos iube stérni nobis ét parari cétera. 285
ego iám transacta ré conuortam mé domum cum opsónio.

CT. Ita, quaéso: quando hoc béne successit, hílare
hunc sumamús diem.

SOSTRATA CANTHARA

MATRONA ANVS

SO. Óbsecro, mea nútrix, quid nunc fiet? CA. Quid III 1
fiát rogas?

recte édepol, spero. SO. Módo dolores, méa tu, oc-
cipiunt prímulum.

CA. Iam núnc times? quasi númquam adfueris, núm-
quam tute pépereris! 290

278 ne tam quidem || 283 ad patrem hoc permanet || 284 intus
te (te intus) oblecta ||

SO. *Heu* mé miseram! habeo néminem,
5 sólae sumus: Geta aútem hic non adést, qui arcessat

Aéschinum.

CA. Pol ís quidem iam hic áderit: nam numquam
únunq intermittit diem,
quin sémpér ueniat. SO. Sólus mearum míseriarumst
rémedium.

CA. É re nata mélius fieri hau pótuit quam factúmst,
era, 295
quándo uitium oblátumst, quod ad illum áttinet po-
tíssimum,

10 tálem, tali ingénio atque animo, nátum ex tanta fámilia.

SO. Ita pól *res* est ut dicis: saluos nóbis deos quaeso
út siet.

GETA SOSTRATA CANTHARA
SERVOS MATRONA ANVS

III 2 GE. Nunc illud est, quom, si ómnia omnes súa con-
silia cónferant

atque huíc malo salútem quaerant, aúxili nihil ád-
ferant, 300

quod míhique eraeque fíliaeque erílist. uae miseró mihi!
tot rés repente circumuallant se, únde emergi nón potest:

5 uís egestas íniustitia sólitudo infámia.

hócine saeculum! o scélera, o genera sácrilega, o ho-
minem ínpium,

SO. Me míseram, quidnam est quód sic uideo tímídum
et properantém Getam? 305

GE. quem néque fides neque iús iurandum néque illum
misericórdia

représsit neque refléxit neque quod pártus instabát prope,

291 miseram me neminem habeo || 292 adest nec quem ad
obstetricem mittam nec qui || 297 ingenio] genere ||

- 10 quoi miseræ indigne p̄r uim uitium optulerat. SO. Non
 int̄llego
 s̄atis quæ loquitur. CĀ. Pr̄pius obsecro áccedamus,
 Sóstrata. GE. Ah
 mé miserum! uix cómpos sum animi, ita árdeo ira-
 cúndia. 310
 nihil ést quod malim quam íllam totam f̄miliam dari
 mi óbuiam,
 ut ego h̄anc iram in eos éuomam omnem, dum aégri-
 tudo hæc ést recens.
- 15 s̄atis mi id habeam s̄upplici.
 seni ánimam primum exst̄nguerem ipsi, qui íllud pro-
 duxit scelus:
 tum autém Syrum impulsórem, uah, quibus íllum lace-
 rarém modis! 315
 subl̄imen medium arr̄perem et capite pr̄num in
 terra státuerem,
 ut cérebro dispergát uiam.
- 20 ádulescenti ipsi ériperem oculos, pósthac præcipitém
 darem.
 céteros ruerem ágerem raperem túnderem et pro-
 stérnerem.
 sed céssó eram hoc malo ínpertire pr̄pere? SO. Re-
 uocemús. Geta! GE. Hem, 320
 quisquis es, sine me. SO. Égo sum Sostrata. GE. V̄bi
 east? te ipsam quaérito,
 te éxpeto: oppido ópportune te óptulisti mi óbuiam.
- 25 éra . . SO. Quid ést? quid trépidas? GE. Ei mihi.
 CĀ. Quid festinas, mí Geta?
 ánimam recipe. GE. Pr̄rsus SO. Quid istuc 'pr̄rsus'
 ergost? GE. périimus.
 SO. Éloquere ergo, te óbsecro, quid áctumst? GE. Iam
 SO. Quid 'iám', Geta? 325

310 sum compos || 313 supplici dum illos ulciscar modo ||
 316 pronum] primum || 322 expecto || 323 SO. quid festinas ||
 324 perimus || 325 actumst. SO. eloquere ergo obsecro te
 quid sit ||

- GE. Aéschínus SO. Quid is érgo? GE. alienus ést ab nostra família. SO. Hem, périi. qua re? GE. Amáre ocepit áliam. SO. Vae miseraé mihi!
- 30 GE. Néque id occulte fért, a lenone ípsus eripuíť palam. SO. Sátin hoc certumst? GE. Cértum: hisce oculis égomet uidi, Sóstrata. SO. Ah me míseram! quid iam crédas? aut quoi crédas? nostrumne Aéschinum! 330
- nostram ómniū uitam, ín quo nostrae spés opesque omnés sitae!
- qui sé sine hac iurábat unum núnquam uicturúm diem!
- 35 qui se ín sui gremió positurum púerum dicebát patris! ita óbsecraturum, út liceret hánc sibi uxorem dúcere! GE. Era, lácrumas mitte ac pótius quod ad hanc rem ópus est porro própice: 335
- patiámurne an narrémus quoipiam? CA. Aú au, mi homo, sánun es?
- an hoc próferendum tibi uidetur úsquam? GE. Mi- quidem nón placet.
- 40 iam prímuū illum alieno ánimo a nobis ésse res ipsa índicat.
- nunc si hóc palam próferimus, ille infítias ibit, sát scio: tua fáma et gnatae uíta in dubium uéniet. tum si máxume 340
- fateátur, quom amet áliam, non est útile hanc illí dari. quaprópter quoquo pácto tacitost ópus. SO. Ah minume géntium:
- 45 non fáciam. GE. Quid ages? SO. Próferam. CA. Hem, mea Sóstrata, uide quám rem agas. SO. Peióre res locó non potis est ésse quam in quo nún sitast.
- primum índotatast: túm praeterea, quae secunda ei dós erat, 345

331 uitam omnium || 332 erant qui sine hac iurabat se ||
337 usquam esse (esse usquam) || mihi quidem ||

periit: nuptum pro uirgine dari non potest. hoc reli-
cuomst:

si infitias ibit, testis mecum est anulus quem amiserat.
50 postrémo quando ego conscia mihi sum, á me culpam
esse hánc procul,
neque prétium neque rem ullam intercessisse illa aut
me indignám, Geta,
expériar. GE. Quid istic? cédo, ut melius dicis. SO. Tu
quantúm potis 350
abi atque Hégoni cónnato huius rem énarrato omnem
órdine:

nam is nóstro Simuló fuit summus ét nos coluit máxume.
55 GE. Nam hercle álius nemo respicit nos. SO. Própera
tu, mea Cánthara,
curre, óbstericem arcésse, ut quom opus sit ne in
mora nobis siet.

DEMEA SYRVS
SENEX SERVOS

DE. Dispérii: Ctesiphónem audiui filium 355 III 3
una ádfuisse in ráptione cum Aéschino.
id mísero restat míhi mali, si illúm potest,
qui aliquoi reist etiam, eum ád nequitiam addúcere.
5 ubi ego illum quaeram? crédo abductum in gáneum
aliquó: persuasit ille inpurus, sát scio. 360
sed eccúm Syrum ire uideo: iam hinc scibo úbi siet.
atqui hércle hic de grege ílost: si me sénserit
eum quaéritare, númquam dicet cárnufex.
10 non óstendam id me uéllé. SY. Omnem rem módo seni
quo pácto haberet órdine enarráuimus. 365
nil quicquam uidi laétius. DE. Pro Iúppiter,
hominis stultitiam! SY. Cónlaudauit filium;

346 pro uirgine dari nuptum || 350 accedo || potes ||
362 atque || 365 enarramus ordine ||

- mihi, qui id dedissem cónsilium, egit grátias.
- 15 DE. Disrúmpor. SY. Argentum ádnumeravit flico;
dedít praeterea in súmptum dimidiúm minae: 370
id dístríbutum sánest ex senténtia. DE. Em
huic mándes, siquid récte curatúm uelis!
SY. Ehem Démea, haud aspéxeram te; quíd agitur?
- 20 DE. Quid agátur? uostram néqueo mirarí satis
ratiónem. SY. Est hercle inépta, ne dicám dolo, 375
absúrda. piscis céteros purgá, Dromo;
gongrum ístum maximum in aqua sinito lúdere
tantísper; ubi ego rédiero, exossábitur;
- 35 prius nólo. DE. Haecin flagítia! SY. Miquidem nón
placent,
et clámo saepe. sálsamenta haec, Stéphanio, 380
fac mácerentur púlcre. DE. Di uostrám fidem!
utrúm studione id síbi habet an laudí putat
fore, sí perdiderit gnátum? uae miseró mihi!
- 40 uidére uideor iám diem illum, quom hínc egens
profúgiet aliquo militatum. SY. O Démea, 385
istúc est sapere, nón quod ante pedés modost
uidére, sed etiam illa quae futúra sunt
prospicere. DE. Quid? istaec iám penes uos psáltríast?
- 45 SY. Ellam íntus. DE. Eho, an domíst habiturus?
SY. Crédo, ut est
deméntia. DE. Haecin fieri! SY. Inepta lénitas 390
patris ét facilitas práua. DE. Fratris mé quidem
pudét pigetque. SY. Nímium inter uos, Démea,
(non quia ades praesens dico hoc) pernium interest.
- 40 tu quántusquantu's níl nisi sapiéntia es,
ille sómnum. sinerés uero illum tú tuom 395
facere haéc? DE. Sinerem illum? an nón sex totis
ménsibus
prius ólfecissem, quám ille quicquam coéperet?
SY. Vigilántiam tuam tú mihi narras? DE. Síc siet

45 modo ut nunc est, quaeso. SY. Vt suum quisque esse
uult, itast.

DE. Quid eum? uidistin hodie? SY. Tuonne filium? 400
abigam hunc rus. iam dudum aliquid ruri agere arbitror.

DE. Satin scis ibi esse? SY. Oh, quem egomet pro-
duxi. DE. Optumest:

metui ne haereret hic. SY. Atque iratum admodum.

50 DE. Quid autem? SY. Adortus iurgiosum fratrem apud
forum

de psaltria ista. DE. Ain uero? SY. Vah, nil reticuit. 405
nam ut numerabatur forte argentum, intuerenit

homo de inproiso: coepit clamare 'Aeschine,
haecin flagitia facere te! haec te admittere

55 indigna genere nostro!' DE. Oh, lacrumo gaudio.

SY. 'Non tu hoc argentum perdis, sed uitam tuam.' 410

DE. Saluos sit spero: est similis maiorum suum. SY. Hui!

DE. Syre, praceptorum plenuit istorum ille. SY. Phy!
domi habuit unde disceret. DE. Fit sedulo:

60 nil praetermitto: consuefacio: denique

inspicere tamquam in speculum in uitas omnium 415
iubeo atque ex aliis sumere exemplum sibi.

'hoc facito.' SY. Recte sane. DE. 'Hoc fugito.'
SY. Callide.

DE. 'Hoc laudist.' SY. Istaec res est. DE. 'Hoc
uitio datur.'

65 SY. Probissime. DE. Porro autem. SY. Non hercle
otiumst

nunc mi auscultandi. piscis ex sententia 420

nactus sum: ei mihi ne corrumpantur cautiosum:

nam id nobis tam flagitiumst quam illa, Demea,
non facere uobis, quae modo dixi: et quod queo

70 conseruis ad eundem istunc praecipio modum:

'hoc saluumst, hoc adustumst, hoc lautumst parum: 425
illud recte: iterum sic memento.' sedulo

moneo, quae possum pro mea sapientia:

postrémo tamquam in spéculum in patinas, Démea,
 75 inspícere iubeo et móneo quid factó úsus sit.
 inépta haec esse, nós quae facimus, séntio; 430
 uerúm quid facias? út homost, ita morém geras.
 numquíd uis? DE. Mentem uóbis meliorém dari.
 SY. Tu rús hinc ibis? DE. Récta. SY. Nam quid
 tu híc agas?
 80 ubi síquid bene praecípias, nemo optémperet. —
 DE. Ego uéro hinc abeo, quádo is, quam ob rem
 huc uéneram, 435
 rus ábiit: illum cúro unum, ille ad me áttinet.
 quando ita uolt frater, de istoc ipse uíderit.
 sed quis illic est, quem uídeo procul? estne Hégio
 85 tribúlis noster? sí satis cerno, is est hércle: uah,
 homo amícus nobis iam índe a puero (o dí boni, 440
 ne illíus modi iam mágna nobis ciuium
 penúriast) homo antíqua uirtute ác fide.
 haud cíto mali quid órtum ex hoc sit públice.
 90 quam gaúdeo, ubi etiam húius generis réliquias
 restáre uideo! ah, úuere etiam núnc lubet. 445
 oppériar hominem hic, út salutem et cónloquar.

HEGIO DEMEA GETA PAMPHILA
 SENES DVO SERVOS VIRGO

III 4 HE. Pro di ínmortales, fácinus indignúm, Geta,
 quod nárras! GE. Sic est fáctum. HE. Ex illan fámilia
 tam inlíberale esse órtum facinus! o Aéschine,
 pol haúd paternum istúc dedisti. DE. Videlicet 450
 5 de psáltria hac audíuit: id illi núnc dolet
 aliéno. at pater? is níhili pendit: eí mihi,
 utinam híc prope adesset álicubi atque audíret haec!
 HE. Nisi fácient quae illos aéquomst, haud sic aúferent.

439 is hercle est || 445 uah || 448 quid || 449 facinus esse
 ortum ||

- GE. In té spes omnis, Hégio, nobis sitast: 455
 10 te sc̄lum habemus, tú es patronus, tú pater:
 tibi móriens ille nós commendauit senex:
 si déseris tu, périimus. HE. Caue díxeris:
 neque fáciam neque me s̄atis pie posse árbitror.
 DE. Adíbo. saluere Hégiõnem plúrumum 460
 15 iubeo. HE. Óh, te quaerebam ípsum: salue, Démea.
 DE. Quid autem? HE. Maior fílius tuos Aéschinus,
 quem adóptandum dedísti fratri, néque boni
 neque líberalis fúnctus offiúumst uiri.
 DE. Quid istúe est? HE. Nostrum amícum noras
 Símulum 465
 20 aequálem? DE. Quid ni? HE. Fíliam eius uírginem
 uitiaúit. DE. Hem! HE. Mane: nóndum audísti, Démea,
 quod ést grauíssimum. DE. An quicquam etiam ést
 ámplius?
 HE. Vero ámplius: nam hoc quídem ferundum aliquó
 modost:
 amór persuasit, nóx uinum adulescência: 470
 25 humánumst. ubi scit fáctum, ad matrem uírginis
 uenit ípsus ultro lácrumans orans óbsecrans
 fidém dans, iurans sé illam ducturúm domum.
 ignótumst, tacitumst, créditumst. uirgo éx eo
 compréssu grauidast fácta (hic mensis décumus est). 475
 30 ille bónus uir nobis psáltriam, si díis placet,
 paráuit quicum uíuat, illam déserit.
 DE. Pro cérton tu istaec dícis? HE. Mater uírginis
 in médiost, ipsa uírgo, res ipsa, híc Geta
 praetérea, ut captust séruolorum, nó n malus 480
 35 neque inérs: alit illas, sólus omnem fámiliam
 susténtat: hunc abduce, uinci, quaére rem.
 GE. Immo hércle extorque, nisi ita factumst, Démea;
 postrémo non negábit: coram ipsúm cedo.
 DE. Pudét: nec quid agam néc quid huic respóndeam

457 ille tibi moriens || 463 fratri adoptandum dedisti ||
 468 est etiam || 470 persuasit nox amor || 475 grauida facta est
 mensis hic ||

- 40 sció. PA. (intus) Me miseram, differor dolóribus. 486
Iunó Lucina, fér opem: serua me óbsecro. HE. Hem,
numnam illa quaeso párturit? GE. Certe, Hégio.
HE. Em illaéc fidem nunc uóstram inplorat, Démea:
quod iús uos cogit, íd uoluntate ínpetret. 490
- 45 haec prímu[m] ut fiant deós quaeso ut uobís decet.
sin áliter animus uóster est, ego, Démea,
summá ui defendam hánc atque illum mórtuom.
cognátus mihi erat: úna a pueris páruolis
sumus éducti: una sémper militiae ét domi 495
- 50 fuimús: paupertatem úna pertulimús grauem.
quaprópter nitar fáciam experiar, dénique
animám relinquam pótius quam illas déseram.
- 53 quid míhi respondes? DE. Frátrem conueniam, Hégio.
- 55 HE. Sed, Démea, hoc tu fácito cum animo cógites: 500
quam uós facillume ágitis, quam estis máxume
potétes dites fórtunati nóbiles,
tam máxume uos aequa aequo animo nóscere
opórtet, si uos uóltis perhiberí probos.
- 60 DE. Redíto. fient quae fieri aequomst ómnia. 505
HE. Decét te facere. Géta, duc me intro ad Sóstratam. —
DE. Non me índicente haec fíunt: utinam hic sít modo
defúnctum! uerum nímia illaéc licéntia
profécto euadet ín aliquod magnúm malum.
- 65 íbo ác requiram frátrem, ut in eum haec éuomam. 510

HEGIO

SENEX

- III 5 Bono ánimo fac sis, Sóstrata, et istam quód potis
fac cónsolere. ego Mícionem, si ápud forumst,
conueniam atque ut res géstast narrabo órdine:
si est, ís facturus út sít officiúm suom,
5 faciát: sin aliter de hánc re est eius senténtia, 515
respóndeat mi, ut quíd agam quam primúm sciam.

486 miseram me || 490 uos ius (uos uis) || 495 educati ||
503 aequo animo aequa || 511 potes ||

quasi púero gaudio. ém tibi autem! CT. Quídnam est?

SY. Lupus in fábula.

CT. Pater ést? SY. Is est ipsus. CT. Síyre, quid agimus?

SY. Fúge modo intro, ego uídero.

CT. Siquid rogabit, núsquam tu me: audístin? SY. Potin ut désinas?

DEMEA

CTESIPHO

SYRVS

SENEX

ADVLESCENS

SERVVS

IV 2 DE. Né ego homo sum infélix: fratrem núsquam inuenio géntium: 540

praétereá autem, dúm illum quaero, a uílla mercenárium

uídi: is filiúm negat esse rúri: nec quid agám scio.

CT. Síyre! SY. Quid est? CT. Men quaérit? SY. Verum.

CT. Périi. SY. Quin tu animó bono es.

5 DE. Quid hoc malum infelicitatis! néqueo satis decérnere:

nísi me credo huic ésse natum reí, ferundis míseriis. 545

prímus sentió mala nostra: prímus rescisco ómnia:

prímus porro obnúntio: aegre sólus, siquid fít, fero.

SY. Rídeo hunc: primum aít se scire: is sólus nescit ómnia.

10 DE. núnc redeo: si fórté frater rédierit uisó. CT. Síyre,

óbsecro, uide ne ille huc prorsus se ínruat. SY. Etiám taces? 550

égo cauebo. CT. Númquam hercle hodie ego ístuc committám tibi:

nám me iam in cellam áliquam cum illa cóncudam: id tutíssimumst. —

SY. Áge, tamen ego hunc ámouebo. DE. Séd eccum sceleratúm Syrum.

15 SY. Nón hercle hic qui uólt durare quísqum, si sic fít, potest.

scíre equidem uoló, quot mihi sint dómini: quae haec
est míseria! 555

DE. Quid ille gannit? quid uolt? quid aís, bóne uir?
est fratér domi?

SY. Quid malum 'bone uír' mihi narras? équidem
perii. DE. Quid tibi est?

SY. Rógitas? Ctesiphó me pugnis míserum et istam
psáltriam

20 úsque occidit. DE. Hém, quid narras? SY. Ém uide
ut discidít labrum. 559

DE. Quam ób rem? SY. Me impulsóre hanc emptam esse
aít. DE. Non tu eum rus hínc modo

próduxe aibas? SY. Fáctum: uerum uénit post in-
sániens:

níl pepercit. nón puduisse uérberare hominém senem!
quem égo modo puerúm tantillum in mánibus gestauí meis.

25 DE. Laúdo: Ctesiphó, patrissas: ábi, uirum te iúdico.

SY. Laúdas? ne ille cóntinebit pósthac, si sapiét, manus.

DE. Fórtiter. SY. Perquám, quia miseram múlterem
et me séruolum, 566

quí referire nón audebam, uícit: hui, perfórtiter.

DE. Nón potuit meliús. idem quod ego sénsit, te
esse huic reí caput.

30 séd estne frater íntus? SY. Non est. DE. Vbi illum
inueniam cógito.

SY. Scío ubi sit, uerum hódie numquam mónstrabo.

DE. Hem, quid aís? SY. Ita. 570

DE. Dímminetur tibi quidem iam cérebrum. SY. At
nomen néscio

ílius hominis, séd locum noui úbi sit. DE. Dic ergó
locum.

SY. Nóstin porticum ápud macellum hac deórsum?

DE. Quid ni nóuerim?

35 SY. Praéterito récta platea súrsum hanc: ubi eo uéneris,

561 aiebas || 573 hac] hanc || 574 hac recta platea
sursum ||

cliuos deorsum uórsum est: istac praecipitato; póstea 575
 ést ad hanc manúm sacellum: ibi ángiportum própter est,
 DE. Quánam? SY. Illi ubi etiám caprificus mágna est.
 DE. Noui. SY. Hac pégito.

DE. Id quidem angipórtum non est péruium. SY. Verum
 hércle: uah,

40 cénsen hominem me ésse? erraui: in pórticum rursúm redi:
 sáne hac multo própius ibis ét minor est errátio. 580
 scín Cratini huius dítis aedes? DE. Scío. SY. Vbi

eas praetériaris,
 ád sinistram hac récta platea; ubi ád Dianae uéneris,
 íto ad dextram: prius quam ad portam uénias, apud
 ipsúm lacum

45 ést pistrilla, eĩ éxaduorsum fábrica: ibist. DE. Quid
 íbi facit?

SY. Léctulos illí salignis pédibus faciundós dedit. 585
 DE. Vbi potetis uós? bene sane. séd cesso ad eum
 pégere. —

SY. Í sane: ego te exércebo hodie, ut dignus es,
 silicérnium.

Aéschinus otióse cessat; prándium corrúmpitur;

50 Ctésipho autem in amórest totus. égo iam prospiciám
 mihi:

nám iam abibo atque únun quidquid, quód quidem
 erit bellíssimum, 590

cárpam et cyathos sórbilans paulátim hunc producám diem.

MICIO HEGIO

SENES DVO

IV 3 MI. Ego in hác re nil repério, quam ob rem laúder
 tanto opere, Hégio.

Meum officium facio: quód peccatum a nóbis ortumst
 córrigo.

575 istac] hac || 577 quanam] quodnam (quonam) || illic ||
 585 illi salignis] in sole iligneis ||

nisi sí me in illo crédidisti esse hóminum numero, qui
 ita putant,
 sibi fieri iniuriam últro, si quam fécere ipsi ex-
 póstules, 595
 5 et últro accusant. íd quia a me nón est factum, agis
 grátias?

HE. Ah, mínume: numquam te áliter atque es ésse
 animum induxí meum.

sed quaéso, Micio, út mecum una eas ad matrem
 úrginis

atque ístaec eadem míhi quae dixi túte dicas múlieri:
 suspítionem hanc própter fratrem esse: eius esse illam
 psáltriam. 600

11 nam et illi iam releuábis animum, quae dolore ac
 míseria

tabéscit, et tuom offícium fueris fúnctus. sed si alitér
 putas,

egomét narrabo quae mihi dixi. MI. Immo ego ibo.

HE. Béne facis:

omnés, quibus res sunt mínus secundae, mágis sunt
 nescio quó modo 605

12 suspítiosi: ad cóntumeliam ómnia accipiúnt magis:
 próptér suam inpoténtiam se sémpér credunt lúdiar.
 quapróptér te ipsum púrgare ipsi córam placabílius est.

MI. Et récte et uerum dícis. HE. Sequere me érgo
 hac intro. MI. Máxume.

MI. Si ita aequom censes aut si ita opus est facto, eamus.

HE. Bene facis. 601

597 atque es in animum || 598 ut una mecum ad matrem
 uirginis eas Micio || 599 quae mihi || 600 fratrem eius esse et
 illam || 602 animum iam releuabis || 603 tuo officio || 607 ludier]
 claudier (neglegi) ||

úttut erat gesta, índicasse! exórassem ut eam dúcerem. 630
 céssatum usque adhúe est: nunc porro, Aéschine, ex-
 pergíscere!
 núnc hoc primumst: ád illas ibo, ut púrgem me.
 accedam ád fores.
 25 perii: horresco sémper, ubi pultáre hasce occipió miser.
 heús heus! Aeschinús sum ego. aperite áliquis actutum
 óstium. 634
 pródit nescio quís: concedam huc.

MICIO **AESCHINVS**
SENEX **ADVLESCENS**

MI. Íta uti dixi, Sóstrata, IV 5
 fácite: ego Aeschinúm conueniam, ut quó modo acta
 haec sánt sciat.
 séd quis ostium hóc pultauit? AE. Páter hercle est,
 perii. MI. Aéschine,
 AE. Quid huic híc negotist? MI. túne has pepulistí
 fores?
 5 tacet. quór non ludo hunc áliquantisper? mélius est,
 quandóquidem hoc numquam mi ípse uoluit crédere. 640
 nil míhi respondes? AE. Nón equidem istas, quód sciam.
 MI. Ita? nám mirabar, quíd hic negoti essét tibi.
 erúbuit: salua rés est. AE. Dic sodés, pater,
 10 tibi uéro quid istic ést reí? MI. Nil míhi quidem.
 amícus quídam me á foro abduxít modo 645
 huc áduocatam síbi. AE. Quid? MI. Ego dicám tibi.
 habitánt hic quaedam múlieres paupérculae:
 ut opínor eas non nósse te, et certó scio:
 15 neque ením diu huc migrárunt. AE. Quid tum póstea?
 MI. Virgo ést cum matre. AE. Pérge. MI. Haec uirgo
 orbást patre: 650
 hic méus amícus ílli generest próxumus:

634 ego sum ||

huic léges cogunt núbere hanc. AE. Perí. MI. Quid est?
 AE. Nil: récte: perge. MI. Is uénit ut secum áuehat:
 20 nam habitát Mileti. AE. Hem, uírginem ut secum
 áuehat?

MI. Sic ést. AE. Miletum usque óbsecro? MI. Ita.
 AE. Animó malest. 655
 quid ipsaé? quid aũunt? MI. Quíd illas censes? níhil
 enim.

comméntast mater ésse ex alienó uiro
 nesció quo puerum nátum: neque eum nóminat;
 25 priórem esse illum, nón oportere huíc dari.
 AE. Eho, nónne haec iusta tibi uidentur pósquier? 660
 MI. Non. AE. Óbsecro 'non'? án illam hinc abducét,
 pater?

MI. Quid illám ni abducat? AE. Fáctum a uobis dúriter
 inmísericorditérque atque etiam, si ést, pater,
 30 dicéndum magis apérte, inliberáliter.

MI. Quam ob rém? AE. Rogas me? quíd illi tandem
 créditos 665

fore ánimi misero, quicum ea consueuít prius
 (qui infélix hauscio án illam misere núnc amet),
 quom hanc sibi uidebit praésens praesenti éripi,
 35 abdúci ab oculis? fácinus indignúm, pater!

MI. Qua rátióne istuc? quís despondit? quís dedit? 670
 quoi quándo nupsit? aúctor his rebús quis est?
 quor dúxit alienam? AE. Án sedere opórtuit
 domi uírginem tam grándem, dum cognátus huc
 40 illím ueniret éxspectantem? haec, mí pater,
 te dícere aequom fúit et id deféndere. 675

MI. Ridículum: aduorsumne illum causam dícerem,
 quoi uéneram aduocátus? sed quid ista, Aéschine,
 nostra? aút quid nobis cum illis? abeamús. quid est?
 45 quíd lacrimas? AE. Pater, óbsecro, ausculta. MI. Aéschine,
 audiui ómnia

657 commenta mater est || alio || 660 posquier] postea ||
 666 quicum ea] qui cum illa || 674 illinc ||

ét scio: nam té amo: quo magis quae agis curae sunt
mihi. 680

AE. Ita uelim me prómerentem amés, dum uiuas, mí
pater,

út me hoc delictum ádmisisse in me, íd mihi uehe-
mentér dolet

ét me tui pudét. MI. Credo hercle: nam íngenium
nouí tuom

50 líberale; séd uereor ne indíligens nimiúm sies.

ín qua ciuitáte tandem te árbitrare úiuere? 685

uírginem uitíasti, quam te iús non fuerat tángere.

íám id peccatum prímu magnum, *mágnum*, at humanúm
tamen:

fécere alii saepe item boni. át postquam euenít, cedo

55 númquid circumspéxti? aut numquid túte prospéxti tibi,

quíd fieret? qua fieret? si te ipsúm mihi puduit pró-
loqui, 690

quá resciscerem? haéc dum dubitas, ménses abierúnt
decem.

pródidisti et te ét illam miseram et gnátum, quod
quidem in té fuit.

quíd? credebas dórmienti haec tibi confecturós deos?

60 ét illam sine tua ópera in cubiculum íri deductúm
domum?

nólim ceterárum rerum té socordem eodém modo. 695

bóno animo es, ducés uxorem hanc. AE. Hém! MI. Bono,

inquam, animo és. AE. Pater,

óbsecro, num lúdis nunc tu me? MI. Égo te? quam
ob rem? AE. Néscio:

quía tam misere hoc ésse cupio uérum, eo uereór magis.

65 MI. Ábi domum ac deos cómprecare, ut úxorem arces-
sás: abi.

AE. Quíd? eam uxorem? MI. Eám. AE. Iam? MI. Iam
quantúm potis. AE. Di mé, pater, 700

688 postquam id uenit (euenit) || 690 mihi ipsum || 696 bono
animo es inquam || 700 eam] iam || Eam] iam || potis] potes
(potest) ||

ómnes oderínt, ni magis te quam óculos nunc ego
amó meos.

MI. Quíd? quam illam? AE. Aequé. MI. Pérbenigne.
AE. Quíd? ille ubist Milésius?

MI. Périit, abiit, náuem ascendit; séd quor cessas?
AE. Ábi, pater,

70 tú potius deos cómprecare: nám tibi eos certó scio,
quó uir melior múlto es quam ego, optémperaturós
magis. 705

MI. Égo eo intro, ut quae opus súnť parentur: tú fac
ut dixi, sí sapis. —

AE. Quid hoc ést negoti? hoc ést patrem esse aut
hóc est filium ésse?

si fráter aut sodális esset, quí magis morem géreret?
75 hic nón amandust? hícine non gestándus in sinúst? hem:
itaque ádeo magnam mi ínicit sua cómmoditate
cúram, 710

ne inprúdens faciam fórte quod nolít; sciens cauébo.
sed céssó ire intro, né morae meis núptiis egomét sim?

DEMEA

SENEX

IV 6 Deféssus sum ambuládo: ut, Syre, te cúm tua
monstrátione mágnus perdat Iúppiter!
perréptai usque omne óppidum: ad portam, ad lacum, 715
quo nón? neque illi ulla fábrica erat nec frátrem homo
5 uidísse se aibat quísqum. nunc ueró domi
certum óbsidere est úsque donec rédierit.

711 forte inprudens faciam || 712 siem || 716 illi fabrica
ulla (fabrica illic ulla) || 717 aiebat ||

MICIO DEMEA

SENES DVO

- MI. Ibo, illis dicam nullam esse in nobis moram. IV 7
 DE. Sed eccum ipsum. te iam dudum quaero, Micio. 720
 MI. Quidnam? DE. Fero alia flagitia ad te ingentia
 boni illius adulescentis. MI. Ecce autem! DE. Noua,
 5 capitalia. MI. Ohe iam! DE. Nescis qui uir sit.
 MI. Scio.
 DE. O stulte, tu de psaltria me somnias 724
 agere: hoc peccatum in uirginemst ciuem. MI. Scio.
 DE. Eho, scis et patere? MI. Quid ni patiar? DE. Dic
 mihi,
 non clamas? non insanis? MI. Non. DE. Malim
 quidem.
 10 puer natust. MI. Di bene uertant! DE. Virgo nihil
 habet.
 MI. Audiu. DE. Et ducenda indotatast. MI. Scilicet.
 DE. Quid nunc futurumst? MI. Id enim quod res
 ipsa fert: 730
 illinc huc transferetur uirgo. DE. O Iuppiter,
 istocin pacto oportet? MI. Quid faciam amplius?
 15 DE. Quid facias? si non eapse re tibi istuc dolet,
 simulare certe est hominis. MI. Quin iam uirginem
 despondi, res composita, fiunt nuptiae, 735
 dempsit metum omnem: haec magis sunt hominis.
 DE. Ceterum
 placet tibi factum, Micio? MI. Non, si queam
 20 mutare. nunc quom non queo, aequo animo fero.
 ita uitast hominum, quasi quom ludas tesseris:
 si illud quod maxime opus est iactu non cadit, 740
 illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.
 DE. Correcor! nempe tua arte uiginti minae
 25 pro psaltria periere: quae quantum potest

aliquo ábiciundast, sí non pretio, grátiis.

MI. Neque ést neque illam sáne studeo uéndere. 745

DE. Quid igitur facies? MI. Dómi erit. DE. Pro
diuóm fidem,

meretríx et mater fámilias una ín domo?

30 MI. Quor nón? DE. Sanum te crédis esse? MI. Equidem
árbitor.

DE. Ita mé di ament, ut túam ego uideo inéptiam,
factúrum credo, ut hábeas quicum cántites. 750

MI. Quor nón? DE. Et noua nupta éadem haec discet.
MI. Scilicet.

DE. Tu inté eas restim dúctans saltabís. MI. Probe.

35 DE. Probe? MI. Ét tu nobiscum úna, si opus sit.
DE. Eí mihi!

non te haéc pudent? MI. Iam uéro omitte, Démea,
tuam ístanc iracúndiam atque ita utí decet 755

hilarum ác lubentem fác te gnati in núptiis.

ego hós conuenio: póst huc redeo. — DE. O Iúppiter,

40 hancín uitam! hoscín móres! hanc deméntiam!

uxór sine dote uéniet, intus psáltríast,
domus súmptuosa, aduléscens luxu pérditus, 760

senéx delirans. ípsa si cupiát Salus,
seruáre prorsus nón potest hanc fámiliam.

SYRVS DEMEA
SERVOS SENEX

V 1 SY. Edepól, Syrisce, té curasti mólliter
lautéque munus áministrastí tuom.

abi. séd postquam intus sum ómniúm rerúm satur, 765
prodámbulare hic líbitumst. DE. Illud síis uide:

5 exéplum disciplínae *eccum*. SY. Ecce autem híc adest
senex nóster. quid fit? quíd tu es tristis? DE. Óh,
scelus!

749 uideo ego tuam (tuam ego) || 766 prodeambulare huc ||

SY. Ohe iám: tu uerba fúndes hic sapiéntia?

DE. Tu sí meus esses.. SY. Dis quidem esses,

Démea, 770

ac tuám rem constabilísses. DE. Exemplo ómnibus
10 curárem ut esses. SY. Quam ób rem? quid fecí?

DE. Rogas?

in ípsa turba atque ín peccato máxumo,
quod uíx sedatum sátis est, potastí, scelus,
quasi ré bene gesta. SY. Sáne nollem huc éxítum. 775

DROMO

DEMEA

SYRVS

PVER

SENE X

SERVOS

DR. Heus Síre, rogat te Ctésípho ut redeás. SY. Abi. — V 2

DE. Quid Ctésíphonem hic nárrat? SY. Nil. DE. Eho,

cárnufex,

est Ctésípho intus? SY. Nón est. DE. Quor hic
nóminat?

SY. Est álius quidam, párasitaster paúlulus:

5 nostín? DE. Iam scibo. SY. Quíd agis? quo abis?

DE. Mítte me. 780

SY. Noli ínquam. DE. Non manum ábstines, mastígia?
an tibi iam mauis cérebrum dispergam híc? — SY. Ábit.
edepól comissatórem haud sane cómodum,
praesértim Ctesíphóni! quid ego núnc agam?

10 nisi, dum haé sílescunt túrbæ, interea in ángulum 785
aliquo ábeam atque edormíscam hoc uilli. sic agam.

MICIO DEMEA

SENE S DVO

MI. Paráta a nobis súnť, ita ut dixi, Sóstrata: V 3
ubi uís .. quisnam a me pépult tam grauitér fores?

DE. Ei mīhi, quid faciam? quid agam? quid clamem
aút querar?

o caelum, o terra, o mária Neptuni! MI. Em tibi, 790
5 rescivit omnem rem: id nunc clamat, scilicet,
paratae lites: succurrendumst. DE. Ecum adest
communis corruptela nostrum liberum.

MI. Tandem reprime iracundiam atque ad te redi.

DE. Reprēssi, redii, mītto maledicta omnia: 795
10 rem ipsam putemus. dictum hoc inter nos fuit
(ex te adeost ortum), ne tu curares meum
neue ego tuom? responde, factumst? MI. Non nego.

DE. Quor nunc apud te potat? quor recipis meum?
quor emis amicam, Micio? numquid minus 800
15 mihi idem ius tecum esse aequomst quod mecumst tibi?
quando ego tuom non curo, ne cura meum.

MI. Non aequom dicis. DE. Non? MI. Nam uetus uerbum
hoc quidemst,
communia esse amicorum inter se omnia.

DE. Facete: nunc demum istaec nata oratio. 805

20 MI. Ausculta paucis, nisi molestumst, Démea.
principio, si id te mordet, sumptus filii
quos faciunt, quaeso hoc facito tecum cogites:
tu illis duo olim pro re tollebas tua,
quod satis putabas tua bona ambobus fore, 810

25 et me tum uxorem credidisti scilicet
ducturum: eandem illam rationem antiquam optine:
conserva, parce, quaere, fac quam plurimum
illis relinquant, gloriam tu istanc tibi.
mea, quae praeter spem euenerit, utantur sine. 815

30 de summa nil decedet: quod hinc accesserit,
id de lucro putato esse omne. haec si uoles
in animo uere cogitare, Démea,
et mihi et tibi et illis dempseris molestiam.

798 MI. factumst non || 801 aequomst esse || 813 quaere
parce || 814 istanc tibi optine (istam optine) ||

DE. Mittó rem: consuetúdinem ipsorúm.. MI. Mane: 820
 35 scio: ístuc íbam. múlta in homine, Démea,
 signa ínsunt, quibus ex cóniectura fácile fit,
 duo quóm ídem faciunt, saépe ut possis dícere
 'hoc lícet ínpune fácere huíc, illi nó n licet',
 non quó dissimilis rés sit, sed quo is quí facit. 825
 40 quae ego ínesse in illis uideo, ut confidám fore
 íta ut uólumus. uideo sápere, intellegere, ín loco
 ueréri, inter se amáre. siris líberum
 ingénium atque animum: quó uis illos tú die
 reddúcas. at enim métuas, ne ab re sínt tamen 830
 45 omíssiore paulo. o noster Démea,
 ad ómnia alia aetáte sapimus réctius;
 solum únun hoc uiti senéctus adfert hómínibus:
 atténtiores súmus ad rem omnes, quám sat est:
 quod illós sat aetas ácuét. DE. Ne nímiúm modo 835
 50 bonae tuae istae nós rationes, Mício,
 et túos iste animus aéquos subuortát! MI. Tace:
 non fíet. mitte iam ístaec: da te hodié mihi:
 expóрге frontem. DE. Scílicet íta témpus fert,
 faciúndumst. ceterum égo rus cras cum filio 840
 55 cum prímo luci íbo hínc. MI. De nocte, cénseo:
 hodié modo hilarum fác te. DE. Et ístam psáltriam
 una illuc mecum hinc ábstraham. MI. Pugnáuérís:
 eo pácto prorsum illi ádligaris filium.
 modo fácito ut illam sérues. DE. Ego ístuc uídero: 845
 60 atque íbi fauillae pléna, fumi ac póllinis
 coquéndo sit faxo ét moléndo; praétherhac
 merídie ipso fáciam ut stipulam cónligat;
 tam excóctam reddam atque átram quam carbóst.
 MI. Placet:
 nunc míhi uidere sápere. atque equidem filium 850
 65 tum etiám si nolít cógam ut cum illa uná cubet.

822 ex quibus || 828 siris] scire et (est) || 833 uitium ||
 847 praeter haec ||

DE. Derídes? fortunátu's, qui isto animó sies.
 ego séntio .. MI. Ah, pergísne? DE. Iam iam désino.
 MI. I ergo íntro, et quoi rei est, eí rei hunc sumamús
 diem.

DEMEA

SENEX

V 4 Núnquam ita quisquam béne subducta rátióne ad
 uitám fuit, 855
 quín res aetas úsus semper áliquíd adportét noui,
 áliquíd moneat: út illa quae te scísse credas néscias,
 ét quae tibi putáris prima, in éxperiundo ut répudies.
 5 quód nunc mi euenít: nam ego uitam dúram, quam uixi
 úsque adhuc,
 própe iam excursu spátio omitto. id quam ób rem? re
 eapse répperi 860
 fáclitate níhil esse homini mélius neque cleméntia.
 íd esse uerum ex me átque ex fratre quoíuis fácllest
 nóscere.
 súam ille semper égit uitam in ótio, in conuíuiis,
 10 clémens, placidus, núlli laedere ós, adridere ómnibus:
 síbi uixit, síbi súmptum fecit: ómnes bene dicúnt,
 amanti. 865
 égo ille agrestis saeuos tristis parcus truculentús tenax
 dúxi uxorem: quam íbi miseriam uídi! nati filii:
 ália cura. heia autem, dum studeo illis ut quam
 plúrumum
 15 fácerem, contriui ín quaerundo uitam atque aetatém
 meam:
 núnc exacta aetáte hoc fructi pró labore ab eís fero, 870
 ódium; ille alter síne labore pátria potitur cómoda.
 illum amant, me fúgitant; illi crédunt consilia ómnia,
 illum diligúnt, apud illum súnt ambo, ego desértus sum;

860 re ipsa || 863 ille suam ||

20 illum ut uiuat óptant, meam autem mórtem exspectant
scilicet.

íta eos meo labóre eductos máxumo hic fecít suos 875
paúlo sumptu: ego miseriam omnem cápío, hic potitur
gaúdia.

áge age nunc porro éxperiamur cóntra ecquid ego
póssiem

blánde dicere aut benigne fácere, quando hoc prouocat.
25 égo quoque a meis me amari et mágni pendi póstulo.
si id fit dando atque óbsequendo, nón posteriores feram. 880
dérít? id mea mínume re fert, qui sum natu máxumus.

SYRVS DEMEA
SERVOS SENEX

SY. Heus Démea, rogat fráter ne abeas lóngius. V 5

DE. Quis homo? ó Syre noster, sálue: quid fit? quíd
agitur?

SY. Recte. DE. Óptumest: iam nunc haec tria primum
áddidi

praeté naturam: 'o nóster, quid fit? quíd agitur?' 885
6 seruom haúd inliberálem praebes te, ét tibi
lubéns bene faxim. SY. Grátiam habeo. DE. Atquí,

Syre,
hoc uérumst, et re eapse éxperiere própédiam.

GETA DEMEA
SERVOS SENEX

GE. Era, ego húc ad hos prouíso, quam mox uírginem V 6
arcéssant. sed eccum Démeam. saluós sies. 890

DE. O — quí uocare? GE. Géta. DE. Geta, hominem
máxumi

pretí te esse hodie iúdicauí animó meo:
 5 nam is míhi profectost séruos spectatús satis,
 qui dóminus curaest, íta uti tibi sensi, Geta,
 et tibi ob eam rem, síquid usus uénerit, 895
 lubéns bene faxim. méditor esse adfábilis,
 et béne procedit. GE. Bónus es, quom haec exístumas.
 10 DE. Paulátim plebem prímulum fació meam.

AESCHINVS **DEMEA** **SYRVS** **GETA**
ADVLESCENS **SENX** **SERVI** **DVO**

V 7 AE. Occidunt mequidem, dúm nimis sanctas núptias
 student fácere: in adparándo consumúnt diem. 900
 DE. Quid ágitur, Aeschine? AE. Ehem, pater mi, tu
 híc eras?
 DE. Tuos hércle uero et ánimo et naturá pater,
 5 qui té amat plus quam hosce óculos. sed quor nón
 domum
 uxórem arcessis? AE. Cúpio; uerum hoc míhi moraest:
 tibícina et hymenaéum qui cantént. DE. Eho, 905
 uin tu huíc seni auscultáre? AE. Quid? DE. Missa
 haéc face,
 hymenaéum turbam lámpadas tibícinas,
 10 atque hánc in horto máceriam iube dirui
 quantúm potest: hac tránsfer, unam fác domum:
 transdúce et matrem et fámiliam omnem ad nós.
 AE. Placet, 910
 patér lepidissime. DE. Eúge, iam lepidús uocor.
 fratri aédes fient péruiae, turbám domum
 addúcet, sumptu amíttet multa: quíd mea?
 15 ego lépidus in eo grátiam. iube núnciam
 dinúmeret ille Bábylo uigintí minas. 915
 Syre, céssas ire ac fácere? SY. Quid ego? DE. Dírue.
 tu illás abi ac transdúce. — GE. Di tibi, Démea,
 20 bene fáciant, quom te uídeo nostrae fámiliae
 tam ex ánimo factum uélle. DE. Dignos árbitror.

- quid tú aīs? AE. Sic opínor. DE. Multo réctiust 920
 quam illám puerperam húc nunc duci pér uiam
 aegrótam. AE. Nil enim uídi melius, mí pater.
 25 DE. Sic sóleo. sed eccum Mício egreditúr foras.

MICIO DEMEA AESCHINVS
 SENES DVO ADVLESCENS

- MI. Iubet fráter? ubi is est? tún iubes hoc, Démea? V 8
 DE. Ego uéro iubeo et hác re et aliis ómnibus 925
 quam máxume unam fácere nos hanc fámiliam,
 colere ádiuuare adiúngere. AE. Ita quaesó, pater.
 5 MI. Haud áliter censeo. DE. Ímmo hercle ita nobís
 decet:
 primum huús uxori est máter. MI. Est. quid póstea?
 DE. Proba ét modesta. MI. Ita áiunt. DE. Natu
 grándior. 930
 MI. Scio. DE. Párerere iam diu haéc per annos nón
 potest:
 nec qui eám respiciat quísquam est: solast. MI. Quam
 híc rem agit?
 10 DE. Hanc te aéquomst ducere, ét te operam ut fiát dare.
 MI. Me dúcere autem? DE. Té. MI. Me? DE. Te in-
 quam. MI. Inéptis. DE. Si tu sís homo,
 hic fáciat. AE. Mi patér! MI. Quid tu autem huic, ásine,
 auscultas? DE. Níhil agis: 935
 fieri áliter non potést. MI. Deliras. AE. Síne te exorem,
 mí pater.
 MI. Insánis: aufer te. DE. Áge, da ueniam filio.
 MI. Satin sánus es?
 15 ego nóuos maritus áno demum quínto et sexagénsumo
 fiam átque anum decrépítam ducam? idne éstis auctorés
 mihi?
 AE. Fac: prómisi ego illis. MI. Prómisti autem? dé
 te largitór, puer. 940

DE. Age, quíd siquid te máius oret? MI. Quási non
hoc sit máximum.

DE. Da uéniam. AE. Ne grauáre. DE. Fac, promítte.
MI. Non omíttitis?

20 AE. Non, nísi te exorem. MI. Vís est haec quidem.
Áge prolixé, Mício.

MI. Etsi hóc mihi prauom inéptum absurdum atque
álienum a uitá mea
uidétur, si uos tánto opere istuc uóltis, fiat. AE. Béne
facis. 945

DE. Meritó te amo. uerúm quid ego dicam, hóc *quom*
confit quód uolo?

MI. Quid? núnquid restat? DE. Hégio cognátus his
est próxumus,

25 adfínis nobis, paúper: bene nos áliquid facere illí decet.

MI. Quid fácere? DE. Agelli est híc sub urbe paúlum
quod locitás foras:

huic démus qui fruátur. MI. Paulum id autémst? DE. Si
multúmst, tamen 950
faciúndumst: pro patre huic est, bonus est, nóster est,
recté datur.

postrémo nunc meum illud uerbum fácio, quod tu, Mício,
30 bene ét sapienter díxti dudum: 'uítium commune
ómniumst,

quod nímium ad rem in senécta attenti súmus'. hanc
maculam nós decet

ecfúgere: et dictumst uére et re eapse fieri oportet.
AE. Mí pater! 955

MI. Quid istíc? *ager* dabitur *Hégioni*, quándoquidem
hic uolt. AE. Gaúdeo.

DE. Nunc tú mihi es germánus *frater* páriter animo
et córpore.

35 suó sibi gladio hunc iúgulo.

947 quid nunc quod || est his cognatus || 955 re ipsa ||
956 quid istuc ||

SYRVS
SERVOS

DEMEA MICIO
SENES DVO

AESCHINVS
ADVLESCENS

SY. Factumst quód iussisti, Démea. V 9

DE. Frúgi homo's. ergo édepol hodie meá quidem
senténtia

iúdicó Syrum fieri esse aequom líberum. MI. Istunc
líberum? 960

quódnam ob factum? DE. Múlta. SY. O noster Démea,
edepol úir bonu's:

5 égo istos uobis úsque a pueris cúraui ambos sédulo;
dócuí, monuí, béne praecepi sémpet quae potuí ómnia.

DE. Rés apparet: ét quidem porro haec, ópsonare cúm
fide,

scórtum adducere, ádparare dé die conuúium: 965
nón mediocris hóminis haec sunt ófficia. SY. O lepidúm
caput!

10 DE. Póstre mo hodie in psáltria ista emúnda hic
adiutór fuit,

híc curauit: pródesse aequomst. álii meliorés erunt.

dénique hic uolt fieri. MI. Vin tu hoc fieri? AE. Cupio.

MI. Sí quidem

tú uis: Syre, eho accéde huc ad me: líber esto. SY. Béne
facis; 970

ómnibus gratiam hábeo, et seorsum tibi praeterea, Démea.

15 DE. Gaúdeo. AE. Et ego. SY. Crédo: utinam hoc per-
pétuom fiat gaúdiúm,

Phrýgiam ut uxorém meam una mécum uideam líberam!

DE. Óptumam *istam* múlierem. SY. Et quidem tuó
nepoti huius filio

hódie prima mámmam dedit haec. DE. Hércle uero sério,
síquidem prima dédit, hau dubiumst quín emitti aequóm

siet. 976

20 MI. Ób eam rem? DE. Ob eam: póstre mo a me argéntum
quantist súmito.

SY. DÍ tibi, Demea, ómnia omnes sémper optata ófferant!
 MI. Sýre, processisti hódie pulcre. DE. SÍquidem porro,

Mício,

tú tuom officium fácies, atque huic áliquíd paulum praé
 manu 980

déderis, unde utátur: reddet tíbi cito. MI. Istoc uílus.

25 AE. Frúgi homost. SY. Reddam hércle, da modo. AE. Áge,
 pater! MI. Post cónsulam.

DE. Fáciet. SY. O uir óptume! AE. O patér mi
 festiuíssume! —

MI. Quíd istuc? quae res tám repente móres mutauít tuos?
 quód prolubium? quae istaec subítast lárgitas? DE. Dicám
 tibi: 985

út id ostenderém, quod te isti fácilem et festiuóm putant,
 30 íd non fieri ex uéra uita néque adeo ex aequo ét bono,
 séd ex adsentando índulgento et lárgiendo, Mício.

núnc adeo si ob eám rem uobis méa uita inuisa, Aéschine,
 est,

quía non iusta iniústa prorsus ómnia omnino óbsequor, 990
 míssam facio: ecfúndite, emite, fácite quod uobís lubet.

35 séd si id uoltis pótius, quae uos própter adulescéntiam
 mínus uidetis, mágis impense cúpitis, consulitís parum,
 haéc reprehendere ét corrigere *quem*, óbsecundare ín loco:
 ecce me qui id fáciam uobis. AE. Tíbi, pater, per-

míttimus: 995

plús scis quod opus fáctost. sed de frátre quid fét?

DE. Sino:

40 hábeat; in istac fínem faciat. MI. Ístuc recte. CANTOR.
 Plaúдите.

978 omnes semper omnia || 991 missa || 994 *quem*] me et ||
 996 scis quod] scis quid ||

METRA HVIVS FABVLÆ HAEC SVNT

- V. 1 ad 154 iambici senarii
- { 155 ad 158 trochaici octonarii
 - { 159 trochaicus quaternarius catalecticus
 - { 160 et 162 trochaici octonarii
 - { 161, 163 ad 169 trochaici septenarii
 - 170 ad 196 iambici octonarii
 - 197 ad 208 trochaici septenarii
 - 209 ad 227 iambici octonarii
 - 228 ad 253 iambici senarii
 - 254 ad 287 iambici octonarii
 - { 288 = 292 trochaici septenarii
 - { 289 et 290 = 293 et 294 iambici octonarii
 - { 291 iambicus quaternarius
 - { 295 ad 297 trochaici septenarii
 - { 298 iambicus octonarius
 - { 299 ad 302 = 305 ad 308 iambici octonarii
 - { 303 et 304 = 309 et 310 trochaici septenarii
 - { 311 et 312, 314 ad 316 iambici octonarii
 - { 313 trochaicus quaternarius catalecticus
 - { 317 iambicus quaternarius
 - { 318 et 319 trochaici septenarii
 - { 320 iambicus octonarius
 - { 321 ad 329 trochaici septenarii
 - { 330 ad 354 iambici octonarii
 - { 355 ad 516 iambici senarii
 - { 517 = 525 trochaici octonarii
 - { 518 = 526 trochaici septenarii
 - { 519 ad 523 = 527 ad 531 iambici octonarii
 - { 524 iambicus quaternarius
 - { 532 ad 539 iambici octonarii

- V. 540 ad 591 trochaici septenarii
 - 592 ad 609 iambici octonarii
 - { 610 et 611 = 614 et 615 (616) iambici octonarii
 - { 612 = 617 trochaici octonarii
 618 trochaicus quaternarius catalecticus
 - { 618 trochaicus septenarius
 - { 619 ad 624 iambici octonarii
 - 625 ad 637 trochaici septenarii
 - 638 ad 678 iambici senarii
 - 679 ad 706 trochaici septenarii
 - 707 ad 712 iambici septenarii
 - 713 ad 854 iambici senarii
 - 855 ad 881 trochaici septenarii
 - 882 ad 933 iambici senarii
 - 934 ad 958 iambici octonarii
 - 959 ad 997 trochaici septenarii.
-

ONOMASTICON TARENTIANVM.

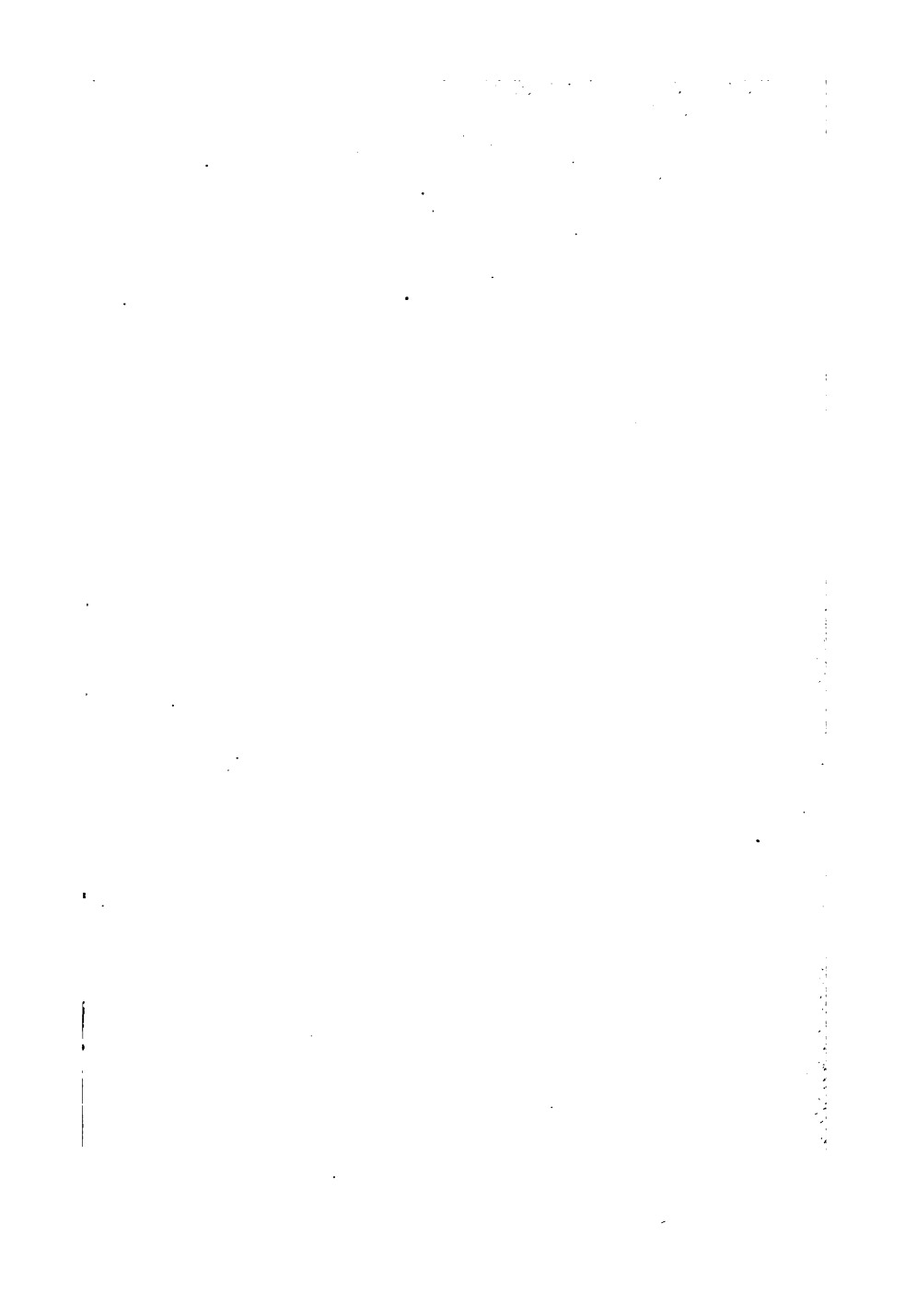
- Aeschinus** (*Ἀίσχινος*) *Ad.* 26. 82. 147. 260. 326. 462. 588. 634. **Aeschine** *Ad.* 160. 175. 190. 268. 407. 449. 620. 631. 637. 677. 679. 901. 989. **Aeschinum** *Ad.* 237. 292. 330. 636. **Aeschino** *Ad.* 356
Aesculapius (*Ἀσκληπιός*) **Aesculapi** *Hec.* 338
Aethiopia (*Ἀιθιοπία*) (*abl.*) *Eu.* 165. 471
Andrius (*Ἀνδριος*) **Andrium** *An.* 906. **Andria** *An.* 73. 215. **Andriam** *An.* 9. 13. **Andriae** *An.* 85. **Andria** (*abl.*) *An.* 461. 756
Andrus (*Ἀνδρος*) **Andrum** *An.* 222. 923. **Andro** *An.* 70. 931
Antiphila (*Ἀντιφίλη*) *Hau.* 691. (*voc.*) 258. 381. 398. 405. 408
Antipho (*Ἀντιφών*) *Ph.* 101. 187. 231. 254. 270. 308. 502. (*voc.*) *Eu.* 565. 574. *Ph.* 163. 202. 204. 216. 465. 504. 528. 549. 696. 854. 861. 883. **Antiphonem** *Eu.* 840. *Ph.* 192. 221. 323. 463. 918. **Antiphoni** *Ph.* 598. 753. 842. **Antiphone** *Ph.* 612
Apollo (*Ἀπόλλων*) **Apollinis** *An.* 698
Archidemides (*Ἀρχιδημίδης*) **Archidemidem** *Eu.* 327
Archylis (*Ἀρχυλῆς*) (*voc.*) *An.* 228. 481
Archonides (*Ἀρχωνίδης*) **Archonidi** (*gen.*) *Hau.* 1065
Asia (*Ἀσία*) **Asiam** *An.* 935. *Hau.* 111. 117. **Asia** (*abl.*) *Hau.* 181
Athenae (*Ἀθῆναι*) **Athenas** *An.* 907. **Athenarum** *Hec.* 88
Atticus (*Ἀττικός*) *An.* 923. **Atticum** *An.* 927. **Atticam** *An.* 221. 780. 859. *Eu.* 805. 1093. *Ph.* 114. **Attica** (*abl.*) *Eu.* 110
Babylo (*Βαβύλων*) *Ad.* 915
Bacchis (*Βακχίς*) *Hau.* 654. 722. 821. 905. 908. *Hec.* 98. 771. (*voc.*) *Hau.* 736. *Hec.* 731. 732. 786. 856. **Bacchidem** *Hau.* 311. 696. 767. 809. 969. *Hec.* 114. 128. 157. 719. 806. 846. 854. **Bacchidis** *Hau.* 744. *Hec.* 102. **Bacchidi** *Hau.* 791. 1050. *Hec.* 60. 169
Byrria (*Πυρρίας*) *An.* 333. (*voc.*) 301. 314. 323. **Byrriam** *An.* 357
Caecilius **Caecili** *Hec.* 14
Callidemides (*Καλλιδημίδης*) *Hec.* 804. **Callidemidem** *Hec.* 432. 801
Canthara (*Κανθάρα*) (*voc.*) *Ad.* 353. **Cantharam** *An.* 769
Caria (*Καρία*) **Cariam** *Eu.* 126
Caria (*abl.*) *Hau.* 608
Ceres **Cerere** *Eu.* 732
Chaerea (*Χαιρέας*) *Eu.* 696. 707. 823. 824. 923. 985. (*voc.*) 308. 337. 558. 864. 871. 880. 893. 901. 1086. **Chaeream** *Eu.* 540. 713

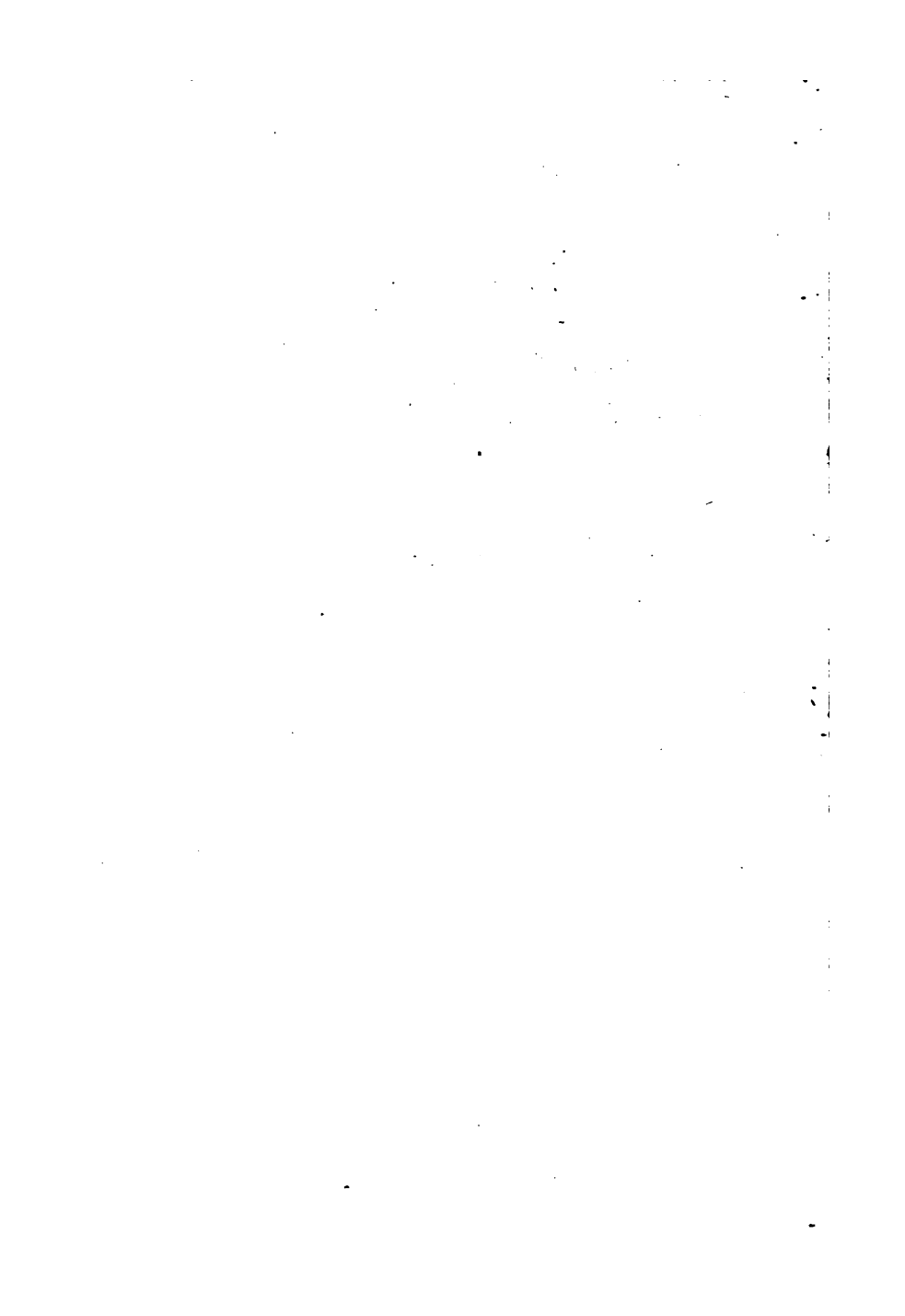
- Charinus* (*Χαρίνος*) Charine *An.* 305. 325. 330. 345. 642. 974.
Charinum An. 318. Charini *Hau.* 732
- Chremes* (*Χρέμης*) *An.* 99. 144. 166. 241. 352. 376. 391. 773. 949. 970. 976. *Eu.* 501. 531. 617. *Hau.* 875. 1045. (*voc.*) *An.* 538. 550. 561. 574. 783. 823. 846. 854. 868. 895. 902. 906. 917. 930. 945. 946. 992. *Eu.* 535. 730. 743. 751. 765. *Hau.* 75. 94. 117. 148. 429. 436. 493. 518. 556. 585. 591. 631. 644. 665. 787. 795. 844. 851. 859. 862. 883. 894. 938. 1049. 1052. *Ph.* 567. 577. 609. 613. 797. 960. 966. 984. Chremem *An.* 361. 527. *Eu.* 724. 909. *Ph.* 63. 865. Chremetem *An.* 472. 533. Chremetis *An.* 247. Chremi (*gen.*) *An.* 368. Chremeti *Ph.* 1026
- Chrysis* (*Χρυσίς*) *An.* 105. 303. Chrysidem *An.* 85. 107. 796. Chrysidis *An.* 124. 223. 283. 801. 925. Chryside *An.* 106
- Cilicia* (*Κιλικία*) Ciliciam *Ph.* 66
- Clinia* (*Κλεινία*) *Hau.* 225. 431. 525. 768. 847. 907. (*voc.*) 105. 175. 234. 243. 264. 279. 295. 309. 360. 406. 688. 695. Cliniam *An.* 86. *Hau.* 405. 605. 821. Cliniae (*gen.*) *Hau.* 515. 899. (*dat.*) 884
- Clitipho* (*Κλειτοφών*) *Hau.* 727. 829. 904. (*voc.*) 209. 240. 244. 273. 321. 335. 353. 562. 575. 579. 960. 967. 1037. 1057. Clitiphonis *Hau.* 697. 703. 767. 852
- Corinthus* (*Κορινθίος*) Corinthia *Hau.* 600. 629
- Corinthus* (*Κόρινθος*) Corinthum *Hec.* 86. Corintho *Hau.* 96
- Cratinus* (*Κρατίνος*) Cratine *Ph.* 448. Cratinum *Ph.* 447. Cratini *Ad.* 581
- Crito* (*Κρίτων*) *An.* 801. *Hau.* 498. (*voc.*) *An.* 802. 817. 919. 942. 951. *Ph.* 456. Critonem *An.* 906
- Ctesipho* (*Κτησιφών*) *Ad.* 558. 589. 776. 778. (*voc.*) 260. 266. 271. 277. 564. Ctesiphonem *Ad.* 252. 355. 777. Ctesiphoni *Ad.* 784
- Cyprus* (*Κύπρος*) Cyprum *Ad.* 224. 230. 278
- Danaë* (*Δανάη*) Danaae *Eu.* 585
- Dauos* (*Δαός*) *An.* 159. 194. 576. 663. 721. 840. Danae *An.* 190. 199. 206. 344. 346. 367. 370. 383. 409. 434*. 476. 492. 532. 595. 665. 711. 965. 972. 978. 985. 987. *Ph.* 52. 63. Dauom *An.* 169. 173. 335. 579. 787. 842. 862. 963. Daui *An.* 509. Dauo (*dat.*) *An.* 953. (*abl.*) 302. 415. 838
- Demea* (*Δημέας*) (*voc.*) *Ad.* 80. 100. 115. 129. 135. 373. 385. 392. 422. 428. 461. 467. 483. 489. 492. 500. 754. 770. 806. 818. 821. 831. 882. 917. 924. 958. 961. 971. 978. Demeam *Ad.* 890
- Demipho* (*Δημοφών*) *Ph.* 352. 353. 656. (*voc.*) 421. 439. 723. 795. 906. 926. 969. 1011. 1024. 1031. Demiphonem *Ph.* 899
- Diana* Dianae *Ad.* 582
- Dionysia* (*Διονύσια*) *Hau.* 162. 733
- Diphilus* (*Δίφιλος*) Diphili *Ad.* 6
- Discus* (*Δίσκος*) Discum *Eu.* 608
- Donax* (*Δόναξ*) (*voc.*) *Eu.* 772. 774
- Dorcium* (*Δόρκιον*) Dorcio *Ph.* 152
- Dorias* (*Δωριάς*) (*voc.*) *Eu.* 538. 720

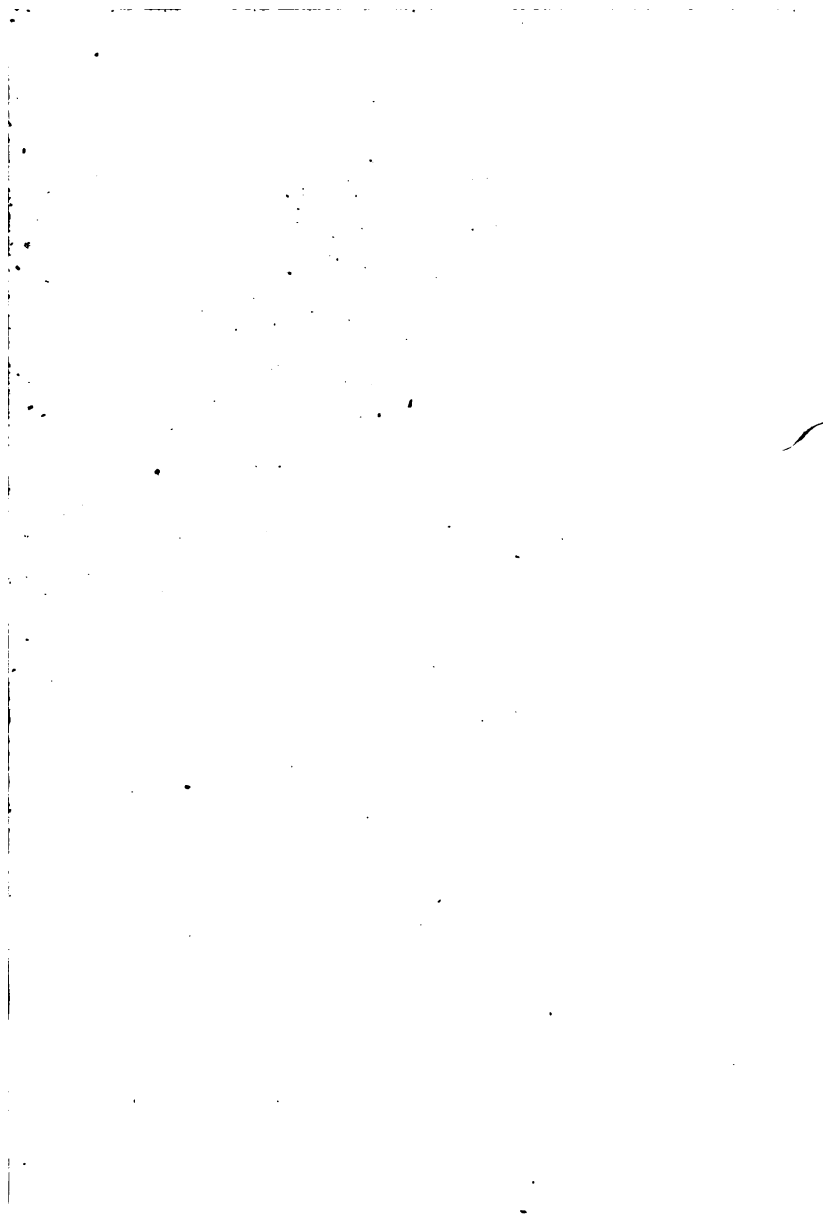
- Dorio (*Δωρίων*) (*voc.*) *Ph.* 485. 526
 Dorus (*Δῶρος*) Dore *Eu.* 472. 594. 850. Dorum *Eu.* 724
 Dromo (*Δρόμων*) *Hau.* 275. (*voc.*) *An.* 860. *Hau.* 249. 743. 748. *Ad.* 376. Dromonem *Hau.* 241. 892
 Ennius Ennium *An.* 18
 Fors Fortuna *Hec.* 386
 Fortuna *Hec.* 406
 Geta (*Γέτας*) *Ph.* 85. 46. 606. 838. 840. *Ad.* 291. 479. 891. (*voc.*) *Ph.* 72. 136. 151. 179. 196. 219. 233. 373. 374. 386. 478. 482. 536. 545. 554. 609. 616. 672. 682. 777. 781. 847. 848. 869. *Ad.* 320. 323. 325. 349. 447. 506. 891. 894. Getam *Ph.* 50. 177. 827. *Ad.* 305
 Glycerium (*Γλυκέριον*) *An.* 806. 875. 969. (*voc.*) 134. (*acc.*) 552. 859. 908. 978. Glycerio (*dat.*) 790. 905. (*abl.*) 243. 284. 682
 Gnatho (*Γνάθων*) *Eu.* 228. 271. (*voc.*) 419. 446. 474. 771. 1043. 1054
 Gnathonicus (*Γναθωνικός*) Gnathonici *Eu.* 264
 Graecus Graeci *Ph.* 26. Graeca *Hau.* 8. (*abl.*) *Eu.* 33. *Hau.* 4. *Ad.* 8. Graecus *Hau.* 17. Graecis *Eu.* 8
 Hegio (*Ἡγίων*) *Ad.* 438. 947. (*voc.*) *Ph.* 447. 452. *Ad.* 455. 488. 499. 592. Hegionem *Ad.* 460. Hegioni *Ad.* 351. 956*
 Hercules (*Ἡρακλῆς*) *Eu.* 1027
 Imbrus (*Ἰμβρος*) Imbro *Hec.* 171
 Indicus (*Ἰνδικός*) Indicis *Eu.* 413
 Iuno Lucina *An.* 473. *Ad.* 487
 Iuppiter *Ph.* 807. *Ad.* 714. (*voc.*) *An.* 464. 732. 930. *Eu.* 550. 709. 946. 1048. *Hau.* 256. 630. 690. *Ph.* 816. *Hec.* 317. *Ad.* 111. 196. 366. 731. 757. Iouem *Eu.* 584. Ioue *Hau.* 1086
 Laches (*Λάχης*) *Hec.* 727. (*voc.*) 134. 206. 232. 263. 633. 647. 664. 722. 732. 751. 785
 Latinus Latini *Ph.* 26. Latinas *Eu.* 8. 34. *Hau.* 18
 Lemnus (*Λήμνος*) Lemnum *Ph.* 66. 567. Lemni *Ph.* 680. 942. 1013. Lemno *Ph.* 873. 1004
 Lesbia (*Λεσβία*) (*voc.*) *An.* 459. Lesbiam *An.* 228
 Liber Libero *Eu.* 732
 Lucina *vide* Iuno
 Menander (*Μένανδρος*) *An.* 9. Menandri *Eu.* 9. 20. 30
 Menedemus (*Μενέδημος*) Menedeme *Hau.* 159. 427. 440. 464. 861. 883. 908. 921. 931. 954. 1047. Menedemum *Hau.* 180. 185. 608. 739. 1001. Menedemi *Hau.* 749. Menedemo (*dat.*) *Hau.* 768. (*abl.*) 610
 Micio (*Μικίων*) *Ad.* 923. (*voc.*) 60. 92. 96. 132. 598. 720. 737. 800. 886. 943. 952. 979. 988. Micionem *Ad.* 512
 Mida (*Μίδας*) *Ph.* 862
 Milesius (*Μιλήσιος*) *Ad.* 702
 Miletus (*Μίλητος*) Miletum *Ad.* 655. Miletii *Ad.* 654
 Minerva Minervam *Hau.* 1036
 Myconius (*Μυκόνιος*) *Hec.* 808. Myconium *Hec.* 433. 801
 Myrrina (*Μυρρίνη*) *Hec.* 445. 830. 870. (*voc.*) 523. 541. 560. Myrrinam *Hec.* 811. 845. Myrrina (*abl.*) *Hec.* 632
 Mysis (*Μυσις*) *An.* 226. (*voc.*) 267. 282. 636. 693. 714. 722. 748. 802
 Naeuius Naeuium *An.* 18. Naeui *Eu.* 25
 Nausistrata (*Ναυσιστράτη*)

- (*voc.*) *Ph.* 784. 813. 986. 987. 1014. 1037. 1046
Neptunus Neptuni *Ad.* 790
Niceratus (Νικήρατος) Nicera-
tum *An.* 87
Oedipus (Οἰδίππος) *An.* 194
Omphale (Ομφάλη) *Omphalae*
Eu. 1027
Pamphila (Παμφίλη) *Ad.* 619.
Pamphilam Eu. 440. 442. 624.
796. 827. 1036. *Ph.* 310. 510.
517
Pamphilus (Πάμφιλος) *An.* 88.
131. 462. 851. 957. 965. *Hec.*
60. 115. 144. 346. *Pamphile*
An. 254. 267. 286. 318. 321.
325. 344. 380. 409. 416. 617.
676. 686. 871. 882. 933. 950.
965. 986. *Hec.* 290. 382. 389.
395. 456. 482. 484. 504. 585.
602. 613. 621. 635. 650. 664.
671. 824. 855. 862. 864. *Pam-*
philum An. 90. 145. 209. 227.
234. 310. 338. 412. 685. 717.
Hec. 173. 428. 575. 743. 752.
796. 804. 808. *Pamphili An.*
549. 765. *Hec.* 77. 152. 341.
Pamphilo (dat.) An. 301. 429.
486. 518. *Hec.* 125. 774. 816.
(*abl.*) *An.* 166. 216. 497. 512.
603. *Hec.* 269
Parmeno (Παρμένων) *Eu.* 129.
570. 694. 700. 925. 974. 1050.
Hec. 409. 878. (*voc.*) *Eu.* 83.
99. 189. 221. 277. 286. 307.
330. 351. 362. 369. 462. 964.
975. 1020. 1034. *Hec.* 82. 83.
103. 109. 181. 183. 149. 301.
304. 314. 320. 340. 359. 416.
808. 841. 875. 879. *Ad.* 168.
Parmenonem Eu. 267. 270.
304. 918. 944. 1005. *Parmenonis*
Eu. 718. *Parmenone Eu.* 698
Pasibula (Πασιβούλη) *An.* 945
Perinthia (Περινθία) (*abl.*) *An.*
13. *Perinthiam An.* 9
Phaedria (Φαιδρία) *Eu.* 81.
982. *Ph.* 80. 475. 484. 830
833. 1054. (*voc.*) *Eu.* 86. 95
144. 148. 171. 190. 210. 651.
678. 687. 715. 1073. 1086.
Ph. 154. 173. 208. 222. 247.
257. 269. 309. 499. 503. 532.
558. *Phaedriam Eu.* 440.
441. *Ph.* 64. 253. *Phaedriae*
(*gen.*) *Eu.* 354. 437. 824. *Ph.*
600. (*dat.*) *Eu.* 1037. *Ph.* 87.
597. 712. 778. 886. 1036.
1049. *Phaedria (abl.) Eu.* 201.
465
Phaedrus (Φαίδρος) *Phaedrum*
An. 86
Phania (Φάνιας) *An.* 934. *Hec.*
458. *Phaniam An.* 929. *Hau.*
169
Phanium (Φάνιον) *Ph.* 322. (*voc.*)
201. (*acc.*) 218. 316. 352. 782.
Phanio Ph. 872
Phanocrates (Φανοκράτης) *Pha-*
nocratae Hau. 1061
Phidippus (Φειδίππος) *Phi-*
dippe Hec. 247. 256. 480. 497.
510. 627. 708. 715. 771. 777.
Phidippum Hec. 246. 449.
622. *Phidippo Hec.* 820. 870
Philotis (Φιλώτις) (*voc.*) *Hec.* 82.
84. *Philotium* (Φιλώτιον) (*voc.*)
Hec. 89. 197. (*acc.*) 81
Philtera (Φιλτήρα) *Hau.* 662
Philumena (Φιλουμένη) *Hec.*
354. 414. 480. 588. (*voc.*) 243.
325. 632. *Philumenam An.*
306. 1001. *Hec.* 219. 320. 466.
809. 832. *Philumena Hec.*
191. 318. 337. 349. 793
Phormio (Φορμίον) *Ph.* 27. 122.
314. 476. 618. 692. 833. 897.
1048. (*voc.*) 317. 324. 437. 478.
620. 858. 875. 882. 900. 922.
1050. *Phormionem Ph.* 26. 307.
560. 592. 783. 1027. *Phormioni*
Ph. 157. 720

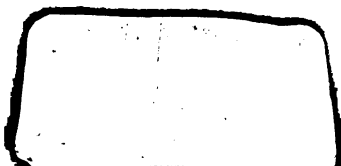
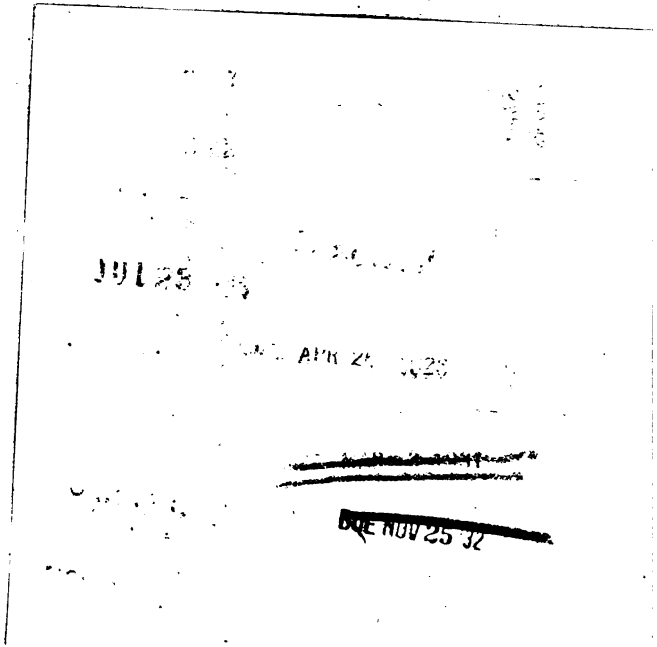
- Phrygia (Φρυγία) (voc.) *Hau.*
731. Phrygiam *Ad.* 973
Piraeus (Πειραιεύς) Piraeo *Eu.*
290. 539
Plautus *Ad.* 7. 9. Plantum *An.*
18. Plauti *Eu.* 25
Pyrrus (Πύρρος) *Eu.* 783
Pythias (Πυθιάς) *Eu.* 642. (voc.)
500. 650. 656. 672. 730. 753.
901. 902. 909. 947. 961
Rhammusius (Ραμνούσιος)
Rhamnusium *An.* 930
Rhodius (Ρόδιος) *Eu.* 423.
Rhodium *Eu.* 420. Rhodio
Eu. 498
Rhodus (Ρόδος) Rhodi *Eu.* 107
Salus *Hec.* 338. *Ad.* 761
Samius (Σάμιος) Samia *Eu.* 107
Sanga (Σάγγης) *Eu.* 776. (voc.)
814
Sannio (Σαννίων) *Eu.* 780. *Ad.*
276. (voc.) 210. 220. 240
Scirtus (Σκίρτος) Scirte *Hec.* 78
Simalio (Σιμαλίων) (voc.) *Eu.*
772. 775
Simo (Σίμων) *An.* 739. 907.
(voc.) 41. 503. 820. 846. 894.
908. 914
Simulus (Σιμόλος) Simulum *Ad.*
465. Simulo *Ad.* 352
Simus (Σίμος) *Hau.* 498
Sophrona (Σωφρόνη) *Ph.* 865.
(voc.) 739. 741. Sophronam
Eu. 807
Sosia (Σωσία) (voc.) *An.* 28.
51. 119. *Hec.* 427
Sostrata (Σωστράτη) *Ad.* 321.
616. (voc.) *Hau.* 647. 663.
1007. *Hec.* 223. 229. 271. 339.
Ad. 309. 329. 343. 511. 635.
787. Sostratam *Hec.* 179. 329.
629. *Ad.* 506. Sostratae *Hec.*
332
Stephanio (Στεφανίων) (voc.)
Ad. 380
Stilpo (Στίλπων) *Ph.* 389. 390.
740. Stilponem *Ph.* [356.] 390
Storax (Στόραξ) (voc.) *Ad.* 26
Strato (Στράτων) (voc.) *Eu.* 414
Sunium (Σούνιον) (acc.) *Ph.*
837. Suni *Eu.* 519. Sunio
Eu. 115
Syra (Σύρα) (voc.) *Hec.* 59. 83
Syriscus (Συρίσκος) Syrisce *Eu.*
772. 775. *Ad.* 763
Syrus (Σύρος) *Hau.* 473. 509.
728. 743. 896. 898. Syre *Hau.*
291. 310. 319. 343. 346. 348.
350. 400. 517. 531. 536. 543.
581. 589. 595. 598. 615. 684.
692. 699. 757. 762. 775. 811.
825. 975. 980. 985. 993. *Ad.*
247. 249. 260. 261. 278. 281.
412. 531. 538. 543. 549. 713.
776. 888. 887. 916. 970. 979.
Syrum *Hau.* 191. 757. 950.
Ad. 315. 361. 553. 960. Syri
Hau. 723. 886. Syro (*dat.*)
Hau. 999. 1066. (*abl.*) 241.
882
Thais (Θαίς) *Eu.* 391. 499. 508.
527. 532. 619. 725. 733. 848.
963. 1039. 1040. (voc.) 91. 190.
455. 462. 743. 750. 754. 783.
792. 807. 810. 873. 882. 887.
906. Thaidem *Eu.* 231. 266.
270. 352. 359. 364. 563. 788.
991. 1055. 1075. Thaidis *Eu.*
267*. Thaidi *Eu.* 188. 275.
434. 569. 616. 951. 983. 1026.
Thaide *Eu.* 545. 956. 1051
Thraso (Θράσον) *Eu.* 353. (voc.)
453. 455. 475. 1025. 1061. 1063.
1088
Venus *Eu.* 732.

LI 6.236

P. Terenti Afri Comoediae.

Widener Library

001492907

3 2044 085 236 941